

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

The Royal Danish Academy of Sciences and Letters

Oversigt

over

Selskabets Virksomhed

1993-1994

Annual Report

With an English Summary

Kommissionær: Munksgaard · København 1994

Publikationsrækker · *Series of Publications*

The Academy issues the following series of publications:

Oversigt over Selskabets Virksomhed (8°) <i>(Annual Report. With an English Summary)</i>	<i>Bibliographical Abbreviation:</i> Overs. Dan. Vid. Selsk.
Historisk-filosofiske Meddelelser (8°) Historisk-filosofiske Skrifter (4°) <i>(History, Philology, Philosophy, Archaeology, Art History)</i>	Hist. Filos. Medd. Dan. Vid. Selsk. Hist. Filos. Skr. Dan. Vid. Selsk.
Matematisk-fysiske Meddelelser (8°) <i>(Mathematics, Physics, Chemistry, Astronomy, Geology)</i>	Mat. Fys. Medd. Dan. Vid. Selsk.
Biologiske Skrifter (4°) <i>(Botany, Zoology, General Biology)</i>	Biol. Skr. Dan. Vid. Selsk.

The majority of the monographs are in English. Those published in Danish contain a summary in either English, German or French.

Adresse / *The address is:*

*Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab/
The Royal Danish Academy of Sciences and Letters
H. C. Andersens Boulevard 35
DK-1553 Copenhagen V
Denmark*

Selskabets kommissionær / *The publications are sold by the agent of the Academy:*

*MUNKSGAARD BOG- OG TIDSSKRIFTSERVICE/
MUNKSGAARD EXPORT AND SUBSCRIPTION SERVICE
Nørre Søgade 35
DK-1370 Copenhagen K
Denmark*

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
The Royal Danish Academy of Sciences and Letters

Oversigt

over

Selskabets Virksomhed

1993-1994

Annual Report

With an English Summary

Kommissionær: Munksgaard · København 1994

Udgivet i overensstemmelse med Vedtægternes § 11
Redaktionen sluttet den 1. september 1994
Færdig fra trykkeriet den 1. februar 1995

INDHOLDSFORTEGNELSE

<i>Forkortelser</i>	6
<i>Præsidium og sekretariat</i>	7
Medlemmer	
Indenlandske medlemmer	8
Udenlandske medlemmer. Humanistiske klasse	38
Udenlandske medlemmer. Naturvidenskabelige klasse	44
Indenlandske medlemmer efter indvalgsår	57
Medlemsantal	59
<i>Tillidshverv</i>	
Interne hverv	60
Fælles for begge klasser	64
Humanistiske klasse	65
Naturvidenskabelige klasse	67
UAI, Union Académique Internationale	67
ICSU, International Council of Scientific Unions	70
CIOMS, Council for International Organization of Medical Sciences	83
<i>Medlemsmøder · 252. sæson</i>	85
<i>Behandlede sager. Personalia</i>	
Legater	104
Møder i Selskabets lokaler	107
International repræsentation	109
Udgivne og optagne publikationer	109
Personalia	110
<i>Regnskaber</i>	
Videnskabernes Selskab	111
Videnskabernes Selskabs Bidragsfond	115
<i>Beretninger</i>	
Årsberetning for Selskabet	116
Resume af sæsonens præsidiemøder	116
Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark	121
Selskabets Forskningspolitiske udvalg	121
Selskabets sommerudflugt	129
ESF, European Science Foundation	130
Udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie	131

Registrering af litterære kilder til dansk historie	132
Undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie	132
CLG, Corpus Lexicographorum Graecorum. (Etymolog. Gen. & Hesych.) ...	133
TLL, Thesaurus Linguae Latinae	134
Carlsbergfondets syriske ekspeditioner	134
Danmarks Akvarium, Charlottenlund	134
Physica Scripta	135
Acta Zoologica	136
<i>UAI</i> <i>Union Académique Internationale</i>	
Generalforsamling	136
I. CVA, Corpus Vasorum Antiquorum	137
V. NGML, Novum Glossarium Mediae Latinitatis	137
XII. MMB, Monumenta Musicae Byzantinae	138
XVIII. CPD, A Critical Pāli Dictionary	138
XXVI. SNG, Sylloge Nummorum Graecorum	139
XXVIII. LIMC, Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae	139
XXXV. JAI, Jewish Art Index	140
<i>ICSU</i> <i>International Council of Scientific Unions</i>	140
COSPAR Committee on Space Research samt SCOSTEP	141
IAU International Astronomical Union	142
ICL Inter-Union Commission on the Lithosphere	142
IGBP International Geosphere-Biosphere Programme	142
IGU International Geographical Union	143
IMU International Mathematical Union	144
INQUA International Union for Quaternary Research	144
IUBMB International Union of Biochemistry and Molecular Biology	145
IUBS International Union of Biological Sciences	145
IUCr International Union of Crystallography	146
IUGG International Union of Geodesy and Geophysics	146
IUGS International Union of Geological Sciences	147
IMA International Mineralogical Association	147
IUHPS International Union of History and Philosophy of Science	148
IUIS International Union of Immunological Societies	148
IUMS International Union of Microbiological Societies	149
IUNS International Union of Nutritional Sciences	149
IUPAC International Union of Pure and Applied Chemistry	149
IUPAP International Union of Pure and Applied Physics	150
IUPS International Union of Physiological Sciences	150
IUTAM International Union of Theoretical and Applied Mechanics	150
SCOR Scientific Committee on Oceanic Research	151
SCOSTEP Scientific Committee on Solar Terrestrial Physics, se COSPAR ...	141
WCRP World Climate Research Programme	151
<i>CIOMS</i> <i>Council for International Organizations of Medical Sciences</i>	152

Mindeord

Jannik Bjerrum af Claus Schäffer.....	155
Heinz Holter af Jytte Reichstein Nilsson.....	179
Kai Hørby af Troels Dahlerup	207
Kai Arne Jensen af Anders Kjær	219
Børge Jessen af Erik Sparre Andersen	227
Jørgen Læssøe af Jes Asmussen.....	239
<i>Summary of the Yearbook 1993-94.....</i>	<i>264</i>
<i>Henvisninger.....</i>	<i>280</i>
<i>Sag- og navnefortegnelse.....</i>	<i>281</i>
<i>Erindringsliste</i>	<i>286</i>

Forkortelser

I alfabetisk rækkefølge:

ATV	Akademiet for de Tekniske Videnskaber
AUC	Aalborg Universitetscenter
DADL	Den Almindelige Danske Lægeforening
DFH	Danmarks Farmaceutiske Højskole
DGU	Danmarks Geologiske Undersøgelse
DMI	Danmarks Meteorologiske Institut
DONG	Dansk Olie og Naturgas
DTU	Danmarks Tekniske Universitet
ESF	European Science Foundation
ESTA	European Science and Technology Assembly
ETH	Eidgenössische Technische Hochschule
FPR	Forskningspolitisk Råd
GGU	Grønlands Geologiske Undersøgelse
HCØ	H. C. Ørsted Institutet
ICSU	International Council of Scientific Unions
IGEM	Russisk forkortelse for: Institut for malmforekomsters, petrografiens, mineralogiens og geokemiens geologi
KB	Det kongelige Bibliotek
KDVS	Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
KU	Københavns Universitet
KUA	Københavns Universitet (Amager)
KVL	Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole
MIT	Massachusetts Institute of Technology
NBI	Niels Bohr Institutet
NTH	National Institute of Health
NORDITA	Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik
OU	Odense Universitet
RH	Rigshospitalet
RUC	Roskilde Universitetscenter
SHF	Statens Humanistiske Forskningsråd
SNF	Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
SSVF	Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
STVF	Statens Teknisk-videnskabelige Forskningsråd
SUNY	State University of New York
UAI	Union Académique Internationale
UC	University of California
UCLA	University of California, Los Angeles
USC	University of Southern California, LA
AaU	Aarhus Universitet

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Protector: HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN

PRÆSIDIUM

Præsident: fhv. administrator, dr. phil. Erik Dal indtil 10.3.1994

fra 11.3.1994: Professor, dr.phil. Henning Sørensen

Vicepræsident og formand for den humanistiske klasse:

Professor, dr. litt. Birger Munk Olsen

Vicepræsident og formand for den naturvidenskabelige klasse:

Professor, dr.phil Tom Fenchel

Sekretær: Professor, dr. phil. Thor A. Bak

Redaktør: Professor, dr. phil. Poul Lindegård Hjorth

Kasserer: Professor, dr. polit. Hector Estrup

Formand for kassekommissionen:

Afdelingsleder, dr. phil. Jes Forchhammer

Formand for Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark:

Professor, dr. phil. & scient. Rodney Cotterill

Fhv. præsident: Professor Jens Lindhard indtil 10.3.1994

fra 11.3.1994 fhv. administrator, dr.phil. Erik Dal

SEKRETARIAT

Adresse: H. C. Andersens Boulevard 35
DK-1553 København V

Telefon: 33 11 32 40

Telefax: 33 91 07 36

Sekretariatschef Cand.mag. Pia Grüner

Overassistent Henrik Caspersen

Fuldmægtig Jørgen Maes

Korrespondent Else Løvdal Nielsen

Økonoma Ella Mortensen

Sekretariatet er åbent 9-16.

Medlemmer

Alle medlemmer er nummereret efter indvalgsår i fortsættelse af A. Lomholts fuldstændige medlemsliste 1742-1942 (Samlinger bind I, s. 354-385, 402 medlemmer) og Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1942-1992 af Mogens Blegvad
Nummeret i kursiv svarer til denne liste.

Medlemmernes tilhørsforhold til de to klasser er markeret som følger:
H = Humanistisk klasse;

Nmf = Naturvidenskabelig klasse, matematisk-fysisk afd.;

Nb = Naturvidenskabelig klasse, biologisk afd.

INDENLANDSKE MEDLEMMER

ALS-NIELSEN, JENS Aage, professor, dr.phil. (f. 21.01.1937, 650, 1981, Nmf) Fuglebakkevej 57, 2000 Frederiksberg. Tel: 31 10 95 18. Forskningscenter Risø, 4000 Roskilde. Tel: 46 77 46 77. Fax: 42 37 01 15. *Fagområder: Fysik, synkrotronstråling, neutroddiffraction, overfladestrukturer, faststoffysik.*

ANDERSEN, ELLEN, professor, dr.polit. (f. 01.03.1937, 675, 1984, H) Buddingevej 26 A, 2800 Lyngby. Økonomisk Institut, KU, Studiestræde 6, 2., 1455 Kbh. K. *Fagområder: Økonometri, makroøkonomiske modeller.*

ANDERSEN, ERIK Albrecht SPARRE, professor, dr.phil. (f. 29.12.1919, 498, 1962, Nmf) Høeghsmindeparken 15, 2900 Hellerup. Matematisk Institut, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. *Fagområder: Sandsynlighedsregning, kombinatorik, forsikringsmatematik.*

ANDERSEN, JENS ULRIK, professor, mag.scient. (f. 02.09.1941, 660, 1982, Nmf) Saralystvej 29, 8270 Højbjerg. Tel: 86 27 51 26. Fax: 86 27 74 19. Institut for Fysik og Astronomi, AaU, Ny Munkegade, Bygn. 520, 8000 Århus C. Tel: 89 42 28 99; dir. 89 42 37 13. Fax: 86 12 07 40. *Fagområder: Fysik.*

- ANDERSEN, NILS Overgaard, docent, dr.scient. (f. 04.04.1947, 748, 1994, Nmf) Rønnegade 14, 4.tv., 2100 Kbh. Ø. Tel: 31 20 66 19. Ørsted Laboratoriet, Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 04 69. Fax: 35 32 04 60. *Fagområder: Fysik.*
- ANDERSEN, SVEND OLAV, professor, dr.phil. (f. 09.10.1929, 586, 1977, Nb) Platanvej 24, 9.sal, 1810 Frederiksberg C. Tel: 31 21 40 71. Laboratoriet for Biologisk Kemi A, August Krogh Institutet, KU, Universitetsparken 13, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 17 02. Fax: 35 32 15 67. *Fagområder: biokemi.*
- ANDERSEN, SVEND THORKILD, statsgeolog, dr.phil. (f. 12.09.1926, 558, 1974, Nb) Nordvangsparken 35, 3460 Birkerød. Tel: 42 81 21 49. Danmarks Geologiske Undersøgelse, Thoravej 8, 2400 Kbh. NV. Tel: 31 10 66 00. Fax: 31 19 68 68. *Fagområder: Kvartær vegetationshistorie, landbrugshistorie, pollenanalyse, palæolimnologi, mosegeologi.*
- ANDERSEN, TORKILD, professor, dr.phil. (f. 19.06.1934, 624, 1979, Nmf) Klokkerbakken 37, 8210 Århus V. Tel: 86 15 80 13. Institut for Fysik og Astronomi, AaU, Ny Munkegade, Bygn. 520, 8000 Århus C. Tel: 89 42 28 99; dir. 89 42 37 40. Fax: 86 12 07 40. *Fagområder: Fysik, atom-, molekyl- og optisk fysik.*
- ASMUSSEN, JES Peter, professor, dr.phil. (f. 02.11.1928, 556, 1973, H) R^l. Bredgade 77, 1260 Kbh. K. Tel: 33 12 76 75. Carsten Niebuhr Institutet, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 89 00; dir. 35 32 89 19. Fax: 35 32 89 26. *Fagområder: Irans sprog, religions- og litteraturhistorie.*
- BAK, THOR Anders, professor, dr.phil. (f. 28.04.1929, 511, 1965, Nmf) R^l. Strandvejen 59, 1.th., 2100 Kbh. Ø. Tel: 39 27 37 11. Fax: 39 27 38 11. *Fagområder: Kemi, kinetik, statistisk mekanik, termodynamik, matematiske modeller.*
- BALLHAUSEN, CARL JOHAN, professor, dr.phil. (f. 04.04.1926, 512, 1965, Nmf) R^l. Holmegaardsvej 31, 2920 Charlottenlund. Kemisk Laboratorium IV, H.C. Ørsted Institutet, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. *Fagområder: Kemi.*

- BALLING, JAKOB Leth, professor, dr.theol. (f. 11.02.1928, 711, 1989, H) *R^l*. Voldbækvej 3, 8220 Brabrand. Tel: 86 26 00 35. Institut for Kirkekundskab, Afd. for Kirkehistorie, AaU, Nordre Ringgade, Bygn. 410, 8000 Århus C. Tel: 89 42 11 11; dir. 89 42 22 26. Fax: 86 13 04 90. *Fagområder: Kirkehistorie, oldtidens og ældre europæisk kristendomshistorie, grænseområder mellem teologi- og litteraturhistorie.*
- BANG, THØGER Sophus Vilhelm, professor, dr.phil. (f. 27.06.1917, 456, 1955, Nmf) *R^l*. Vagtelvej 8, 2000 Frederiksberg. Tel: 31 86 61 61. *Fagområder: Matematik, talteori, funktionsteori, matematikhistorie.*
- BARNDORFF-NIELSEN, OLE Eiler, professor, dr.phil. (f. 18.03.1935, 636, 1980, Nmf) *R*. Dalvangen 48, 8270 Højbjerg. Tel: 86 27 14 42. Matematisk Institut, Afd. for Teoretisk Statistik og Operationsanalyse, AaU, Ny Munkegade, Bygn. 521, 8000 Århus C. Tel: 89 42 31 88; dir. 89 42 35 21. Fax: 86 13 17 69. *Fagområder: Matematik og statistik.*
- BASBØLL, HANS, professor, cand.mag. (f. 12.07.1943, 726, 1991, H) Solvangen 5, 5260 Odense S. Tel: 66 15 11 56. Institut for Sprog og Kommunikation, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 66 15 86 00. Fax: 65 93 24 83. *Fagområder: Nordiske sprog med særligt henblik på dansk sprog og nyere lingvistiske studieområder.*
- BECHGAARD, KLAUS, professor, lic.scient. (f. 05.03.1945, 676, 1984, Nmf) Østerled 2, st.tv., 2100 Kbh. Ø. Tel: 39 29 36 39. Afdelingen for Faststoffysik, Forskningscenter Risø, Postboks 49, 4000 Roskilde. Tel: 46 77 47 01. Fax: 42 37 01 15. *Fagområder: Organisk kemi, almen kemi, faststoffysik, superledning, materialekemi.*
- BECKER, CARL JOHAN, professor, dr.phil. (f. 03.09.1915, 488, 1961, H) *R^l*. Egernvej 23, 2000 Frederiksberg. Tel: 31 86 57 11. *Fagområder: Nordisk arkæologi, europæisk forhistorie.*
- BEHNKE, OLAV, professor, dr.med. (f. 03.05.1929, 560, 1974, Nb) Frederikkevej 19, 2900 Hellerup. Medicinsk-Anatomisk Institut C, Panum Institut, KU, Blegdamsvej 3, 2200 Kbh. N. Tel: 31 35 79 00. Fax: 35 36 15 85. *Fagområder: Cellebiologi, medicinsk cytologi.*

- BERG, CHRISTIAN, professor, dr.phil. (f. 02.06.1944, 661, 1982, Nmf)
R. Kaningårdsvej 23, 2830 Virum. Tel: 42 85 47 04. Matematisk
Institut, H.C. Ørsted Institutet, KU, Universitetsparken 5, 2100
Kbh. Ø. Tel: 35 32 07 28. Fax: 35 32 07 04. *Fagområder: Matematik,
potentialteori, harmonisk analyse, momentproblemer.*
- BERGSAGEL, JOHN Dagfinn, professor, dr. (f. 19.04.1928, 685, udenl.
1978, indenl. 1985, H) R. Strandvejen 63, 2100 Kbh. Ø. Tel:
31 20 02 02. Musikvidenskabeligt Institut, KU, Klerkegade 2,
1308 Kbh. K. Tel: 35 32 37 37; dir. 35 32 37 60. Fax: 35 32 37 38.
*Fagområder: Musikhistorie, musik i middelalderen og renaissanceen, en-
gelsk musik, amerikansk musik (indtil 1950), norsk musik.*
- BERTHELSEN, SVEND Asger, professor, dr.phil. (f. 30.04.1928, 587,
1977, Nmf) R'. Dammegade 25, 4792 Askeby, Møn. Tel: 55 81 74 56.
Geologisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel:
35 32 24 58. Fax: 35 32 24 99. *Fagområder: Geologi.*
- BERTHELSEN, OLE, fhv. direktør, dr.phil. (f. 24.03.1919, 625, 1979,
Nb) R'. Granhøjvej 18, 2800 Lyngby. Tel: 45 87 96 69. Dan-
marks Geologiske Undersøgelse, Thoravej 8, 2400 Kbh. NV. Tel:
31 10 66 00. *Fagområder: Geologi, palæontologi, hydrogeologi.*
- BILLING, GERT Due, Forskningsprofessor, dr.scient. (f. 08.04.1946,
717, 1990, Nmf) Clausholmvej 35, 2720 Vanløse. Tel: 31 71 72 49.
Kemisk Laboratorium III, H.C. Ørsted Institutet, KU, Universi-
tetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 02 52. Fax: 35 32 02 59. *Fag-
områder: kemi.*
- BJØRNHOLM, SVEN, docent, dr.phil. (f. 08.09.1927, 588, 1977, Nmf)
Frederiksberg Allé 45, 3.tv., 1820 Frederiksberg C. Tel: 31 22 48 85.
Niels Bohr Institutet, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel:
35 32 52 00. Fax: 31 42 10 16. *Fagområder: Fysik.*
- BLEGVAD, MOGENS, professor, dr.phil. (f. 25.06.1917, 557, 1973, H)
R'. Soldalen 7, 2100 Kbh. Ø. Tel: 39 29 37 78. *Fagområder: Filoso-
fi, Moral- og samfundsfilosofi, Samfundsvidenskabernes historie og filo-
sofi.*
- BOCK, KLAUS, professor, lic.techn. (f. 02.07.1944, 718, 1990, Nb)
Skovvænget 10 C, 2970 Hørsholm. Tel: 42 86 39 18. Carlsberg
Laboratorium, Kemisk Afdeling, Gamle Carlsberg Vej 10, 2500

- Valby. Tel: 31 22 10 22; dir. 33 27 52 20. Fax: 33 27 47 08. *Fagområder: Organisk kemi, kulhydratkemi, NMR spektroskopi, kulhydrat protein interaktioner.*
- BOHR, AAGE Niels, professor, dr.phil. & scient. (f. 19.06.1922, 457, 1955, Nmf) K. Strandgade 34, 1., 1401 Kbh. K. Niels Bohr Institutet, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. *Fagområder: Fysik.*
- BREDSORFF, ELIAS Lunn, dr.phil. (f. 15.01.1912, 637, udenl. 1975 indenl. 1980, H) Kronprinsesse Sofiesvej 28, 2.th., 2000 Frederiksberg. Tel: 31 19 91 17. *Fagområder: Dansk litteratur.*
- BREUNING-MADSEN, HENRIK, professor, dr.scient. (f. 25.02.1949, 732, 1992, Nmf) Valdemarsgarde 2, 4100 Ringsted. Tel: 57 67 17 78. Geografisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 26 26 dir. 35 32 25 49. Fax: 35 22 25 01. *Fagområder: naturgeografi.*
- BRÆSTRUP, CLAUD Tycho, forskningsdirektør, dr.med. (f. 18.01. 1945, 677, 1984, Nb) Badstuestræde 17, 1209 Kbh. K. Tel: 33 13 00 43. Schering AG, Müllerstrasse 170-170, Berlin, D-13342 Tyskland. Tel: 00 4930 468 13 86. Fax: 00 4930 469 167 40. *Fagområder: Neurovidenskab, lægemiddeldesign.*
- BRØNDSTED, MOGENS Holger, professor, dr.phil.h.c. (f. 12.11.1918, 606, 1978, H) Åløkken 50, 5250 Odense SV. Tel: 65 96 18 84. *Fagområder: Nordisk litteratur.*
- BUCHWALD, VAGN Fabritius, docent, civilingeniør, dr.scient. (f. 23.06.1929, 626, 1979, Nmf) Ingeborgvej 4, 2920 Charlottenlund. Tel: 31 64 01 92. Institut for Metallære, Bygning 204, DTU, 2800 Lyngby. Tel: 42 88 40 22. Fax: 45 93 62 13. *Fagområder: Metallurgi. Arkæometallurgi, specielt bronze og jern i Danmarks oldtid og middelalder. Meteoritter.*
- BUKDAHL, ELSE MARIE, rektor, dr.phil. (f. 12.06.1937, 686, 1985, H) R'. Puggaardsgade 10, 1573 Kbh. V. Tel: 33 12 50 45. Det Kongelige Danske Kunstakademi, Billedkunstskolerne, Kgs. Nytorv 1, 1050 Kbh. K. Tel: 33 12 68 60. *Fagområder: Billedkunst, det 20. årh., kunstæstetik, kunstkritik.*
- CHRISTENSEN, BENT, professor, dr.phil. (f. 22.08.1930, 543, 1971, Nb) R'. Rypevej 19, 2970 Hørsholm. Tel: 42 86 46 18. Afdeling

for Populationsbiologi, Zoologisk Institut, KU, Universitetsparken 15, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 13 07. Fax: 35 32 13 00. *Fagområder: Evolutionsbiologi, oligochætsystematik, kromosom-evolution, molekylær evolution.*

CHRISTENSEN, BENT, professor, dr.jur. (f. 20.11.1921, 662, 1982, H) Soldalen 3, 2100 Kbh. Ø. Tel: 39 29 14 55. *Fagområder: Retsvidenskab, forvaltningsret.*

CHRISTENSEN, JOHNNY Carl, professor, dr.phil. (f. 05.03.1930, 627, 1979, H) Duevej 28, 1.tv., 2000 Frederiksberg. Tel: 38 34 45 01. Institut for Græsk og Latin, KU, Njalsgade 92, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 81 40; dir. 35 32 81 43. Fax: 35 32 81 55. *Fagområder: Klassisk filologi, antikke sprog og litteraturer, oldtidens filosofi, græsk, latin, antikke sprogs indflydelse på de europæiske sprog.*

CHRISTENSEN-DALSGAARD, JØRGEN, lektor, Ph.D. (f. 06.10.1950, 719, 1990, Nmf) P.S. Krøyers Vej 14, 8270 Højbjerg. Tel: 86 27 58 21. Institut for Fysik og Astronomi, AaU, Ny Munkegade, Bygn. 520, 8000 Århus C. Tel: 89 42 28 99; dir. 89 42 36 14. Fax: 86 12 07 40. *Fagområder: Astronomi, specielt stjerneudvikling og -svingninger; helioseismologi.*

CHRISTIANSEN, FREDDY Villiom BUGGE, professor, lic.scient. (f. 22.01.1946, 704, 1988, Nb) Geysergade 3 A, 8200 Århus N. Tel: 86 16 39 80. Biologisk Institut, Afd. for Genetik og Økologi, AaU, Ny Munkegade, Bygn. 540, 8000 Århus C. Tel: 89 42 31 88; dir. 89 42 32 38. Fax: 86 12 71 91. *Fagområder: Genetik, populationsgenetik, populationsøkologi, evolutionsmekanismer.*

CHRISTIANSEN, SOFUS, professor, dr.phil. (f. 23.06.1930, 628, 1979, H) Hummeltoften 16, 2830 Virum. Tel: 42 85 44 16. Geografisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 25 00; dir.: 35 32 25 48. Fax: 35 32 25 01. *Fagområder: Kulturgeografi/landbrusgeografi.*

COTTERILL, RODNEY Michael John, professor, dr.phil. & scient. (f. 27.09.1933, 678, 1984, Nmf) R¹. Vibevangen 9, 3520 Farum. Tel: 42 95 26 98. Fax: 44 99 35 24. Fysisk Institut (Biofysik), Bygn. 307, DTU, 2800 Lyngby. Tel: 45 93 60 44; dir. 45 93 12 22 Δ 3203. Fax: 45 93 23 99. *Fagområder: Hjernefysik, biofysik, neurale netværk, proteinstruktur, materialefysik.*

- CVITANOVIĆ, PREDRAG, forskningsprofessor, Ph.D. (f. 01.04.1946, 733, 1992, Nmf) Livjærgade 41, 2100 Kbh. Ø. Tel: 31 42 16 16. Niels Bohr Institutet, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00; dir.: 35 32 53 46. Fax: 31 42 10 16. *Fagområder: fysik.*
- DAHL, JENS PEDER, professor, dr.phil. (f. 30.07.1934, 608, 1978, Nmf) R'. Digevænget 5, 2730 Herlev. Tel: 44 98 24 41. Kemisk Laboratorium B, Bygn. 301, DTU, 2800 Lyngby. Tel: 42 88 17 77; dir. 45 93 12 22 Δ 2013. *Fagområder: Teoretisk kemi, kvantekemi, atom- og molekylfysik.*
- DAHLERUP, TROELS, professor, dr.theol. (f. 03.12.1925, 672, 1983, H) R'. Kildevangen 15, 8382 Hinnerup. Historisk Institut, AaU, Universitetsparken, 8000 Århus C. Tel: 89 42 11 11; dir.: 89 42 20 54. Fax: 86 19 16 99. *Fagområder: Dansk-nordisk historie ca. 1400-1700, adelshistorie, kirkehistorie, socialhistorie.*
- DAL, Per Johan ERIK, dr.phil. (f. 20.12.1922, 544, 1971, H) K. Forchammersvej 1, 1920 Frederiksberg C. Tel: 31 24 11 35. *Fagområder: Bogvæsen.*
- DALGÅRD, SUNE Bysted, fhv. landsarkivar, dr.phil. (f. 09.05.1922, 562, 1974, H) R. Italiensvej 56, 2300 Kbh. S. Tel: 31 55 18 02. *Fagområder: Historie, arktiske erhvervsforhold, fremmedpolitik, merkantilistisk erhvervsolitik.*
- DANSGAARD, WILLI, professor, dr.phil. (f. 30.08.1922, 589, 1981, Nmf) Soløsevej 21, 2820 Gentofte. Tel: 31 65 58 86. Fax: 31 65 58 86. Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, Geofysisk Afd., KU, Haraldsgade 6, 2200 Kbh. N. Tel: 35 32 05 52. Fax: 35 82 25 65. *Fagområder: Geofysik, klimaforskning, glaciologi.*
- DANØ, SVEN, professor, dr.polit. (f. 22.02.1922, 673, 1983, H) Helsingevej 41, 2830 Virum. *Fagområder: Økonomi, driftsøkonomi, operationsanalyse.*
- EBBESEN, STEN, docent, dr.phil. (f. 23.06.1946, 712, 1989, H) Skolevej 20, 2820 Gentofte. Tel: 31 65 39 87. Institut for græsk og latin, KU, Njalsgade 92, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 81 40; dir. 35 32 81 46. Fax: 35 32 81 55. *Fagområder: Senantik og middelalderlig filosofi. Græsk og latin.*

- EGEROD, SØREN Christian, professor, dr.phil. (f. 08.07.1923, 545, 1971, H) K. Gamle Carlsberg Vej 15, 2500 Valby. Tel: 31 31 12 25 eller 31 24 81 50. *Fagområder: Østasiatiske sprog.*
- EJSKJÆR, INGER Jensen, professor, dr.phil. (f. 20.05.1926, 651, 1981, H) R. C.F. Richsvej 101 A, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 34 27 92. Institut for Dansk Dialektforskning, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 85 00; dir. 35 32 85 02. Fax: 35 32 85 12. *Fagområder: Danske dialekter, nordisk filologi, dialektgeografi.*
- ELIASSEN, ERIK, professor, dr.phil. (f. 08.09.1922, 652, 1981, Nmf) R¹. Dronningeengen 5, 2950 Vedbæk. Tel: 42 89 22 20. *Fagområder: Dynamisk meteorologi, klimaforskning, meteorologi.*
- ELLITSGAARD-RASMUSSEN, KNUD, fhv. direktør, mag.scient. (f. 23.06.1923, 563, 1974, Nmf) R¹. FM.2*. Dammegade 22, 4792 Askeby. *Fagområder: Grønlands geologi, økonomisk geologi, nyere geologisk historie i Grønland.*
- ENGBERG, Bertil INGEMAR, professor, med.dr. (f. 01.03.1935, 590, 1977, Nb) Nørre Alle 75, 8000 Århus C. Tel: 86 13 76 91. Fysiologisk Institut, AaU, Ole Worms Allé, Bygn. 160, 8000 Århus C. Tel: 89 42 11 22; dir. 89 42 27 86. Fax: 86 12 90 65. *Fagområder: Neurofysiologi, synaptisk transmission, centralnervesystemet.*
- ESTRUP, HECTOR, professor, dr.polit. (f. 16.01.1934, 638, 1980, H) R. Skaføgård, 8544 Mørke. Tel: 86 39 63 40. Fax: 86 39 66 40. Økonomisk Institut, KU, Studiestræde 6, 1455 Kbh. K. Tel: 35 32 30 17. Fax: 35 32 30 00. *Fagområder: Økonomi, økonomisk teoris historie.*
- FAVRHOLT, DAVID Cornaby, professor, dr.phil. (f. 24.04.1931, 580, 1976, H) Oehlenschlägersvej 57, 5230 Odense M. Tel: 66 14 47 83. Filosofisk Institut, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 66 15 86 00. Fax: 65 93 23 75. *Fagområder: Filosofi, videnskabshistorie, Niels Bohr – specielt vedr. erkendelsesteori.*
- FELDBÆK, OLE, professor, dr.phil. (f. 22.07.1936, 700, 1987, H) R. Efterårsvej 15, 2900 Charlottenlund. Tel: 31 63 59 68. Institut for Historie, KU, Njalsgade 102, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 82 42; dir. 35 32 82 86. Fax: 35 32 82 41. *Fagområder: Historie 1500-1900.*

- FENCHEL, TOM Michael, professor, dr.phil. (f. 19.03.1940, 591, 1977, Nb) Strandgade 23, 3000 Helsingør. Tel: 49 20 32 59. Marinbiologisk Laboratorium, KU, 3000 Helsingør. Tel: 49 21 33 44; dir. 49 21 16 33 Δ 325. Fax: 49 26 11 65. *Fagområder: Marinbiologi, økologi, evolutionsbiologi.*
- FENGER, OLE, professor, dr.jur. (f. 22.01.1931, 689, 1986, H) R¹. Kildedgården 15, 3., 8000 Århus C. Tel: 86 18 39 86. Juridisk Institut, Afd. for Retslære, AaU, Bartholin Allé, Bygn. 351, 8000 Århus C. Tel: 89 42 15 04 (dir.). Fax: 86 20 27 21. *Fagområder: Retshistorie.*
- FILL, NIELS Peter, forskningsdirektør, lic.scient. (f. 08.02.1941, 664, 1982, Nb) Fuglebakkevej 5, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 34 53 32. Novo Nordisk A/S, Novo Alle, 2880 Bagsværd. Tel: 44 44 88 88. Fax: 44 44 45 65. *Fagområder: Bioteknologi, molekylær genetik, molekylær biologi.*
- FINK, TROELS Marstrand Trier, professor, dr.phil. (f. 18.04.1912, 592, udenl. 1974, indnl. 1977, H) K. Vægterpladsen 1, 6200 Åbenrå. Tel: 74 62 36 42. *Fagområder: Historie.*
- FISCHER, ERIK Adolf, fhv. overinspektør, dr.phil.h.c. (f. 08.10.1920, 593, 1977, H) R, M.I.&A. Agergårdsvej 5, Ammendrup, 3200 Helsingø. Tel: 48 79 44 04. *Fagområder: Kunsthistorie.*
- FISCHER-JØRGENSEN, ELI, professor, cand.mag., dr.phil.h.c. (f. 11.02.1911, 525, 1968, H) Kongestien 45, 2830 Virum. Tel: 42 85 35 13. *Fagområder: Fonetik, almen sprogvidenskab.*
- FLENSTED-JENSEN, MOGENS, professor, dr.scient. (f. 02.09.1942, 734, 1992, Nmf) R. Enebovænge 27, 3520 Farum. Tel: 42 95 42 20. Institut for Matematik og Fysik, KVL, Thorvaldsensvej 40, 1871 Frederiksberg C. Tel: 35 28 23 43. Fax: 35 28 23 50. *Fagområder: Matematik.*
- FORCHHAMMER, JES, afdelingsleder, dr.phil. (f. 05.04.1934, 639, 1980, Nb) Krogmosevej 25, 2880 Bagsværd. Tel: 44 98 69 33. Kræftens Bekæmpelse, Sektor for Kræftbiologi, Strandboulevarden 49, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 26 88 66, lok. 311 el. 312. Fax: 31 38 20 44. *Fagområder: Kræftforskning, RNA tumor virus, molekylærbiologi, onkogener, suppressorgener.*

- FRIIS, IB, professor, dr.scient. et fil.dr. (f. 12.01.1945, 720, 1990, Nb)
Selsøvej 19 A, 2720 Vanløse. Tel: 31 74 93 95. Botanisk Museum,
Gothersgade 130, 1123 Kbh. K. Tel: 35 32 21 97. Fax: 35 32 22 10.
*Fagområder: Botanik, systematik, plantegeografi, diversitet, tropisk vege-
tation, afrikansk flora, botanikkens historie.*
- FROM, FRANZ Gustav, professor, dr.phil. (f. 14.02.1914, 564, 1974,
H) R¹. Azaleavej 28, 2000 Frederiksberg. Tel: 31 17 66 23. *Fagom-
råder: Psykologi, drømme, spisefordomme.*
- FUGLEDE, BENT, professor, dr.phil. (f. 08.10.1925, 527, 1968, Nmf)
R¹. Trongårdsparken 67, 2800 Lyngby. Matematisk Institut, H.C.
Ørsted Institutet, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. *Fag-
områder: Matematik.*
- GIVERSEN, SØREN, professor, dr.theol. (f. 09.01.1928, 727, 1991, H)
R. Herredsvejen 8, 8832 Skals. Tel: 86 69 49 60. Institut for Gam-
mel og Ny Testamente, Afd. for Ny Testamente, AaU, Nrd. Ring-
gade, Bygn. 410, 8000 Århus C. Tel: 89 42 11 11; dir.: 89 42 22 46.
Fax: 86 13 04 90. *Fagområder: Koptologi, håndskriftstudier, urkristen-
dommens historie.*
- GLAHN, HENRIK, professor, dr.phil. (f. 29.05.1919, 555, 1972, H)
K. Dantes Plads 3, 1556 Kbh. V. Tel: 33 32 68 90. *Fagområder:
Musikvidenskab, renaissancens musik, kirkemusikkens historie, hymno-
logi.*
- GLAMANN, KRISTOF, professor, dr.phil. (f. 26.08.1923, 528, 1968, H)
K¹. Bjerregårdsvej 6, 2500 Valby. Tel: 31 16 13 47. Fax: 36 45 44 30.
Fagområder: Historie.
- GOMARD, BERNHARD, professor, dr.jur. (f. 09.01.1926, 574, 1975, H) K.
Hyldegårds Tværvvej 10 A, 2920 Charlottenlund. Tel: 31 63 58 64.
Retsvidenskabeligt Institut A, KU, Studiegården, Studiestræde 6,
1455 Kbh. K. Tel: 35 32 26 26; dir. 35 32 31 32. Fax: 35 32 32 06/03.
*Fagområder: Retsvidenskab, navnlig obligationsret, selskabsret, civilpro-
ces.*
- GRANE, LEIF, professor, dr.theol. (f. 11.01.1928, 653, 1981, H) Re-
gensen, St. Kannikestræde 2, 1169 Kbh. K. Tel: 33 15 99 16. In-
stitut for Kirkehistorie, KU, Købmagergade 44-46, 1150 Kbh. K.
Tel: 35 32 36 18. Fax: 35 32 36 39. *Fagområder: Kirkehistorie.*

- GREVE, TORBEN, professor, dr.med.vet. (f. 17.02.1945, 749, 1994, Nb) Irisvej 9, 2500 Værløse. Tel: 42 48 58 15. Klinisk Institut, Sektion for Reproduktion, KVL, Bülowsvej 13, 1870 Frederiksberg C. Tel: 35 28 29 65. Fax: 35 28 29 70. *Fagområder: Husdyrenes reproduktionsbiologi.*
- HALD, ANDERS Hjorth, professor, dr.phil. (f. 03.06.1913, 490, 1961, Nmf) Furesøvej 87 A, 2830 Virum. *Fagområder: Matematisk statistik.*
- HAMMER, CLAUS Uffe, docent, lic.scient. (f. 03.11.1945, 705, 1988, Nmf) Mynstersvej 15, 1827 Frederiksberg C. Tel: 31 21 36 10. Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, Geofysisk afdeling, KU, Haraldsgade 6, 2200 Kbh. N. Tel: 35 32 18 18; dir. 35 32 05 59 el. 35 32 05 60. Fax: 35 82 25 65. *Fagområder: Polarforskning, klima, atmosfærekemi, vulkanisme.*
- HANNESTAD, LISE, docent, dr.phil. (f. 15.10.1943, 728, 1991, H) Korshøjen 47, 8240 Risskov. Tel: 86 21 44 05. Institut for Klassisk Arkæologi, AaU, Ndr. Ringgade, bygn. 415, 8000 Århus C. Tel: 89 42 11 11; dir. 89 42 22 92. Fax: 86 19 16 99. *Fagområder: klassisk arkæologi.*
- HANSEN, HANS JØRGEN Steen, docent, mag.scient., dr.phil. (f. 06.08.1939, 610, 1978, Nb) Henrik Steffens Vej 1, 1866 Frederiksberg C. Tel: 31 24 18 29. Geologisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 24 95. Fax: 35 32 24 99. *Fagområder: Geologi, palæontologi.*
- HANSEN, MOGENS HERMAN, Centerleder, dr.phil. (f. 20.08.1940, 701, 1987, H) Wilhelm Marstrandsgade 15, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 26 15 88. Polis Centret, KU, Njalsgade 94, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 91 03. Fax: 31 54 89 54. *Fagområder: Klassisk filologi, historie, demografi, politologi, retorik.*
- HANSEN, OLE, direktør, professor, dr.phil. (f. 14.05.1934, 741, udenl. medl. 1992, indenl. medl. 1993, Nmf) Manenvej 11, 3460 Birkerød. Tel: 42 81 76 65. Niels Bohr Institutet, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 92. Fax: 35 43 10 87. *Fagområder: Kernefysik.*

- HANSEN, Peder GREGERS, professor, dr.phil. (f. 11.01.1933, 690, 1986, Nmf) R. Søtoften 36, 8250 Egå. Tel: 86 22 07 79. Institut for Fysik og Astronomi, AaU, Ny Munkegade, Bygn. 520, 8000 Århus C. Tel: 89 42 28 99; dir.: 89 42 37 14 Fax: 86 12 07 40. *Fagområder: Kernefysik, atomfysik, radioaktivitet, ekstremt ustabile atomkerner.*
- HANSEN, SVEND AAGE, professor, dr.polit. (f. 04.04.1919, 654, 1981, H) R^l. Byvej 42, 5892 Gudbjerg. Tel: 62 25 18 76. *Fagområder: Økonomisk historie, Danmarks statistik.*
- HJORTH, POUL LINDEGÅRD, professor, dr.phil. (f. 24.07.1927, 565, 1974, H) R^l. Anemonevej 25, 2970 Hørsholm. *Fagområder: Nordisk filologi, dansk sprog, leksikografi, editionsteknik.*
- HOFFMANN, ELSE KAY, docent, dr.scient. (f. 10.03.1942, 706, 1988, Nb) Holmevej 6, 2950 Vedbæk. Tel: 42 89 21 91. Institut for Biologisk Kemi A, August Krogh Institutet, KU, Universitetsparken 13, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 18 18; dir.: 35 32 16 95. Fax: 35 32 15 67. *Fagområder: Cellefysiologi, signaltransduktion, membranfysiologi, biokemi.*
- HOLMSGAARD, ERIK, fhv. Forstander, dr.agro. (f. 21.06.1921, 595, 1977, Nb) R^l. Langebjerg 28, 2.th., 2850 Nærum. *Fagområder: Skovbrugsvidenskab.*
- HOLSTENER-JØRGENSEN, HELGE, afdelingsleder, dr.agro. (f. 10.12.1924, 640, 1980, Nb) R. Solbjærget 44, 3460 Birkerød. Tel: 42 81 20 51. Forskningscentret for Skov og Landskab, Skovbrynet 16, 2800 Lyngby. Tel: 45 93 12 00. Fax: 45 93 48 49. *Fagområder: Skovbrug, jordbund, planteernæring, vandbalance.*
- HULTBORN, HANS, professor, med.dr. (f. 17.11.1943, 721, 1990, Nb) R. Blegdamsvej 10, 4.th., 2200 Kbh. N. Medicinsk Fysiologisk Institut, Panum Instituttet, KU, Blegdamsvej 3 C, 2200 Kbh. N. *Fagområder: Fysiologi, neurobiologi.*
- HUUS, TORBEN, professor, dr.phil., mag.scient. (f. 05.12.1919, 492, 1961, Nmf) R^l. Vordingborggade 5, 1.tv., 2100 Kbh. Ø. Niels Bohr Institutet, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. *Fagområder: Atomfysik.*
- HVIDBERG-HANSEN, FINN Ove, lektor, dr.phil. & lic.theol. (f. 09.09.1935, 742, 1993, H) Dalsagervej 30, 8250 Egå. Tel: 86 22 19 63.

Institut for Semitisk Filologi, AaU, Nrd. Ringggade, Bygn 415, 8000 Århus C. Tel: 89 42 11 11; dir. 89 42 23 09. Fax: 86 13 04 90. *Fagområder: Semitiske sprog, dvs. arabisk, aramaisk, hebraisk, syrisk, ugaritisk og æthiopisk.*

HVIDTFELDT, Anton Poul ARILD Peter, professor, dr.phil. (f. 26.06. 1915, 575, 1975, H) *R'*. Dommergaarden, 4243 Rude. Tel: 53 75 91 10. *Fagområder: Almindelig religionshistorie, indoeuropæiske religioner, indianske kulturer.*

HAAGERUP, UFFE Valentin, professor, cand.scient. (f. 19.12.1949, 691, 1986, Nmf) *R*. Vestervangen 8, 5260 Odense S. Tel: 66 15 28 18. Institut for Matematik og Datalogi, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 66 15 86 00. Fax: 65 93 26 91. *Fagområder: Matematik, funktionalanalyse, operatoralgebra.*

JACOBSEN, ERIC August, professor, dr.phil. (f. 05.04.1923, 546, 1971, H) Schweizerdalstien 51, 2610 Rødovre. *Fagområder: Engelsk litteratur.*

JANSEN, FREDERIK JULIUS BILLESKOV, professor, dr.phil. (f. 30.09. 1907, 465, 1957, H) *K, M.I. & A*. Frydendalsvej 20, 1809 Frederiksberg C. Tel: 31 31 63 69. *Fagområder: Nordisk litteratur, verdenslitteratur, lærdomshistorie, litterær æstetik, Søren Kierkegaard.*

JENSEN, HENNING HØJGAARD, professor, dr.techn.h.c. (f. 21.11.1918, 566, 1974, Nmf) Rødtjørnevej 18 A, 2720 Vanløse. Fysisk Laboratorium, H.C. Ørsted Instituttet, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. *Fagområder: Fysik, faststoffysik, transportfænomener, fundamental metrologi, international standardisering af symboler og enheder.*

JENSEN, JØRGEN, museumsinspektør, mag.art. (f. 30.07.1936, 714, 1989, H) *R*. Nørre Voldgade 14, 3., 1358 Kbh. K. Tel: 33 14 16 05. Nationalmuseet, O.M.A., Frederiksholms Kanal 12, 1220 Kbh. K. Tel: 33 13 44 11; dir: 33 47 31 57. *Fagområder: Forhistorisk arkæologi, klassisk arkæologi, dansk historie 1800-1900.*

JENSEN, MINNA SKAFTE, professor, dr.phil. (f. 19.05.1937, 743, 1993, H) Karen Brahesvej 5, 4.th., 5000 Odense C. Center for Græskromerske Studier, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. *Fagområder: Græsk og latin.*

- JERSLEV LUND, BODIL, professor, dr.phil. (f. 30.04.1919, 550, 1971, Nmf) *R^l*. Heslegårdsvej 39, 2900 Hellerup. Tel: 31 62 52 23. *Fagområder: Krystalstruktur, kemi, organisk kemi.*
- JOHANSEN, HANS CHRISTIAN, professor, dr.oecon. (f. 27.06.1935, 679, 1984, H) Anne Maries Allé 4 A, 5250 Odense SV. Tel: 66 17 21 05. Historisk Institut, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 66 15 86 00. Fax: 65 93 29 74. *Fagområder: Økonomisk historie.*
- JOHANSEN, HOLGER FRIIS, professor, dr.phil. (f. 29.04.1927, 596, 1977, H) *R^l*. Fortebakken 38, 8240 Risskov. Tel: 86 17 51 10. Institut for Oldtids- og Middelalderforskning, AaU, Nørrebrogade, Bygn. 323, 8000 Århus C. Tel: 89 42 11 11; dir. 89 42 20 63. Fax: 86 19 16 99. *Fagområder: Klassisk filologi.*
- JOHANSEN, KARSTEN FRIIS, professor, dr.phil. (f. 05.12.1930, 611, 1978, H) *R^l*. Langebjerg 24, II tv., 2850 Nærum. Tel: 42 80 23 09. Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 88 69; dir. 35 32 88 60. Fax: 35 32 88 50. *Fagområder: Antik og middelalderlig filosofi.*
- JOHANSEN, PETER, professor, dr.phil. (f. 29.01.1938, 680, 1984, Nmf) Ørnebakken 72, 2840 Holte. Tel: 45 80 53 02. Datalogisk Institut, KU, Universitetsparken 1, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 14 42. Fax: 35 32 14 01, Email: peterjo@diku.dk. *Fagområder: Datalogi, digital billedbehandling, mønstergenkendelse, datamatsyn.*
- JÓNASSON, PÉTUR Mikkel, professor, dr.phil. (f. 18.06.1920, 641, 1980, Nb) *R*. Helsevej 21, 3400 Hillerød. Tel: 42 26 04 28. Ferskvandsbiologisk Laboratorium, KU, Helsingørgade 51, 3400 Hillerød. Tel: 42 26 76 00. Fax: 48 24 14 76. *Fagområder: Ferskvandsbiologi, miljø, subarktis, environmental conservation, fredning.*
- JØRGENSEN, CARL CHRISTIAN BARKER, professor, dr.phil. (f. 11.08.1915, 513, 1965, Nb) Slettevej 8, 2860 Søborg. *Fagområder: Sammenlignende fysiologi, ernæringsbiologi, endokrinologi, reproduktion, fysiologiens historie.*
- JØRGENSEN, KARL ANKER, forskningsprofessor, dr.scient. (f. 15.06.1955, 750, 1994, Nmf) Geysergade 6, 8200 Århus N. Tel: 89 10 49 60. Kemisk Institut, AaU, Langelandsgade 140, Bygn. 510, 8000 Århus C. Tel: 89 42 39 10. Fax: 86 19 61 99. *Fagområder: Kemi.*

- JØRGENSEN, PETER LETH, professor, dr.med. (f. 31.01.1938, 722, 1990, Nb) Frydenlund Park 27, 2950 Vedbæk. Tel: 45 66 04 68. Laboratoriet for cellulær og molekylær fysiologi, August Krogh Institutet, KU, Universitetsparken 13, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 16 70. Fax: 35 32 15 67. *Fagområder: Fysiologi, biologi.*
- JØRGENSEN, SVEN-AAGE, professor, (f. 22.07.1929, 692, 1986, H) *R^l*. Nyvej 20, 1851 Frederiksberg C. Tel: 31 22 37 49. Institut for germansk filologi, KU, Njalsgade 80, trappe 16, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 81 56; dir. 35 32 81 62. Fax: 35 32 81 71. *Fagområder: Tysk litteratur 18. og 19. århundrede, litterære utopier, tysk og dansk kultur i vekselvirkning.*
- KIELLAND-BRANDT, MORTEN Christian, professor, lic.scient. (f. 02.04.1944, 751, 1994, Nb) Lundbyesgade 3, 1771 Kbh. V. Tel: 31 21 81 71. Carlsberg Laboratorium, Gærgenetisk Afdeling, Gamle Carlsberg Vej 10, 2500 Valby. Tel: 33 27 53 31. Fax: 33 27 47 66. *Fagområder: Genetik, molekylærbiologi, biokemi.*
- KJELDGAARD, NIELS OLE, professor, dr.phil. (f. 02.06.1926, 547, 1971, Nb) Høegh Guldbergs Gade 57, 8000 Århus C. Tel: 86 12 02 24. Kræftens Bekæmpelse, Sektor for Kræftbiologi, Strandboulevarden 49, opg. 7.1., 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 26 88 66. Fax: 31 38 20 44. *Fagområder: Retrovirus, molekylær biologi, bioteknologi, reguleringsmekanismer, bakteriefysiologi.*
- KJEMS, JØRGEN KRISTIAN, forskningsdirektør, lic.techn. (f. 20.10.1943, 752, 1994, Nmf) Valhalvej 16, 4000 Roskilde. Tel: 42 36 28 37. Forskningscenter Risø, Direktionen, P.O. Box 49, 4000 Roskilde. Tel: 46 77 46 02. Fax: 42 36 85 31; e-mail: kjems@risoe.dk. *Fagområder: Fysik.*
- KJÆR, ANDERS Clausen, professor, dr.phil. (f. 10.08.1919, 505, 1962, Nmf) *R^l*. Opnæsgaard 45, 2970 Hørsholm. Tel: 42 86 57 59. Institut for Organisk Kemi, Bygn. 201, DTU, 2800 Lyngby. Tel: 42 88 25 66. Fax: 45 93 39 68. *Fagområder: Organisk kemi, naturstofkemi, stereokemi, svovlkemi, syntese.*
- KLENOW, HANS, professor, dr.phil. (f. 07.02.1923, 576, 1975, Nb) *R^l*. Skovmindevej 21, 2840 Holte. Tel: 42 42 19 36. Institut for medicinsk biokemi og genetik, Panum Institutet, KU, Blegdamsvej 3 C, 2200 Kbh. N. *Fagområder: Biokemi.*

- KOCH, CARL HENRIK, docent, dr.phil. (f. 15.11.1938, 729, 1991, H) Fredensvej 47, 2970 Hørsholm. Tel: 42 86 53 74. Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 88 69; dir. 35 32 88 64. Fax: 35 32 88 50. *Fagområder: Filosofi.*
- KRISTENSEN, LEIF, professor, Ph.D. (f. 04.01.1934, 548, 1971, Nmf) Vesttoften 2, 8250 Egå. Tel: 86 22 16 04. Matematisk Institut, AaU, Ny Munkegade 116, Bygn. 530, 8000 Århus C. Tel: 89 42 31 88; dir. 89 42 34 55. Fax: 86 13 17 69. *Fagområder: Matematik, algebraisk topologi, homologisk algebra.*
- KRISTENSEN, NIELS PEDER, docent, dr.scient. (f. 02.03.1943, 707, 1988, Nb) Æblehaven 7, 3450 Allerød. Tel: 48 17 16 66. Fax: 48 17 16 66. Zoologisk Museum, Universitetsparken 15, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 10 00; dir. 35 32 11 13. Fax: 35 32 10 10. *Fagområder: Zoologi, entomologi, evolutionsbiologi, insektanatomi, insektfylogeni.*
- KROGSGAARD-LARSEN, POVL, professor, dr.pharm., lic.pharm. (f. 17.05.1941, 693, 1986, Nmf) Elmevej 25, Blovstrød, 3450 Allerød. Tel: 42 27 12 15. Institut for Medicinalkemi, Danmarks Farmaceutiske Højskole, Universitetsparken 2, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 37 67 77 + 247. Fax: 35 37 22 09. *Fagområder: Medicinalkemi, lægemiddelkemi, molekylær farmakologi.*
- KRUHØFFER, POUL Weber, professor, dr.med. (f. 15.11.1914, 549, 1971, Nb) Livjærgade 12, 2100 Kbh. Ø. Tel: 31 38 81 16. Medicinsk-fysiologisk Institut, Panum Institutet, KU, Blegdamsvej 3, 2200 Kbh. N. *Fagområder: Human fysiologi, nyrefunktion, lungefunktion.*
- KUSCHEL, ROLF, docent, dr.phil. (f. 25.10.1939, 744, 1993, H) Havnegade 35, 1058 Kbh. K. Tel: 33 12 50 55. Fax: 31 91 01 29. Psykologisk Laboratorium, KU, Njalsgade 88, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 88 19; dir. 35 32 87 62. Fax: 35 32 87 45. *Fagområder: Sociopsykologi.*
- † KAARSTED, TAGE Holst, professor, dr.phil. (f. 27.05.1928, d. 27.12.1994, 694, 1986, H) K. Rosenvænget 7 A, 5250 Odense SV. Tel: 66 13 22 19. Historisk Institut, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 66 15 86 00. Fax: 65 93 29 74. *Fagområder: Historie.*

- LARSEN, ERIK HVIID, professor, dr.scient. (f. 31.07.1940, 735, 1992, Nb) Mågevang 20, 3450 Allerød. Tel: 48 17 45 91. Zoofysiologisk Laboratorium, August Krogh Institutet, Universitetsparken 13, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 15 50; dir. 35 32 16 42. Fax: 35 32 15 67. *Fagområder: zoofysiologi.*
- LARSEN, KAI, professor, cand.mag. (f. 15.11.1926, 629, 1979, Nb) R^l. Gråstenvej 6, Søften, 8382 Hinnerup. Tel: 86 98 59 82. Biologisk Institut, Afd. for systematisk Botanik, AaU, Nordlandsvej 68, 8240 Risskov. Tel: 86 21 06 77; dir.: 86 21 03 22, lok. 25. Fax: 86 21 18 91. *Fagområder: Botanik, tropisk plantegeografi, taxonomi af højere planter, botanisk udforskning af Thailand. Feltarbejde i troperne i øvrigt: Brasilien, Martinique, Sri Lanka og Indonesien.*
- LARSEN, PEDER OLESEN, direktør, dr.phil. (f. 07.09.1934, 581, 1976, Nb) R^l. Marievej 10 A, 2., 2900 Hellerup. Tel: 31 61 05 72. Danmarks Grundforskningsfond, Tuborg Boulevard 4, 2., 2900 Hellerup. Tel: 31 20 27 00. Fax: 31 20 39 00. *Fagområder: Biokemi.*
- LASSEN, NIELS Alexander, professor, med.dr. (f. 07.12.1926, 612, 1978, Nb) R. Ole Olsens Allé 9, 2900 Hellerup. Tel: 31 62 66 87. Klinisk fysiologisk/nuklearmedicinsk afdeling, Bispebjerg Hospital, 2400 Kbh. NV. Tel: 31 81 12 50; dir. 35 31 27 90. *Fagområder: Hjernens gennemblødning, neurologi, klinisk fysiologi, nuklearmedicin.*
- LASSEN, NIELS Ove, professor, dr.phil. (f. 18.05.1914, 473, 1958, Nmf) R^l. Søndervej 43, 2830 Virum. Niels Bohr Institutet, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00. *Fagområder: Eksperimentel kernefysik.*
- LASSEN, ULRIK Vilhelm, forskningsdirektør, dr.med. (f. 17.04.1930, 568, 1974, Nb) Skovmindevej 26, 2840 Holte. Novo Nordisk A/S, Krogshøjvej 55, 2880 Bagsværd. Tel: 44 42 32 89. Fax: 44 44 40 38. *Fagområder: Industriel forskning, samarbejde mellem offentlig og privat forskning, bioteknologi, lægemidler.*
- LIDIN, OLOF Gustav, professor, Ph.D., fil.dr. (f. 03.02.1926, 643, 1980, H) R^l. Øverødvej 67 B, 2840 Holte. Tel: 42 42 50 24. Asien-Institutet, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 88 22; dir. 35 32 88 29. Fax: 35 32 88 35. *Fagområder: Japansk idéhistorie, japansk historie, japansk litteratur, japansk sproghistorie.*

- LINDERBERG, JAN Erik, professor, fil.dr. (f. 27.10.1934, 665, 1982, Nmf) Janus la Cours Gade 20, 8000 Århus C. Tel: 86 12 02 41. Kemisk Institut, AaU, Langelandsgade 140, Bygn. 510, 8000 Århus C. Tel: 89 42 33 33; dir. 89 42 38 29. Fax: 86 19 61 99. *Fagområder: Teoretisk kemi.*
- LINDHARD, JENS, professor, mag.scient. (f. 26.02.1922, 507, 1962, Nmf) J.F. Willumsensvej 4, 8270 Højbjerg. Tel: 86 27 11 79. *Fagområder: Teoretisk fysik.*
- LUND, EBBA, professor, dr.scient. (f. 22.09.1923, 613, 1978, Nb) *R!* Dronningensgade 9, 1420 Kbh. K. Tel: 31 54 62 19. Fax: 31 54 62 19. Institut for Veterinær Mikrobiologi, KVL, Bülowsvej 13, 1870 Frederiksberg C. Tel: 35 28 27 26. *Fagområder: Virologi og immunologi, genteknologi.*
- LUND, HENNING, docent, dr.phil. (f. 15.09.1929, 630, 1979, Nmf) Vinkelvej 8 A, 8240 Risskov. Tel: 86 17 90 27. Kemisk Institut, AaU, Langelandsgade 140, Bygn. 510, 8000 Århus C. Tel: 89 42 33 33; dir. 89 42 39 07. Fax: 86 19 61 99. *Fagområder: Organisk kemi, specielt organisk elektrokemi.*
- LUNDGREEN-NIELSEN, FLEMMING, docent, dr.phil. (f. 24.01.1937, 715, 1989, H) Tølløsevej 59, 2700 Brønshøj. Tel: 31 28 46 68. Institut for nordisk Filologi, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 83 11; dir. 35 32 83 37. Fax: 35 32 83 77. *Fagområder: Dansk og nordisk litteratur og litteraturhistorie.*
- LUNDQUIST, FRANK, professor, dr.phil. (f. 31.05.1916, 597, 1977, Nb) Kastanievej 46, 2840 Holte. Tel: 42 42 05 11. *Fagområder: Biokemi, alkoholstofskifte, leverfunktion, metabolisk regulation.*
- MACKINTOSH, ALLAN Roy, professor, Ph.D., fil.dr.h.c. (f. 22.01.1936, 598, 1977, Nmf) *R!* Henrik Thomsensvej 4, 3460 Birkerød. Tel: 42 81 50 38. Ørsted Laboratoriet, Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00; dir. 35 32 04 50. Fax: 35 32 04 60. *Fagområder: Faststoffysik (magnetisme), den moderne fysiks historie.*
- MADSEN, IB Henning, professor, Ph.D. (f. 12.04.1942, 614, 1978, Nmf) Vestervang 2, lejl. 222, 8000 Århus C. Tel: 86 13 39 05. Matematisk Institut, Afd. for Matematik, AaU, Ny Munkegade,

- Bygn. 530-540, 8000 Århus C. Tel: 89 42 31 88; dir. 89 42 34 51.
Fax: 86 13 17 69. *Fagområder: Matematik.*
- MAEGAARD, JAN Carl Christian, professor, dr.phil. (f. 14.04.1926, 695, 1986, H) R^l. Duevej 14, 6., 2000 Frederiksberg. Tel: 38 88 07 80. Musikvidenskabeligt Institut, KU, Klerkegade 2, 1308 Kbh. K. Tel: 35 32 37 37; dir. 35 32 37 59. Fax: 35 32 37 38. *Fagområder: Musikvidenskab.*
- MARCKER, KJELD Adrian, professor, mag.scient. (f. 27.12.1932, 582, 1976, Nb) Toftevej 1, 8250 Egå. Tel: 86 22 01 18. Institut for Molekylær Biologi, AaU, C.F. Møllers Allé, Bygn. 130, Universitetsparken, 8000 Århus C. Tel: 86 20 20 00; dir. 86 20 20 11 Δ 3201 el. 3214. Fax: 86 19 62 26. *Fagområder: Molekylærbiologi, bioteknologi.*
- MATTHIESSEN, POUL CHRISTIAN, professor, dr.polit. (f. 01.02.1933, 666, 1982, H) Prs. Alexandrines Allé 14, 2920 Charlottenlund. Tel: 31 64 09 48. Carlsbergfondet, H.C. Andersens Boulevard 35, 1553 Kbh. V. Tel: 33 14 21 28. Fax: 33 15 61 88. *Fagområder: Demografi.*
- MAUNSBACH, ARVID B., professor, med.dr. (f. 09.05.1937, 599, 1977, Nb) R^l. Agrivej 1, 8240 Risskov. Tel: 86 17 62 45. Institut for Medicinsk Cellebiologi, De Anatomiske Institutter, AaU, C.F. Møllers Allé, Bygn. 233/234, 8000 Århus C. Tel: 89 42 30 70; dir. 89 42 30 65 Δ 3058. Fax: 86 19 86 64. *Fagområder: Cellebiologi, elektronmikroskopi, biomembraner, natrium, kalium-ATPase, eksperimentel nyreforskning, nefrologi.*
- MICHELSEN, AXEL Albert, professor, dr.phil. (f. 01.03.1940, 631, 1979, Nb) R^l. Læssøegade 204, 5230 Odense M. Tel: 66 11 75 68. Biologisk Institut, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 66 15 86 00. Fax: 65 93 04 57. *Fagområder: Fysiologi, biofysik, adfærd.*
- MICHELSEN, OLAF, professor, dr.phil. (f. 04.11.1938, 753, 1994, Nb) Horsensvej 109, Tebstrup, 8660 Skanderborg. Tel: 86 53 85 83. Geologisk Institut, AaU, C.F. Møllers Allé, Bygn. 120, 8000 Århus C. Tel: 89 42 25 22. Fax: 86 13 92 48. *Fagområder: Geologi.*
- MOESTRUP, ØJVIND, professor, dr.scient. (f. 15.12.1941, 736, 1992, Nb) Plantagevej 4, 4180 Sorø. Tel: 53 60 73 42. Fax: Botanisk In-

stitut, Afdeling for Alger og Svampe, KU, Øster Farimagsgade 2 D, 1353 Kbh. K. Tel: 35 32 22 90. Fax: 35 32 23 21. *Fagområder: Botanik med særligt henblik på alger.*

MOHR, JAN Gunnar Faye, professor, dr.med. (f. 10.01.1921, 531, 1968, Nb) *R'*. Skodsborgparken 62, 2942 Skodsborg. Tel: 42 80 23 63. Fax: 42 80 23 63. Inst. for Medicinsk Biokemi og Genetik, Panum Institut, KU, Blegdamsvej 3, 2200 Kbh. N. Tel: 31 35 79 00. Fax: 31 35 95 77. *Fagområder: Medicin, genetik, genkortlægning, human genetik, genetisk rådgivning.*

MOLIN, SØREN, professor, lic.scient. (f. 29.11.1947, 696, 1986, Nb) Mothsvej 70, 2840 Holte. Tel: 45 80 76 09. Laboratoriet for Mikrobiologi, Bygn. 221, DTU, 2800 Lyngby. Tel: 42 88 40 66. *Fagområder: Mikrobiologi, molekylær genetik, bioteknologi.*

MONBERG, TORBEN, professor, dr.phil. (f. 25.07.1929, 577, 1975, H) Veksebovej 10, 3480 Fredensborg. Tel: 42 28 10 31. Fax: 42 28 45 31. *Fagområder: Antropologi, kultursociologi.*

MORTENSEN, PEDER, museumsdirektør, mag.art. (f. 07.05.1934, 745, 1993, H) *R*. Engdalgårdsvej 116, 8330 Beder. Tel: 86 93 62 33. Forhistorisk Museum, Moesgård, 8270 Højbjerg. Tel: 86 27 24 33. Fax: 86 27 23 78. *Fagområder: Ærkæologi, antropologi.*

MOTTETSON, BEN Roy, professor, dr. (f. 09.07.1926, 569, udenl. 1958, indenl. 1974, Nmf) Tårbækdalsvej 9 A, 2930 Klampenborg. NORDITA, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00. *Fagområder: Teoretisk fysik, atomkernefysik.*

MOURITSEN, OLE G., professor, dr.scient. (f. 04.05.1950, 754, 1994, Nmf) Emdrup Engvej 16, 2400 Kbh. NV. Tel: 31 69 72 52. Fysisk Kemisk Institut, Bygning 206, DTU, 2800 Lyngby. Tel: 45 93 12 22 Δ 2462. Fax: 45 93 48 08. *Fagområder: Fysisk kemi, faststoffysik, biofysik.*

MOUSTGAARD, IB Kristian, professor, dr.phil. (f. 10.01.1926, 632, 1979, H) *R'*. Vingårds Allé 52, 2900 Hellerup. *Fagområder: Psykologi.*

MUNCH-PETERSEN, AGNETE, professor, dr.phil. (f. 08.09.1917, 615, 1978, Nb) Prins Valdemarsvej 26, 2820 Gentofte. Tel: 31 65 69 28. Molekylærbiologisk Institut, Afdeling for Biologisk Kemi, KU,

Sølvgade 83, 1307 Kbh. K. *Fagområder: Biokemi, molekylær biologi, nukleinsyreforskning.*

MØLLER, BIRGER LINDBERG, professor, dr.scient. (f. 17.11.1946, 755, 1994, Nb) Kongstedvej 5, 2700 Brønshøj. Tel: 31 79 17 83. Institut for Plantebiologi, Plantebiokemisk Laboratorium, KVL, Thorvaldsensvej 40, 1871 Frederiksberg C. Tel: 35 28 33 52. Fax: 35 28 33 33; e-mail: kvxbilm@uts.uni-c.dk. *Fagområder: Plantefysiologi.*

MØLLER, CHRISTAIN KNAKKERGÅRD, professor, dr.phil. (f. 04.07.1920, 532, 1968, Nmf) Bødtchersvej 8, 5230 Odense M. Tel: 66 14 05 10. *Fagområder: Uorganisk kemi, fysisk kemi, røntgenkristallografi, molekylspektroskopi.*

MØLLER, HANS BJERRUM, adm. direktør, dr.phil. (f. 11.05.1932, 616, 1978, Nmf) R. Kirsebærhaven 12, 4000 Roskilde. Tel: 42 35 98 81. Forskningscenter Risø, Postboks 40, 4000 Roskilde. Tel: 46 77 46 01. Fax: 42 36 85 31. *Fagområder: Forskningsplanlægning og -ledelse, energiforskning, faststoffysik.*

NANSEN, PETER, professor, dr.med.vet. (f. 08.06.1938, 708, 1988, Nb) Elmekrogen 2, Hareskov By, 3500 Værløse. Tel: 44 44 05 40. Institut for Veterinær Mikrobiologi, KVL, Bülowvej 13, 1870 Frederiksberg C. Tel: 35 28 27 80. Fax: 35 28 27 74. *Fagområder: Parasitologi, miljøhygiejne, veterinærmedicin, tropemedicin, palæoparasitologi.*

NATHAN, OVE Heymann Wandall, professor, dr.phil. (f. 12.01.1926, 583, 1976, Nmf) Bernstorffsvej 144, 2.th., 2900 Hellerup. Tel: 31 62 75 11. Niels Bohr Institutet, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 10; dir.: 35 32 52 44. Fax: 35 43 10 87. *Fagområder: Fysik.*

NIELSEN, AKSEL Christopher WIIN, professor, fil.dr., dr.sc.h.c. (f. 17.12.1924, 697, 1986, Nmf) R. Solbakken 6, 3230 Græsted. Tel: 42 29 23 84. Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik, Geofysisk Afd., Haraldsgade 6, 2200 Kbh. N. Tel: 35 32 05 69. Fax: 35 82 25 65. *Fagområder: Meteorologi, klima.*

NIELSEN, CHRISTIAN OVERGAARD, professor, dr.phil. (f. 16.01.1918, 493, 1961, Nb) Ravnsnæsvej 72, 3460 Birkerød. Tel: 42 81 42 93. *Fagområder: Økologi.*

- NIELSEN, EDUARD Mikael Vandborg, professor, dr.theol. (f. 08.05.1923, 655, 1981, H) Vasehøjvej 4, 2920 Charlottenlund. *Fagområder: Gammel Testamente, hebraisk, senjødedommen.*
- NIELSEN, HOLGER BECH, professor, (f. 25.08.1941, 709, 1988, Nmf) Falkonervænget 13, 1952 Frederiksberg C. Tel: 31 35 12 14. Niels Bohr Institutet, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00. Fax: 31 42 10 16. *Fagområder: Fysik, højenergifysik, teoretisk højenergifysik, kvantegravitation, fundamental fysik.*
- NIELSEN, THØGER, professor, dr.jur. (f. 30.10.1919, 644, indendl. medl. 1980, udenl. medl. 1984, indendl. 1993, H) R^l. Betty Nansens Allé 43, 2000 Frederiksberg. *Fagområder: Retsvidenskab.*
- NILSSON, JYTTÉ REICHSTEIN, docent, dr.phil. (f. 27.04.1932, 682, 1984, Nb) Gåsebæksvej 9, 2500 Valby. Tel: 36 30 61 13. Zoologisk Institut, Cellebiologisk-anatomisk Laboratorium, KU, Universitetsparken 15, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 12 30. Fax: 35 32 12 00. *Fagområder: Protozoologi, cellebiologi, cytotosikologi.*
- NISSEN, POUL ERIK, docent, lic.scient. (f. 02.09.1939, 633, 1979, Nmf) Januarvej 39, 8210 Århus V. Institut for Fysik og Astronomi, AaU, Ny Munkegade, Bygn. 520, 8000 Århus C. *Fagområder: Astronomi, astrofysik.*
- NØJGAARD, MORTEN, professor, dr.phil. (f. 28.07.1934, 667, 1982, H) Åløkken 48, 5250 Odense SV. Tel: 65 96 18 06. Center for fransk og italiensk, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 66 15 86 00. Fax: 65 93 51 49; E-mail: mno@litcul.ou.dk. *Fagområder: Fransk og spansk litteraturvidenskab, moderne fransk syntaks, litteraturteori, græsk-romersk fabeldigtning, romansk filologi.*
- OLESEN, POUL, docent, mag.scient. (f. 28.04.1939, 645, 1980, Nmf) Malmøsevej 1, 2840 Holte. Niels Bohr Institutet, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00. Fax: 31 42 10 16. *Fagområder: Teoretisk fysik, partikelfysik, grænseområdet mellem astrofysik og partikelfysik.*
- OLSEN, BIRGER MUNK, professor, dr.litt. (f. 26.6.1935, 687, 1985, H) R. Ny Kongensgade 20, 2.th., 1557 Kbh. V. Tel: 33 91 91 81. Institut for Græsk og Latin, KU, Njalsgade 90, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 81 40; dir. 35 32 81 44. Fax: 35 32 81 55. *Fagområder: Middelalderfilologi, middelalderkultur, humanisme, palæografi, bibliotekshistorie.*

- OLSEN, OLAF, rigsantikvar, dr.phil. (f. 07.06.1928, 634, 1979, H)
M.I. & A. Lille Mølle, Christianshavns Voldgade 50, 1424 Kbh. K.
 Tel: 31 57 55 34. Fax: 86 55 21 28. Nationalmuseet, Frederiksholms Kanal 12, 1220 Kbh. K. Tel: 33 13 44 11. Fax: 33 47 33 00.
Fagområder: Middelalder-arkæologi og -historie.
- OTTESEN, MARTIN, professor, dr.phil. (f. 14.12.1920, 485, 1960, Nb)
 Anfangervej 6, Fensmark, 4700 Næstved. *Fagområder: Proteinkemi.*
- OTZEN, BENEDIKT, professor, dr.theol. (f. 16.12.1929, 716, 1989, H)
 R^l. Haslevangsvej 36, 8210 Århus V. Tel: 86 15 62 13. *Fagområder: Gammeltestamentelig og senere jødisk litteratur, Israels klassiske og antikke historie og religion, hebraisk og aramæisk epigrafik.*
- PEDERSEN, GERT KJÆRGÅRD, professor, dr.phil. (f. 13.04.1940, 600, 1977, Nmf) R. Kildeskovsvej 81, 2820 Gentofte. Tel: 31 68 17 44. Fax: 31 68 17 88. Matematisk Institut, H.C. Ørsted Institut, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 07 29. Fax: 35 32 07 04; E-mail: gkped@math.ku.dk. *Fagområder: Matematik.*
- PEDERSEN, OLAF, professor, dr.phil. (f. 08.04.1920, 617, 1978, Nmf)
 Elbækvej 16, 8240 Risskov. Tel: 86 17 85 91. *Fagområder: De eksakte videnskabers historie; universitetshistorie.*
- PEDERSEN, PEDER JØRGEN, professor, dr.oecon. (f. 08.11.1941, 746, 1993, H) Moselund 7, 7120 Vejle Ø. Tel: 75 81 53 79. Økonomisk Institut, Institut for Nationaløkonomi og Statistik, AaU, Bartholins Allé, Bygn. 350, 8000 Århus C. Tel: 89 42 15 81. Fax: 86 13 63 34. *Fagområder: Nationaløkonomi, arbejdsmarkedsforhold.*
- PETERSEN, ERLING LADEWIG, professor, dr.phil. (f. 01.04.1929, 618, 1978, H) Løkkevej 82, 5250 Odense SV. Tel: 66 12 34 41. Historisk Institut, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 66 15 86 00. Fax: 65 93 29 74. *Fagområder: Historie, international historie 1300-1750, Islams ældre historie, historieforskningens historie, historieforskningens metodelære.*
- POULSEN, OVE, professor, dr.scient. (f. 23.01.1946, 723, 1990, Nmf)
 Stationsgade 29, 8240 Risskov. Tel: 86 17 38 78. Mikroelektronik Centret, Bygn. 345 Ø, DTU, 2800 Lyngby. Tel: 45 93 12 22 Δ 5744. Fax: 45 88 77 62. *Fagområder: Atomfysik, optik og mikroteknologier.*

- POULSEN, VALDEMAR Jules, professor, dr.phil. (f. 28.11.1929, 656, 1981, Nb) R'. Murkærvænget 3, Græse, 3600 Frederikssund. Tel: 47 38 50 17. Geologisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 26 26. Fax: 35 32 24 99. *Fagområder: Geologi, biostratigrafi (Kambrium-ordovicium), trilobiter, statistik.*
- RASMUSSEN, HOLGER, dr.phil. (f. 08.04.1915, 619, 1978, H) R. Fuglsangvej 30, 2830 Virum. Tel: 42 85 27 62. *Fagområder: Europæisk etnologi.*
- RASMUSSEN, KAARE LUND, professor, dr.scient. (f. 05.06.1953, 737, 1992, Nmf) Strandvej 24, 5700 Svendborg. Tel: 62 22 37 09. Fax: 62 22 37 09. Institut for Fysik, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 66 15 86 00. Fax: 66 15 87 60. *Fagområder: fysik.*
- RASMUSSEN, POUL NØRREGAARD, professor, dr.polit. (f. 09.05.1922, 570, 1974, H) Hareskovbo, Lejl. 3, Blok 1, Bagsværdvej 248, 2880 Bagsværd. Tel: 44 44 57 80. *Fagområder: Økonomi, konjunkturteori, beskæftigelsesteori, penge teori, anvendt makroteori.*
- RASMUSSEN, SVEND ERIK, professor, dr.phil. (f. 19.11.1925, 657, 1981, Nmf) Højkolvej 39, 8210 Århus V. Tel: 86 15 50 47. Kemisk Institut, AaU, Langelandsgade 140, Bygn. 510, 8000 Århus C. Tel: 89 42 33 33; dir. 89 42 38 82. Fax: 86 19 61 99. *Fagområder: Uorganisk kemi, faststof-kemi, krystallografi.*
- REHFELD, JENS Frederik, professor, dr.med. & scient. (f. 11.10.1941, 658, 1981, Nb) Esperance Allé 18, 2920 Charlottenlund. Tel: 31 62 90 27. Klinisk Biokemisk Afdeling, Rigshospitalet, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 45 35 45 Δ 3018. Fax: 35 45 46 40. *Fagområder: Hormoners molekylære biologi, hjernens hormoner, kræft og hormoner.*
- REIZ, Sven ANDERS Torsten, professor, fil.dr. (f. 07.06.1915, 480, 1959, Nmf) Løvspringsvej 3 B, 2920 Charlottenlund. Tel: 31 63 25 36. Universitetsobservatoriet, KU, Øster Voldgade 3, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 39 67. Fax: 33 15 43 38. *Fagområder: Klassisk astronomi, teoretisk og anvendt astrofysik, numerisk analyse.*
- RIIS, POUL JØRGEN, professor, dr.phil. (f. 26.05.1910, 445, 1953, H) Roskildevej 102, 2000 Frederiksberg. Tel: 31 71 32 73. Nationalmuseet, Afd. f. Oldtid og Middelalder, sektion Antikken, Frederiksholms Kanal 12, 1220 Kbh. K. Tel: 33 13 44 11. *Fagområder: Klassisk og nærorientalsk arkæologi.*

- RISCHEL, JØRGEN, professor, dr.phil. (f. 10.08.1934, 620, 1978, H) R. Stenhøjgårdsvej 57, 3460 Birkerød. Tel: 42 81 68 03. Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 86 41; dir. 35 32 86 60. Fax: 35 32 86 35. *Fagområder: Lingvistik, fonetik, nordiske sprog, grønlandsk, sprog i Thailand.*
- ROEPSTORFF, PETER, Forskningsprofessor, cand.polyt. (f. 10.06.1942, 724, 1990, Nb) Damgaard, Kolding Landevej 43, 7000 Fredericia. Tel: 75 94 04 95. Institut for Molekylær Biologi, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 66 15 86 00, lok. 2404. Fax: 65 93 27 81. *Fagområder: Massespektrometri, molekylær biologi, proteinkemi.*
- RUDKJØBING, MOGENS Hegelund, professor, dr.phil. (f. 06.09.1915, 494, 1961, Nmf) Hejrebakken 22, 8220 Brabrand. Tel: 86 25 20 88. Institut for Fysik og Astronomi, AaU, 8000 Århus C. Tel: 89 42 28 99. Fax: 86 12 07 40. *Fagområder: Astronomi.*
- RAASTED, JØRGEN Juul, Docent, dr.phil. (f. 19.03.1927, 647, 1980, H) Svanevej 12, 4000 Roskilde. Tel: 42 35 56 52. Institut for Græsk og Latin, KU, Njalsgade 90, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 81 40; dir. 35 32 81 53. Fax: 35 32 81 55. *Fagområder: Middelalderlig kirkemusik, byzantinsk og gregoriansk kirkemusik, græsk og latinsk palæografi og håndskriftvæsen, klassiske sprog.*
- SCHIØRRING, NILS, professor, dr.phil. (f. 08.04.1910, 509, 1962, H) R^l Forchammersvej 2, 1920 Frederiksberg C. Tel: 31 35 39 10. *Fagområder: Dansk musikhistorie, 16. og 17. årh.s verdslige og kirkelige danske visesang, 17. årh.s franske instrumentalmusik, europæisk musik i 20. årh.s første halvdel, dansk balletmusik.*
- SCHWARTZ, THUE Walter, professor, dr.med. (f. 20.03.1951, 756, 1994, Nb) Steen Blichers Vej 13, 2000 Frederiksberg. Klinisk Biokemisk Afdeling, Rigshospitalet, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 45 35 45 Δ 6322. Fax: 35 45 46 40. *Fagområder: Molekylær endokrinologi og farmakologi.*
- SCHÄFFER, CLAUS Erik, professor, civiling. (f. 31.01.1930, 601, 1977, Nmf) Rønnebærvej 136, B, 2840 Holte. Tel: 42 42 39 11. Kemisk Laboratorium I, H.C. Ørsted Instituttet, KU, Universitetsparken 5, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 01 21. Fax: 35 32 01 33. *Fagområder: Kemi, uorganisk kemi, koordinationskemi.*

- SEIDENFADEN, GUNNAR, ambassadør, dr.phil. & scient. (f. 24.02.1908, 571, 1974, Nb) *K^l*. FM 2*. Borsholmgård, 3100 Hornbæk. Tel: 42 24 01 06. Fax: 42 24 02 48. *Fagområder: Botanik, taxonomi, orkidefamilien.*
- SIGMUND, PETER, professor, dr.rer.nat. (f. 05.04.1936, 710, 1988, Nmf) *R^l*. Frølichsvej 9, 5230 Odense M. Tel: 66 11 03 53. Institut for Fysik, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 66 15 86 00. Fax: 66 15 87 60. *Fagområder: Fysik. Partikel-Stof vekselvirkning.*
- SIIM, JØRGEN CHRISTIAN, fhv. direktør, dr.med. (f. 01.10.1915, 572, 1974, Nb) Rosenørns Allé 10, 1634 Kbh. V. *Fagområder: Lægevidenskab, toxoplasma og toxoplasmose, international postgraduat uddannelse, internationalt lægevidenskabeligt samarbejde inden for WHO og EU.*
- SIMONSEN, MORTEN, professor, dr.med. (f. 31.03.1921, 534, 1968, Nb) Thorshavns-gade 28, 4., 2300 Kbh. S. Statens Serum-institut, Artillerivej 5, 2300 Kbh. S. *Fagområder: Immunologi.*
- SKOU, JENS CHRISTIAN, professor, dr.med. (f. 08.10.1918, 516, 1965, Nb) Rislundvej 9, 8240 Risskov. Tel: 86 17 79 18. Biofysisk Institut, AaU, Ole Worms Allé, Bygn. 185, 8000 Århus C. Tel: 89 42 29 50; dir. 89 42 29 29. Fax: 86 12 95 99. *Fagområder: Biofysik.*
- SKYDSGAARD, JENS ERIK, professor, dr.phil. (f. 16.04.1932, 683, 1984, H) Duevej 10, 2000 Frederiksberg. Tel: 31 10 43 55. Institut for Historie, KU, Njalsgade 102, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 82 42; dir. 35 32 82 54. Fax: 35 32 82 41. *Fagområder: Antikkens historie.*
- SPANG-HANSEN, EBBE Cato, professor, dr.phil. (f. 14.09.1928, 669, 1982, H) Åsletten 6, 3500 Værløse. Tel: 44 98 10 10. Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 86 41; dir. 35 32 86 46. Fax: 35 32 86 35. *Fagområder: Sprogvidenskab, fransk grammatik, datalinguistik.*
- SPANG-HANSEN, HENNING, professor, dr.phil. (f. 22.01.1920, 602, 1977, H) Moltkesvej 40, 2000 Frederiksberg. Tel: 31 86 57 61. *Fagområder: Sprogvidenskab, informationssystemer, fagsprog, sprogstatistik.*
- STEENBERG, AXEL, professor, dr.phil. & dr.agro. h.c. (f. 01.06.1906, 455, 1954, H) *R^l*. Cæciliavej 30, 2500 Valby. *Fagområder: Historie, geografi, geologi samt etnologi og arkæologi.*

- STEENSGAARD, NIELS, professor, dr.phil. (f. 07.03.1932, 670, 1982, H) R. Lemnosvej 19, 2300 Kbh. S. Tel: 31 58 61 72. Institut for Historie, KU, Njalsgade 102, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 82 42; dir. 35 32 82 60. Fax: 35 32 82 41. *Fagområder: Verdenshistorie c. 1300 – c. 1800.*
- STEN-KNUDSEN, OVE, professor, dr.med. (f. 14.03.1919, 535, 1968, Nb) Smakkegårdsvej 8, 2820 Gentofte. Tel: 31 65 25 52. Institut for Almen Fysiologi og Biofysik, Panum Instituttet, KU, Blegdamsvej 3 C, 2200 Kbh. N. *Fagområder: Biofysik, kontraktilitet af tværstribet muskulatur, stoftransport gennem biologiske cellemembraner.*
- STIEF, CARL, professor, dr.phil. (f. 11.08.1914, 554, 1971, H) R¹. Vespervej 34, 2900 Hellerup. Tel: 31 62 86 03. *Fagområder: Slavisk filologi.*
- STOKLUND, BJARNE, professor (f. 17.01.1928, 730, 1991, H) Uglevangen 13, 2830 Virum. Tel: 42 85 40 95. Institut for Arkæologi og Etnologi, KU, Vandkunsten 5, 1467 Kbh. K. Tel: 35 32 41 24; omst. 35 32 41 00. Fax: 35 32 41 25. *Fagområder: Europæisk etnologi.*
- STRID, ARNE Krister, professor, fil.dr. (f. 07.03.1943, 584, 1976, Nb) R. Tulipanvej 4, 3450 Allerød. Tel: 42 27 40 58. Botanisk Laboratorium, Botanisk Institut, KU, Gothersgade 140, 1123 Kbh. K. Tel: 35 32 21 51. Fax: 33 13 91 04. *Fagområder: Botanik, systematisk botanik, plantegeografi, evolutionslære, Grækenlands flora.*
- SURLYK, FINN Christian, professor, dr.scient. (f. 17.03.1943, 698, 1986, Nb) Islandsvej 11, 2800 Lyngby. Tel: 45 87 72 09. Geologisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 26 26; dir. 35 32 24 53. Fax: 35 32 24 99. *Fagområder: Geologi, sedimentologi, olie, stratigrafi, bassiner.*
- SVANE, GUNNAR Olaf, professor, dr.phil. (f. 25.09.1927, 635, 1979, H) Enebakken 4, 8520 Lystrup. Tel: 86 22 48 86. Slavisk Institut, AaU, Gustav Wiedsvej 12, 8000 Århus C. Tel: 89 42 35 00; dir. 89 42 24 70. Fax: 86 19 21 55. *Fagområder: Slaviske sprog og litteraturer, albanologi, balkanlingvistik.*
- SVEJGAARD, ARNE, professor, overlæge, dr.med. (f. 13.03.1937, 648, 1980, Nb) R. Skovvang 67, 3450 Allerød. Tel: 48 17 32 11. Klinisk Immunologisk Afd., Rigshospitalet, Afsnit 7631, Tagensvej 20,

2200 Kbh. N. Tel: 35 45 76 30. Fax: 31 39 87 66. *Fagområder: Immunologi, genetik, medicin, transplantation, blod- og vævstyper.*

SØNDERGAARD, MORTEN, professor, lic.scient. (f. 30.12.1948, 738, 1992, Nb) Haraldsborgvej 47, 4000 Roskilde. Tel: 46 32 06 31. Ferskvandsbiologisk Laboratorium, KU, Helsingørsgade 51, 3400 Hillerød. Tel: 42 26 76 00; dir.: 48 24 24 70 Δ 510. Fax: 48 24 14 76. *Fagområder: Limnologi.*

SØRENSEN, BENGT ALGOT, professor, dr.phil. (f. 24.11.1927, 621, 1978, H) Center for tyske studier, OU, Campusvej 55, 5230 Odense M. Tel: 66 15 86 00. Fax: 66 15 84 28. *Fagområder: Tysk og nordisk litteratur.*

SØRENSEN, HENNING, professor, dr.phil. (f. 20.04.1926, 622, 1978, Nmf) Solbakken 49, 2840 Holte. Tel: 42 42 58 19. Geologisk Institut, KU, Øster Voldgade 10, 1350 Kbh. K. Tel: 35 32 26 26; dir. 35 32 24 18. Fax: 33 14 84 33. *Fagområder: Geologi, geokemi, råstoffer, miljø.*

SØRENSEN, JOHN KOUSGÅRD, professor, dr.phil. (f. 06.12.1925, 649, 1980, H) Nivåvænge 12, 3., 2990 Nivå. Tel: 42 24 75 43. Institut for Navneforskning, KU, Njalsgade 80, 2300 Kbh. S. Tel: 35 3285 61; dir. 35 32 85 66. Fax: 35 32 85 68. *Fagområder: Nordisk filologi, navneforskning, leksikografi, parømiologi.*

SØRENSEN, KNUD Oscar, professor, dr.phil. (f. 02.02.1928, 699, 1986, H) Råhøj Allé 12, 8270 Højbjerg. Tel: 86 27 21 06. *Fagområder: Engelsk grammatik, anglicismer i dansk.*

SØRENSEN, SØREN, professor, dr.phil. (f. 29.09.1920, 603, 1977, H) K. Heibergsgade 32, 8000 Århus C. Tel: 86 13 89 40. Musikvidenskabeligt Institut, AaU, Universitetsparken, Bygn. 220, 8000 Århus C. *Fagområder: Musik.*

TAMM, DITLEV, professor, dr.jur. & phil. (f. 07.03.1946, 702, 1987, H) R. Svanemøllevej 13, 2100 Kbh. Ø. Tel: 39 29 93 92. Det Retsvidenskabelige Institut A, KU, Studiestræde 6, 1455 Kbh. K. Tel: 35 32 26 26; dir. 35 32 32 22. Fax: 35 32 32 05. *Fagområder: Dansk og europæisk retshistorie, historie, romerret, kirkeret.*

THAYSEN, JØRN HESS, professor, dr.med. (f. 19.10.1921, 604, 1977, Nb) R¹. Frederik V's Vej 21, 2100 Kbh. Ø. Tel: 31 39 31 10. *Fagområder: Medicin, nyresygdomme, kirtel- og nyrefysiologi.*

- THODBERG, CHRISTIAN, professor, dr.phil. (f. 07.02.1929, 703, 1987, H) K¹. Thunøgade 16, 8000 Århus C. Tel: 86 12 43 95. Afd. for Praktisk Teologi, Institut for Kirkekundskab, AaU, Nrd. Ringgade, Bygn. 410, 8000 Århus C. Tel: 89 42 11 11; dir. 89 42 22 97. Fax: 86 13 04 90. *Fagområder: Byzantinsk musik, teologi, liturgik, hymnologi, Grundtvigforskning.*
- THOMASSEN, CARSTEN, professor, Ph.D. (f. 22.08.1948, 725, 1990, Nmf) Skovparken 6, 2990 Nivå. Tel: 42 24 66 17. Matematisk Institut, Bygn. 303, DTU, 2800 Lyngby. Tel: 42 88 36 99. Fax: 42 88 13 99. *Fagområder: Matematik.*
- THOMSEN, NIELS Jørgen, professor, dr.phil. (f. 21.04.1930, 585, 1976, H) Vitus Berings Allé 15, 2930 Klampenborg. Tel: 31 64 33 16. Fax: 32 96 44 06. Institut for Historie, KU, Njalsgade 102, 2300 Kbh. S. Tel: 35 32 82 42; dir. 35 32 82 85. Fax: 35 32 82 41. *Fagområder: Nyere historie, økonomisk historie, dansk politik, pressevæsen, public opinion.*
- THOMSEN, RUDI, professor, dr.phil. (f. 21.07.1918, 521, 1967, H) Funch Thomsensgade 4, 8200 Århus N. Tel: 86 16 15 32. Historisk Institut, AaU, Nørrebrogade, Bygn. 326, 8000 Århus C. Tel: 89 42 20 44. Fax: 86 19 16 99. *Fagområder: Oldtidshistorie, antik numismatik, stormogulernes historie, sikhernes historie.*
- THORN, NIELS Anker, professor, dr.med. (f. 01.08.1924, 671, 1982, Nb) Tonsvej 17, 2920 Charlottenlund. Tel: 31 64 27 05. Medicinsk-fysiologisk Institut, Panum Instituttet, KU, Blegdamsvej 3 C, 2200 Kbh. N. Tel: 35 32 75 30. Fax: 35 32 75 37. *Fagområder: Fysiologi, neurobiologi, endokrinologi.*
- THYSSEN, ANDERS PONTOPPIDAN, professor, dr.theol. (f. 17.07.1921, 684, 1984, H) Æblehegnet 7, 8320 Mårslet. Tel: 86 27 27 58. *Fagområder: Kirkehistorie, religiøse og nationale bevægelser i nyere tid, religionssociologi, Grundtvigforskning, lokalhistorisk forskning.*
- TORNEHAVE, HANS Marius Nielsen, professor, dr.phil. (f. 24.04. 1915, 487, 1960, Nmf) Tornebakken 45, 2830 Virum. Tel: 42 85 80 30 (efter 13.12.94: 45 85 80 30). *Fagområder: Matematik.*
- TYGSTRUP, NIELS, professor, dr.med. (f. 26.05.1926, 659, 1981, Nb) Wiedeweltsgade 6, 2100 Kbh. Ø. Tel: 31 38 34 56. Medicinsk Afd.

A, Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 45 21 50.
Fax: 31 35 29 13. *Fagområder: Hepatologi.*

ULSTRUP, JENS, professor, dr.scient. (f. 23.06.1941, 739, 1992, Nmf)
Bendzvej 2, 2000 Frederiksberg. Kemisk Laboratorium A, Bygn.
207, DTU, 2800 Lyngby. Tel: 42 88 31 11. Fax: 42 88 31 36. *Fag-*
områder: Uorganisk Kemi.

USSING, HANS Henriksen, professor, dr.phil., med. & scient. (f. 30.12.
1911, 460, 1955, Nb) K. Carl Blochs Allé 17, 2860 Søborg. Tel:
31 67 75 74. Institut for Biologisk Kemi A, August Krogh Institu-
tet, KU, Universitetsparken 13, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 17 13. Fax:
35 32 15 67. *Fagområder: Biofysik, biokemi.*

WESTERGAARD, OLE, professor, mag.scient., Ph.D. (f. 23.07.1949,
740, 1992, Nb) Themsvej 5 B, 8240 Risskov. Tel: 86 17 47 84. In-
stitut for Molekylær Biologi, AaU, C.F. Møllers Allé, Bygn. 130,
8000 Århus C. Tel: 89 42 31 88; dir. 89 42 26 08. Fax: 86 19 62 00.
Fagområder: Biokemi.

WETTSTEIN, Ritter von Westersheim, DITER Holger VON, professor,
fil.dr., dr.rer.nat. (f. 20.09.1929, 518, 1965, Nb) R. Åsevej 13 B,
3500 Værløse. Tel: 42 48 19 98. Carlsberg Laboratorium, Fysio-
logisk Afdeling, Gamle Carlsberg Vej 10, 2500 Valby. Tel:
31 22 10 22; dir. 33 27 52 25. Fax: 33 27 47 66. *Fagområder: Arve-*
lighedslære, genetik, molekylærbiologi, bioteknologi, planteforædling,
gærforædling.

WINTHER, AAGE, professor, dr.phil. (f. 08.05.1926, 537, 1968, Nmf)
Dyssegaardsvej 39, 2860 Søborg. Tel: 31 69 40 77. Niels Bohr In-
stitutet, KU, Blegdamsvej 17, 2100 Kbh. Ø. Tel: 35 32 52 00; dir.
35 32 52 45. Fax: 31 42 10 16. *Fagområder: Kernefysik, atomfysik, teo-*
retisk fysik.

WAABEN, KNUD, professor, dr.jur. (f. 06.06.1921, 605, 1977, H)
Åmosebakken 8, 2830 Virum. Tel: 42 85 18 62. *Fagområder: Rets-*
videnskab (strafferet).

ZAHLE, HENRIK, professor, dr.jur. (f. 26.08.1943, 747, 1993, H) Kru-
semyntegade 20, 1318 Kbh. K. Tel: 33 11 57 27. Retsvidenskabe-
ligt Institut B, KU, Studiestræde 6, 1455 Kbh. K. Tel: 35 32 31 84.
Fax: 35 32 32 01. *Fagområder: Retsvidenskab.*

- ØHRGAARD, PER, professor, dr.phil. (f. 06.02.1944, 731, 1991, H)
R. Kongensvej 23, 2000 Frederiksberg. Tel: 38 33 37 16. Fax:
38 33 37 19. Institut for germansk filologi, KU, Njalsgade 80,
trappe 16, 2., 2300 Kbh. S. Tel: 35 3281 56; dir. 35 32 81 77. Fax:
35 32 81 71. *Fagområder: Tysk (litteratur, samfund, i nogen grad hi-
storie).*
- † ØRSNES, MOGENS, Overinspektør, dr.phil. (f. 07.03.1925, d. 24.09.
1994. 688, 1985, H) Kamstrupvej 101 A, 2610 Rødovre. Tel: 36
70 43 67. *Fagområder: Forhistorisk arkæologi, jernalderens kunst- og
kulturhistorie.*

UDENLANDSKE MEDLEMMER
HUMANISTISK KLASSE

- AKURGAL, EKREM (f. 30.3.1911), dr., fhv. professor i klassisk arkæo-
logi ved Ankara Universitet (1977, 1066)
- ALPERS, KLAUS (f. 27.9.1935), dr., professor i klassisk filologi ved
Hamburg Universitet (1985, 1155)
- ANDERSSON, KARL THORSTEN GUNNAR (f. 23.2.1929), dr., professor i
nordisk stednavneforskning ved Uppsala Universitet (1986, 1158)
- BAILEY, SIR HAROLD WALTER (f. 16.12.1899) dr., fhv. professor i san-
skrit ved Cambridge Universitet (1946, 662)
- BALASSA, IVAN (f. 5.10.1917), dr., direktør for det ungarske land-
brugsmuseum, Budapest (1975, 1030)
- BALDWIN, JOHN WESLEY (f. 13.7.1929), professor i historie ved Johns
Hopkins Universitet, Baltimore, MD. (1978, 1087)
- BARNER, WILFRIED (f. 3.6.1937), professor i tysk filologi ved Georg-
August Universitetet, Göttingen (1993, 1222)
- BARTH, THOMAS FREDRIK WEYBYE (f. 22.12.1928), professor i social-
antropologi og etnografi ved Universitetet i Oslo (1976, 1049)
- BENEDIKTSSON, SIGURÐUR JAKOB (f. 20.7.1907), dr., hovedredaktør af
Den Islandske Ordbog, Reykjavik (1961, 851)
- BENESTAD, FINN (f. 30.10.1929), dr., professor i musikvidenskab ved
Universitetet i Oslo (1991, 1207)

- BERGSLAND, KNUT (f. 7.3.1914), dr., fhv. professor i finsk-ugriske sprog ved Universitetet i Oslo (1964, 880)
- BJØL, ERLING (f. 11.12.1918), dr., fhv. professor i statskundskab ved AaU. Saint-Germain-en-Laye, Frankrig (indenl. medl. 1974, 561; udenl. medl. 1984, 1143)
- BOARDMAN, SIR JOHN (f. 20.8.1927), Lincoln professor i klassisk kunst og arkæologi ved Oxford Universitet (1979, 1097)
- BOTTÉRO, JEAN (f. 30.8.1914), professor i assyriologi ved l'Ecole Pratique des Hautes Etudes, la Sorbonne, Paris (1978, 1090)
- BOYCE, NORAH ELIZABETH MARY (f. 2.8.1920), professor i iranske studier ved London Universitet (1978, 1091)
- BOYER, RÉGIS (f. 26.6.1932), professor i skandinavisk filologi ved Paris Universitet IV (1993, 1223)
- BREMS, HANS JULIUS (f. 16.10.1915), professor i økonomi ved Illinois Universitet, Urbana, IL (1979, 1098)
- CAILLAT, COLETTE (f. 15.1.1921), professor i indisk og sydøstasiatisk civilisation ved Paris Universitet III (1993, 1224)
- CHÉHAB, EMIR MAURICE (f. 27.12.1904), fhv. generaldirektør for Libanons Nationalmuseum, Beirut (1980, 1111)
- CLARK, JOHN GRAHAME DOUGLAS (f. 28.7.1907), dr., fhv. professor i arkæologi ved Cambridge Universitet . K (1964, 882)
- DUCHESNE-GUILLEMIN, JACQUES-ALFRED-MAURICE (f. 21.4.1910), fhv. professor i iransk sprog og kultur ved Liège Universitet (1975, 1035)
- FANT, GUNNAR (f. 8.10.1919), dr., fhv. professor i taletransmission ved Kgl. Tekniske Højskole, Stockholm (1989, 1192)
- FEHRMAN, CARL ABRAHAM DANIEL (f. 3.2.1915), dr., fhv. professor i litteraturhistorie ved Lunds Universitet (1969, 963)
- FELLOWS-JENSEN, GILLIAN MYRA (f. 5.7.1936), dr., docent i navneforskning ved KU (1982, 1123)
- FENTON, ALEXANDER (f. 26.6.1929), dr., professor i skotsk etnologi ved Edinburgh Universitet (1979, 1100)

- FIRTH, SIR RAYMOND WILLIAM (f. 25.3.1901), dr., fhv. professor i antropologi ved London Universitet (1966, *913*)
- FLØISTAD, GUTTORM (f. 5.12.1930), professor i idéhistorie ved universitetet i Oslo (1991, *1208*)
- FRIES, SIGURD (f. 22.4.1924), dr., fhv. professor i svensk ved Umeå Universitet (1989, *1193*)
- FØLLESDAL, DAGFINN KÅRE (f. 22.6.1932), professor i filosofi ved universitetet i Oslo (1986, *1162*)
- GERSHEVITCH, ILYA (f. 24.10.1914), fhv. professor i iransk filologi ved Cambridge Universitet (1982, *1126*)
- GIORGI, AMADEO PETER (f. 9.7.1931), dr., professor i almen psykologi ved Duquesne Universitet, Pittsburgh, PA (1985, *1156*)
- GREENFIELD, JONAS C. (f. 30.10.1926), dr., professor i semitiske sprog ved Jerusalems Hebraiske Universitet (1989, *1194*)
- GURNEY, OLIVER ROBERT (f. 28.1.1911), fhv. professor i assyriologi ved Oxford Universitet (1976, *1053*)
- HAUGEN, EINAR INGVALD (f. 19.4.1906), dr., fhv. professor i nordisk og almen sprogvidenskab ved Harvard Universitet, Cambridge, MA (1970, *975*)
- HENNE, HENRY (f. 21.10.1918), fhv. professor i almen sprogvidenskab ved Bergens Universitet (1979, *1103*)
- HOFFMANN, ERICH (f. 16.7.1926), dr., professor i Slesvig-Holstens historie ved Kiels Universitet (1982, *1128*)
- HUNGER, HERBERT (f. 9.12.1914), dr., fhv. professor i byzantinistik ved Wiens Universitet (1981, *1118*)
- HAAVELMO, TRYGVE MAGNUS (f. 13.12.1911), dr., fhv. professor i nationaløkonomi ved Universitetet i Oslo (1975, *1037*)
- JANSSON, ERIK VALTER (f. 22.5.1907), dr., fhv. professor i svensk sprog ved Uppsala Universitet (1969, *966*)
- JEANNIN, PIERRE (f. 8.12.1924), professor ved Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Paris (1979, *1104*)

- KUIPER, FRANCISCUS BERNARDUS JACOBUS (f. 7.7.1907), dr., fhv. professor i sanskrit og indisk oldtidskundskab ved Leidens Universitet (1968, 948)
- † KUNZE, EMIL (f. 18.12.1901, d. 13.1.1994), dr., fhv. førstedirektør ved det Tyske Arkæologiske Institut i Athen (1963, 875)
- LADEFOGED, PETER NIELSEN (f. 17.9.1925), professor i fonetik ved UCLA, Los Angeles, CA (1993, 1225)
- LECLANT, JEAN (f. 8.8.1920), dr., professor i ægyptologi ved Collège de France, Paris (1986, 1164)
- LEHMANN, WINFRED PHILIPP (f. 23.6.1916), professor i lingvistik og tysk sprog ved Texas Universitet, Austin, TX (1975, 1039)
- LIENHARD, SIEGFRIED (f. 29.8.1924), dr., professor i indologi ved Stockholms Universitet (1986, 1165)
- LINDBECK, ASSAR CARL EUGEN (f. 26.1.1930), dr., professor i international økonomi ved Stockholms Universitet (1977, 1075)
- LOMBARD, ALF (f. 8.7.1902), dr., fhv. professor i romanske sprog ved Lunds Universitet (1951, 760)
- LÖNNROTH, NILS ERIK MAGNUS (f. 1.8.1910), dr., fhv. professor i historie ved Göteborgs Universitet (1966, 916)
- MAĆZAK, ANTONI (f. 30.3.1928), professor i historie ved Warszawa Universitet (1987, 1174)
- MAIERÚ, ALFONSO (f. 1.4.1939), professor i middelalderens filosofi ved Roms Universitet, La Sapienza (1993, 1226)
- MALMBERG, BERTIL (f. 22.4.1913), dr., fhv. professor i almen sprogvidenskab ved Lunds Universitet (1974, 1024)
- MALMQVIST, NILS GÖRAN DAVID (f. 6.6.1924), dr., professor i sinologi ved Stockholms Universitet (1976, 1058)
- MARTINET, ANDRÉ (f. 12.4.1908), dr., fhv. professor i almen sprogvidenskab ved Paris Universitet (1954, 791)
- MASSON, VADIM MICHAÏLOVITCH (f. 3.5.1929), professor i arkæologi under Akademia Nauk, Sankt Petersburg (1987, 1175)

- MATHIAS, PETER (f. 10.1.1928), dr., professor i økonomisk historie ved Oxford Universitet (1982, *1132*)
- MAYBURY-LEWIS, DAVID H.P. (f. 9.5.1929), professor i antropologi ved Harvard Universitet, Cambridge, MA (1978, *1093*)
- MAYRHOFER, MANFRED (f. 26.9.1926), dr., professor i sprogvidenskab ved Wiens Universitet (1980, *1115*)
- McFARLANE, JAMES WALTER (f. 12.12.1920), fhv. professor i europæisk litteratur, East Anglia Universitet, Norwich, England (1983, *1141*)
- MITCHELL, PHILLIP MARSHALL (f. 23.9.1916), dr., kurator for The Fiske Icelandic Collection, Cornell Universitet, Ithaca, NY. *K* (1971, *987*)
- MONFRIN, JACQUES (f. 26.4.1931), professor i romansk filologi ved og direktør for Ecole des Chartes, Paris (1987, *1176*)
- MYKLAND, KNUT (f. 20.4.1920), fhv. professor i historie ved Universitetet i Bergen (1989, *1195*)
- MÆHLE, LEIF MAGNAR (f. 17.5.1927), dr., professor i nordisk litteratur ved Universitetet i Oslo (1991, *1209*)
- NEEDHAM, JOSEPH (f. 9.12.1900), dr., sinolog, fhv. reader i biokemi ved Cambridge Universitet (1975, *1040*)
- NORBERG, DAG LUDVIG (f. 31.7.1909), fhv. professor i latinsk sprog og litteratur ved Stockholms Universitet (1964, *887*)
- NORMAN, KENNETH ROY (f. 21.7.1925), Reader i indisk filologi ved Cambridge Universitet (1983, *1142*)
- NYKROG, PER (f. 1.11.1925), dr., professor i romansk filologi ved Harvard Universitet, Cambridge, MA. *R* (indenl. medl. 1975, *578*; udenl. medl. 1982, *1133*)
- ODÉN, AGNES BIRGITTA (f. 11.8.1921), professor i historie ved Lunds Universitet (1977, *1079*)
- PASSMORE, JOHN ARTHUR (f. 9.9.1914), fhv. professor i filosofi ved Australiens Nationale Universitet, Canberra (1979, *1106*)

- ROMILLY, JACQUELINE DE (f. 26.3.1913), dr., fhv. professor i græsk ved Paris Universitet (1961, 855)
- ROSSEL, SVEN HAKON (f. 24.10.1943), professor i skandinavisk og sammenlignende litteratur ved Washington Universitet, Seattle, WA (1991, 1210)
- RUDOLPH, KURT (f. 3.4.1929), dr., professor i religionshistorie ved Philipps Universitet, Marburg (1976, 1060)
- SCHAAR, CLAES GÖRAN GUSTAV VICTOR (f. 18.5.1920), dr., professor i engelsk ved Lunds Universitet (1987, 1177)
- SCHMITT, RÜDIGER (f. 1.6.1939), dr., professor i sammen lignende indoeuropæisk sprogvidenskab ved Saarlands Universitet, Saarbrücken (1985, 1157)
- SEJERSTED, FRANCIS (f. 8.2.1936), professor i økonomisk og social historie ved Universitetet i Oslo (1993, 1227)
- SJÖBLOM, BENGT GUNNAR OLOF (f. 28.10.1933), dr., professor i statskundskab ved KU. R. (1984, 1152)
- STENSTRÖM, THURE OSCAR (f. 12.4.1927), dr., professor i litteraturvidenskab ved Uppsala Universitet (1982, 1135)
- STRÖMHOLM, STIG FREDERIK (f. 16.09.1931), dr., professor i civilret ved Uppsala Universitet. K. (1991, 1211)
- SUNDERMANN, WERNER (f. 22.12.1935), dr., Centralinstitut for Oldtidshistorie og Arkæologi, videnskabsakademiet i Berlin (1989, 1196)
- SÄFLUND, LARS GÖSTA (f. 1.3.1903), dr., fhv. professor i klassisk sprogvidenskab ved Stockholms Universitet (1969, 970)
- SÄVE-SÖDERBERGH, TORGNY (f. 29.6.1914), dr., fhv. professor i ægyptologi ved Uppsala Universitet (1975, 1044)
- THESLEFF, BERNDT HOLGER (f. 4.12.1924), dr., fhv. professor i græsk filologi ved Helsingfors Universitet (1987, 1178)
- THOMPSON, HOMER ARMSTRONG (f. 7.9.1906), dr., fhv. professor i klassisk arkæologi ved Institute for Advanced Study, Princeton, NJ (1971, 991)

- TOLL, CHRISTOPHER (f. 9.3.1931), dr., professor i semitisk filologi ved KU. *R.* (1989, 1197)
- VOZGRIN, VALERIJ (f. 1937), dr., Det Russiske Akademis Historiske Institut, Sankt Petersburg (1991, 1212)
- WINNER, MATTHIAS (f. 11.3.1931), dr., direktør ved Max-Planck-Institut, Biblioteca Herziana, Rom (1987, 1179)
- WISTRAND, ERIK KARL HILDING (f. 24.1.1907), dr., fhv. professor i klassiske sprog ved Göteborgs Universitet (1971, 995)
- VON WRIGHT, GEORG HENRIK (f. 14.6.1916), dr., fhv. professor i filosofi ved Finlands Akademi, Helsingfors (1974, 1028)
- WYLLER, EGIL ANDERS (f. 24.4.1925), dr., professor i antikkens åndshistorie ved Universitetet i Oslo (1972, 1007)
- AARSLEFF, HANS CHRISTIAN (f. 19.7.1925), dr., professor i engelsk ved Princeton Universitet, NJ (1984, 1154)

NATURVIDENSKABELIG KLASSE

fys betegner den matematisk-fysiske gruppe,
 biol den biologiske gruppe

- AHLFORS, LARS VALERIAN (f. 18.4.1907), dr., fhv. professor i matematik ved Harvard Universitet, Cambridge, MA (1977 – fys, 1965)
- AHRLAND, STEN HARALD (f. 4.8.1921), dr., fhv. professor i uorganisk kemi ved Lunds Universitet (1975 – fys, 1029)
- ALFSEN, ERIK MAGNUS (f. 13.5.1930), dr., professor i matematik ved Universitetet i Oslo (1978 – fys, 1986)
- ALFVÉN, HANNES OLOF GÖSTA (f. 30.5.1908), fhv. professor i plasmafysik ved Kgl. Tekniske Højskole, Stockholm (1968 – fys, 934)
- ALVAREZ, WALTER (f. 3.10.1940), dr., professor i geologi ved UC, Berkeley, CA (1992 – fys, 1214)
- AMBARTSUMIAN, VIKTOR AMAZASPOVICH (f. 18.9.1908), direktør for Det Astrofysiske Observatorium i Erevan, Armenien (1971 – fys, 981)

- ANDERSEN, OLE KROGH (f. 11.5.1942), direktør for Max-Planck-Institut for faststofforskning i Stuttgart (1982 – fys, 1120)
- ANDERSSON, BENGT ERIK (f. 12.1.1923), dr., fhv. professor i fysiologi ved Sveriges Landbrugsuniversitet, Uppsala (1977 – biol, 1067)
- ANFINSEN, CHRISTIAN BOEHMER (f. 26.3.1916), dr., professor i biologi ved Johns Hopkins Universitet, Baltimore, MD (1965 – biol, 891)
- AUERBACH, CHARLOTTE (f. 14.5.1899), dr., fhv. professor i genetik ved Edinburgh Universitet (1968 – biol, 935)
- AVERY, JOHN SCALES (f. 26.5.1933), dr., lektor i kemi ved KU (1986 – fys, 1159)
- BAK, PER (f. 8.12.1947), dr., Brookhaven National Laboratory, NY (1990 – fys, 1198)
- BARTON, SIR DEREK HAROLD RICHARD (f. 8.9.1918), dr., professor i organisk kemi ved CNRS., Gif-sur-Yvette (1972 – fys, 996)
- BASS, LUDVIK (f. 9.3.1931), dr., professor i matematik ved Queensland Universitet, Brisbane (1988 – fys, 1181)
- BASTIANSEN, OTTO CHRISTIAN ASTRUP (f. 5.9.1918), dr., fhv. professor i teoretisk kemi ved Universitetet i Oslo (1967 – fys, 923)
- BAUER, HEINZ (f. 31.1.1928), dr., professor i matematik ved Erlangen-Nürnberg Universitet (1982 – fys, 1121)
- BELL, RONALD PERCY (f. 24.11.1907), fhv. professor i kemi ved Stirling Universitet, Skotland (1962 – fys, 857)
- BENGTSSON, BENGT OLLE (f. 23.11.1946), D.phil., professor i genetik ved Lunds Universitet (1994 – biol, 1230)
- BERGSTRÖM, LARS INGMAR VALESÓN (f. 6.9.1921), dr., fhv. professor i fysik ved Manne Siegbahn Institutet for fysik, Stockholm (1974 – fys, 1015)
- BERNHARD, CARL GUSTAV (f. 28.4.1910), dr., fhv. professor i fysiologi ved Karolinska Institutet, Stockholm (1975 – biol, 1031)
- BERRY, R. STEPHEN (f. 9.4.1931), dr., professor i kemi ved Chicago Universitet, IL (1980 – fys, 1109)

- BLAAUW, ADRIAAN (f. 12.4.1914), professor i astronomi ved Groningen Universitet (1982 – fys, 1122)
- BLACKBURN, THOMAS HENRY (f. 8.8.1933), dr., professor i mikrobiel økologi ved AaU (1983 – biol, 1136)
- BLASI, FRANCESCO (f. 19.10.1937), dr., professor i molekylær biologi ved Milanos Universitet (1988 – biol, 1182)
- BOGORAD, LAWRENCE (f. 29.8.1921), dr., professor i biologi ved Harvard Universitet, Cambridge, MA (1977 – biol, 1069)
- BOSTRÖM, KURT GEORG VERNER (f. 25.3.1932), professor i geokemi og petrologi ved Stockholms Universitet (1983 – fys, 1137)
- BOTHMER, ROLAND VON (f. 19.12.1943), dr., professor i kulturplanternes genetik og forædling ved Sveriges Lantbruks Universitet, Lund (1990 – biol, 1199)
- BRIDGWATER, DAVID (f. 5.7.1934), dr., professor i dynamisk geologi ved KU. *R* (1977 – fys, 1070)
- BRINCK, PER SIMON VALDEMAR (f. 4.9.1919), dr., professor i zoologi ved Lunds Universitet (1972 – biol, 997)
- BROMLEY, RICHARD G. (f. 31.7.1939), dr., lektor i geologi ved KU (1994 – biol, 1231)
- BROOKS, CHARLES KENT (f. 16.10.1939), dr., docent i petrologi ved KU (1986 – biol, 1160)
- BROWN, GERALD EDWARD (f. 22.7.1926), dr., professor ved NORDITA, København og ved SUNY, Stony Brook, NY (1967 – fys, 924)
- BUCHTHAL, FRITZ (f. 19.8.1907), dr., konsulent for NIH, Bethesda, MD. *R'*. (udenl. medl. 1946, 667; indenl. medl. 1947, 416; udenl. medl. 1986 – biol, 667)
- BUSEMANN, HERBERT (f. 12.5.1905), dr., fhv. professor i matematik ved USC, Los Angeles, CA (1964 – fys, 881)
- CARLESON, LENNART AXEL EDVARD (f. 18.3.1928), dr., professor i matematik ved Uppsala Universitet og ved UCLA, CA (1970 – fys, 972)

- CARTAN, HENRI-PAUL (f. 8.7.1904), fhv. professor i matematik ved Paris Universitet (1962 – fys, 858)
- CASIMIR, HENDRIK BRUGT GERHARD (f. 15.7.1909), dr., fhv. direktør for Philips, Eindhoven (1975 – fys, 1033)
- CELIS, JULIO ENRIQUE (f. 21.5.1941), dr., professor i medicinsk biokemi ved AaU (1984 – biol, 1144)
- CHANOCK, ROBERT M. (f. 8.7.1924), dr., chef for Laboratoriet for infektionssygdomme, NIH, Bethesda, MD (1980 – biol, 1110)
- CLARK, BRIAN FREDERIC CARL (f. 26.7.1936), dr., professor i biotstrukturkemi ved AaU (1980 – biol, 1112)
- CONNES, ALAIN (f. 1.9.1947), dr., professor i matematik Paris Universitet IV (1980 – fys, 1113)
- COTTON, FRANK ALBERT (f. 9.4.1930), dr., professor i kemi ved Texas A & M Universitet, TX (1975 – fys, 1034)
- COULOMB, JEAN-MARIE-FRANCOIS-JOSEPH (f. 7.11.1904), dr., fhv. professor i geofysik ved Paris Universitet (1969 – fys, 961)
- COX, SIR DAVID ROXBEE (f. 15.7.1924), Warden of Nuffield College, Oxford (1983 – fys, 1138)
- DAVIE, EARL W. (f. 25.10.1927), dr., professor i biokemi ved Washington Universitet, Seattle, WA (1990 – biol, 1200)
- DAVIES, JOHN ARTHUR (f. 28.3.1927), dr., professor i fysik ved McMaster Universitet, Hamilton, Ontario (1970 – fys, 973)
- EDSALL, JOHN TILESTON (f. 3.11.1902), fhv. professor i biokemi ved Harvard Universitet, MA (1969 – biol, 962)
- EIGEN, MANFRED (f. 9.5.1927), dr., professor, Max-Planck-Institut for fysisk Kemi, Göttingen (1971 – biol, 982)
- FALICOV, LEOPOLDO MAXIMO (f. 24.6.1933), dr., professor i fysik ved UC, Berkeley, CA (1988 – fys, 1183)
- FAUCI, ANTHONY S. (f. 24.12.1940), direktør i NIH, allergi og smittsomme sygdomme, Bethesda, MD (1992 – biol, 1215)

- FELDMAN, LEONARD C. (f. 8.6.1939), Ph.D., direktør for Forskningsafdelingen for silikone materialer, AT&T Bell Laboratorierne, NJ (1994 – fys, 1231)
- FEY, HANS (f. 30.12.1921), dr., professor i veterinær Bakteriologi, Berns Universitet (1971 – biol, 983)
- FISCHER-HJALMARS, INGA MARGRETE (f. 16.1.1918), dr., professor i teoretisk fysik ved Stockholms Universitet (1982 – fys, 1124)
- FLOOD, HÅKON (f. 25.9.1905), dr., fhv. professor i kemi ved Norges Tekniske Højskole, Trondheim (1964 – fys, 883)
- FOLKOW, BJØRN UNO GOTTFRID (f. 13.10.1921), dr., professor i fysiologi ved Göteborgs Universitet (1968 – biol, 942)
- FRIIS, ELSE MARIE (f. 18.6.1947), professor i palæobotanik ved Svensk Naturhistorisk Museum, Stockholm (1990 – biol, 1201)
- FRONÆUS, STURE (f. 5.10.1916), dr., fhv. professor i uorganisk kemi ved Lunds Universitet (1978 – fys, 1092)
- GARD, SVEN (f. 3.11.1905), dr., fhv. professor i virologi ved Karolinska Institutet, Stockholm (1964 – biol, 884)
- GARNHAM, PERCY CYRIL CLAUDE (f. 15.1.1901), fhv. professor i medicinsk protozoologi ved Londons Universitet (1976 – biol, 1052)
- GILES, NORMAN HENRY (f. 6.8.1915), professor i genetik ved Georgias Universitet, Athens, GA (1982 – biol, 1127)
- GINZBURG, VITALY LAZAREVICH (f. 4.10.1916), professor i teoretisk fysik, Akademiet i Moskva (1977 – fys, 1071)
- GLICK, DAVID (f. 3.5.1908), dr., fhv. professor i patologi, Stanford Universitet, CA (1965 – biol, 900)
- GOLDANSKII, VITALII IOSIFOVICH (f. 18.6.1923), professor i kemisk fysik, Akademiet i Moskva (1977 – fys, 1072)
- GRAY, HARRY BARCUS (f. 14.11.1935), dr., professor i kemi ved California Institute of Technology, Pasadena, CA (1974 – fys, 1019)
- GROSHEV, LEONID VASILIEVITCH (f. 18.3.1907), fhv. professor ved institut for Atomenergi, Moskva (1965 – fys, 901)

- GROVE, KARSTEN (f. 12.8.1946), dr., professor i matematik ved Maryland Universitet, College Park, MD (1988 – fys, 1184)
- GUSTAFSSON, BENGT (f. 18.7.1943), dr., professor ved Astronomisk Observatorium, Uppsala (1990 – fys, 1202)
- GÅRDING, LARS JAKOB (f. 7.3.1919), dr., professor i matematik ved Lunds Universitet (1963 – fys, 874)
- HAMILTON, JAMES (f. 29.1.1918), fhv. professor ved NORDITA, København (1967 – fys, 926)
- HAMMEN, THOMAS VAN DER (f. 27.9.1924), dr., professor i palynologi ved Amsterdams Universitet (1976 – biol, 1054)
- HARALDSEN, HAAKON KRISTIAN (f. 24.4.1904), dr., fhv. professor i kemi ved Universitetet i Oslo (1972 – fys, 998)
- HELGASON, SIGURÐUR (f. 30.9.1927), dr., professor i matematik ved MIT, Cambridge, MA (1972 – fys, 999)
- HODGKIN, SIR ALAN LLOYD (f. 5.2.1914), fhv. professor i biofysik ved Cambridge Universitet (1964 – biol, 885)
- HOHWÜ-CHRISTENSEN, ERIK (f. 25.9.1904), dr., fhv. professor i fysiologi ved Kgl. Centralinstitut for Gymnastik i Stockholm (indenl. medl. 1940, 397; udenl. medl. 1965 – biol, 894)
- HOPPE, ERNST GUNNAR (f. 24.12.1914), dr., fhv. professor i geografi ved Stockholms Universitet (1972 – fys, 1000)
- HOTCHKISS, ROLLIN DOUGLAS (f. 8.9.1911), dr., fhv. professor i organisk Kemi ved SUNY, Albany, NY (1986 – biol, 1163)
- HOWARD, RICHARD ALDEN (f. 1.7.1917), dr., professor i botanik og dendrologi ved Harvard Universitet, Cambridge, MA (1968 – biol, 943)
- HULTHÉN, LAMEK (f. 14.12.1909), fhv. professor i teoretisk fysik ved den Kgl. Tekniske Højskole i Stockholm (1976 – fys, 1055)
- HUXLEY, SIR ANDREW FIELDING (f. 22.11.1917), fhv. professor i fysiologi ved Londons Universitet (1964 – biol, 886)
- HUXLEY, HUGH ESMOR (f. 25.2.1924), dr., professor i biologi ved Brandeis Universitetet, MA (1971 – biol, 984)

- HÖRMANDER, LARS VALTER (f. 24.1.1931), dr., professor i matematik ved Lunds Universitet (1969 – fys, 965)
- HÖRSTADIUS, SVEN OTTO (f. 18.2.1898), dr., fhv. professor i zoologi ved Uppsala Universitet (1951 – biol, 754)
- JACOB, FRANÇOIS (f. 17.6.1920), dr., professor i genetik ved Pasteur Institutet, Paris (1962 – biol, 863)
- JAKOBSSON, SVEINN PETER (f. 20.7.1939), dr., direktør for Naturhistorisk Museum, Reykjavik (1975 – fys, 1038)
- JERNE, NIELS KAJ (f. 23.12.1911), dr., fhv. direktør for Basel Institut for Immunologi (1968 – biol, 945)
- JONSON, BJÖRN NILS GUSTAV (f. 3.11.1941), professor i fysik ved Chalmers Tekniske Højskole, Göteborg (1988 – fys, 1185)
- JONSSON, BROR ARILD (f. 12.5.1948), dr., professor i zoologi ved universitetet i Trondheim (1988 – biol, 1186)
- JORTNER, JOSHUA (f. 14.3.1933), dr., professor i kemi ved Tel-Aviv Universitet (1990 – fys, 1203)
- JØRGENSEN, AXEL CHRISTIAN KLIXBÜLL (f. 18.4.1931), dr., professor i uorganisk kemi ved Genève Universitet (1965 – fys, 903)
- JØRGENSEN, BO BARKER, (f. 22.9.1946), dr.scient., leder af Max-Planck-Institut for Marin Mikrobiologi, Bremen (indenlandsk medlem 1984, 681; udenlandsk medlem 1994 – biol, 1228)
- KADISON, RICHARD VINCENT (f. 25.7.1925), dr., professor i matematik ved Pennsylvania Universitet, Philadelphia, PA (1974 – fys, 1020)
- KATZ, SIR BERNHARD (f. 26.3.1911), dr., fhv. professor i biofysik ved London Universitet (1968 – biol, 946)
- KEYNES, RICHARD DARWIN (f. 14.8.1919), dr., fhv. professor i fysiologi ved Cambridge Universitet (1971 – biol, 985)
- KITAIGORODSKII, SERGEI ALEXANDROVICH (f. 13.9.1934), dr., professor i fysisk oceanografi, Johns Hopkins Universitet, Baltimore, MD (1984 – fys, 1146)

- KLEIMAN, STEVEN LAWRENCE (f. 31.3.1942), dr., professor i matematik ved MIT, Cambridge, MA (1992 – fys, 1217)
- KULLENBERG, GUNNAR (f. 1.7.1938), dr., fhv. professor i fysisk oceanografi ved KU. Sekretær for IOC, UNESCO, Paris (indenl. medl. 1980 – fys, 642; udenl. medl. 1992, 1213)
- KURLAND, CHARLES GABRIEL (f. 14.1.1936), dr., professor i molekylær biologi ved Uppsala Universitet (1986 – biol, 1166)
- KUZNETSOV, ALEKSANDR M. (f. 22.1.1938), dr., professor i teoretisk fysik ved A. N. Frumkin Institutet for Elektrokemi, Det Russiske Videnskabsakademi, Moskva (1994 – fys, 1233)
- LANGWAY, CHESTER CHARLES (f. 15.8.1929), dr., professor i geologi ved SUNY, Buffalo, NY (1992 – fys, 1218)
- LEAF, ALEXANDER (f. 10.4.1920), dr., professor i klinisk medicin ved Harvard Universitet, Boston, MA (1982 – biol, 1130)
- LEVAN, JOHAN ALBERT (f. 8.3.1905), dr., fhv. professor i cytologi ved Lunds Universitet (1962 – biol, 864)
- LIEB, ELLIOTT H. (f. 31.7.1932), dr., professor i matematik og fysik ved Princeton Universitet, NJ (1988 – fys, 1187)
- LIKENS, GENE E. (f. 6.1.1935), dr., direktør for Institut for økosystemer, NY og professor i biologi ved Yale Universitetet, CT (1994 – biol, 1234)
- LOWRY, OLIVER HOWE (f. 18.7.1910), dr., fhv. professor i farmakologi, Washington Universitet, St. Louis, MO (1968 – biol, 950)
- LUNDBERG, PAUL ANDERS (f. 10.9.1920), dr., professor i neurofysiologi ved Göteborgs Universitet (1976 – biol, 1057)
- LUNDQUIST, ARNE JOHN AXEL (f. 6.6.1920), dr., professor i genetik ved Lunds Universitet (1971 – biol, 986)
- LÖWDIN, PER-OLOV (f. 28.10.1916), dr., fhv. professor i kvantekemi ved Uppsala Universitet (1973 – fys, 1009)
- LÅG, JUL (f. 13.11.1915), dr., fhv. professor i jordbundslære ved Norges Landbrugshøjskole, Ås (1982 – biol, 1131)

- MACLANE, SAUNDERS (f. 4.8.1909), dr., fhv. professor i matematik ved Chicago Universitet, IL (1968 – fys, 951)
- MARTIN, THOMAS PATRICK (f. 13.9.1936), dr., videnskabelig medarbejder ved Max-Planck Institut for Faststoffysik, Stuttgart (1994 – fys, 1235)
- MAYR, ERNST (f. 5.7.1904), dr., fhv. professor i zoologi ved Harvard Universitet, Cambridge, MA (1956 – biol, 822)
- VON MEYENBURG, HANS KASPAR (f. 9.12.1941), dr., professor i bioteknologi ved CIBA-GEIGY AG, Basel, Schweiz (1979 – biol, 1105)
- MORGAN, WILLIAM WILSON (f. 3.1.1906), dr., fhv. professor i astronomi ved Chicago Universitet, IL (1967 – fys, 928)
- MOSCOWITZ, ALBERT (f. 20.8.1929), dr., professor i kemi ved Minnesota Universitet, Minneapolis, MN (1977 – fys, 1076)
- MUNCK AF ROSENSCHÖLD, LARS MORTIMER (f. 19.7.1935), dr., professor i levnedsmiddelteknologi, KVL (1978 – biol, 1094)
- NILAN, ROBERT A. (f. 23.12.1926), professor i genetik ved Washington Statsuniversitet, Pullman, WA (1986 – biol, 1167)
- NOMURA, MASAYASU (f. 27.4.1927), dr., professor i genetik og biokemi, UC, Irvine, CA (1977 – biol, 1077)
- NORTH, JOHN DAVID (f. 19.5.1934), dr., professor i de eksakte videnskabers historie og filosofi, Groningen Universitet (1984 – fys, 1149)
- OHNO, SUSUMU (f. 1.2.1928), dr., professor i teoretisk biologi, Beckman Research Institute of the City of Hope, Duarte, CA (1992 – biol, 1219)
- OLSSON, LENNART (f. 18.9.1949), dr.med., direktør for Receptron, CA (indenlandsk medlem 1982, 668; udenlandsk medlem 1994 – biol, 1229)
- OURISSON, GUY HENRI (f. 26.3.1926), dr., professor i kemi ved Louis Pasteur Universitetet, Strasbourg (1974 – fys, 1025)
- PAIS, ABRAHAM (f. 19.5.1918), dr., fhv. professor i fysik ved Rockefeller Universitet, New York, NY (1988 – fys, 1188)

- PEIERLS, SIR RUDOLF ERNST (f. 5.6.1907), fhv. professor i fysik ved Oxford Universitet (1980 – fys, 1116)
- PETERSEN, OLE HOLGER (f. 3.3.1943), dr., professor i fysiologi ved Liverpool Universitet (1988 – biol, 1189)
- PETHICK, CHRISTOPHER JOHN (f. 22.2.1942), dr., professor ved NORDITA, København (1977 – fys, 1080)
- PHITOS, DIMITRIOS (f. 13.7.1928), dr., professor i botanik ved Patras Universitet, Grækenland (1992 – biol, 1220)
- PONTECORVO, GUIDO PELLEGRINO ARRIGO (f. 29.11.1907), fhv. professor i genetik ved Glasgow Universitet (1966 – biol, 917)
- POPOV, ANDREJ VLADIMIROVICH (f. 24.10.1939), dr., Sechenov Institut for udviklingsfysiologi og biokemi, Sankt Petersburg (1990 – biol, 1204)
- PRANCE, GHILLEAN TOLMIE (f. 13.7.1937), professor i botanik ved London Universitet (1988 – biol, 1190)
- PRELOG, VLADIMIR (f. 23.7.1906), dr., fhv. professor i organisk kemi ved ETH, Zürich (1971 – fys, 988)
- RAMBERG, HANS (f. 15.3.1917), dr., professor i geologi ved Uppsala Universitet (1964 – fys, 888)
- RAVEN, PETER HAMILTON (f. 13.6.1936), dr., direktør for Missouri Botaniske Have, St. Louis, MO (1980 – biol, 1117)
- RECHINGER, KARL HEINZ (f. 16.10.1906), dr., fhv. professor i systematisk botanik ved Wiens Universitet (1971 – biol, 989)
- REGNÉLL, OTTO GERHARD (f. 19.6.1915), dr., fhv. professor i geologi ved Lunds Universitet (1969 – biol, 967)
- REYNOLDSON, THOMAS BRABAN (f. 21.3.1914), dr., fhv. professor i økologi ved Wales Universitet, Bangor (1984 – biol, 1150)
- † RHOADES, MARCUS MORTON (f. 24.7.1903, d. 30.12.1994), dr., fhv. professor i genetik ved Indiana Universitet, Bloomington, IN (1977 – biol, 1081)
- RICE, STUART ALAN (f. 6.1.1932), dr., professor i fysisk kemi ved Chicago Universitet, IL (1976 – fys, 1059)

- RICHTER, DIETMAR (f. 16.5.1939), professor i biokemi ved Hamburg Universitet (1990 biol, 1205)
- RISTE, TORMOD (f. 14.5.1925), dr., professor i fysik ved Universitetet i Oslo (1986 – fys, 1168)
- RYABCHIKOV, IGOR DMITRIEVICH (f. 6.8.1937), professor i petrologi, ved IGEM, Moskva (1988 – fys, 1191)
- SALTIN, BENGT (f. 3.6.1935), dr., professor i fysiologi ved Center for Muskelforskning, RH (1984 – biol, 1151)
- SARGESON, ALAN MCLEOD (f. 13.10.1930), dr., professor i uorganisk kemi ved Australiens Nationale Universitet, Camberra (1976 – fys, 1061)
- SCHMIDT-NIELSEN, KNUT (f. 24.9.1915), dr., professor i zoologi ved Duke Universitetet, Durham, NC (1975 – biol, 1042)
- SCHNOPPER, HERBERT WILLIAM (f. 13.3.1933), dr., direktør for Dansk Rumforskningsinstitut, København (1982 – fys, 1134)
- SCHRIEFFER, JOHN ROBERT (f. 31.5.1931), professor i fysik ved Florida Statsuniversitet, Tallahassee, FL (1979 – fys, 1107)
- SCHWARZSCHILD, MARTIN (f. 31.5.1912), fhv. professor i astronomi ved Princeton Universitet, NJ (1969 – fys, 969)
- SEGAL, IRVING EZRA (f. 13.9.1918), dr., professor i matematik ved MIT, Cambridge, MA (1977 – fys, 1082)
- SELBERG, ATLE (f. 14.6.1917), dr., professor i matematik ved Institute for Advanced Study, Princeton, NJ (1967 – fys, 931)
- SHELINE, RAYMOND KAY (f. 31.3.1922), dr., professor i kemi og fysik ved Florida Statsuniversitet, Tallahassee, FL (1974 – fys, 1027)
- STERN, HERBERT (f. 22.12.1918), professor i biologi ved UC, La Jolla, CA (1976 – biol, 1062)
- STRAND, KAJ AAGE GUNNAR (f. 27.2.1907), dr., fhv. direktør for U.S. Naval Observatory, Washington, DC. *R'* (1965 – fys, 910)
- STUMPF, PAUL KARL (f. 23.2.1919), professor i biokemi ved UC, Davis, CA (1975 – biol, 1043)

- STØRMER, ERLING (f. 2.11.1937), dr., professor i matematik ved Universitetet i Oslo (1986 – fys, 1169)
- SUOMALAINEN, ESKO (f. 11.6.1910), dr., fhv. professor i genetik ved Helsingfors Universitet (1968 – biol, 957)
- SUTCLIFFE, BRIAN TERENCE (f. 30.7.1936), dr., Reader i kemi, York Universitet (1992 – fys, 1221)
- SWIATECKI, WLADYSLAW JERZY (f. 22.4.1926), dr., Lawrence Livermore Laboratorium, Berkeley, CA (1973 – fys, 1011)
- TAUBE, HENRY (f. 30.11.1915), dr., professor i kemi ved Stanford Universitet, CA (1984 – fys, 1153)
- TEICHERT, CURT (f. 8.5.1905), dr., fhv. professor i geologi ved Rochester Universitet, NY (1973 – fys, 1013)
- THIEDE, JÖRN (f. 14.4.1941), dr., direktør for GEOMAR Forskningscenter for marin geovidenskab ved Christian-Albrechts Universitet i Kiel (1994 – biol, 1236)
- THORNE, ROBERT FOLGER (f. 13.7.1920), dr., professor i botanik ved Rancho Santa Ana Botaniske Have, Claremont, CA (1986 – biol, 1170)
- TOSTESON, DANIEL CHARLES (f. 5.2.1925), dr., lægevidenskabelig dekan, Harvard Universitet, Boston, MA (1973 – biol, 1014)
- TUTIN, WINIFRED (f. 8.10.1915), dr., fhv. professor i botanik, Reading Universitet (1975 – biol, 1046)
- VALLEE, BERT LESTER (f. 1.6.1919), professor i biokemi ved Harvard Universitet, Boston, MA (1977 – biol, 1083)
- VOIGT, ERHARD (f. 28.7.1905), dr., fhv. professor i geologi ved Hamborg Universitet (1972 – biol, 1006)
- WALL, CHARLES T.C. (f. 14.12.1936), professor i matematik ved Liverpool Universitet (1990 – fys, 1206)
- WASSON, JOHN TAYLOR (f. 4.7.1934), dr., professor i geokemi og kemi ved UCLA, CA (1994 – fys, 1237)
- WATSON, JAMES DEWEY (f. 6.4.1928), dr., direktør for Cold Spring Harbor Laboratory, Long Island, NY (1962 – biol, 872)

- WEISSKOPF, VICTOR FREDERICK (f. 19.9.1908), fhv. professor i fysik ved MIT, Cambridge, MA; fhv. generaldirektør for CERN (1962 – fys, 873)
- WETZEL, ROBERT G. (f. 16.8.1936), professor i biologi ved Alabama Universitet, AL (1986 – biol, 1171)
- WHEELER, JOHN ARCHIBALD (f. 9.7.1911), dr., fhv. professor i fysik ved Princeton Universitet, NJ (1971 – fys, 993)
- WICKMAN, FRANS-ERIK (f. 21.3.1915), dr., fhv. professor i mineralogi ved Stockholm Universitet (1971 – fys, 994)
- † WIGGLESWORTH, SIR VINCENT BRIAN (f. 17.4.1899, d. 12.2.1994), dr., fhv. professor i biologi ved Cambridge Universitet (1951 – biol, 771)
- WIGZELL, HANS LENNART RUDOLF (f. 28.10.1938), dr., professor i immunologi ved Karolinska Institutet, Stockholm (1986 – biol, 1172)
- WILDMAN, SAMUEL GOODNOW (f. 26.5.1912), dr., fhv. professor i biologi ved UCLA, CA (1977 – biol, 1085)
- WILKINSON, SIR GEOFFREY (f. 14.7.1921), professor i uorganisk kemi ved Imperial College, London (1968 – fys, 959)
- ZAMECNIK, PAUL CHARLES (f. 22.11.1912), dr., fhv. professor i onkologi ved Worcester Foundation for Experimental Biology, Shrewsbury, MA (1978 – biol, 1096)
- ZUCKERMANN, MARTIN J.J.A. (f. 7.7.1936), dr., MacDonald professor i fysik og direktør for Center for Materialefysik McGill Universitet, Montreal, Canada (1994 – fys, 1238)
- ÖHRN, NILS YNGVE (f. 11.6.1934), dr., professor i kemi og fysik ved Florida Universitet, Gainesville, FL (1986 – fys, 1173)
- AABOE, ASGER HARTVIG (f. 26.4.1922), dr., professor i matematikkens og naturvidenskabens historie, og i det nære Østens sprog og litteraturer, Yale University, New Haven, CT (1975 – fys, 1047)

INDENLANDSKE MEDLEMMER EFTER INDVALGSÅR

(*H = humanistisk klasse; Nmf = Naturvidenskabelig klasse, matematisk-fysisk afd.;*

Nb = Naturvidenskabelig klasse, biologisk afd.)

445 Riis, Poul Jørgen (1953) H	555 Glahn, Henrik (1972) H
455 Steensberg, Axel (1954) H	556 Asmussen, Jes Peter (1973) H
456 Bang, Thøger (1955) Nmf	557 Blegvad, Mogens (1973) H
457 Bohr, Aage Niels (1955) Nmf	558 Andersen, Svend Th. (1974) Nb
460 Ussing, Hans H. (1955) Nb	560 Behnke, Olav (1974) Nb
465 Jansen, Frederik J. Billeskov (1957) H	562 Dalgård, Sune (1974) H
473 Lassen, Niels Ove (1958) Nmf	563 Ellitsgaard-Rasmussen, K. (1974) Nmf
480 Reiz, S. Anders T. (1959) Nmf	564 From, Franz (1974) H
485 Ottesen, Martin (1960) Nb	565 Hjorth, Poul Lindegård (1974) H
487 Tornehave, Hans M. N. (1960) Nmf	566 Jensen, H. Højgaard (1974) Nmf
488 Becker, Carl Johan (1961) H	568 Lassen, Ulrik Vilhelm (1974) Nb
490 Hald, Anders (1961) Nmf	569 Mottelson, Ben Roy (1974) Nmf
492 Huus, Torben (1961) Nmf	570 Rasmussen, P. Nørregaard (1974) H
493 Nielsen, Chr. Overgaard (1961) Nb	571 Seidenfaden, Gunnar (1974) Nb
494 Rudkjøbing, Mogens H. (1961) Nmf	572 Siim, Jørgen Christian (1974) Nb
498 Andersen, Erik Sparre (1962) Nmf	574 Gomard, Bernhard (1975) H
505 Kjær, Anders (1962) Nmf	575 Hvidtfeldt, Arild (1975) H
507 Lindhard, Jens (1962) Nmf	576 Klenow, Hans (1975) Nb
509 Schiørring, Nils (1962) H	577 Monberg, Torben (1975) H
511 Bak, Thor A. (1965) Nmf	580 Favrhøldt, David (1976) H
512 Ballhausen, C. J. (1965) Nmf	581 Larsen, Peder Olesen (1976) Nb
513 Jørgensen, C. C. Barker (1965) Nb	582 Marcker, Kjeld Adrian (1976) Nb
516 Skou, Jens Chr. (1965) Nb	583 Nathan, Ove H. W. (1976) Nmf
518 Wettstein, Diter von (1965) Nb	584 Strid, Arne Krister (1976) Nb
521 Thomsen, Rudi (1967) H	585 Thomsen, Niels (1976) H
525 Fischer-Jørgensen, Eli (1968) H	586 Andersen, Svend Olav (1977) Nb
527 Fuglede, Bent (1968) Nmf	587 Berthelsen, Asger (1977) Nmf
528 Glamann, Kristof (1968) H	588 Bjørnholm, Sven (1977) Nmf
531 Mohr, Jan Gunnar Faye (1968) Nb	589 Dansgaard, Willi (1981) Nmf
532 Møller, C. Knakkegård (1968) Nmf	590 Engberg, Ingemar (1977) Nb
534 Simonsen, Morten (1968) Nb	591 Fenchel, Tom Michael (1977) Nb
535 Sten-Knudsen, Ove (1968) Nb	592 Fink, Troels (1977) H
537 Winther, Aage (1968) Nmf	593 Fischer, Erik (1977) H
543 Christensen, Bent (1971) Nb	595 Holmsgaard, Erik (1977) Nb
544 Dal, Erik (1971) H	596 Johansen, Holger Friis (1977) H
545 Egerod, Søren (1971) H	597 Lundquist, Frank (1977) Nb
546 Jacobsen, Eric (1971) H	598 Mackintosh, Allan Roy (1977) Nmf
547 Kjeldgaard, Niels Ole (1971) Nb	599 Maunsbach, Arvid B. (1977) Nb
548 Kristensen, Leif (1971) Nmf	600 Pedersen, G. Kjærgård (1977) Nmf
549 Kruhøffer, Poul Weber (1971) Nb	601 Schäffer, Claus Erik (1977) Nmf
550 Jerslev Lund, Bodil (1971) Nmf	602 Spang-Hanssen, H. (1977) H
554 Stief, Carl (1971) H	603 Sørensen, Søren (1977) H

- 604 Thaysen, Jørn Hess (1977) Nb
605 Waaben, Knud (1977) H
606 Brøndsted, Mogens (1978) H
608 Dahl, Jens Peder (1978) Nmf
610 Hansen, Hans Jørgen S. (1978) Nb
611 Johansen, Karsten Friis (1978) H
612 Lassen, Niels Alexander (1978) Nb
613 Lund, Ebba (1978) Nb
614 Madsen, Ib Henning (1978) Nmf
615 Munch-Petersen, Agnete (1978) Nb
616 Møller, Hans Bjerrum (1978) Nmf
617 Pedersen, Olaf (1978) Nmf
618 Petersen, Erling Ladewig (1978) H
619 Rasmussen, Holger (1978) H
620 Rischel, Jørgen (1978) H
621 Sørensen, Bengt Algot (1978) H
622 Sørensen, Henning (1978) Nmf
624 Andersen, Torkild (1979) Nmf
625 Berthelsen, Ole (1979) Nb
626 Buchwald, Vagn F. (1979) Nmf
627 Christensen, Johnny (1979) H
628 Christiansen, Sofus (1979) H
629 Larsen, Kai (1979) Nb
630 Lund, Henning (1979) Nmf
631 Michelsen, Axel Albert (1979) Nb
632 Moustgaard, Ib (1979) H
633 Nissen, Poul Erik (1979) Nmf
634 Olsen, Olaf (1979) H
635 Svane, Gunnar (1979) H
636 Barndorff-Nielsen, Ole E. (1980) Nmf
637 Bredsdorff, Elias Lunn (1980) H
638 Estrup, Hector (1980) H
639 Forchhammer, Jes (1980) Nb
640 Holstener-Jørgensen, H. (1980) Nb
641 Jónasson, Pétur Mikkel (1980) Nb
643 Lidin, Olof (1980) H
644 Nielsen, Thøger (1980) H
645 Olesen, Poul (1980) Nmf
647 Raasted, Jørgen (1980) H
648 Svejgaard, Arne (1980) Nb
649 Sørensen, J. Kousgård (1980) H
650 Als-Nielsen, Jens (1981) Nmf
651 Ejskjær, Inger (1981) H
652 Eliassen, Erik (1981) Nmf
653 Grane, Leif (1981) H
654 Hansen, Svend Aage (1981) H
655 Nielsen, Eduard (1981) H
656 Poulsen, Valdemar (1981) Nb
657 Rasmussen, Svend Erik (1981) Nmf
658 Rehfeld, Jens Frederik (1981) Nb
659 Tygstrup, Niels (1981) Nb
660 Andersen, Jens Ulrik (1982) Nmf
661 Berg, Christian (1982) Nmf
662 Christensen, Bent (1982) H
664 Fiil, Niels Peter (1982) Nb
665 Linderberg, Jan Erik (1982) Nmf
666 Matthiessen, P. C. (1982) H
667 Nøjgaard, Morten (1982) H
669 Spang-Hanssen, Ebbe (1982) H
670 Steensgaard, Niels (1982) H
671 Thorn, Niels Anker (1982) Nb
672 Dahlerup, Troels (1983) H
673 Danø, Sven (1983) H
675 Andersen, Ellen (1984) H
676 Bechgaard, Klaus (1984) Nmf
677 Bræstrup, Claus Tycho (1984) Nb
678 Cotterill, Rodney (1984) Nmf
679 Johansen, Hans Chr. (1984) H
680 Johansen, Peter (1984) Nmf
682 Nilsson, Jytte Reichstein (1984) Nb
683 Skydsgaard, Jens Erik (1984) H
684 Thyssen, A. Pontoppidan (1984) H
685 Bergsagel, John (1985) H
686 Bukdahl, Else Marie (1985) H
687 Olsen, Birger Munk (1985) H
688 Ørsnes, Mogens (1985) H
689 Fenger, Ole (1986) H
690 Hansen, P. Gregers (1986) Nmf
691 Haagerup, Uffe V. (1986) Nmf
692 Jørgensen, Sven-Aage (1986) H
693 Krogsgaard-Larsen, P. (1986) Nmf
694 Kaarsted, Tage (1986) H
695 Maegaard, Jan (1986) H
696 Molin, Søren (1986) Nb
697 Nielsen, Aksel Wiin (1986) Nmf
698 Surlyk, Finn Christian (1986) Nb
699 Sørensen, Knud (1986) H
700 Feldbæk, Ole (1987) H
701 Hansen, Mogens Herman (1987) H
702 Tamm, Ditlev (1987) H
703 Thodberg, Christian (1987) H
704 Christiansen, Freddy B. (1988) Nb
705 Hammer, Claus Uffe (1988) Nmf
706 Hoffmann, Else Kay (1988) Nb

707 Kristensen, Niels Peder (1988) Nb	733 Cvitanović, Predrag (1992) Nmf
708 Nansen, Peter (1988) Nb	734 Flensted-Jensen, Mogens (1992) Nmf
709 Nielsen, Holger Bech (1988) Nmf	735 Larsen, Erik Hviid (1992) Nb
710 Sigmund, Peter (1988) Nmf	736 Moestrup, Øjvind (1992) Nb
711 Balling, Jakob Leth (1989) H	737 Rasmussen, Kaare Lund (1992) Nmf
712 Ebbesen, Sten (1989) H	738 Søndergaard, Morten (1992) Nb
714 Jensen, Jørgen (1989) H	739 Ulstrup, Jens (1992) Nmf
715 Lundgreen-Nielsen, F. (1989) H	740 Westergaard, Ole (1992) Nb
716 Otzen, Benedikt (1989) H	741 Hansen, Ole (1993) Nmf
717 Billing, Gert Due (1990) Nmf	742 Hvidberg-Hansen, Finn O. (1993) H
718 Bock, Klaus (1990) Nb	743 Jensen, Minna Skafte (1993) H
719 Christensen-Dalsgaard, J. (1990) Nmf	744 Kuschel, Rolf (1993) H
720 Friis, Ib (1990) Nb	745 Mortensen, Peder (1993) H
721 Hultborn, Hans (1990) Nb	746 Pedersen, Peder Jørgen (1993) H
722 Jørgensen, Peter Leth (1990) Nb	747 Zahle, Henrik (1993) H
723 Poulsen, Ove (1990) Nmf	748 Andersen, Nils O. (1994) Nmf
724 Roepstorff, Peter (1990) Nb	749 Greve, Torben (1994) Nb
725 Thomassen, Carsten (1990) Nmf	750 Jørgensen, Karl Anker (1994) Nmf
726 Basbøll, Hans (1991) H	751 Kielland-Brandt, M. (1994) Nb
727 Giversen, Søren (1991) H	752 Kjems, Jørgen Kristian (1994) Nmf
728 Hannestad, Lise (1991) H	753 Michelsen, Olaf (1994) Nb
729 Koch, Carl Henrik (1991) H	754 Mouritsen, Ole G. (1994) Nmf
730 Stoklund, Bjarne (1991) H	755 Møller, Birger Lindberg (1994) Nb
731 Øhrgaard, Per (1991) H	756 Schwartz, Thue W. (1994) Nb
732 Breuning-Madsen, H. (1992) Nmf	

MEDLEMSANTAL

Indenlandske medlemmer	227	Udenlandske medlemmer	266
Humanistiske klasse	92	Humanistiske klasse	89
Naturvidenskabelige klasse	135	Naturvidenskabelige klasse	177
Mat.-fys. gruppe	69	Mat.-fys. gruppe	95
Biol. gruppe	66	Biol. gruppe	82

Tillidshverv

Årstallet til højre angiver valgperiodens udløb (normalt i april).

INTERNE HVERV

	valgt	til
Præsident: Erik Dal indtil 10.3.1994		
Fra 11.3.1994 Henning Sørensen.....	1994	1996
<i>Klasseformænd og vicepræsidenter:</i>		
Tom Fenchel.....	1993	1996
Birger Munk Olsen	1989	1995
<i>Sekretær:</i> Thor A. Bak.....	1985	1999
<i>Redaktør:</i> Poul Lindegård Hjorth	1988	1996
<i>Kasserer:</i> Hector Estrup	1991	1996
<i>Kassekommissionen:</i>		
Ellen Andersen	1992	1996
Jes Forchhammer, fm.....	1989	1997
Bent Fuglede	1987	1995
Sven-Aage Jørgensen.....	1991	1998
<i>Revisorer:</i>		
Jens Rehfeld.....	1992	1996
Jens E. Skydsgaard.....	1990	1998
<i>Revisorsuppleanter:</i>		
Sten Ebbesen	1990	1998
Carsten Thomassen.....	1992	1996
<i>Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark:</i>		
Rodney M. Cotterill, fm.	1986	1996
Ole Feldbæk	1989	1997
Mogens Herman Hansen	1991	1995
Finn Surlyk	1990	1998
<i>Carlsbergfondets direktion:</i>	valgt til	30.9.
C. J. Ballhausen	1972	1996
Povl Krogsgaard-Larsen	1993	2204
Axel Michelsen	1986	2000

P. C. Matthiessen, fm.....	1989	2002
Per Øhrgaard	1993	1998
<i>Frederiksborg-Museets bestyrelse</i>		
Valgt af Selskabet: P. C. Matthiassen	1993	1998
<i>Bestyrelsen for Carlsbergs Mindelegat for Brygger J. C. Jacobsen</i>		
Valgt af Selskabets præsident: Peter Nansen	1993	1994
<i>Tilforordnede til Carlsberg Laboratoriets bestyrelse:</i>		
Valgt af Selskabet:		
Sven G. Petersen, direktør	1991	1996
Poul J. Svanholm, administrerende direktør.....	1980	1995
<i>Beboer af Gl. Carlsbergs Hovedbygning (Æresboligen):</i>		
Søren Egerod.....	1988	
<i>Bestyrelsen for Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk Videnskabsmand, Lundehave:.....</i>		
		1997
Tom Fenchel.....	1994	
Bernhard Gomard.....	1994	
Birger Munk Olsen	1994	
Finn Surlyk	1994	
<i>Bestyrelsen for Lægen, Professor ved Københavns Universitet, dr. med. & chir. Knud Sand's Legat:</i>		
	1988	1996
Jon Palle Buhl, højesteretssagfører		
Bent Christensen, fm.		
Jens Peder Dahl		
Suppleanter:		
Tom Fenchel		
Per Harder, advokat		
Jan Maegaard		
<i>Beboer af professor Knud Sands bolig:</i>		
Gert Kjærgård Pedersen	1988	
<i>Bestyrelsen for Selskabets Bidragsfond:.....</i>		
		1995
Christian Berg	1991	
Jes Forchhammer	1989	
Niels Steensgaard, fm.....	1991	
<i>Bestyrelsen for Niels Bohr Arkivet:</i>		
Valgt af Selskabet: David Favrholt	1989	1997

Bestyrelsen for Niels Bohr Legatet:

Thor A. Bak	1985
David Favrholt	1994
Jes Forchhammer	1989
Olaf Olsen.....	1985
Henning Sørensen, fm.....	1981

Caix Legatet:

Selskabet indstiller mulige kandidater til
Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond

<i>Bestyrelsen for Lillian og Dan Finks Fond:</i>	1987
Niels Fink, investeringschef.....	1997
Dan Fink, arkitekt, M.A.A., fm.	
Henning Spang-Hanssen	1997
Fondets sekretær: Erik Dal	1997

<i>Bestyrelsen for Grundforskningsfonden:</i>	1986
Jens Ulrik Andersen	1998
Jens Peder Dahl.....	1996
Hector Estrup.....	1996
David Favrholt	1998
Tom Fenchel.....	1996
Lennart Olsson, fm., livsvarigt medlem	
Jens Rehfeld.....	1998

Bestyrelsen for Emil Herborgs Legat

til unge, danske, mandlige, ubemidlede Naturvidenskabsmænd:

Sven Bjørnholm	1992	1997
Bent Christensen (zool.)	1973	1999
Jens Peder Dahl.....	1987	1995
Bent Fuglede, fm.....	1980	1998
Jytte R. Nilsson.....	1986	1996

Bestyrelsen for Aksel Touborg Jensens Legat: okt. 1983

Thor A. Bak, fm.	
Klaus Bock	1994 1998
Hector Estrup	
Poul Lindegård Hjorth	
Johnny Christensen.....	1994 1998

- Bestyrelsen for Inge Lehmanns Legat af 1983*:..... okt. 1986 1995
 Willi Dansgaard
 Søren Gregersen, afdelingsseismolog, fm.
 Rolf Willanger, professor, dr. phil.
 Suppleanter:
 O. Bedsted Andersen, chefgeodæt
 Niels Balling, lektor, lic.scient.
 Ib Moustgaard
- Bestyrelsen for Mag. art. Marcus Lorenzens Legat*: 1995
 Thor A. Bak, fm..... 1985
 Poul Lindegård Hjorth 1983
 Kai Larsen 1980
- Bestyrelsen for Julie von Müllens Fond* 30.9.1996
 Valgt af præsidenten:
 Tom Fenchel
 Knud Waaben
 Fra 1.10.1994: Henrik Zahle
- Bestyrelsen for Kaj Linderstrøm-Lang's Guldmedaillefond*
 Valgt af Selskabet: Diter v. Wettstein 1986 1996
- Bestyrelsen for Det danske Institut i Rom*
 Valgt af Selskabet: Jens Erik Skydsgaard 31.3.1996
- Bestyrelsen for legatet Ole Rømer Medaillen*..... 31.10.
 Valgt af Selskabet: Jørgen Christensen-Dalsgaard.. 1993 1997
- Bestyrelsen for Ole Rømer Fondet* dec. 1994
 Willi Dansgaard 1990
 Allan Mackintosh, fm..... 1990
 Poul Erik Nissen 1990
- Niels Skyum-Nielsens Mindefond til støtte af middelalderhistorisk forskning*
 Godkendelse af beretning og regnskab: Præsidenten 1985

FÆLLES FOR BEGGE KLASSER

Statens Humanistiske Forskningsråd, SHF

Hans Bassbøll
 Minna Skaftø Jensen
 Carl Henrik Koch

Statens Jordbrugs- og Veterinærvidenskabelige Forskningsråd, SJVF

Torben Greve
 Lars Mortimer Munck
 Birger Lindberg Møller
 Peter Nansen

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, SSF

Henrik Zahle

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd, SNF

Svend Olav Andersen
 Bent Christensen, fm.
 Jørgen Christensen-Dalsgaard
 Else Marie Friis
 Ove Poulsen
 Finn Surlyk

European Science Foundation-udvalget okt. 1990-1992

Tom Fenchel
 Claus Hammer
 Birger Munk Olsen
 Eigil L. Præstgård, professor, RUC
 Bengt Algot Sørensen

*Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og
 agerstrukturernes historie*

Sofus Christiansen
 Grith Lerche, museumsinspektør, mag. art.
 Peter Nansen
 Holger Rasmussen
 Axel Steensberg, fm.

*Kommissionen til udforskning af Danmarks ældste landbrug
og de samtidige naturforhold*

Svend Th. Andersen
Peder Mortensen,
Olaf Olsen
Axel Steensberg

Selskabets Forskningspolitiske udvalg

nov. 1996

Nils O. Andersen	1994
Steen Ebbesen	1993
Else Kay Hoffmann	1990
Ove Poulsen	1990
Jørgen Rischel	1993
Ditlev Tamm	1993

se beretning p. 121

Selskabets symposiestyregruppe (nedsat 9.12.1993):

Tom Fenchel (i egenskab af klasseformand)
Mogens Herman Hansen
Birger Munk Olsen (i egenskab af klasseformand)
Gert Kjærgård Pedersen

HUMANISTISKE KLASSE

*Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede
kilder til dansk historie*

Troels Dahlerup
Ole Feldbæk
Tage Kaarsted, fm.
Niels Thomsen
Jørgen Thomsen, stadsarkivar, sekr.

Kommissionen for registrering af litterære kilder til dansk historie

Valgt af Selskabet:
Ole Feldbæk
Poul Lindegård Hjorth, repræsenterer også
Det danske Sprog- og Litteraturselskab

Øvrige medlemmer:

Harald Ilsøe, seniorforsker, cand.mag., KB

Erland Kolding Nielsen, overbibliotekar, cand.phil., KB, fm.

Hans Kargaard Thomsen, arkivar, cand.mag., Rigsarkivet

Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum, CLG nov.

Klaus Alpers 1994

Johnny Christensen, fm. 1994

Holger Friis Johansen 1994

Fritz Saaby Pedersen, lektor, lic. phil. 1994

Kommissionen for Thesaurus Linguae Latinae, TLL nov.

Johnny Christensen 1997

Karsten Friis-Jensen, lektor, dr.phil.,

Inst. for Græsk og Latin, KUA 1997

Holger Friis Johansen, fm. 1997

Kommissionen for Carlsbergfondets syriske ekspeditioner

Peder Mortensen, fm. og redaktør

Eduard Nielsen

Olaf Olsen

Ingolf Thuesen, kandidatstipendiat, mag. art.

Udvalget til forberedelse af indstilling til ESF vedr. evt. udgivelse af prismaterialet i Øresundstoldregnskaberne 1557-1646

Sune Dalgård

Hans Chr. Johansen

E. Ladewig Petersen, fm.

Niels Steensgaard

Bengt Algot Sørensen, observatør

Bestyrelsen for Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg

Valgt af Selskabet:

Ole Feldbæk

Hans Chr. Johansen

NATURVIDENSKABELIGE KLASSE

Styrelsen for Physica Scripta

jan. 1999

Valgt af Selskabet:

Hans L. Pécseli, professor, dr.scient.

Peter Leth Christiansen, docent, dr.techn., DTU, suppleant

Acta Zoologica

Valgt af Selskabet:

Chefredaktør: Claus Nielsen, lektor, dr. phil., Zoologisk Museum

Medredaktør: Aase Jespersen, lektor, cand. mag.

Medlem af Advisory Council:

C. C. Barker Jørgensen

Bestyrelsen for Danmarks Akvarium

Valgt af Selskabet: Torben Wolff, docent, dr. phil. 31.12.1996

UAI, UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE

Nationalkomiteen

Jes Asmussen

1994

Erik Fischer

Birger Munk Olsen, delegeret til UAI til 1.7.1994

Jørgen Raasted, delegeret suppl. til UAI til 1.7.1994

Rudi Thomsen, delegeret til UAI til 1.7.1994

Nationalkomiteer for foretagender under UAI

Romertallet angiver den pågældende UAI-kommissions nummer

I. *CVA, Corpus Vasorum Antiquorum*

1997

Christiansen, Jette, mag.art., museumsinspektør,

Ny Carlsberg Glyptotek, fk.

Hannestad, Lise, AaU

Melander, Torben, mag.art., museumsinspektør,

Thorvaldsens Museum

Rasmussen, Bodil Bundgaard, mag.art., museumsinspektør,

Nationalmuseet

Thomsen, Rudi, Videnskabernes Selskab

V. *NGML, Novum Glossarium Mediae Latinitatis (Den ny Ducange)* 1994

Johansen, Holger Friis, Institut for klassisk filologi, AaU, fm.

Olsen, Birger Munk, Institut for Græsk og Latin, KUA

- XII. *MMB, Monumenta Musicae Byzantinae* nov.
 Bergsagel, John, Musikvidenskabeligt Institut, KU, fm. 1997
 Raasted, Jørgen, Institut for Græsk og Latin, KUA, sekr. 1997
 Thodberg, Christian, Videnskabernes Selskab 1995
 Troelsgaard, Christian, seniorstipendiat, Ph.O,
 Institut for Græsk og Latin, KUA 1994
- XVIII. *CPD, A Critical Pāli Dictionary*
 Asmussen, Jes, Institut for orientalsk filologi, KU 1994
 Egerod, Søren, Videnskabernes Selskab 1994
 Lidin, Olof, Asien-Instituttet, KUA 1997
 Rischel, Jørgen, Videnskabernes Selskab 1994
 Thomsen, Rudi, Historisk Institut, AaU 1997
- XX. *CAA, Corpus Antiquitatum Americanensium* apr.
 Christiansen, Sofus, Videnskabernes Selskab 1997
 Hvidtfeldt, Arild, Videnskabernes Selskab, fm. 1997
 Lundbæk, Torben, mag.scient. museumsoverinspektør,
 Etnografisk Samling, Nationalmuseet 1995
 Schjellerup, Inge, mag. scient.,
 Etnografisk Samling, Nationalmuseet 1997
 Thomsen, Rudi, Historisk Institut, AaU 1997
- XXII. *FHA, Fontes Historiae Africanae* okt. 1997
 Feldbæk, Ole, Videnskabernes Selskab
 Hansen, Holger Bernth, professor, dr. theol.,
 Institut for Samfundsfag, KU
 Justesen, Ole, lektor, Institut for økonomisk Historie, KU
 Steensgaard, Niels, Historisk Institut, KU, fm.
 Thomsen, Rudi, Historisk Institut, AaU
- XXVI. *SNG, Sylloge Nummorum Graecorum* 1997
 Hannestad, Niels, professor, dr. phil.,
 Institut for klassisk og nærorientalsk arkæologi, AaU
 Kromann, Anne, museumsinspektør,
 Den kgl. Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet
 Melander, Torben, mag.art. museumsinspektør,
 Thorvaldsens Museum
 Thomsen, Rudi, Historisk Institut, AaU, fm.

- XXVIII. *LIMC, Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae* 1997
Fischer, Erik, Den kgl. Kobberstiksamling
Johansen, Karsten Friis, Filosofisk Institut, KU, fm.
Thomsen, Rudi, Historisk Institut, AaU
- XXXV. *JAI, Jewish Art Index* dec. 1993
Asmussen, Jes, Videnskabernes Selskab
Fischer, Erik, Den kgl. Kobberstiksamling
Gelfer-Jørgensen, Mirjam, overbibliotekar, dr. phil.,
Kunstindustrimuseet
Haxen, Ulf, førstebibliotekar,
Judaistisk afdeling, Det kgl. Bibliotek, fm.

ICSU, INTERNATIONAL COUNCIL
OF SCIENTIFIC UNIONS

Formand: Axel Michelsen

Nationalkomiteens forretningsudvalg Marts 1997

Jakob Bohr, forskningsprofessor, dr.scient.

David Favrholt

Sven E. Harnung, lektor, cand.scient.

Axel Michelsen

- COSPAR/SCOSTEP Eigil Ungstrup, adj. professor, lic. techn.
IAU Jens Knude, lektor, dr. scient.
IBRO Johannes K. Jakobsen, overlæge, dr.med.
ICL Niels Balling, lektor, lic. scient.
IGBP Claus Hammer
IGU Sofus Christiansen
IMU Gert Kjærgård Pedersen
INQUA Johannes Krüger, lektor, dr. scient.
ISSS Ole K. Borregaard, professor, dr.agro.
IUBMB Brian Clark
IUBS Ole Heie, professor, dr. phil.
IUCr Birthe Jensen, rektor, dr.pharm.
IUGG C. C. Tscherning, professor, mag. scient.
IUGS Bjarne Leth Nielsen, cand.scient.
IUHPS David Favrholt
IUIS Arne Svejgaard
IUMS Peter Westermann, lektor, lic. scient.
IUNS Arne Astrup, professor, dr. med.
IUPAB Axel Michelsen
IUPAC Sven E. Harnung, lektor, cand. scient.
IUPAP Jakob Bohr, forskningsprofessor, dr.scient.
IUPHAR/IUTOX Ove A. Nedergaard, professor, Ph.D.
IUPS Jakob Bohr, forskningsprofessor, dr.scient.
IUPSyS Per Schultz Jørgensen, dr.phil.
IUTAM P. Terndrup Pedersen, professor, lic. techn.
SCOR Merete Reuss, forskningschef
URSI Eigil Ungstrup, adj. professor, lic. techn.
WCRP A. Walløe Hansen, lektor, lic. scient.

Nationalkomiteer for unioner under ICSU

Medlemmerne vælges af de anførte institutioner

*COSPAR, Committee on Space Research**SCOSTEP, Scientific Committee on Solar Terrestrial Physics* 1993

Bahnsen, A., civilingeniør, dr. scient.,

Dansk Rumforskningsinstitut, sekr.

Bonde-Petersen, Fl., overlæge, dr. med.,

Flyvemedicinsk Klinik, RH

Christensen-Dalsgaard, Jørgen, Astronomisk Institut, AaU

Forsberg, René, mag. scient, Kort- og Matrikelstyrelsen

Galster, J. G., lektor, civiling., Fysisk Laboratorium III, DTU

Gudmandsen, P., professor, civiling.,

Elektromagnetisk Institut, DTU

Hammer, Claus, Videnskabernes Selskab

Hansen, Leif, lektor, mag. scient., Observatoriet i Brorfelde, KU

Mikkelsen, I. S., statsmeteorolog, mag. scient., DMI,

Stauning, Peter, civiling., DMI

Ungstrup, E., adj. professor, lic. techn., Dansk Rumforskningsinstitut, fm. og ICSU-repræsentant

IAEG, International Association of Engineering Geology

affilieret IUGS (se s. 82).

IAU, International Astronomical Union

nov. 1997

Christensen, Per Rex, lektor, lic. scient., NBI

Christensen-Dalsgaard, Jørgen, Astronomisk Institut, AaU

Clausen, Jens Viggo, lektor, cand. scient.

Observatoriet i Brorfelde, KU

Knude, Jens, lektor, dr. scient.,

Observatoriet i Kbh., KU, sekr. og ICSU-repræsentant

Kristensen, Leif Kahl, lektor, mag. scient.,

Det fysiske Institut, AaU

Nissen, Poul Erik, Videnskabernes Selskab, fm.

Schnopper, H. W., Dansk Rumforskningsinstitut

IBRO, International Brain Research Organization

april 1997

Andersen, Per Høngaard, cand.scient., Novo Nordisk A/S

Hounsgaard, Jørn, lektor, dr.med., Panum Instituttet, KU

Jakobsen, Johannes K., overlæge, dr.med.,

Aarhus Kommunehospital, fm. og ICSU-repræsentant

Michelsen, Axel, Videnskabernes Selskab
 Møller, Morten, lektor, dr.med., Panum Institutet, KU
 Paulson, Olaf, professor, dr.med., RH
 Rasmussen, Jens Zimmer, professor, dr.med., OU
 Schousboe, Arne, professor, dr.scient., DFH
 Treiman, Marek, lektor, dr.med., Panum Institutet, KU

ICL, Inter-Union Commission on the Lithosphere 1994

Abrahamsen, Niels, lektor, lic.scient., Lab. for Geofysik, AaU
 Andersen, Claus, statsgeolog, cand.scient., DGU
 Balling, Niels, lektor, lic.scient., Lab for Geofysik, AaU,
 fm. og ICSU-repræsentant
 Berthelsen, Asger, Geologisk Institut, KU
 og Videnskabernes Selskab
 Bridgwater, David, Geologisk Museum, KU
 Brooks, C.K., Afdeling for Petrologi, KU
 Gregersen, Søren, afdelingsseismolog, dr.scient.,
 Kort- og Matrikelstyrelsen
 Hjelme, Jørgen, statsseismolog, mag.scient.,
 Kort- og Matrikelstyrelsen, Geodætisk-Seismisk Afd.
 Thybo, Hans, lektor, cand.scient.,
 Afdeling for almen Geologi, KU

IGBP, International Geosphere-Biosphere Programme april 1994

Andersen, Ole Bedsted, chefgeodæt, cand. mag., mag. scient.,
 Kort- og Matrikelstyrelsen.
 Buch, Erik, lic. scient., GGU
 Christensen-Dalsgaard, Jørgen, Astronomisk Inst., AaU.
 Hammer, Claus, Geofysisk Inst., fm. og ICSU-repræsentant
 Johnsen, Ib, lektor, lic. scient., Botanisk Institut,
 Økologisk afdeling, KU
 Kjøller, Annelise, lektor, cand. mag.,
 Afd. for generel Mikrobiologi, KU
 Machenhauer, Bennert, statsmeteorolog, lic. scient., DMI
 Nielsen, Ole John, lic.scient., Forskningscenter Risø
 Søgaard, Henrik, lektor, cand. scient., Geografisk Inst., KU
 Sørensen, Henning, Videnskabernes Selskab
 Thing, Henning, fuldmægtig, lic. scient., Dansk Polarcenter
 Tychsen, John, kontorchef, cand. scient.,
 Danmarks Miljøundersøgelser

- IGU, International Geographical Union* okt. 1994
 Biilmann, O., professor, cand. mag., Danmarks Lærerhøjskole
 Brandt, Jesper, lektor, cand. scient., Geografisk Institut, RUC
 Breuning-Madsen, Henrik, Geografisk Institut, KU
 Christiansen, Chr., lektor, dr. scient., Geologisk Institut, AaU
 Christiansen, Sofus, Geografisk Institut, KU
 og Videnskabernes Selskab, fm. og ICSU-repræsentant
 Dilling, Stig, opmålingschef, Kartografisk Selskab
 Dupont, Henrik, forskningsbibliotekar, cand. mag.,
 Forskningsbiblioteksrådet
 Jacobsen, N. Kingo, professor, dr. phil., Geografisk Selskab
 Jensen, Henrik Toft, rektor, cand. mag., Geografisk Institut, RUC
 Jensen-Butler, Chris, lektor, Ph.D., Geografisk Institut, AaU
 Magnussen, Jan, rektor, cand. scient., Sydjysk Universitetscenter
 Maskell, Peter, lektor, dr. merc., Handelshøjskolen i Kbh.
 Matthiessen, Chr. Wichmann, professor, dr. scient.,
 Geografisk Selskab, sekr.
 Pedersen, Leif, docent, dr., DKVL
- IMA, International Mineralogical Association*, affilieret IUGS (se s. 82).
- IMU, International Mathematical Union* nov.
 Barndorff-Nielsen, Ole,
 Dansk Selskab for teoretisk Statistik 1996
 Fuglede, Bent, Dansk Matematisk Forening, fm. 1996
 Hansen, Erik B., professor, dr. techn.,
 Dansk Center for anvendt Matematik og Mekanik 1994
 Johansen, Peter, Datalogisk Selskab 1994
 Munkholm, Hans J., lektor, lic. scient.,
 Videnskabernes Selskab 1994
 Pedersen, Gert Kjærgård, Videnskabernes Selskab,
 sekr. og ICSU-repræsentant 1996
 Poulsen, Ebbe T., professor, mag. scient.,
 Dansk Matematisk Forening, AaU 1994
- INQUA, International Association for Quaternary Research*,
 affilieret IUGS
 Andersen, Svend Th., Videnskabernes Selskab maj 1995
 Bondesen, Erling, professor, mag. scient., RUC

- Christensen, Charlie, museumsinspektør, cand. scient.,
Nationalmuseets naturvidenskabelige afd.
- Fredskild, Bent, museumsinspektør, dr. phil.,
Botanisk Institut, KU
- Hammer, Claus, NBI, Geofysisk afdeling, KU
- Krüger, Johs., lektor, dr. scient.,
Geografisk Institut, KU, fm. og ICSU-repræsentant
- Larsen, Gunnar, professor, dr. phil., Geologisk Institut, AaU
- Rasmussen, Leif Aabo, karteringschef, cand. scient., DGU
- Weidick, Anker, statsgeolog, dr. phil., GGU
- Aaris-Sørensen, Kim, lektor, lic. scient.,
Geologisk Institut, KU
- ISSS, International Society of Soil Sciences* april 1997
- Borggaard, Ole K., professor, dr.agro.,
Kemisk Institutt, KVL, fm. og ICSU-repræsentant
- Breuning-Madsen, Henrik, Geografisk Institut, KU
- Christensen, Bent T., forstander, lic.scient.,
Statens Planteavlfsforsøg, Forskningscenter Foulum
- Dalsgaard, Kristian, lektor, Geomorfologisk afd.,
Geologisk Institut, AaU
- IUBMB, International Union of Biochemistry and Molecular Biology*
- Clark, Brian F. C., Videnskabernes Selskab, marts 1998
fm. og ICSU-repræsentant
- Egel, Richard, professor, dr.rer.nat., Biokemisk Forening
- Fahrenkrug, Jan, professor, dr.med.,
Dansk Selskab for klinisk Kemi
- Juncker, Steffen, lektor, Ph.D., Jydsk Biologisk Selskab
- Kielland-Brandt, Morten, Biologisk Selskab
- Wulff, Birgitte, cand.scient., Biokemisk Forening
- IUBS, International Union of Biological Sciences* marts
- Fjeldså, Jon, lektor, dr.phil., Dansk Ornitologisk Forening 1995
- Friis, Ib, Videnskabernes Selskab, næstfm. 1997
- Heie, Ole E., professor, dr.phil., Dansk Naturhistorisk
Forening, fm. og ICSU-repræsentant 1997
- Kjøller, Annelise, lektor, cand.mag.,
Dansk Mikrobiologisk Selskab 1997
- Kristensen, Niels Peder, Entomologisk Forening 1997

- Mølgaard, Per, lektor, lic.agro., Dansk Botanisk Forening 1995
- Nielsen, Gunnar Gissel, lektor, dr.agro.,
Foreningen af Licentiat, sekr. 1995
- Nielsen, Mogens Gissel, lektor, mag.scient.
Jydsk Biologisk Selskab 1995
- Schwartz, Thue W. 1997
- IUCr, International Union of Crystallography sept.*
- Broesby-Olsen, F., kemiker, Danfoss A/S 1994
- Christensen, A. Nørlund, lektor, dr.phil., AaU 1994
- Feidenhans'l, R., lic.scient., Forskningscenter Risø, sekr. 1994
- Gerward, L., lektor, dr.techn., DTU 1994
- Jensen, Birthe, rektor, dr.pharm.,
Kemisk Institut BC, DFH, ICSU-repræsentant 1997
- Larsen, Sine, lektor, cand.scient.,
Kemisk Laboratorium, KU 1997
- Lebech, Bente, civiling.,
Fysikafdelingen, Forskningscenter Risø 1997
- Makowicky, E., lektor, dr., Institut for Mineralogi, KU 1994
- Nordby, Poul, adjunkt, lic.scient., Kemisk Institut, OU 1997
- Rasmussen, Sv. E., Videnskabernes Selskab 1997
- Thorup, N., lektor, civiling., DTU, fm. 1997
- IUGG, International Union of Geodesy and Geophysics okt.*
- Dansgaard, Willi, Videnskabernes Selskab 1995
- Friis-Christensen, E., mag.scient., DMI 1997
- Gregersen, Søren, afdelingsseismolog, dr.scient.,
Kort- og Matrikelstyrelsen, sekr. 1997
- Højerslev, Niels Kr., lektor, dr.scient.,
Afd. for Geofysik, NBI, KU 1997
- Madsen, Frede, statsgeodæt, Kort- og Matrikelstyrelsen 1997
- Pedersen, Asger Ken, lektor, dr.scient.,
Geologisk Museum, KU 1997
- Rasmussen, Erik, lektor, dr.scient.,
Afd. for Geofysik, NBI, KU 1997
- Tscherning, C.C., professor, mag.scient., Afd. for Geofysik,
NBI, KU, fm. og ICSU-repræsentant 1995
- Tværfaglige medlemmer:*
- Andersen, O. Bedsted, chefgeodæt, cand.mag., mag.scient.,
Kort- og Matrikelstyrelsen 1997

- Rosbjerg, Dan, docent, dr.techn.,
 Institut for Strømningsteknik og Vandbygning, DTU 1995
- IUGS, International Union of Geological Sciences* nov.
- Andersen, Steen, mag.scient., Skov- og Naturstyrelsen 1995
- Christensen, Charlie, museumsinspektør, cand.scient.,
 Nationalmuseets naturvidenskabelige Afdeling 1997
- Ellitsgaard-Rasmussen, Knud, Videnskabernes Selskab 1995
- Funder, Svend, lektor, lic.scient., Geologisk Museum 1996
- Gravesen, Peter, cand.scient., Dansk Geologisk Forening 1995
- Gregersen, Søren, afdelingsseismolog, dr.scient., IUGG 1997
- Holm, Poul M., lektor, Ph.D., Geologisk Institut, KU 1996
- Jørgart, T., lektor, cand.scient., Det naturvidenskabelige
 Hovedområde, RUC 1997
- Michelsen, Olaf, Geologisk Institut, AaU, næstfm. 1996
- Mikkelsen, Naja, videnskabelig assistent, lic.scient., DGU 1995
- Nielsen, Bjarne Leth, cand.scient., DONG, Hørsholm,
 sekr. og ICSU-repræsentant 1997
- Olsen, Henrik, adjunkt, cand.scient.,
 Instituttet for Geologi og Geoteknik, DTU 1997
- Steenfelt, Agnete, cand.scient., GGU, fm. 1995
- IUHPS, International Union for
 the History and Philosophy of Science* april 1998
- Collin, Finn, lektor, dr.phil., KU
- Favrholdt, David, Filosofisk Institut, OU og
 Videnskabernes Selskab, fm. og ICSU-repræsentant
- Knudsen, Ole, lektor, dr.scient., Institut for de
 eksakte videnskabers historie, AaU
- Kragh, Helge, lektor, dr.scient., RUC
- Kruse, Poul Reinhardt, lektor, cand.pharm., DFH
- Lützen, Jesper, docent, dr.scient., Matematisk Institut, KU
- Moesgaard, Kristian P. , lektor, dr.scient., AaU
- Pedersen, Fritz Saaby, lektor, lic.phil.,
 Institut for klassiske studier, OU, sekr.
- Pedersen, Stig Andur, professor, RUC
- Söderqvist, Thomas, docent, fil.dr., Institut for biologi, RUC
- Taisbak, C.M., docent, dr.phil., Institut for klassisk filologi, KU

Wagner, Peter H., lektor, cand.scient., KU
 Aaserud, Finn, forstander, dr.phil., Niels Bohr Arkivet

IUIS, International Union of Immunological Sciences *feb. 1997*

Andersen, Vagn, overlæge, Medicinsk afd. TTA, RH
 Dabelsteen, Erik, professor, dr.odont.,
 Kbh.s Tandlægehøjskole
 Jensenius, Jens Chr., professor, dr.med. & phil., AaU
 Koch, Claus, lektor, cand.med., Statens Seruminstitut
 Kristensen, Tom, overlæge, dr.med., Dansk Selskab for
 Klinisk Immunologi
 Lamm, Lars, professor, dr.med., AaU
 Morling, Niels, institutleder, dr.med., Dansk Selskab
 for Klinisk Immunologi
 Svejgaard, Arne, Videnskaberne Selskab, fm. og
 ICSU-repræsentant
 Svendsen, Ulrik Gerner, 1. reservelæge, dr.med.,
 Dansk Selskab for Allergologi og Immunologi
 Weeke, Bent, overlæge, dr.med.,
 Dansk Selskab for Allergologi og Immunologi
 Werdelin, Ole, lektor, dr.med., Institut for
 eksperimentel Immunologi, KU

IUMS, International Union of Microbiological Societies *dec.*

Bestyrelsen for Danmarks Mikrobiologisk Selskab er nationalkomite.

Gerner-Smidt, Peter, læge, Statens Seruminstitut	1997
Ingvorsen, Kjeld, lektor, lic.scient., Biologisk Institut, afd. for Mikrobiel Økologi, AaU	1997
Iversen, Jens J. Lønsmann, lektor, lic.scient., Biokemisk Institut, OU	1997
Kilian, Mogens, professor, dr.odont., Tandlægehøjskolen i Aarhus	1995
Mathrani, Indra, seniorforsker, Ph.D., Institut for Bioteknologi, DTU	1997
Pedersen, Ib Rode, lektor, dr.scient., Institut for Medicinsk Mikrobiologi, KU	1997
Schneider, Ib, cand.scient., Novo Nordisk A/S	1997
Wegener, Henrik, lic.med.vet., Statens Serumlaboratorium, sekr.	1997

- Westermann, Peter, lektor, lic.scient., Afd. for generel
Mikrobiologi, KU, fm. og ICSU-repræsentant 1995
- IUNS, International Union of Nutritional Sciences* april 1998
- Astrup, Arne, professor, dr.med.,
SSVF, fm. og ICSU-repræsentant
- Hansen, Gitte Laub, Ph.D., Forbrugerstyrelsen
- Haraldsdottir, Johanna, adjunkt, Ph.D.,
Selskabet for Ernæringsforskning
- Hessov, Ib, overlæge, dr.med., SSVF, næstfm.
- Kondrup, Jens, afdelingslæge, dr.med., KU og
Videnskabernes Selskab
- Michaelsen, Kim Fleischer, lektor, læge,
Selskabet for Ernæringsforskning
- Overvad, Kim, adjunkt, dr.med., DADL
- Ovesen, Lars, afdelingsforstander, Levnedsmiddelstyrelsen
- Sandström, Brittmari, forskningsprofessor, dr.phil., KVL
- Skovgaard, Ib, afdelingschef, lic.agro.,
Landbrugets Samråd for forskning og forsøg
- Stender, Steen, overlæge, dr.med., Roskilde Amtssygehus
- Zeuthen, Peter, lektor, Institut for Bioteknologi, DTU
- IUPAB, International Union of Pure and Applied Biophysics* marts
1997
- Arendt-Nielsen, Lars, professor, lic.techn, AUC
- Brahm, Jesper, lektor, dr.med., Institut for almen
fysiologi og biofysik, Panum Institut, KU
- Clark, Brian F.C., Kemisk Institut, AaU
- Cotterill, Rodney M.J., Fysisk Institut (Biofysik), DTU
- Kristensen, Poul, lektor, mag.scient.,
Institut for biologisk Kemi A, KU
- Michelsen, Axel, Biologisk Institut, OU, ICSU-repræsentant
- Nørby, Jens G., lektor, cand.polyt., Biofysisk Institut, AaU
- Roepstorff, Peter, Molekylærbiologisk Institut, OU, fm.
- IUPAC, International Union of Pure and Applied Chemistry* maj
1994
- Bechgaard, Klaus, Videnskabernes Selskab, fm.
- Godtfredsen, Sv. Erik, cand.scient., Novo Nordisk A/S
- Harnung, Sven E., lektor cand.scient.,
Kemisk Forening, sekr. og ICSU-repræsentant

Kjærgaard, Leif, laboratorieforsker, lic.techn.,
 Dansk Ingeniørforening
 Mogensen, Gurli, lic.techn., Dansk Ingeniørforening
 Pedersen, Carl Th., dr.phil. Kemisk Forening

IUPAP, International Union of Pure and Applied Physics april 1997

Bestyrelsen for Dansk Fysisk Selskab er nationalkomite.

Alstrøm, Preben, lektor, lic.scient., NBI, KU
 Bohr, Jakob, forskningsprofessor, dr.scient.,
 Fysisk Institut, DTU & Videnskabernes Selskab,
 fm. og ICSU-repræsentant
 Freltoft, Torsten, civiling., lic.scient.,
 NKT Forskningscenter
 Rasmussen, Jens Juul, seniorforsker, Afd. for
 Optik- og Fluidodynamik, Forskningscenter Risø
 Sørensen, Allan H., lektor, lic.scient., Institut
 for Fysik og Astronomi, AaU

IUPHAR, International Union of Pharmacology/

IUTOX, International Union of Toxicology

feb. 1996

Arnt, Jørn, dr.pharm., H. Lundbeck A/S, sekr.
 Autrup, Herman, professor, Ph.D.,
 Institut for Miljø og Arbejdsmedicin, AaU
 Christensen, Sten, lektor, dr.pharm.,
 Farmakologisk Institut, KU
 Friis, Chr., lic.med.vet., Institut for
 Farmakologi og Toksikologi, KVL
 Kudsk, Folmer Nielsen, professor, dr.med.,
 Farmakologisk Institut, AaU, kass.
 Nedergaard, O.A., professor, Ph.D., Farmakologisk
 Institut, OU, fm. og ICSU-repræsentant
 Schou, Jens professor, dr.med., KU

IUPS, International Union of Physiological Sciences

marts 1994

Engberg, Ingemar, Fysiologisk Institut, AaU
 Garby, Lars, professor, dr.med., Fysiologisk Institut, OU
 Giese, Jørn, overlæge, dr.med., Klinisk-fysiologisk
 afd., Kbh.s Amts Sygehus, Glostrup
 Hoffmann, Else Kay, Videnskabernes Selskab
 Larsen, Erik Hviid, Zoofysiologisk Laboratorium A, KU

- Thorn, Niels A., Medicinsk-fysiologisk Institut C, KU,
fm. og ICSU-repræsentant
- Weber, Roy, professor, dr.phil., Institut for Zoologi og
Zoofysiologi, AaU
- IUPsyS, International Union of Psychological Sciences* jan. 1997
- Christensen, Anne-Lise, direktør, adj. professor,
cand.psych., Center for Hjerneskade, KU
- Elsass, Peter, chefpsykolog, dr.med.,
Psykiatrisk Hospital, Risskov
- Føltved, Preben, sekretariatschef, mag.art.,
Dansk Psykolog Forening, sekr.
- Jørgensen, Per Schultz, dr.phil., Danmarks
Lærerhøjskole, Kbh., fm. og ICSU-repræsentant
- Mammen, Jens, lektor, dr.phil., Psykologisk Inst., AaU
- Petersen, Jogvan, mag.art., Dansk Psykolog Forening
- IUTAM, International Union of Theoretical and Applied Mechanics* apr.
- Hansen, Erik B., professor, dr.techn.,
Videnskabernes Selskab 1997
- Jensen, Niels O., civiling., lic.techn., Afd. for meteorologi
og vindenergi, Forskningscenter Risø 1997
- Larsen, P. Scheel, professor, Ph.D., Dansk Center
for anvendt Matematik og Mekanik, sekr. 1998
- Madsen, Per, civiling., ATV, revisor 1998
- Pedersen, Pauli, docent, dr.techn.,
Afd. for Faststofmekanik, DTU 1997
- Pedersen, P. Terndrup, professor, lic.techn., Institut for
Skibs- og Havteknik, DTU, ICSU-repræsentant 1997
- Sørensen, Kaj Aagaard, civiling., Institut for industriel
konstruktion og energiteknik, AUC 1997
- SCOR, Scientific Committee on Oceanographic Research* feb.
- Dansk Nationalråd for Oceanologi er nationalkomite.
- Bjørnsen, Peter Kofoed, lektor, mag.scient.,
Marinbiologisk laboratorium, KU, næstfm. 1995
- Brink-Kjær, Ole, civiling., DMI 1997
- Christiansen, Christian, lektor, lic.scient., Geologisk
Institut, AaU 1995
- Garde, Hans, viceadmiral, Søværnet 1995

Gudmandsen, P., professor, civiling., Kommissionen for videnskabelige undersøgelser i Grønland og DTU	1997
Kej, Asger, vicedirektør, civiling., Dansk Hydraulisk Institut	1995
Kjørboe, Thomas, dr.scient., Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser	1997
Kruuse, Torsten, farvandsdirektør, Farvandsdirektoratet	1995
Larsen, Birger, seniorforsker, mag.scient., DGU	1995
Nielsen, Arne Hasle, dir., civiling., Skibsteknisk Laboratorium	1995
Nielsen, Jørgen, lektor, cand.scient., Geografisk Institut, KU	1995
Nielsen, Poul Erik, konst. kontorchef, Skov- og Naturstyrelsen	1995
Reuss, Merete, forskningschef, civiling., Danmarks Miljøundersøgelser, fm. og ICSU-repræsentant	1995
Schaffer, Gary Ray, professor, dr.scient., Videnskabernes Selskab og Geofysisk afd., NBI, KU	1997
Tendal, Ole S., lektor, dr.phil., Zoologisk Museum, KU	1995
Årkrog, Asker, civiling., Forskningscenter Risø	1995
<i>URSI, Union Radio Scientifique Internationale</i>	okt.
Gudmandsen, P., professor, civiling., Elektromagnetisk Institut, DTU	1994
Guldbrandsen, Tom, afdelingsleder, civiling., lic.techn., Fysisk Laboratorium III, DTU	1994
Hansen, Orla, civiling., Telecom A/S	1995
Knude, Jens, lektor, dr.scient., Astronomisk Observatorium, KU og Videnskabernes Selskab	1997
Mortensen, E., lektor, civiling., Institut for Teleteknik, DTU	1995
Raskmark, Poul, civiling., Institut for elektroniske Systemer, AUC	1995
Stubkjær, Kristian, lektor, lic.techn., Elektromagnetisk Insitut, DTU	1995
Ungstrup, Eigil, adj. professor, lic.techn., Dansk Rumforskningsinstitut, fm. og ICSU-repræsentant	1994

<i>WCRP, World Climate Research Programme</i>	maj
Andersen, Svend Th., DGU og Videnskabernes Selskab	1998
Buch, Erik, lic.scient., Grønlands Fiskeriundersøgelser, sekr.	1998
Busch, Niels E., direktør, lic.techn., Teknologisk Institut	1998
Gudmandsen, P., professor, civiling., Elektromagnetisk Institut, DTU	1996
Hammer, Claus, SNF og Videnskabernes Selskab	1998
Hansen, Aksel Walløe, lektor, lic.scient., Geofysisk Afd., NBI, KU, fm. og ICSU-repræsentant	1996
Larsen, Søren, sektionsleder, lic.techn., Forskningscenter Risø	1998
Laursen, Leif, sektionsleder, DMI	1996
Søgaard, Henrik, lektor, Geofysisk Afd., NBI, KU	1996

Komiteer for andre ICSU-foretagender

<i>IAEG, International Association of Engineering Geology, affilieret IUGS</i>	febr.
Frederiksen, John, mag.scient., Dansk geoteknisk Forening, sekr.	1997
Gravesen, Peter, cand.scient., Dansk Geologisk Forening	1997
Knudsen, Børge, civiling., Dansk geoteknisk Forening	1995
Larsen, Gunnar, professor, dr.phil., Dansk geoteknisk Forening	1995
Schrøder, Niels, lektor, afdelingsgeolog, cand.scient., Dansk geologisk Forening	1997
Thamdrup, Kjeld, amtsgeolog, mag.scient., Dansk Geologisk Forening	1995
Thorsen, Grete, lektor, civiling., AUC	1995
Willumsen, Arne, professor, lic.scient., Institut for teknisk geologi, DTU, fm.	1997

International Mineralogical Association, IMA, affilieret IUGS

Petersen, Ole Valdemar, afdelingsleder, mag.scient.,
Mineralogisk Klub, Dansk geologisk Forening

*Interunion Commission on the Application of
Science to Agriculture, Forestry and Aquaculture, CASAFA*

Korrespondent for Danmark: E. Holmsgaard

Committee on Data for Science and Technology, CODATA
 Korrespondent for Danmark: H. Højgaard Jensen

Committee on Science and Technology in Developing Countries, COSTED
 Korrespondent for Danmark: Sofus Christiansen

Committee on the Teaching of Science, CTS juli 1997
 Korrespondent for Danmark:
 Professor, Ph.D. Vagn Lundsgaard Hansen,
 Matematisk Institut, DTU

COUNCIL FOR INTERNATIONAL ORGANIZATION OF
 MEDICAL SCIENCES, CIOMS

Nationalkomiteen

Valgt af Selskabet:

Ebba Lund

Jan Mohr

J.C. Skou

Valgt af Dansk Medicinsk Selskab:

Bent Harvald, professor, overlæge, dr.med.

Niels Reisby, professor, overlæge, dr.med.

Povl Riis, professor, overlæge, dr.med.

J. Chr. Siim, fm.

252. sæson 1993-1994

Uddrag fra sommerdagbog 1993

Selskabet har mistet to indenlandske medlemmer

Heinz Alois Alfred Friederich Holter, fhv. professor ved Carlsberg laboratorium og forstander for dets fysiologiske afdeling, f. 5.6.1904, indvalgt i den naturvidenskabelige klasse i april 1944, er afgang ved døden 31.7.1993.

Kai Anker Hørby, docent i historie ved KU, f. 22.10.1935, indvalgt i den humanistiske klasse i april 1989, er afgang ved døden den 12.8.1993.

Selskabet har mistet et udenlandsk medlem

Thorkild Jacobsen, fhv. professor i assyriologi ved Harvard Universitet, f. 7.6.1904, indvalgt i den humanistiske klasse i april 1952, er afgang ved døden den 2.3.1993.

Medlemsmøder

1. Torsdag den 30. september 1993

Til stede var 86 medlemmer. Præsident Erik Dal, sekretær Thor A. Bak. Gæster: Stud.theol. Anne Kathrine Giversen; fru Maibrit Ingesman og forskningsstipendiat, lic.theol. Per Ingesman. Udenlandske medlemmer: John Avery, Gillian Fellows-Jensen og Christopher Toll, alle København.

Henning Sørensen: Om magmakamre.

Magma er smeltede stenmasser, som er dannet ved partiel opsmeltning af bjergarter i jordklodens kappe eller i den nedre kontinentale skorpe. Magma kan stige helt op til jordoverfladen og størkner da som vulkanske bjergarter, som f.ex. lava. Forskellige forhold er årsag til, at opstigningen fra dybet kan standse i f.ex. den nedre skorpe, hvor magmaet opsamles i såkaldte magmakamre.

Meddelelsen behandlede nogle hovedtræk af magmakamres geologi, såsom hvor og hvordan de opstår, deres indre strukturer, magmaudviklingen under størkningsforløbet, og om de er lukkede eller åbne systemer. Til slut blev gennemgået et eksempel på et åbent system, der er blevet undersøgt som led i et petrologisk projekt udført i den sydnorske magmaprovinc, Oslofeltet, af en gruppe lærere og studerende ved Geologisk Institut, KU.

Søren Giversen: H.O. Langes rejse til Ægypten.

Biblioteksmanden og ægyptologen H.O. Lange (1863-1943) var i Ægypten på to meget lange ophold med 30 års mellemrum, nemlig 1899-1900 og 1929-1930. I Langes arkiv på Det kongelige Bibliotek findes hans meget udførlige, utrykte rejse-dagbøger fra disse to ophold. De er værdifulde kilder til belysning af den udvikling, det ægyptiske samfund gennemgik i løbet af de 30 år, men de kan også belyse H.O. Langes egen udvikling. Hertil kommer, at de bringer iagttagelser og oplysninger, som sammen med utrykte breve i Langes store arkiv er vigtige for forskningen den dag i dag.

Troels Dahlerup motiverede tildelingen af Selskabets sølvmedalje til forskningsstipendiat, lic.theol. Per Ingesman, hvorefter Præsidenten overrakte medaljen.

P.C. Matthiessen blev på et møde i Carlsbergfondet den 24.9. valgt til formand for direktionen og

C.J. Ballhausen blev valgt som formand for Carlsberg Laboratorium.

Desuden blev P.C. Matthiessen udpeget som medlem af Frederiksborgmuseets bestyrelse efter indstilling af Carlsbergfondets direktion.

Sten Ebbesen valgtes til revisorsuppleant.

David Favrhøldt genvalgtes som Selskabets repræsentant i bestyrelsen for Niels Bohr Arkivet.

Endvidere foretoges der valg/genvalg til de danske nationalkomiteer for geofysik, IUGG, og radiovidenskab, URSI.

2. Torsdag den 14. oktober 1993

Til stede var 53 medlemmer. Præsident Erik Dal, sekretær Thor A. Bak. Gæster: Lektor Thomas Bjørnholm, Lise Fremm, lektorstipendiat Mogens Høeg Jensen, administrationschef Susanne Willderop. Udenlandske medlemmer: John Avery og Gillian Fellows-Jensen, begge København.

Ole Westergaard: Topologiske forviklinger i cellens arvemasse.

En ny epoke i biologien oprandt i april 1953, da James Watson og Francis Crick publicerede deres model for den tredimensionale struktur af DNA i Nature. Den såkaldte dobbelthelix-struktur var nøglen til en nærmere forståelse af arvemassens funktion.

Udregner man længden af det totale DNA i en enkelt pattedyr-celle, finder man, at det er ca. 2 meter langt. Sammensnoringen af de to strenge i DNA-dobelthelixaen skaber imidlertid – sammen med den nukleare lokalisation af DNA'et i lukkede loop-strukturer – topologiske problemer for cellen under processer såsom replikation og ekspresion af den genetiske information. En specifik klasse af enzymer, DNA-topoisomeraser, har vist sig at kunne løse disse problemer, samtidig med at de synes at spille en central regulatorisk rolle.

Rolf Kuschel: Ægteskabelige konfliktløsninger i et polynesiske ø-samfund.

Medens flere og flere undersøgelser fremkommer om hustruvold i de industrialiserede lande, står det småt til med empiriske data vedr. dette fænomens udbredelse i ikke-industrialiserede lande. Den foreliggende analyse forsøger at afdække de implicite og eksplicite sociale normer, der styrer forekomsten og udviklingen af hustruvold på den 17 km² store polynesiske ø Bellona i Salomon-øerne. Det blev påvist, hvorledes hustruvold er indlejret i samfundets overordnede mønster for konfliktløsning, og at forskel i de politiske, økonomiske og sociale magtrelationer kønnene imellem er determinerende for forekomsten og vedligeholdelsen af hustruvold.

Formanden for Ole Rømer Fondet, Allan Mackintosh, motiverede legatstøtte til lektor Thomas Bjørnholm og lektorstipendiat Mogens Høeg Jensen. Præsidenten overrakte diplomer og penge.

Endvidere blev der foretaget valg/genvalg til følgende nationalkomiteer: Fontes Historiae Africanæ, FHA; Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae, LIMC, og Sylloge Nummorum Graecorum, SNG.

3. Torsdag den 28. oktober 1993

Til stede var 86 medlemmer. Præsident Erik Dal, sekretær Thor A. Bak. Gæster: Lektor, Ph.D. Morten Bjerrum, docent, dr.techn. Niels Bjerrum, overlæge, dr.med. Poul Bjerrum og Lise Fremm. Udenlandsk medlem: Vadim Michailovitch Masson, St. Petersburg.

Claus Schäffer: Mindeord om Jannik Bjerrum.

David Favrholt: Niels Bohrs syn på sprog og beskrivelse.

Udformingen af kvantemekanikken i 1926-1927 betød et brud med grundlæggende anskuelsesformer i den klassiske fysik og dermed en dybere forståelse af, hvad en fysisk beskrivelse er. Dette inspirerede Niels Bohr til mange betragtninger om betingelserne for entydig meddelelse, om begrebet generalisering og om fysikkens sprog som en præcisering og forfinelse af dagligsproget. Umiddelbart lader hans bemærkninger om disse emner til at være filosofisk neutrale, men i meddelelsen søgtes det påvist, at der i Niels Bohrs tænkning ligger en sammenhængende opfattelse af sproget og af videnskabelig beskrivelse, som har stor relevans for filosofi og måske også for sprogvidenskab i almindelighed.

Selskabets Forskningspolitiske udvalg orienterede om den seneste tids aktiviteter.

4. Torsdag den 11. november 1993

Til stede var 58 medlemmer. Præsident Erik Dal, sekretær Thor A. Bak. Gæster: Fru Benestad, socialrådgiver Charlotte Bergsagel, fru Estrid Dal, musikforlægger, dr.phil. h.c. Dan Fog, Lise Fremm, fru Ida Jensen, Dr. Georgia Kamari, fru Gitte Kragelund, Lennart og Dorthe Petersen. Udenlandske medlemmer: Finn Benestad, Norge; Per Brinck, Lund; Axel Klíxbüll Jørgensen, Schweiz; Dimitrios Phitos, Grækenland, og Gillian Fellows-Jensen, København.

Anders Kjær: Mindeord om Kai Arne Jensen.

Finn Benestad: Edvard Grieg og »Peer Gynt«.

Henrik Ibsens dramatiske dikt, som ble utgitt første gang i 1867, skulle i 1874 gis ut i 3. opplag. I den anledning skrev Ibsen til sin unge landsmann Edvard Grieg og nevnte at han hadde planer om »at indrette Peer Gynt for Scenen«. Samtidig bad han komponisten om å lage »den dertil fornødne Musik«. Grieg, som på denne tiden var i gang med et stort nasjonalt operaprojekt (»Olav Trygvason«) sammen med Bjørnstjerne Bjørnson, tok med takk imot Ibsens Oppdrag, hvilket sterkt bidrog til et brudd med Bjørnson.

Griegs Peer Gynt-musikk er, ved siden av hans klaverkonsert i a-moll, blitt det Grieg-verk som har hatt størst suksess internasjonalt. Men beklageligvis er det bare noen få stykker – af i alt 26 – som er kjent. I foredraget ble samarbeidet mellom dikter og komponist belyst, og en del lydeksempler ble demonstrert.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd har bevilget kr. 14.150 til dækning af Danmarks kontingenter for 1994 til internationale organisationer (ICSU, CIOMS).

Endvidere blev der foretaget valg/genvalg til følgende danske nationalkomiteer: Monumenta Musicae Byzantinae, MMB, og geologi, IUGS.

5. Torsdag den 25. november 1993

Til stede var 79 medlemmer. Fg. præsident Birger Munk Olsen, sekretær Thor A. Bak. Udenlandsk medlem: Gillian Fellows-Jensen, København.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet et udenlandsk medlem, idet Marcus Morton Rhoades, fhv. professor i genetik ved Indiana University, f. 24.7.1903, indvalgt i den naturvidenskabelige klasse i april 1977, er afgået ved døden den 30.12.1991.

Erik Fischer: Melchior Lorck – viden og vankundighed.

Melchior Lorck (Flensburg 1526/27 – Schlesien? efter 1588?) kom til verden som den danske konges undersåt og er således den første kunstner med rod i monarkiet, hvis levnedsløb og værk er rimelig fatteligt. Karakteristisk for perioden uddannedes han som guldsmed, men virkede som tegner, grafiker, maler, arkitekt, festdekoratør, topograf og forfatter. Ikke ganske lidt nyt materiale til belysning af hans værk og levned er kommet for dagen i løbet af de seneste årtier. Hovedtrækkene af, hvad der nu vides, blev præsenteret, ligesom væsentlige dunkle punkter – især af biografisk natur – blev omtalt.

Lennart Olsson: MHC-molekylet i tre tempi.

De såkaldte transplantation-antigener (MHC) blev opdaget i de første 50 år af dette århundrede; deres rolle i immunsystemet i de efterfølgende 25 år, deres molekylære struktur i de sidste 10-15 år.

Man har i mange år uden eksperimentelt grundlag antaget, at MHC også har en ikke-immunologisk rolle. Forsøg i de sidste 10 år har nu sandsynliggjort, at MHC er en nøglekomponent i inaktivering af hormonreceptorer ved at fungere som »chaperone« i receptor-transportprocessen. Der blev yderligere argumenteret for at denne ikke-immunologiske rolle ikke alene fylogenetisk går forud for den immunologiske, men også repræsenterer en mere generel rolle af MHC (eller dets forgængere) for proteinfoldning.

Det foreslås således at MHC's immunfunktion kun repræsenterer toppen af isbjerget, og udvalgte eksempler fra det meget brede spektrum af perspektiver for MHC's ikke-immunologiske rolle blev omtalt.

Møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsorden:

1. Overvejelser og diskussion vedrørende valg af ny præsident i april 1994.
2. Drøftelse af Selskabets videnskabelige symposier.

3. Drøftelse af valg/genvalg til Selskabets Forskningspolitiske Udvalg.

4. Eventuelt.

Poul Erik Nissen er udtrådt af bestyrelsen for Ole Rømer Medaljen. I hans sted indtrådte Jørgen Christensen-Dalsgaard.

Endvidere blev der foretaget valg/genvalg til danske nationalkomite for astronomi, IAU.

6. Torsdag den 9. december 1993

Til stede var 75 medlemmer. Præsident Erik Dal, fg. sekretær Poul Lindegård Hjorth. Gæster: Cand.phil. Helle Andersen, skoleinspektør Anette Asmussen, cand.comm. Lisbeth Eckhardt-Hansen, Lise Fremm, cand. comm. Carsten Læssøe, fru Herdis Læssøe, mag.art. Rolf Læssøe. Udenlandske medlemmer: Klaus Alpers, Tyskland; Per Brinck, Lund; Gillian Fellows-Jensen, København.

Jes Asmussen: Mindeord om Jørgen Læssøe.

Axel Michelsen: Retningshørelsens fysik hos fårekylinger og græshopper.

Mennesker benytter små forskelle i lydenes tryk og ankomsttid ved de to øren til at bestemme retningen til lydkilder, men mange dyr er for små til at benytte disse mekanismer. I 1940 foreslog H. Autrum, at små dyr kunne opnå en retningsfølsomhed ved at lade lydølgerne virke på såvel yder- som indersiden af trommehinden. Jeg har nu udviklet en metode til at måle, hvordan lydølgerne amplitude og fase ændres undervejs til trommehindens inderside. Resultaterne bekræfter Autrums hypotese, og de tillader en kvantitativ analyse af retningshørelsens fysik.

Løvgræshopper, fårekylinger og markgræshopper har løst retningshørelsens problem på tre forskellige måder. I alle tilfælde ledes lyden gennem åndedrætssystemets trachéer, men løsningerne er bestemt af dyrenes lydssignaler, der igen er tilpasset de akustiske forhold på dyrenes levesteder.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning for klassemødet den 25. november 1993.

Efter beretningen fra den naturvidenskabelige klasse foreslog præsidenten, at man straks vedtog at nedsætte en symposiestyregruppe bestående af fire medlemmer, nemlig de to klasseformænd samt en repræsentant fra hver klasse. Mogens Herman Hansen og Gert Kjærgård Pedersen blev bragt i forslag og valgte.

Udvalget for udadrettet virksomhed fremlagde program for forårs-sæsonen 1994 samt forslag til fællesmøde til godkendelse.

Møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Orientering om præsidentsagen.
2. Valg/genvalg til Selskabets Forskningspolitiske Udvalg.
3. Eventuelt.

Carlsbergfondet har for 1994 bevilget 1.650.000,00 kr. som tilskud til Selskabets virksomhed.

Endvidere foretoges valg/genvalg til den danske nationalkomite for mikrobiologi, IUMS.

7. Torsdag den 27. januar 1994

Til stede var 107 medlemmer. Præsident Erik Dal, sekretær Thor A. Bak. Gæst: Lise Fremm. Udenlandske medlemmer: Björn Jonson, Göteborg; Gillian Fellows-Jensen, København.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet et indenlandsk medlem, idet Jørgen Henrik Gelting, fhv. professor i nationaløkonomi ved Aarhus Universitet, f. 19.12.1912, indvalgt i den humanistiske klasse i april 1975, er afgået ved døden den 19.1.1994.

Oversigten 1992-1993 blev forelagt.

Selskabets Forskningspolitiske Udvalg redegjorde for sit arbejde.

Ove Poulsen: Afsluttende redegørelse vedrørende Forskerrekrutteringsrapporten.

Henning Sørensen: Kommentarer til regeringens forskningsredegørelse.

Ove Poulsen: Kommentarer til regeringens forslag om etablering af Dansk Forskningscenter for Cellulær Kommunikation.

Peder Mortensen: Danske arkæologer på Bahrain.

For fyre år siden kom de første danske arkæologer til Bahrain. Siden da har denne ø i Den Arabiske Golf været genstand for intensive arkæologiske studier. Bahrain var en central del af oldtidsriget Dilmun, der spillede en vigtig rolle både i den Sumeriske mytologi og – mere konkret – som en betydelig handelsstation imellem Indus og Mesopotamien. Denne dobbeltrolle belyses ved at fokusere på templerne fra Dilmuns blomstringstid i århundrederne omkring 2000 f. Kr. og på de mesopotamiske kilders gådefulde tavshed om Dilmun fra omkring 1240 til 709 f. Kr.

Beretning om klassemødet i den humanistiske klasse den 7. december 1993.

Møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Mundtlige forslag om nye medlemmer, jf. Vedtægternes § 4, 5 og 6 samt Forretningsordenens § 2, 3, 4 og 5.
Klasseformanden henstiller, at man ved mødet KUN nævner kandidaternes navne og tilhørsforhold (fys – biol) og således venter med en evt. præsentation, til skriftligt materiale foreligger.
2. Indstilling af kandidater til præsidentembedet.
3. Eventuelt.

Selskabet har fra det Classenske Fideicommiss modtaget 4.600 kr.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd har bevilget kr. 650.000 kr. til dækning af Danmarks kontingenter for 1994 til internationale organisationer (ICSU) samt rejserefusion til møder i disse.

Statens Humanistiske Forskningsråd har bevilget 60.000 kr. til dækning af Danmarks kontingenter for 1994 til internationale unioner samt til dækning af rejser til møder i disse.

Statens Teknisk-Videnskabelige Forskningsråd har bevilget 16.036 kr. til dækning af Danmarks kontingenter til IUTAM og URSI for 1994 .

8. Torsdag den 10. februar 1994

Til stede var 73 medlemmer. Præsident Erik Dal, fg. sekretær Birger Munk Olsen. Gæst: Lise Fremm. Udenlandske medlemmer: John Avery og Gillian Fellows-Jensen, begge København.

Den fg. sekretær meddelte, at Selskabet har mistet et indenlandsk medlem, idet Erling Hammershaimb, fhv. professor i semitisk filologi ved Aarhus Universitet, født 3.3.1904, indvalgt i den humanistiske klasse i april 1966, er afgang ved døden den 8.2.1994. Der vil senere blive talt mindeord.

Troels Dahlerup: Mindeord om Kai Hørby

Øjvind Moestrup: Planter og dyr, protozoer og alger, gammeldags begreber?

Fra vore forfædre har vi lært at opdele de levende organismer i henholdsvis plante- og dyreriget. Detaljerede studier, især baseret på elektronmikroskopi og DNA-basesekvensundersøgelser, har nu endeligt afsløret, at så simpelt er det ikke. Det gamle system med de to riger er døende, og det erstattes – formentlig – af et 5-rigessystem, i hvilket slægtskabet mellem de enkelte riger kun er delvis afklaret. Dette betyder drastiske ændringer i vores børnelærdom, og konsekvenserne heraf blev nærmere belyst under foredraget.

Beretning om klassemødet i den naturvidenskabelige klasse den 27. januar 1994.

Styrelsen for Physica Scripta genvalgte til januar 1999: Professor, dr.scient. Hans Pécseli, og som ny suppleant docent, dr.techn. Peter Leth Christiansen, DTU.

Valget af ny præsident blev med plenums godkendelse fremrykket til datoerne 24.2.1994 og 10.3.1994.

9. Torsdag den 24. februar 1994

Til stede var 111 medlemmer. Præsident Erik Dal, sekretær Thor A. Bak. Gæster: Lise Fremm, Dr. Michael Winter, Tyskland.

P.J. Riis: Hvor blev Erik Ejegod begravet?

Den danske konge Erik I med tilnavnet Ejegod døde 1103 i Paphos på Cypern under en pilgrimsrejse til Jerusalem. Det formodes, at han blev begravet i Paphos; men de senere års intense udforskning af det middelalderlige Paphos har ikke bragt det mindste spor af en kongelig begravelse for dagen. På grundlag af en kritisk gennemgang af kildestoffet forsøgte det at forklare de negative fund i Paphos.

Pastor, emer. F.J. Ørnborgs Legat foreslår tildelt Ph.D. Marita Akhøj Nielsen til studier af Anders Sørensen Vedels sprog.

Førstebehandling af præsidentvalget. Henning Sørensen blev bragt i forslag af den naturvidenskabelige klasse, og Allan Mackintosh promoverede kandidaten.

Endelig afstemning finder ordentligvis sted på næste møde.

Møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Forslag til medlem af bestyrelsen for Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk Videnskabsmand, Lundehave.
2. Indstilling af medlemmer til forskningsrådene.
3. Indstilling af indenlandske medlemmer til Selskabet.
4. Eventuelt.

10. Torsdag den 10. marts 1994

Til stede var 80 medlemmer. Præsident Erik Dal, sekretær Thor A. Bak. Gæster: Lise Fremm; stud.mag. Eva Skafte Jensen; manuskriptforfatter Lise Skafte Jensen. Udenlandske medlemmer: John Avery og Gillian Fellows-Jensen, begge København.

Morten Søndergaard: De mindste fotoautotrofe organismer og deres økologi. Forekomsten af meget små encellede alger (< 2µm i diameter) har været kendt si-

den 1955, men først efter deres »genopdagelse« i 1979 og i de efterfølgende år er det klarlagt, at disse picoalger har en universel udbredelse i alle typer af akvatiske økosystemer og udgør (d)en dominerende gruppe af primærproducenter i oceanerne og mange typer af ferske vand. Picoalgerne omfatter både arter med (eukaryote) og uden (prokaryote) cellekerne; prokaryoter er oftest dominerende. De prokaryote arter tilhører gruppen Cyanobakterier = blå-grønne alger og henføres oftest til slægten *Synechococcus*. I meddelelsen blev givet eksempler på picoalgers forekomst og økologiske betydning i såvel ferskvand som marine områder. Ligeledes berettes om opdagelsen (1988) af den mindste picoalge, der kun er ca. 0,5 µm i diameter og tilhører gruppen Prochlorophyta. Et interessant træk er deres pigment-sammensætning, der omfatter en variant af både klorofyl *a* og *b*. Klorofyl *b* kendes ellers kun fra grønalger og højere planter. Prochlorophyter er bl.a. fundet med maksimal forekomst på ca. 100 meters dybde i det østlige Middelhav syd for Cypern.

Minna Skaftø Jensen: Zacharias Lund (1608-67) og den tidlige barok.

Sønderjyden Zacharias Lund har efterladt sig mange digte, dels på tysk, dels på latin. De bevarede tyske værker tilhører hans ungdom, mens man kan følge hans udvikling som latindigter helt frem til hans død.

Med sine tyske digte er han en af Martin Opitz' tidligste elever, og han nævnes i forbindelse med Leipzig-digteren Paul Fleming. I sine latinske ungdomsdigte er han mindre tidstypisk; mest iøjnefaldende er det dog, at hans latinske digte følger en anden æstetik end de samtidige tyske. Meddelelsen gav et indblik i hans latinske poesi og overvejede, om han i sine sidste år lod barokkens virkemidler vinde indpas i sine latinske digte.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning om klassemødet afholdt den 24.2.1994.

I bestyrelsen for Det danske Institut i Rom er Selskabet repræsenteret ved Karsten Friis Johansen. Da han imidlertid ønskede at udtræde, blev i hans sted Jens Erik Skydsgaard foreslået valgt til den 31.3.1996.

Andenbehandling af præsidentvalget: Ved førstebehandling den 24.2.1994 blev Henning Sørensen bragt i forslag. Endelig skriftlig afstemning skete i henhold til Vedtægternes § 8 og § 9. Henning Sørensen blev valgt.

Henning Sørensen takkede for valget, og den afgående præsident talte.

Endvidere foretoges valg/genvalg til danske nationalkomite for biokemi og molekylær biologi, IUBMB.

Møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Diskussion af sekretærposten.
2. Eventuelt.

11. Torsdag den 24. marts 1994

Til stede var 71 medlemmer. Præsident Henning Sørensen, fg. sekretær Poul Lindgård Hjorth. Gæster: Stud.arch. Poul Hvidberg-Hansen; teknikumingeniør Marianne Schmidt. Udenlandsk medlem: Gillian Fellows-Jensen, København.

Erik Sparre Andersen: Mindeord om Børge Jessen.

Finn Ove Hvidberg-Hansen: Mennesker og guder i Ras Shamra-Ugarit.

Med udgangspunkt i mythologiske tekster, som i de første udgravningskampagner fra 1929 og flg. år fremdroges og hurtigt blev tydet og kendt, fremlagdes billedet af den rigt facetterede og omfattende gudeverden, som den vestsemitiske (kana'anæiske) kultur i bystaten Ugarit frembød i sidste halvdel af 2. årtusind f.K. – med stærkt islæt af akkadisk og hurritisk religion. De sidste tiårs nye tekstfund ikke blot supplerer vor viden fra de først fremdragne tekster, men giver os et klarere og mere nuanceret indtryk af det livssyn, som hos byens befolkning var det bærende for bysamfundet og dets funktioner.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning om klassemødet afholdt den 10.3.1994.

Møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Indstilling af medlemmer til forskningsrådene.
2. Indstilling af udenlandske medlemmer til Selskabet.
3. Eventuelt.

Møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Diskussion og indstilling af medlemmer til forskningsrådene.
2. Forslag til medlem af bestyrelsen for Grosserer A. Collstrøps Hjem for en dansk Videnskabsmand, Lundehave.
3. Indstilling af medlem til Niels Bohr Legatets bestyrelse.
4. Eventuelt.

Statens Humanistiske Forskningsråd har fremsendt et brev med en meget positiv reaktion på redegørelserne »Forskerrekruttering« I og II.

12. Torsdag den 7. april 1994

Til stede var 52 medlemmer. Præsident Henning Sørensen, sekretær Thor A. Bak. Gæster: Lise Fremm; docent, dr.phil. Hilde Levi; lektor, mag.scient. Peter Holter; centerleder Susanne Holter. Udenlandsk medlem: John Avery, København.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet et udenlandsk medlem, idet Sir

Vincent Brian Wigglesworth, fhv. professor i biologi ved Cambridge Universitetet, f. 17.4.1899, indvalgt i den naturvidenskabelige klasse i april 1951, er afgang ved døden den 12.2.1994.

Jytte Reichstein Nilsson: Mindeord om Heinz Holter.

Formanden for den humanistiske klasse aflagde beretning om klassemødet afholdt den 24.3.1994.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning om klassemødet afholdt den 24.3.1994.

Formanden for Carlsbergfondets direktion aflagde beretning og regnskab for perioden 1. oktober 1992 – 30. september 1993.

Overflytning af indenlandske medlemmer til udenlandsk klasse:
Bo Barker Jørgensen; Lennart Olsson.

Plenumvalg af nye medlemmer til den naturvidenskabelige klasse.

Følgende indenlandske medlemmer blev valgt:

Docent, dr.scient. Nils O. Andersen
professor, dr.med.vet. Torben Greve
professor, dr.scient. Karl Anker Jørgensen
professor, lic.scient. Morten Kielland-Brandt
forskningsdirektør, lic.techn. Jørgen Kristian Kjems
professor, dr.phil. Olaf Michelsen
professor, dr.scient. Ole G. Mouritsen
professor, dr.scient. Birger Lindberg Møller
professor, dr.med. Thue W. Schwartz

Følgende udenlandske medlemmer blev valgt:

Professor, D.Phil. Bengt Olle Bengtsson
lektor, Ph.D. Richard G. Bromley
direktør, Ph.D. Leonard C. Feldman
professor, Dr.Sc. Aleksandr M. Kuznetsov
professor, Dr., direktør Gene E. Likens
forskningsleder, Dr. T. Patrick Martin
professor, direktør Jörn Thiede
professor, Dr. John T. Wasson
professor, D.Phil. Martin J. Zuckermann

Povl Krogsgaard-Larsen blev genvalgt til Carlsbergfondets direktion jf. Vedtægternes § 9 og § 20, til september 2004.

Selskabets sekretær Thor A. Bak blev genvalgt til april 1999. Skriftlig afstemning, jf. Vedtægternes § 8 og § 9.

Sven-Aage Jørgensen blev genvalgt til Kassekommissionen til april 1998.

Selskabets revisor Jens Erik Skydsgaard blev genvalgt til april 1998.

Selskabets revisorsuppleant Sten Ebbesen blev genvalgt til april 1998.

Som medlem af Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark genvalgte Finn Surlyk til april 1998.

Endvidere foretoges valg/genvalg til følgende danske nationalkomiteer: ernæringsvidenskab, IUNS; teoretisk og anvendt mekanik, IUTAM; World Climate Research Programme, WCRP.

To nye nationalkomiteer blev oprettet: neurovidenskab, IBRO, og jordbundsvidenskab, ISSS.

13. Torsdag den 21. april 1994

Til stede var 75 medlemmer. Præsident Henning Sørensen, sekretær Thor A. Bak. Gæster: Organist Inge Bønnerup, Lise Fremm. Udenlandske medlemmer: Gillian Fellows-Jensen, København; Robert Thorne, Californien.

Sekretæren meddelte, at Selskabet har mistet et udenlandsk medlem, idet Emil Kunze, fhv. førstedirektør ved det Tyske Arkæologiske Institut i Athen, f. 18.12.1901, indvalgt i den humanistiske klasse i april 1963, er afdøet ved døden den 13.1.1994.

Henrik Glahn: Pietismens melodier til salmer af Brorson.

I meddelelsen forelagdes en publikation, »Melodier til salmer af H.A. Brorson«, som er udgivet i anledning af 300-året for den danske salmedigers fødsel. Udgivelsen indeholder dels en kortlægning af det samlede melodistof, som enten umiddelbart eller ved afsøgning af tekst- og melodikilder kan identificeres som den musikalske ikkælædning for hver enkelt af de ialt 274 salmer og åndelige sange i Brorsons »Troens rare Klenodie« 1739-47. Dels rummer den et begrænset udvalg af melodier til salmer fra Brorsons store cyklus, – helt overvejende tekster og toner, som ligger uden for det gængse og kendte repertoire. Melodisamlingen foreligger med udsættelser udarbejdet på grundlag af samtidige kilders generalbassatser. J.A. Freylinghausens sangbøger, Halle 1704 ff., som danner grundstokken i pietismens musikalske (og tekstlige) overlevering vil være mest righoldigt repræsenteret, men også hidtil ubenyttede eller ukendte håndskrevne koralsamlinger med relation til Brorsons digtning har kunnet udnyttes. De typiske træk i pietismens vækkelsessang blev sat ind i et salme- og musikhistorisk perspektiv og blev desuden belyst ved klingende eksempler, der samtidig illustrerede nogle af de centrale sider af Brorsons digtekunst.

Robert Thorne: Eastern Asia as a living museum for primitive angiosperms and other vascular plants.

Asia (even excluding Malesia) has the richest family and subfamily flora of angiosperms in the world, 441 of 708 total families and additional subfamilies recognized in the Thorne system of classification. Eastern and South East Asia are especially rich in conifers (7 of 8 families plus *Agathis* in Malaya) and those angiosperm families and subfamilies retaining primitive features, 27 of 39 families of Magnolianaes, Nymphaeanaes, and Rafflesianaes (with 7 more families in Malesia and North East Australia that might have migrated from South East Asia since the fraction of the Asiatic and Australian tectonic plates ca. 15 MYBP). Also represented in East and South East Asia are 9 of 9 families and additional subfamilies of Hamamelidales and 16 of 20 families of Liliales, Triuridales, and Alismatanaes. Fossil evidence reminds us that the current distribution of a taxon is not necessarily indicative of its past distribution. Hence, one can state that East and South East Asia are indeed a living museum of primitive vascular plants, but fossil evidence is presently inadequate to prove that the region is the major birthplace of the conifers and flowering plants. It is probable, however, that many of the gymnosperms and primitive angiosperms did evolve in East and South East Asia, and especially in the Sino-Japanese Region.

Plenum vedtog efter indstilling at tildele overlæge, dr.med. Margareta Mikkelsen Selskabets guldmedalje for hendes fremragende livslange videnskabelige indsats inden for cytogenetikken. Medaljen vil blive overrakt på et ekstraordinært møde den 24. maj.

Præsidenten aflagde beretning om mødet i sammenslutningen All European Academies (Allea) i Paris 22.-23.3.1994.

Bestyrelsen for Selskabets Bidragsfond, Christian Berg, Jes Forchhammer og Niels Steensgaard, blev genvalgt til april 1995.

I bestyrelsen for Grundforskningsfonden var Jens Ulrik Andersen, David Favrholt og Jens Rehfeld på valg. De blev genvalgt til april 1998.

I bestyrelsen for Emil Herborgs Legat blev Bent Christensen (zool.) genvalgt til april 1999.

Endvidere foretoges valg/genvalg til den danske nationalkomite for videnskabshistorie, IUHPS.

Møde i den naturvidenskabelige klasse med dagsordenen:

1. Udpegning af medlem til bestyrelsen for Aksel Tovborg Jensens Legat.
2. Valg af nyt medlem til Selskabets Forskningspolitiske Udvalg.
3. Eventuelt.

Møde i den humanistiske klasse med dagsordenen:

1. Udpegning af medlem til bestyrelsen for Aksel Tovborg Jensens Legat.
2. Eventuelt.

14. Torsdag den 5. maj 1994

Til stede var 82 medlemmer. Præsident Henning Sørensen, fg. sekretær Poul Lindgård Hjorth. Udenlandske medlemmer: Lennart Olsson, U.S.A.; Christopher Toll, København. Gæster: Fru Vibeke Cotterill; kgl. bygningsinspektør, arkitekt, m.a.a. Jens Fredslund; Lise Fremm.

Rodney Cotterill: Autism, Intelligence and the Human Mind.

Symptoms of autism can be divided into two groups, the first comprising those aspects of the syndrome affecting social interaction. These include impaired communication, diminished eye contact and lack of imaginative play, all of which can be rationalized through the view that the autistic person does not possess a *theory of mind*. But that deficit is preferentially observed in autistics with low IQ; there is ample evidence that high-IQ autistics *are* aware of consciousness in others. One must look elsewhere for the real key to autism, therefore, a model being required which also explains symptoms of the second group, such as bizarre repetitive movements, obsessive interest in irrelevant detail, and insistence on sameness. A new theory of autism was described, which accounts for both groups of symptoms, and it was shown how it is related to certain biochemical and anatomical aspects of the syndrome. It attributes autism to the interference phenomenon known as *break-through*, the inappropriate appearance of which is ascribed to impaired inhibition at the neuronal level.

Peder Jørgen Pedersen: Økonomisk vækst i Danmark i efterkrigsårene.

Perioden med exceptionel høj vækst var af kortere varighed i Danmark end i de fleste andre OECD lande. Hovedvægten lægges på produktivitetsudviklingen i efterkrigsårene. Der blev inddraget perspektiver for væksten med udspring i de to årtier før 1950 sammen med analysen af vækstfaktorer i efterkrigsårene. Sektorskift i produktionen og i de relative priser bidrager til at forklare reduktionen i den økonomiske vækst også før økonomien blev ramt af olieprischokkene.

Formanden for den naturvidenskabelige klasse aflagde beretning om klassemødet afholdt den 21.4.1994.

Klassen har til Aksel Tovborg Jensens Legat udpeget Claus Bock. Valget gælder til oktober 1998.

Til Selskabets Forskningspolitiske Udvalg valgtes Nils O. Andersen. Valget gælder til november 1996.

Formanden for den humanistiske klasse aflagde beretning om klassemødet afholdt den 21.4.1994:

Klassen har til bestyrelsen for Aksel Tovborg Jensens Legat udpeget Johnny Christensen. Valget gælder til oktober 1998.

Formanden for Udvalget for udadrettet virksomhed fremlagde efterårets program til godkendelse.

Formanden for kassekommissionen forelagde Selskabets regnskab for 1993 til godkendelse og décharge; derudover det reviderede budget for 1994 og det foreløbige budget for 1995.

Formanden for Selskabets Bidragsfond aflagde regnskab for 1993.

I bestyrelsen for Julie von Müllens fond var Knud Waaben på valg: Præsidenten udpeger for en periode af 2 år bestyrelsen, jf. fondets vedtægter § 4. Henrik Zahle er udpeget og har indvilget i at modtage valg. Denne disposition er godkendt af Advokatrådet. Valget gælder fra den 1.10.1994 til den 30.9.1996.

Selskabet har i dag ved en reception afsløret et portræt af Erik Dal, malet af Pia Schutzmann. Udgifterne til maleriet er finansieret af Alfred Benzons Fond og Aksel Tovborg Jensens Legat.

Endvidere foretoges valg/genvalg til følgende danske nationalkomiteer: fysik, IUPAP; neurovidenskab, IBRO; jordbundsvidenskab, ISSS.

En ny nationalkomite for antropologi og etnografi under ICSU's International Union of Anthropological and Ethnological Sciences, IUAES, blev oprettet.

Ekstraordinært møde

Tirsdag den 24. maj 1994

Til stede var 33 medlemmer. Selskabets protektor Dronning Margrethe II; præsident Henning Sørensen, sekretær Thor A. Bak. Udenlandske medlemmer: John Avery og Abraham Pais, begge København. Gæster: Hofdame Wava Armfelt; overlæge Karen Brøndum-Nielsen; stud.art. Anne Fischer; stud.art. Birgitte Fischer; fru Ellen Fischer; direktør, cand.polit. Gert Fischer; læge Jan Fischer; cand.scient.pol. Jytte Fischer; skoleelev Roman Fischer; Pia Fischer; kgl. bygningsinspektør, arkitekt, m.a.a. Jens Fredslund; stud.art. Martin Jørgensen; overlæge, dr.med. Hans Lau; professor, dr.med. Margareta Mikkelsen; seniorforsker Niels Tommerup; overlæge, dr.med. Mette Warburg og overlæge Helen Zorn.

Henning Sørensen bød velkommen:

Deres Majestæt, professor Margareta Mikkelsen, ærede gæster, kære kolleger.

Velkommen til dette ekstraordinære møde i Videnskabernes Selskab. Anledningen er, at Selskabet har besluttet at tildele professor, overlæge, dr.med. Margareta Mikkelsen Selskabets Guldmedalje.

Videnskabernes Selskab kan ikke, som en række søsterakademier i andre lande, uddele store priser som anerkendelse af en fremragende indsats inden for forskningen. Men da Selskabet har som formål at styrke videnskabens stilling i Danmark, er det et naturligt ønske som led i disse bestræbelser at kunne give udtryk for anerkendelse af en betydningsfuld indsats inden for dansk videnskab. Man har valgt at anvende Guldmedaljen til dette formål. Tildelingen af medaljen er den fornemste anerkendelse, vi kan yde danske forskere.

Vi er derfor taknemmelige og glade for, at Selskabets Protektor, Hendes Majestæt Dronningen, ved at påtage sig at overrække Guldmedaljen markerer, at tildelingen af medaljen er en i sandhed fornem begivenhed.

Guldmedaljen blev indstiftet i 1768 som en belønning for fremragende besvarelser af prisspørgsmål stillet af Selskabet og iøvrigt annonceret internationalt. Af de godt 100, der er blevet belønnet med Guldmedaljen på denne måde, skal jeg kun nævnte to: Rasmus Kristian Rask, der i 1815 besvarede prisspørgsmål nr. 299 »af hvilke kilder det gamle skandinaviske sprog sikrest kan udledes«, og stud.mag. Niels Henrik David Bohr, der i 1907 besvarede spørgsmål nr. 971 om væskers overfladespænding. Guldmedaljen blev anvendt på denne måde til 1936, da den sidst blev tildelt besvarelsen af spørgsmål nr. 1080.

Man besluttede da, at Guldmedaljen derefter tildeles som anerkendelse af en samlet videnskabelig indsats eller af den betydning modtageren har haft for dansk videnskab. Denne virksomhed blev indledt i 1945 og medaljen er siden da uddelt 16 gange, senest for 1^{1/2} år siden til Selskabets Protektor, Hendes Majestæt Dronningen.

Guldmedaljen viser på portrætsiden Selskabets protektor i 1768, Kong Christian VII. På bagsiden ses den hidkaldte lysbringende sandhed – VERITATI LUCIFERAE ALLECTAE – i form af en kvindeskikkelse med en laurbærkrans i den ene hånd og en tuba i den anden, hæderens og berømmelsens symboler. Hun bortdriver med sin stråleglans de mørke skyer. En allegorisk fremstilling af forskningens natur.

Freddy Bugge Christiansen vil nu motivere Selskabets beslutning om at Guldmedaljen i dag tildeles professor Margareta Mikkelsen.

Freddy Bugge Christiansen:

Deres Majestæt, mine damer og herrer:

Professor, dr.med. Margareta Mikkelsen er internationalt kendt og anerkendt for sit fremragende arbejde inden for den humane cytogenetik. Specielt fra sine arbejder omkring Down's syndrom, måske bedre kendt som mongolisme. Forståelsen af denne sygdom, og af andre kromosomalt betingede sygdomme, er væsentligt fremmet gennem Margareta Mikkelsens indsats.¹

Denne indsats er gennem de sidste ca. 25 år udgået fra J.F. Kennedy Instituttets klinisk genetiske enhed, som Margareta Mikkelsen har opbygget. Hun har beskæftiget sig med patientrådgivning, klinik, epidemiologi og med cytogenetisk metode og teknik. Kort sagt, med bogstavelig talt alle aspekter af kromosomalt betingede sygdomme.

Hun har gennem cytogenetiske studier bidraget originalt til forståelsen af mekanismerne for opståen af Down's syndrom. I normale menneskeceller findes kromosom 21 i to eksemplarer, et man har modtaget fra moderen og et fra faderen. Patienter med Down's syndrom har tre kromosom 21, og Margareta Mikkelsen har ved erkendelse og beskrivelse af små morfologiske variationer i kromosomet kunnet vise, hvor det ekstra kromosom stammer fra, fra moderen eller faderen. Begge forældre er mulige som ophav, men moderen er dog den hyppigste. Dette arbejde er udgangspunkt for andre grundlæggende observationer. Inden for de seneste år er det komplementeret og forfinet ved brug af DNA-teknikker, og undersøgelserne bevæger sig mod en forståelse af de fundamentale mekanismer som ligger bag dannelsen af Down's syndrom.

Den almindelige måde, hvorpå Down's syndrom dannes, har som baggrund en sjælden fejl ved dannelsen af kønscellen hos en forældre. Sygdommen kan også have en anden baggrund, hvor en kromosomafvigelse hos en af forældrene er skyld i, at en tilsvarende fejl ofte sker. Denne mekanisme har Margareta Mikkelsen også studeret, ligesom hun og hendes medarbejdere på Kennedy Institutet har studeret en lang række andre kromosomalt betingede

sygdomme. Men disse interessante undersøgelser har vi desværre ikke tid til at komme ind på i dag.

Prænatal diagnostik er specielt egnet til at forudse forekomsten af kromosomt betingede sygdomme, og Margareta Mikkelsen var en hovedkraft ved dens indførelse i Danmark. Metoden har haft speciel betydning for hyppigheden af Down's syndrom, og hun har fulgt virkningerne og deltaget i diskussionen om dens fordele og ulemper. Både de direkte effekter og de mere indirekte og etiske aspekter er tilgodeset i disse diskussioner.

Margareta Mikkelsen er en central person i dansk cytogenetik, og hendes store forskningsindsats har gjort hende internationalt kendt og agtet. Hun har med stor dygtighed opbygget og ledet kromosomlaboratoriet ved Kennedy Institutet, hvor hun har skabt et internationalt forskningsmiljø, som har udklækket en række dygtige danske forskere. Hendes forskning har afdækket væsentlig ny viden om elementære cytogenetiske forhold, og hun har i vidt omfang udmøntet denne viden i praktiske anvendelser til gavn for patienter og deres pårørende.

Hendes Majestæt Dronningen overrakte Selskabets Guldmedalje.

Professor, dr.med. Margareta Mikkelsen holdt en kort takketale.

Henning Sørensen:

Må jeg på Videnskabernes Selskabs vegne takke alle, der har bidraget til at festligholde denne begivenhed, og rette en særlig tak til Deres Majestæt for, ligesom ved mange tidligere lejligheder, at støtte Selskabets bestræbelser på at styrke grundforskningen, i dag ved sammen med os at hædre en af de store personligheder inden for dansk videnskab. Dronningen har gjort os den glæde at deltage i den efterfølgende reception, som jeg herved indbyder til. Mødet er hævet.

1. Kort uddrag af CV: Margareta Mikkelsen er født i 1923, tog medicinsk embeds-eksamen i 1955 ved Københavns Universitet og blev dr.med. i 1970. Efter ansættelser i forskellige stillinger ved Københavns Hospitalsvæsen, blev hun i perioden 1959-68 ansat ved Arvebiologisk Institut, Københavns Universitet. I 1968 blev hun overlæge under åndssvageforsorgen, og hun opbyggede i perioden 1968-71 den klinisk genetiske enhed på J.F. Kennedy Institutet. Fra 1971 til 1993 virkede Margareta Mikkelsen som overlæge på J.F. Kennedy Institutets kromosomlaboratorium.

Margareta Mikkelsens disputats er fra 1970: »Cytogenetiske og autoradiografiske undersøgelser ved Down's syndrom. Betydning af den genetiske rådgivning.« Dette arbejde er fulgt op af en lang række artikler i førende internationale tidsskrifter.

Margareta Mikkelsen blev i 1990 udnævnt til adjungeret professor i arvepatologi ved Odense Universitet. I 1988 blev hun doctor honoris causa ved Universitetet i Rostock, og hun har modtaget flere andre anerkendelser og priser.

Margareta Mikkelsen har haft adskillige tillidshverv, nationalt og internationalt. Hun har været medlem af redaktionen af flere førende cytogenetiske tidsskrifter, og har holdt inviterede foredrag ved adskillige internationale workshops og kongresser.

Uddrag fra sommerdagbogen 1994

Selskabet har mistet et udenlandsk medlem, idet William Wilson Morgan, tidligere professor i astronomi ved Chicago Universitetet, født 3.1.1906, indvalgt den naturvidenskabelige klasse i 1967 er afgang ved døden 21.6.1994.

Der er nedsat et underudvalg under *Selskabets Forskningspolitiske Udvalg* bestående af: Hans Basbøll, Erik Hviid Larsen, Peder Olesen Larsen, Ove Nathan, Jørgen Rischel, Ditlev Tamm og Niels Anker Thorn. Underudvalget skal afgive betænkning om forskeruddannelserne.

EU har nedsat et European Science and Technology Assembly (ESTA) til erstatning for det tidligere CODEST, som Thor A. Bak har været medlem af i flere år. Thor A. Bak er født medlem af det nye Assembly; derudover er Ulrik V. Lassen, professor Erik Præstgaard, RUC, og professor Birgit Grodal, KU, blevet indvalgt.

Behandlede sager

Legater

Fra *Selskabets Bidragsfond*, hvis midler hovedsaglig hidrører fra gaver fra Selskabets medlemmer, blev der bevilget 100.000 kr. som tilskud til Selskabets drift i 1993.

Bestyrelsen for *Niels Bohr Legatet* har i beretningsperioden bevilget:
Til oversættelsesarbejde vedr. publikation af

L. Hjlemslevs sprogteori	5.500 kr.
Claus Schäffer, støtte til Japan-rejse	10.000 kr.
Claus Schäffer, støtte til Englands-rejse	5.000 kr.
Støtte til udgivelse af forskningsprojekt«Retorik der flytter stemmer«	20.000 kr.
Grith Lerche, støtte til trykning af disputats	25.000 kr.
Abraham Pais, Niels Bohr Arkivet, rejser	6.000 kr.
Støtte til udgivelse af Kierkegaard-bog på fransk, Johs. Sløk	40.000 kr.
Delvis dækning af udgifter ved amatørarkæologisk udgravning	10.000 kr.
Udgivelse af Carsten Jensens ph.d.-afhandling, Niels Bohr Arkivet	20.000 kr.
Tværfagligt grundforskningsinitiativ	20.000 kr.
Deltagelse i Thesaurus Linguae Latinae-møde i München, Holger Friis Johansen	3.000 kr.
Deltagelse i historikerkonference i Liverpool, Paul Hartvigson	3.000 kr.

Caix Legatet under Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond har i 1994 efter indstilling bevilget: 30.000 kr.
til stud.mag. Carsten Sestoft, til fortsat studieophold i Paris.

Lillian og Dan Finks Fonds bestyrelse har i 1993 bevilget:

Kst. højskoleforstander Torkild Mads Larsen til udgivelse af bogen »Mennesket er ingen abekat«	30.000 kr.
---	------------

Elisabeth Engberg-Pedersen, KU, til udgivelse af disputatsen »Space in Danish Sign Language«	11.000 kr.
Arlis Norden, c/o Den kgl. Kobberstiksamling, til afholdelse af seminar i København	33.180 kr.
Arkitekt Kirsten Utoft Christensen, M.A.A. til Registrant over arkitekt, professor Iver Bentsens arbejde for Arkitektfaget	100.000 kr.
Fagleder J.B. Friis-Hansen, Danmarks Biblioteksskole, til ny udgave af Informationsordbogen	30.000 kr.
Museumsleder, mag.art. Finn Terman Frederiksen, til udgivelse af bogen »I citronhaven. Studier i Emil Noldes forestillingsverden«.	10.000 kr.
Arkitekt Steffen Fisker som støtte til udstilling og bog om arkitekt Kay Fisker, M.A.A.	75.000 kr.
Civilingeniør Bent Barnholdt til deltagelse i ISO-møde (heraf tilbageført 125 kr.)	3.315 kr.
Det danske Sprog- og Litteraturselskab til registerarbejde til bog om tekstkritik	4.000 kr.
Civilingeniør Ivar Hoel til fortsat drift af dansk sekretariat for ISO/TC46/SC10	20.000 kr.
Danmarks Biblioteksskole v/ rektor Ole Harbo, til 4-5 indbydelser til konferencen ISKO 3	25.000 kr.
Cand.phil. Inge Elis-Olldag til farveillustrationer i afhandling om glasperler fra romersk jernalder	7.000 kr.
Weilbachs Kunstnerleksikon, som bidrag til redaktion af 4. udgave	30.000 kr.
Kunstakademiets Bibliotek til dækning i 1994 af danske publikationer i BHA, Bibliography of the History of Art	60.000 kr.
Uddelt i alt	438.000 kr.

Grundforskningsfonden har for tiden ikke midler til uddeling.

Selskabet har fra den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse modtaget sin del af overskuddet for 1992: 137.563 kr.

Aksel Tovborg Jensens Legat har foretaget følgende uddelinger i regnskabsåret 1993:

V.M. Masson, rejseudgifter	3.000 kr.
Delvis betaling af portræt af Erik Dal	40.000 kr.
Finn Benestad, rejseudgifter	1.571 kr.
Til restaurering af Selskabets ældre bøger	5.000 kr.
Jens Peder Dahl, til afholdelse af symposium	20.000 kr.
Robert Thorne, rejse- og opholdsudgifter	7.648 kr.
Munkeruphus, udstilling om Gunnar Seidenfaden	10.000 kr.

Inge Lehmanns Legat af 1983:

Lektor, mag.art. Lars von der Lieth, til en sammenlignende undersøgelse af hørehandicappedes livsvilkår i Australien, Israel og Danmark.	90.000 kr.
--	------------

Mag.art. Marcus Lorenzens Legat

Selskabet besluttede på sine møder den 9. december 1993 og den 5. maj 1994 at uddele som følger:

Til studiet af dansk sprog:

Støtte til udgivelse af »Retorik der flytter stemmer« ved lektor, mag.art. Christian Kock, Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, KU	20.000 kr.
Lektor Mette Nordentoft til forarbejder til en udgave af den gammeldanske passionstraktat Tidsskriftet Danske Studier (ved Flemming Lundgreen-Nielsen) til trykning af artikler om dansk sprog	3.400 kr.
	9.000 kr.

Til studiet af dansk flora:

Lektor, dr.scient. Esbern Warncke, Biologisk Institut, Aau: støtte til kortlægning af duftstoffet hos Gul Stenbræk (<i>Saxifraga hirculus</i>).	17.000 kr.
Stud.scient. Dorte Langborg-Hansen, AaU: reproduktionsbiologi hos majgøgeurt.	1.250 kr.
Stud.scient. Lisbeth Lund Pallesen, AaU: bestøvningsbiologi hos mygblomst.	1.500 kr.
Stud.scient. Jakob Petersen, AaU:	

hedestudier i Vestjylland.	8.000 kr.
Stud.scient. Bendt Poder, AaU: reproduktionsbiologi hos engforglemmigej.	2.000 kr.
Stud.scient. Karen Thingsgaard, KU: kortlægning af tørvemosarter i Danmark.	8.000 kr.
Stud.scient. Lene Thomsen og stud.scient. Hanne Ankersen, AaU: reproduktionsbiologi hos fruesko i Rold skov.	5.000 kr.

Der er i 1993 blevet uddelt i alt 400.000 kr. af *Julie von Müllens Fond* til 5 legatmodtagere:

Lic.theol. Per Ingesman	200.000 kr.
Cand.mag. Elisabeth Nedergaard Forskningsstipendiat, cand.phil. Niels Peter Skødtt Jørgensen	7.000 kr. 50.000 kr.
Ph.d. studerende Conny Bruun Asmussen	68.000 kr.
Lektor, lic.pharm. Leon Brimer	75.000 kr.

Fra det *Classenske Fideicommiss* har Selskabet modtaget ialt kr. 4.600.

Bestyrelsen for *Ole Rømer Fondet* har i 1993 tildelt lektor Thomas Bjørnholm og lektorstipendiat Mogens Høeg Jensen 6.000 kr. hver.

Pastor emer. F.J. Ørnborgs Legat på 2.000 kr. er i 1993 tildelt Ph.D. Marita Akhøj Nielsen til studier af Anders Sørensen Vedels sprog.

Selskabets 4 forskerværelser er indtil videre stillet til rådighed for:

- Corpus Lexicographorum og Olaf Pedersen
- Billeskov Jansen
- Udvalgsvirksomhed
- Opmagasiner

Møder i Selskabets lokaler

Der har i sæsonens løb været afholdt 15 medlemsmøder samt 10 offentlige foredrag.

15.6.1993 var der frokostmøde med præsidenten for det kroatiske akademi, Ivan Supik.

Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie har afholdt møder den 13.10.93; 8.12.93; 23.3.94; 18.5.94.

Mindesmærkeselskabet har afholdt møder den 1.11.94; 23.2.94; 19.4.94 og 15.6.94.

Einar Hansens Fond afholdt møde den 20. september 1993 og prisoverrækkelse den 9. november.

Carlsbergfondet afholdt den 26. august 1993 afskeds- og fødselsdagsreception for Kristof Glamann, og den 22. september 1994 et tilsvarende arrangement for Ebba Lund.

Kommissionen for Danmarks Kirker afholdt møde den 10. september 1993.

Symposium om dansk identitet den 6.-8. oktober 1993.

Symposium ved Bengt Algot Sørensen om nordisk kunst og Tyskland omkring 1900, 7.-8. oktober 1993.

Videnskabshistorikermøde den 14.11.93.

Frokost med den amerikanske ambassadør den 16.11.93.

Samtidshistorikerne afholdt endagssymposium den 21.1.94.

Det danske Sprog- og Litteraturselskab uddelte Lis Jacobsen-prisen den 3.2.94.

Per Øhrgaard holdt en fødselsdagsreception den 8.3.94.

Endagsmøde for danske videnskabsjournalister den 16.5.94.

Endagssymposium ved mag.art. Stig Rasmussen, Det kongelige Bibliotek, 18.5.94.

Alfred Benzons Symposium nr. 37 afholdtes den 15.-19. august 1993; nr. 38 fra 5.-9. juni 1994.

Generalforsamling i Carlsbergfondets pensionsafviklingskasse den 21.6.94.

The Samuel Friedman Rescue Award, reception for Vagn Buchwald den 22.6.94.

Endagsmøde i The English Speaking Union den 17.6.94.

Symposium om Guaman Poma 29.6.-1.7.94 ved mag.scient. Inge Schjellerup, Nationalmuseet.

Adskillige nationalkomiteer under både UAI, ICSU og ESF har afholdt møder i Selskabet, ligesom også medlemmerne flittigt har benyttet sig af muligheden for at afholde møder. Dertil kommer naturligvis møder i Selskabets forskellige udvalg og legatbestyrelser.

International repræsentation

Henning Sørensen og Birger Munk Olsen har deltaget i stiftende møde for Allea (All European Academies), et netværk for de europæiske videnskabsakademier. Mødet var arrangeret af det franske akademi.

UDGIVNE OG OPTAGNE PUBLIKATIONER 1993-94

	DKK
	ekskl. moms
Oversigt over Selskabets Virksomhed 1992-1993. Annual Report with an English Summary. 1993. 258 s., 2 portrætter	100,-
<i>Historisk-filosofiske Meddelelser</i>	
66:2 <i>Nøjgaard, Morten</i> : Les adverbès français. Essai de description fonctionnelle. Tome II. 1993. 635 s.	600,-
66:3 <i>Nøjgaard, Morten</i> : Les adverbès français. Essai de description fonctionnelle. Tome III.	
67 The Ancient Greek City-State. Symposium on the occasion of the 250th Anniversary of The Royal Danish Academy of Sciences and Letters. July, 1-4 1992. Edited by <i>Mogens Herman Hansen</i> . 1993. 281 s.	350,-
<i>Biologiske Skrifter</i>	
43 Brain and Mind. Symposium on the Occasion of the 250th Anniversary of The Royal Danish Academy of Sciences and Letters. August 17-20, 1992. Edited by <i>Rodney M.J. Cotterill</i> .	
44 <i>Mikkelsen, Vald. M.</i> : Borrelyngen on Bornholm, Denmark. 2. 1994. 68 s.	100,-
45 <i>Cotterill, Rodney M.J.</i> : Autism, Intelligence and Consciousness. 1994. 93 s.	150,-
<i>Matematisk-fysiske Meddelelser</i>	
43 Fundamental Processes in Sputtering of Atoms and Molecules (<i>SPUT92</i>). Symposium on the Occasion	

of the 250th Anniversary of the Royal Danish Academy of Sciences and Letters. Copenhagen, 30 August – 4 September, 1992. Invited Reviews. Edited by *Peter Sigmund*. 1993. 675 s. 750,-

Særpublikationer

Buhl, Marie-Louise. Les dessins archéologiques et topographiques de l'Égypte ancienne faits par F.L. Norden 1737-1738 et conservés à l'Académie Royale des Sciences et des Lettres de Danemark. 1993. 144 s., 52 ill., 2 kort, 109 plancher. 750,-

Personalia

Tage Kaarsted (†) har fået tildelt titlen adjungeret professor i samtidshistorie ved Institut for Historie, Kultur og Samfundsbeskrivelse ved OU.

Ove Nathan er pr. 1.1.1994 fratrædt som rektor for KU.

Ben Mottelson er pr. 1.4.1994 udnævnt til adjungeret professor i fysik ved KU.

Freddy Bugge Christiansen er pr. 1.6.1994 udnævnt til professor i populationsbiologi ved Aarhus Universitet.

Kai Larsen er udnævnt til æresdoktor ved Prince of Songkla University, Thailand.

Thor A. Bak er valgt som medlem af European Science and Technology Assembly (ESTA).

Ulrik Lassen er valgt som medlem af European Science and Technology Assembly (ESTA).

Følgende medlemmer går eller er gået på pension: Niels Anker Thorn (31.8.1994); John Kousgård Sørensen (1.9.1994); Gunnar Svane (30.9.1994).

Regnskaber

Videnskabernes Selskab

Resultatopgørelse for 1993

1992	INDTÆGTER	kr.	kr.
	<i>Renter og udbytter</i>		
258.221	Renteindtægter	152.878,06	
<u>1.159</u>	Aktieudbytter, efter skat	<u>806,40</u>	153.684,46
259.380			
<u>69.830</u>	Salg af publikationer		<u>146.900,00</u>
329.210			300.674,46
	<i>Modtagne tilskud</i>		
815.000	Staten	752.000,00	
1.550.000	Carlsbergfondet, tilskud	1.600.000,00	
	Carlsbergfondet, særligt tilskud	150.000,00	
	Overført tildækning af publ. »Norden«	-150.000,00	
29.330	SNF (til nationalkomiteerne)	0,00	
100.000	Videnskabernes Selskabs Bidragsfond	100.000,00	
100.114	Hielmstjerne-Rosencrone	101.996,77	
<u>32.685</u>	Andre tilskud m.m.	<u>21.191,12</u>	
2.627.129		2.575.187,89	
	<i>Bidrag til jubilæumskonto</i>		
48.000	Tovborg Jensens Legat	0,00	
50.000	Bikubenfonden	0,00	
10.000	Chr. X's Fond	0,00	
20.000	Carlsbergs Mindelegat	0,00	
65.000	Dan Finks Fond	0,00	
100.000	Alfred Benzons Fond	0,00	
50.000	Videnskabernes Selskabs Bidragsfond	0,00	
5.000	Det Classenske Fideicommis	0,00	
<u>74.000</u>	Niels Bohr Legat	<u>0,00</u>	
<u>422.000</u>			<u>2.575.187,89</u>
3.378.339	Indtægter i alt herefter		2.875.862,35
<u>-37.258</u>	Kursreguleringer obligationer & aktier		<u>127.319,50</u>
<u>3.341.081</u>	Indtægter i alt		<u>3.003.181,85</u>

UDGIFTER & HENLÆGGELSER

UDGIFTER			
<i>Publikationer</i>			
371.612	Meddelelser og skrifter	472.540,00	
12.683	Merværdiafgift af frieksemplar	20.549,26	
	Særlige publikationer	0,00	
47.915	Oversigt over Selskabets Virksomhed	58.277,00	
36.125	Diverse	<u>10.875,00</u>	562.241,26
21.495	Nationalkomiteerne	0,00	
<u>11.694</u>	International repræsentation	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
 <i>Offentlige foredrag</i>			
15.000	Foredragshonorar	15.000,00	
6.322	Rejser og fortæring	389,00	
38.101	Annoncer og plakater	31.835,62	
3.600	Garderobebvagt	3.922,01	
10.388	Rengøring og ommøblering	7.679,38	
	Diverse	<u>5.849,50</u>	64.675,51
 <i>Medlemsmøder</i>			
138.998	Mødeudgifter	133.480,79	
117.300	Rejser	<u>174.850,00</u>	308.330,79
 <i>Diverse</i>			
19.005	Istandsættelse og nyanskaffelser	6.585,73	
2.000	Håndbiblioteket	3.214,75	
635	Diverse vedr. int. kontingenter	716,70	
39.811	Forskningspolitisk udvalg	15.281,20	
	Særlige aktiviteter	4.769,00	
	Gave til Thotts Legat	0,00	
5.000	Prislegat	<u>0,00</u>	30.567,38
 <i>Administration</i>			
76.310	Løn, embedsmænd	75.773,00	
1.269.881	Løn m.m., funktionærer og medhjælp	1.246.664,30	
65.700	Lønsumsafgift	73.493,52	
45.654	Kontorhold	55.369,36	
22.849	EDB, service m.m.	19.715,00	
114.518	Telefon, porto etc.	121.534,86	
21.050	Forsikringer	22.166,15	
8.907	Repræsentation	13.731,25	
	Mødeudgifter, administration (inkl. præsidentens rejseudgifter)	28.300,10	
217.380	Rengøring	201.343,44	
5.844	Rejser, administrationen	2.966,65	
3.041	Selskabet for Fædrelandets Historie	3.543,96	
45.955	Diverse	<u>47.512,11</u>	1.912.113,70

	<i>Renteudgifter</i>	
<u>762</u>	Kurtage obligationer & gebyrer	<u>1.687,00</u>
2.804.209	Udgifter i alt	2.879.615,64

HENLÆGGELSER M.M.

Selskabets jubilæum 1992

516.171	Modtagne tilskud i året samt renter	0,00
<u>39.047</u>	Prisuddelinger m.m. (legatkontoen)	<u>72.344,71</u>
<u>3.359.427</u>	Udgifter og henlæggelse i alt	<u>2.951.960,35</u>
<u>-18.346</u>	Årets resultat herefter	<u>51.221,50</u>
	Overføres til kapitalkontoen	

Balance pr. 31. december 1993

AKTIVER

	<i>Finansielle anlægsaktiver</i>	nom. værdi	kursværdi
27.048	Aktier	10.200,00	43.332,00
	<i>Obligationer</i>		
410.465	Vedrørende henlæggelser	525.000,00	512.313,00
<u>775.467</u>	I øvrigt	<u>792.000,00</u>	<u>858.475,50</u>
<u>1.212.980</u>	Anlægsaktiver i alt	<u>1.327.200,00</u>	<u>1.414.120,50</u>

Omsætningsaktiver

	Tilgodehavender:		
14.900	Merværdiafgift	85.261,00	
29.415	Tilgodehavende for publikationssalg	105.837,45	
44.315	Andre tilgodehavender	<u>40.053,00</u>	231.151,45
	Likvide beholdninger:		
	Bankbeholdninger		
57.283	Konto (vedrørende henlæggelser)	22.779,62	
980.269	Bankbøger & checkkonti	<u>610.134,02</u>	
		632.913,64	
124.052	Postgiro	106.907,61	
<u>1.244</u>	Kontant kasse	<u>2.660,00</u>	<u>742.481,25</u>
<u>1.207.163</u>	Omsætningsaktiver i alt		<u>973.632,70</u>
<u>2.420.143</u>	Aktiver i alt		<u>2.387.753,20</u>

GÆLD OG EGENKAPITAL

Egenkapital

1.359.336	Saldo primo	1.403.879,80	
-18.346	Resultat iflg. resultatopgørelse	51.221,50	
	Overført til afslutn. af jubil.		
	publikationer	-84.139,58	
<u>62.890</u>	Overført fra henlæg. til jubilæum	<u>0,00</u>	<u>1.370.961,72</u>
1.403.880	Egenkapital i alt		1.370.961,72

Henlæggelser

	Til prisuddelinger m.m. (Legatkontoen):		
428.701	Saldo primo	467.747,91	
	Uddelinger prislegat	-5.000,00	
39.047	Årets henlæggelse	<u>72.344,71</u>	535.092,62
	Til jubilæum:		
1.274.025	Saldo primo	0,00	
516.171	Årets henlæggelse	0,00	
18.055	Indgået ved diverse salg	0,00	
113.275	Indgået til hotelophold m.m.	0,00	
-50.000	Udbetalt vedr. Biodiversitet symposiet	0,00	
-1.308.636	Betalte udgifter vedr. jubilæet	0,00	
-500.000	Afsat restomkostn. i f.m. jubilæet	0,00	
<u>-62.890</u>	Rest overført til kapitalkonto	<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
467.748	Henlæggelser i alt		<u>535.092,62</u>

Gæld

	Kortfristet gæld:		
0	Leverandører	131.869,50	
500.000	Afsat restomk. publikationer i f.m. jubilæet	300.000,00	
43.339	Skyldig A-skat	44.161,00	
2.333	Skyldig ATP	2.332,80	
2.843	Skyldige feriepenge	3.335,56	
<u>0</u>	Diverse	<u>0,00</u>	<u>481.698,86</u>
<u>548.515</u>	Gæld i alt		<u>481.698,86</u>
<u>2.420.143</u>	Gæld & egenkapital i alt		<u>2.387.753,20</u>

Indtægter og omkostninger føres efter kontantprincip, (Moms, A-skat, ATP og feriepenge til løsmedhjælp dog undtaget, samt omkostninger vedrørende jubilæet). Værdipapirer optages til handelsværdier ultimo året.

København den 21/4 1994

Hector Estrup, kasserer

Revisionserklæring:

Foranstående årsregnskab for Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab har vi revideret.

København den 25/4 1994

Revisionsfirmaet H.E. Noiesen

H.C. Gejlsbjerg

Statsaut. revisor

Regnskabet indstillet således til godkendelse

København den 27/4 1994

Erik Dal, fhv. præsident

Årsregnskab 1993

Set, stikprøver taget med konferering af diverse bilag. Intet at bemærke. Desuden stikprøver inden for udvalgte legatregnskaber med konferering af diverse bilag.

Med venlig hilsen

Jens Erik Skydsgaard, Selskabets revisor

Jens Rehfeld, Selskabets revisor

Videnskabernes Selskabs Bidragsfond

Resultatopgørelse for 1993

<i>Indtægter:</i>	kr.	kr.
Afkast værdipapirer		65.140,00
Pengeinstitutrenter		1.542,01
Bidrag		<u>55.660,00</u>
		122.342,01

Uddelinger & udgifter:

Foretagne uddelinger	100.000,00	
Revision, incl. afsat for 1993	1.840,00	
Administrationsudgifter i øvrigt	379,00	
Depotafgift	<u>1.200,00</u>	<u>-103.419,00</u>
Resultat for året		<u>18.923,01</u>

Balance pr. 31. december 1993

	Disponibel	Bunden
<i>Aktiver:</i>	kapital	kapital
Obligationer, nom. værdier		615.000,00
Reguleringer til kursværdier		<u>15.029,00</u>
Obligationer, kursværdier		630.029,00
Pengeinstitut	<u>63.859,68</u>	<u>1.102,56</u>
Aktiver i alt	<u>63.859,68</u>	<u>631.131,56</u>

*Passiver:**Legatkapitaler:*

Kapitaler primo 1993	44.096,67	608.575,56
Årets driftsmæssige resultat	18.923,01	
Kursgevinster/tab	<u>0,00</u>	<u>22.556,00</u>
Legatkapitaler i alt ultimo 1993	<u>63.019,68</u>	<u>631.131,56</u>

Gæld m.m.:

Afsat revision	840,00	
Gæld m.m. i alt	<u>840,00</u>	
Passiver i alt	<u>63.859,68</u>	<u>631.131,56</u>

København, den 21/10 1994

Jes Forchhammer
formand

Christian Berg

Niels Steensgaard

Hector Estrup
selskabets kasserer*Revisionserklæring:*

Foranstående legatregnskab har jeg revideret.

København den 29/9 1994
Revisionsfirmaet H.E. Noiesen
H.C. Gejlsbjerg
statsautoriseret revisor

Beretninger

Årsberetning for Selskabet

Selskabets aktiviteter i det forløbne år fremgår af de efterfølgende referater af præsidiemøderne. Til medlemmernes orientering skal her nævnes nogle planer, som endnu er i støbeskeen:

1. Den bebudede ommøblering af den gamle mødesal er endnu ikke færdigdrøftet med Carlsbergfondet.
2. Arbejdet med databaserne skrider frem og har allerede sat sig beskedne spor i denne Oversigt.
3. Der er nedsat et symposieudvalg, og arbejdet med at planlægge årlige symposier skrider frem.
4. Selskabets præsident vil på mødet den 13.10.1994 aflægge beretning om Selskabets forhold som oplæg til diskussionen om vedtægtsændringer.

Resumé af sæsonens præsidiemøder (som udsendt med mødesedler)

Resumeet dækker ikke drøftelserne af økonomi o.l., hvorom henvises til s. 111.

14.3.1993

Selskabets arkiv trænger til at blive reorganiseret, noget som især er blevet klart i forbindelse med udarbejdelsen af Selskabets historie. Olaf Pedersen og Mogens Blegvad er blevet rådspurgt, men vi skal muligvis have hjælp udefra for at tilrettelægge arbejdet mere hensigtsmæssigt.

Forskerværelsernes udnyttelse blev drøftet. Spørgsmålet vil blive taget op igen, men præsidiets holdning er for øjeblikket, at forskerværelserne primært skal gives til emeriti, som ønsker at fuldføre et konkret tidsbegrænset projekt.

Ejendommen »Lundehave« er nu endelig solgt og provenuet anbragt i værdipapirer. Som det vil erindres, skal der etableres en

fond, der kan hjælpe ældre medlemmer med deres boligudgifter. En bestyrelse vil blive valgt i løbet af efteråret.

Der vil blive arrangeret fællesmøde med DNA (Danmarks Naturvidenskabelige Akademi) den 11. oktober som annonceret i vedlagte mødemeddelelse.

Der blev ytret ønske om, at vi også skulle afholde fællesmøde med ATV, som efter nogles mening ligger os nærmere end DNA.

Vi er blevet bedt om at anbefale, at der laves en engelsk oversættelse af udvalgte dele af H.C. Ørsteds videnskabelige værker. Anbefalingen indebærer ingen økonomiske konsekvenser, og Selskabet vil imødekomme ønsket.

26.11.1993

Nobelpriskomiteen har indsendt opfordring til Selskabet om indstilling til Nobelprisen i litteratur. Det viser sig, at mange af Selskabets medlemmer i forvejen modtager direkte henvendelse fra komiteen. Vi svarer derfor, at der ingen grund er til at gå gennem Selskabet med en sådan henvendelse.

Der er fra Ligestillingsudvalgets side til orientering modtaget en kopi af en henvendelse til Folketingets Forskningsudvalg vedr. ligestillingsproblemer. Selskabets Forskningspolitiske Udvalg vil tage sig af sagen.

Det nedsatte biblioteksudvalg (Ballhausen, Dal, Hjorth og K. Friis Johansen) afholdt møde 16.11. Der var blevet gjort status og de fremtidige muligheder blev drøftet. Det blev konstateret, at Selskabets besad en heterogen samling, der af pladshensyn ikke tillader store udvidelser. Det blev vedtaget med næste mødeseddel at udsende spørgeskemaer for at danne sig et indtryk af brugen. Udvalget havde besluttet at bevare seddelkatalogen og dermed undgå edb-katalogisering. Udvalget fungerer indtil videre i sin helhed som bibliotekarer, og redaktøren har overopsynet hermed.

Det blev nævnt, at kassekommissionen burde påtage sig den interne revision og ligeledes tage stilling til anvendelsen af Selskabets midler. Derved kom man frem til at Selskabets interne revisorer for så vidt er overflødige. Der blev udtrykt ønske om en vedtægtsændring inden for en overskuelig fremtid.

Den af præsidiets nedsatte styregruppe for fremtidige symposier aflagde rapport. Tom Fenchel vil snarest forelægge sagen i plenum.

Lundehavesagen er nu endeligt afsluttet. Fundatsen skal finpudses af legatbestyrelsen, som dog først skal nedsættes. Konkret blev foreslået en bestyrelse på fem medlemmer, nemlig de til enhver tid siddende klasseformænd, en repræsentant for hver klasse valgt for fire år, samt højesteretssagfører Jon Palle Buhl ligeledes for fire år.

9.2.1994

Center for cellulær kommunikation: Efter en længere diskussion, hvoraf det fremgik, at der ikke i præsidiet var enighed om, hvorvidt holdningen i plenum havde været overvejende positiv eller negativ, enedes man om at indlede skrivelsen med et kort og klart résumé, stilet til politikerne.

Forsknings- og Teknologipolitik 1993: Der var delte meninger om, hvorvidt man overhovedet skulle besvare denne redegørelse; men da Henning Sørensen nævnede, at en af årsagerne til nedsættelsen af Selskabets Forskningspolitiske Udvalg var, at man ønskede at følge og kommentere regeringens forskningspolitik, blev der til sidst enighed om, at den skulle besvares med det første afsnit i den allerede eksisterende skrivelse og Peder Olesen Larsens tilføjelse.

Selskabets revisorer finder, at Selskabets regnskab de sidste par år har været vanskeligt at gennemskue, når den statsautoriserede revisor først har stillet det op. Der var derfor enighed om, at Selskabets egne revisorer for fremtiden skal revidere råbalancen for således at få mulighed for at kontrollere beløbenes størrelse og rigtighed.

Biblioteksudvalget har udsendt et spørgeskema vedr. medlemmernes benyttelse af håndbiblioteket. Der er indkommet 55 besvarelser, hvoraf 39 informerer om, at de ikke benytter håndbiblioteket. Dette vil blive drøftet på et kommende møde i udvalget.

Mange bytteforbindelser bliver opsagt, nogle mere betydningsfulde end andre. Det vækker dog lidt bekymring, når Royal Society gør det. Det blev vedtaget, at Poul Lindegård Hjorth skal diskutere sagen med Allan Mackintosh.

14.3.1994

Direktør for Japan Society for the Promotion of Science (JSPS) Professor Eiichi Arai, har været på besøg hos Præsidenten og Sekretæren. JSPS, der har meget store grundvidenskabelige udveks-

lingsprogrammer, har udtrykt ønske om et samarbejde med danske forskere. Det JSPS ønsker af os er, at vi hjælper med at prioritere ansøjerne, hvad vi er villige til i samarbejde med ATV.

Carlsbergfondets jubilæumsgave: Hele forløbet i forbindelse med gaven og dens nøjagtige omfang blev refereret af Sekretæren. Efter møde med Kristof Glamann og Selskabets repræsentanter sidste år er sagen gået i stå. Præsidenten og Sekretæren har aftalt møde med P.C. Matthiessen 12. april kl. 13.30. Spørgsmålet vil blive forelagt plenum, når en indstilling foreligger.

Niels Bohr Legatets bestyrelse består af Selskabets præsident, sekretæren og kassekommissionens formand. Derudover vælges af Selskabet 2 medlemmer blandt dets egne medlemmer. Da der kun er en humanist for tiden, nemlig Olaf Olsen, blev det foreslået, at Birger Munk Olsen på det førstkommende møde i den humanistiske klasse finder en kandidat til bestyrelsen.

Biblioteksstuderende Michael Krarup, som for øjeblikket gennemgår arkivet, havde til mødet lavet et notat, som blev uddelt, og der var enighed om, at både Olaf Pedersen og Mogens Blegvad skulle have tilsendt notatet. Når deres kommentarer til modernisering af arkivet foreligger, vil der blive taget beslutning i sagen. Edb-anlægget trænger også til en modernisering. Der var enighed om, at spørgsmålene om arkiv, edb og journalisering var så væsentlige, at de bør sættes på dagsordenen ved næste præsidiemøde. Der udarbejdes forslag internt.

Videnskabsjournalisternes forening har fået tilladelse til at holde et kort møde herinde i april måned. Præsidenten vil byde dem velkommen.

Forsknings- og Teknologiministeriet har haft besøg af en delegation fra Rumænien i uge 12. Selskabet blev bedt om at modtage delegationen mandag 21.3. kl. 17.00 til en kort drøftelse. Thor A. Bak modtog dem.

25.5.1994

Efter forslag fra Selskabets protektor afholdes et temamøde om sprog i foråret 1995. 5-6 medlemmer af Selskabet nedsættes som arbejdsgruppe. Poul Lindegård Hjorth indkalder til det første møde. Symposiebidragene offentliggøres i en mindre publikation.

European Science and Technology Assembly, ESTA, oprettes som erstatning for the Committee for the European Development

of Science and Technology, CODEST, der formelt har fungeret som rådgivende organ for EU's kommission og i et vist omfang som stødpude mellem kommission og ministerråd. Samtlige nuværende 27 CODEST-medlemmer er fødte medlemmer af det 100 personer store udvalg. Af de øvrige medlemmer udpeges 13 af kommissionen, de resterende 60 indstilles af forskellige europæiske organisationer. Danmark håber at få 3 repræsentanter i rådet og indstiller, så vidt vides, fem.

ESF's forskningsstrategi: Det er blevet besluttet at oprette et udvalg »New Perspectives for Science in Europe«. Selskabet har indstillet Peder Olesen Larsen til dette udvalg.

Præsidenten vil på mødet den 13.10.1994 aflægge beretning om Selskabets forhold som oplæg til diskussionen om vedtægtsændringer. Desuden oplyste han, at der er truffet aftale med Olaf Pedersen om at afholde Selskabets ordinære møde 10.11.1994 i Århus (Steno Museet). Derudover planlægges et temamøde om akademiernes rolle i u-landene i efterårsemestret.

Kulturåret 1996: Der var forslag om 2 aktiviteter: 1) at lave en udstilling om videnskabsfolks bidrag til dansk kultur. Man var enige om at gå videre med sagen, bl.a. ved at henvende sig til museumsmyndige; 2) at lave et symposium, som gentager Dronningesymposiet om videnskabens enhed, idet Selskabet allerede besidder grundbogen til et sådant symposium. Man kunne tænke sig samme foredragsholdere, men andre kan også komme på tale. Der kunne også evt. være tale om et sprogsymposium, der kunne benytte den tidligere omtalte publikation som grundbog.

Selskabets publikationsvirksomhed blev diskuteret. Der er udsigt til en del problemer i forbindelse med bytteforbindelserne. Nogle af de mest populære er faldet fra af økonomiske årsager, og de store ændringer i østlandene forårsager også en del problemer. Dertil kommer, at hovedparten af Selskabets naturvidenskabelige medlemmer publicerer i specialtidsskrifter eller på store internationale forlag. Vi må dog tænke på, at statsstøtten ville kunne komme i fare, hvis vi nedlægger byttesystemet. Det vil desuden være fatalt for mange af de små humanistiske fag, som netop publicerer i akademisammenhæng. Det blev også diskuteret, om Selskabets fremtidige symposier med symposieberetninger kunne danne kernen i en fremtidig byttevirksomhed.

Thor A. Bak

Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark

I serien »Aktuelt fra forskningen« er der holdt 10 foredrag.

De fem foredrag afholdt i efteråret 1993 havde fællestitlen »Demokrati i 2.500 år«.

- 4.10.93 Mogens Herman Hansen: Var det athenske demokratia et demokrati?
- 18.10.93 Carl Henrik Koch: Frihed og lighed.
- 1.11.93 Lektor, cand.merc. Marcus Schmidt: Direkte demokrati i Danmark.
- 15.11.93 Lektor, cand.scient.pol. Palle Svensson: Det repræsentative demokrati set med en politologs øjne.
- 29.11.93 Fhv. minister Bertel Haarder, MF: Demokrati i dag – set med en politikers øjne.
- 7.2.94 Professor, overlæge, dr.med. Klaus Bendtzen: Cellesprog og betændelsessygdomme (gigt).
- 21.2.94 Niels Steensgaard: Opdagelsernes utilsigtede følger.
- 7.3.94 Docent, mag. et lic.scient. Nanna Noe-Nygaard: Jagtmetoder og spisevaner i ældre stenalder. Hvad knogler kan fortælle.
- 21.3.94 Professor, dr.med. Raben Rosenberg: Ethiske problemer i psykiatrisk forskning.
- 11.4.94 Søren Molin: Nye metoder til genkendelse og beskrivelse af mikroorganismer i miljøet.

Jørgen Maes, udvalgets sekretær

Selskabets Forskningspolitiske Udvalg

Udvalget har i efteråret 1993 deltaget i både offentlige og interne debatter om rapporterne Forskerrekruttering I-II, der var blevet udsendt i 1992-93. Disse diskussioner anses nu for afsluttede.

Niels Steensgaard er 1993 trådt ud af udvalget, som supplerede sig med Jørgen Rischel. Med Henning Sørensen valg til Selskabets præsident og deraf følgende udtræden af udvalget blev Jørgen Rischel valgt som ny formand for dette. Nils O. Andersen blev indvalgt i stedet for Henning Sørensen.

Udvalget har løbende modtaget forskelligt orienterende materiale vedrørende regeringens og forskningsrådenes forskningspolitiske planer og er specifikt blevet inddraget i overvejelserne om prio-

ritering inden for bioteknologi. Der blev i slutningen af 1993 af forsknings- og teknologiministeriet fremsat et »forslag om etablering af Dansk Forskningscenter for Cellulær Kommunikation«, som udvalget fik til høring. Udvalget gav udtryk for betydelig betænkelighed ved det foreliggende forslag. I maj 1994 blev udvalget af forskningsrådene inddraget i en høring om et forslag til etablering af nyt forskningsprogram inden for bioteknologi (udarbejdet af en arbejdsgruppe under Forskningsrådenes Udvalg vedrørende Bioteknologi). Dette forslag indebærer bl.a., at der satses på fem forskellige områder, og at der tilføres området en kombination af fleksible programmidler og stabile basismidler. Selskabets Forskningspolitiske Udvalg har reageret positivt på dette forslag og svaret, at man finder det både forskningsmæssigt interessant og perspektivrigt.

Udvalget har – som en logisk fortsættelse af undersøgelsen af forskerrekutteringen – siden begyndelsen af 1994 drøftet, hvorledes man kunne fortsætte med en undersøgelse af forskeruddannelserne i Danmark, med særligt henblik på de universitære forskeruddannelser. Idet der er indført nye regler for forskeruddannelser, hvorved disse i hvert fald på nogle punkter får karakter af masseuddannelser, er der grund til at nære bekymring for, om Danmark fremover uddanner tilstrækkelig gode forskere og dermed sikrer et kvalitativt tilfredsstillende grundlag for den meget påkrævede nyrekuttering og det nødvendige generationsskifte inden for forskningen. Udvalget har nedsat en ad-hoc-gruppe, som fremover vil følge og analysere forskeruddannelserne over en ca. 2-årig periode.

Herudover har udvalget fortsat overvejelserne over temamøder. Selskabets præsident og formanden for forskningsudvalget har nedsat en ad-hoc-gruppe til planlægning af et temamøde om akademiernes rolle i U-landene.

Jørgen Rischel

Kirke- og Forskningsminister
A.O. Andersen
Forsknings- og Teknologiministeriet
H.C. Andersens Boulevard 40
1553 København V

14. februar 1994

Videnskabernes Selskab udtrykker tilfredshed med, at forslaget om oprettelsen af et Forskningscenter for Cellulær Kommunika-

tion indebærer en tilførsel af nye midler til dansk grundforskning på et vigtigt område. Selskabet understreger vigtigheden af, at disse midler sikres ud over opbygningsfasen med henblik på at skabe kontinuitet i forskningen.

Selskabet kan ikke anbefale oprettelsen af det foreslåede kæmpeinstitut, men peger på alternative organisatoriske modeller: (1) et eller flere § 31-lignende centre tilknyttet en eller flere læreanstalter, (2) en grundforskningsfondlignende konstruktion, ligeledes tilknyttet en eller flere læreanstalter, eller (3) en samordning af fagligt relevante dele af BIOTEK II-programmet i mere permanente rammer. The Howard Hughes Medical Institute i USA kan nævnes som en mulig model for opbygning af det foreslåede center.

Videnskabernes Selskab mener, at det relevante forskningsområde er bredere end beskrevet i oplægget. Det anbefaler derfor, at repræsentanter for de relevante BIOTEK-centre og for institutionernes fagligt relevante ph.d.-skoler inddrages i den videre planlægning for at sikre en hensigtsmæssig faglig og undervisningsmæssig koordinering.

Der henvises til vedlagte udførlige redegørelse.

Henning Sørensen

formand for

Selskabets Forskningspolitiske Udvalg

Erik Dal

Selskabets præsident

Kommentar til høringsvar om

Forskningscenter for Cellulær Kommunikation

Videnskabernes Selskab har fået tilstillet Ministeriets forslag om oprettelse af et Forskningscenter for Cellulær Kommunikation til udtalelse. Selskabet kan ikke støtte forslaget om at etablere ét stort center for Cellulær Kommunikation, men anbefaler at etablere 2-3 mindre centre med udgangspunkt i fagligt relevante dele af BIOTEK II-programmet.

Denne anbefaling er baseret på følgende synspunkter: Videnskabernes Selskab glæder sig over, at der foreslås tilført dansk forskning nye midler, men skal pege på nødvendigheden af, at disse midler sikres ud over en opbygningsfase, samt at opbygningen af et nyt center koordineres med de øvrige aktiviteter inden for området, herunder

forskning på universiteterne og i forbindelse med relevante dele af BIOTEK II-programmet. Ministeriets forslag indebærer som noget værdifuldt nyt, at der kan arbejdes med en længere tidshorisont end de 4-5 år, som programbevillinger giver mulighed for. Det vil være vigtigt, om denne mulighed udnyttes til at skabe kontinuitet for nogle væsentlige aktiviteter i BIOTEK II-programmet.

På denne baggrund skal Videnskabernes Selskab anbefale alternative organisatoriske modeller undersøgt, herunder 2-3 § 31-lignende centre, der er tilknyttet én eller flere læreanstalter, en grundforskningslignende konstruktion, ligeledes indlejret i én eller flere læreanstalter, eller en samordning af fagligt relevante dele af BIOTEK II-programmet i mere permanente rammer.

Selskabet skal derudover pege på nødvendigheden af en nærmere faglig analyse af centrets arbejdsgrundlag.

Selskabet skal anbefale, at repræsentanter for de relevante BIOTEK-centre og ph.d.-skoler inddrages i den videre planlægning for at sikre en hensigtsmæssig faglig og undervisningsmæssig koordinering.

Faglig profil

Det videnskabelige grundlag er grundforskning vedrørende koordination af cellernes funktion i organismen. Dette emne er væsentligt som udgangspunkt for en nærmere faglig definition af centret. Emnet blev således foreslået som et særligt koordineret indsatsområde i Statens Naturvidenskabelige Forskningsråds Strategi- og Handlingsplan 1993-1997¹, og emnet er stærkt repræsenteret i mange af ph.d.-skolerne på flere af læreanstalterne.

Men beskrivelsen i oplægget er for snæver, både bedømt ud fra en faglig synsvinkel og ud fra ønsket om bedst muligt at udnytte Danmarks potentiale på området.

På alle biologiske organisationsniveauer indgår regulerende processer, hvis samspil beror på kommunikation ved hjælp af fysiske og kemiske signaler. På organismeniveau er biologiske processer som vævsdifferentiering og vækst resultat af en koordineret genekspression, formidlet af specifikke signaler. På cellulært niveau studeres finkontrollen af cellers vækst og funktionelle aktivitet i bredeste forstand. Signalerne opfattes via receptormolekyler på cellernes overflademembran eller i cellernes cytoplasma. Biomembraner og de molekyler, der indgår heri, er derfor vitale for

cellens funktion, idet membraner omgiver alle celler og er til stede i intracellulære organeller.

Genekspression, funktionelle mekanismer og strukturel karakterisering af membranproteiner har det væsentlige formål at opklare molekylstruktur og funktion af ionpumper, kanalproteiner samt receptorstrukturer i cellemembranen. De komponenter, der indgår som signalmolekyler, er som regel proteiner (peptider), og det er derfor vigtigt at bestemme disses struktur og funktion, bl.a. som et vigtigt aspekt af rationel lægemiddelforskning.

Emnet er således bredere end det udsendte oplæg. Der er på danske universiteter omfattende forskning på internationalt niveau i gang, svarende til den bredere beskrivelse. En stor del af denne forskning finder sted inden for rammerne af BIOTEK II-programmet, jævnfør næste afsnit.

Forslaget i forhold til BIOTEK I- og BIOTEK II-programmerne

Det afsluttede BIOTEK I-program og BIOTEK II-programmet, som gennemføres i perioden 1991-1995, har haft stor betydning for dansk biologisk og bioteknologisk forskning og for den bioteknologiske industri. Den netop afsluttede internationale midtvejs-evaluering² af BIOTEK II-programmet viser, at det har ført frem til forskning på højt internationalt niveau, blandt andet inden for det område, som er omfattet af den ovenfor angivne faglige profil. De to programmer har ført til:

1. Forskning af international kvalitet på de biologiske områder, som er grundlaget for bioteknologi.
2. Et væsentligt forbedret videnniveau om biologi og bioteknologi i Danmark.
3. Unge højt kvalificerede forskere, som giver gode muligheder for rekruttering både til den biologiske forskning, herunder grundforskning, i den offentlige sektor, herunder universiteterne, og til den bioteknologiske industri, specielt medicinindustrien.
4. Fokusering af den offentlige forskning på områder af betydning for bioteknologien.
5. Samarbejde i den offentlige forskning på tværs af institutionsgrænser, herunder grænserne mellem universiteterne og sektorforskningen.
6. Samarbejde mellem offentlige institutioner og private virksomheder om forskning og udvikling inden for bioteknologi.

Det er vigtigt, at forslaget om et Forskningscenter for Cellulær Kommunikation bliver set i forhold til BIOTEK-programmerne. BIOTEK II-programmet danner rammen om et større antal forskningscentre, heraf flere inden for den angivne faglige profil. Det vil være naturligt at overveje, hvordan man sikrer kontinuiteten i disse centres arbejde.

Centret og forskeruddannelse

Centralt i det foreslåede centers virke er uddannelsen af ph.d.ere. Videnskabernes Selskab skal anbefale, at centret *ikke* får mulighed for selv at tildele ph.d.-grader, men i stedet indskriver sine ph.d.-studerende ved universiteterne. Derved vil det være muligt at opnå en frugtbar vekselvirkning mellem centrets og institutionernes forskergrupper, både med hensyn til forskningsprojekter og forskeruddannelse. Derudover skal Videnskabernes Selskab understrege, at stærke institutioner med et højt forskningsniveau er en forudsætning for en effektiv forskerrekruttering til centret.

Organisatorisk

Organisatorisk repræsenterer centret en international tendens gennem oprettelse af forskningsenheder med strategiske forsknings- og udviklingsopgaver. Forslaget opererer med et autonomt center med et netværkslignende samarbejde med universiteter og øvrige aktiviteter inden for området. Videnskabernes Selskab skal anbefale en mere formaliseret tilknytning til eksisterende aktiviteter, enten §31-lignende centre, hver med ca. 50 MKr. årligt (eksempel: Mikroelektronik Centret), der er tilknyttet én lærestanstalt, en grundforskningsfondslignende konstruktion indlejret i én eller flere lærestanstalter eller en samordning af dele af BIOTEK II-programmet i en mere langsigtet ramme.

Det foreslåede center er stort. De netop nævnte alternative modeller vil, efter Videnskabernes Selskabs opfattelse, bedre kunne udnytte væsentlige midler og samtidig sikre en god faglig koordinering, også til glæde for universiteterne, hvis styrke er en nødvendig forudsætning for centrets virke. En stærk synergi mellem universiteterne og sådanne centre vil medvirke til at udfordre universiteterne til en faglig og medarbejdermæssig fornyelse gennem tidsbegrænset udstationering af medarbejdere i centrene. Videnskabernes Selskab skal påpege, at man i USA har foretaget en me-

get stor økonomisk satsning på det biomedicinske fagområde i form af The Howard Hughes Medical Institute. Man har her valgt en organisationsform med støtte til fremragende forskningsgrupper i de eksisterende institutioner.

Et velfungerende center forudsætter en bestyrelse, der er fri af særinteresser. Den foreslåede model kan medføre, at nogle af bestyrelsens medlemmer vil have særinteresser at varetage. Videnskaberne Selskab skal derfor anbefale en nøjere analyse af netop bestyrelsens sammensætning og foreslår, at der til centret knyttes et internationalt og fagligt uafhængigt rådgivningspanel, udpeget fx af forskningsrådene.

Henning Sørensen

formand for

Selskabets Forskningspolitiske Udvalg

Erik Dal

Selskabets præsident

Kirke- og Forskningsminister

A.O. Andersen

Forsknings- og Teknologiministeriet

H.C. Andersens Boulevard 40

1553 København V

14. februar 1994

Forsknings- og Teknologipolitik 93 – Redegørelse til Folketinget

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab har modtaget Regeringens Forskningsredegørelse 1993 og skal her knytte nogle kommentarer til redegørelsens behandling af grundforskningens forhold under henvisning til, at Selskabets hovedformål er at styrke videnskabernes stilling i Danmark og navnlig den grundvidenskabelige forskning.

Redegørelsen beskriver det danske offentlige og private forskningssystem. Grundforskningens betydning omtales mange steder, og det slås fast, at regeringen ønsker at fastholde og udbygge den bredest mulige grundforskningsbase, hvis eneste kriterium må være kvalitet. Men der gives ingen anvisninger på, hvorledes oprettholdelsen af en bred og internationalt konkurrencedygtig grundforskning skal sikres, og dette vigtige mål er ikke nævnt blandt forsknings- og teknologipolitikens overordnede hovedområder.

Universitetsuddannelserne omtales ikke, skønt de danske medi-

er gentagne gange i de seneste måneder har peget på en faldende kvalitet i disse som følge af optagelse af et meget stort antal nye studerende og et stagnerende eller endda faldende antal lærere. Dette medfører problemer for forskningen. Det stigende antal studenter er ikke fulgt op med de for undervisningen nødvendige ressourcer, og slet ikke med ressourcer til den samtidige udbygning af forskningen. Universitetslærere, hvis forskningstid og ressourcer stadig indskrænkes, kan ikke yde forskning af kvalitet. Det vil også blive sværere at give de bedste studerende en uddannelse af høj kvalitet og at inddrage dem i forskningen på et tidligt tidspunkt i uddannelsen. De bedste unge vil måske søge uddannelse andetsteds end ved de danske universiteter eller helt gå uden om universitetsuddannelserne. Dette vil vanskeliggøre rekrutteringen til forskningen. Men det er en livsbetingelse for denne at kunne fastholde en tilgang af unge med de bedste evner. Videnskabernes Selskab skal derfor anbefale, at den konkrete udvikling inden for universiteternes forskeruddannelse og forskning overvåges nøje, og at der træffes de nødvendige foranstaltninger for at sikre kvaliteten i universitetsuddannelserne og den dertil knyttede forskning.

Hvad kønsfordelingen blandt forskerne ved de højere læreanstalter angår, henviser redegørelsen til den af Forskningspolitisk Råd og Undervisningsministeriet i 1993 udsendte rapport »Forskningspersonale og forskerrekruttering på de højere uddannelsesinstitutioner i Danmark«. Videnskabernes Selskab bemærker med tilfredshed, at regeringen i redegørelsen erklærer at ville overveje, hvilke yderligere initiativer der kan tages for at sikre en mere ligelig repræsentation af kønnene. Vi skal her henviser til den analyse og de anbefalinger, der er givet i de af Videnskabernes Selskab i 1992 og 1993 udsendte rapporter »Forskerrekruttering« I og II.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab tilbyder, hvis der er ønske derom, at uddybe de her fremsatte synspunkter. Det står fortsat til rådighed med hensyn til rådgivning om alle forhold, der vedrører grundforskningen, forskeruddannelsen og rekrutteringen af forskere.

Henning Sørensen

formand for

Selskabets Forskningspolitiske Udvalg

Erik Dal

Selskabets præsident

Forskningsrådene
 Udvalget vedrørende Bioteknologi
 Forskningsministeriet
 H.C. Andersens Boulevard 40
 1553 København V

27 May 1994

*Re.: Hearing on a proposal to establish a
 new research programme in biotechnology*

The Royal Danish Academy of Sciences and Letters considers the proposal scientifically interesting and promising. In our comment to the proposal to establish The Research Center for Cellular Communication, we suggested that 2-3 centres be established, based on Biotek II. The proposers have singled out 5 areas. These seem well founded from a scientific point of view, and due consideration has been shown towards the »Midterm evaluation of the Danish biotechnological research and development programme (1991-1995)«, from November 1993.

We find it to be of great importance that continuity and innovation in the biotechnological work is maintained, and we find the suggestion from the committee of increased funding via a combination of both flexible and basic grants to be a good foundation for further development.

In conclusion, we find that the proposal presents a sound plan, highly deserving of support.

We finally wish to reiterate our satisfaction that this plan entails new funding for basic research in Denmark.

Jørgen Rischel

Chairman of the Academy
 Committee on Research Policy

Henning Sørensen

President of the Academy

Selskabets sommerudflugt 1994

Selskabets sommerudflugt, der fandt sted lørdag den 11. juni 1994, samlede 115 deltagere og var tilsmilet af vejrguderne. Målet var historiske og geologiske seværdigheder på Østfyn. Hovedgruppen kørte med bus fra København og forenedes med de jysk-fynske deltagere på Nyborg station kl. 10.30. Herfra gik turen direkte til Hesselagergård, hvor ejeren, baron Henrik Blixen-Finecke, bød

selskabet velkommen og selv foreviste vægtergangen på loftet. Erik Fischer fortalte om den kalkmalede hjortefrise, der netop er blevet restaureret, og cand.mag. Rikke Agnete Olsen gjorde rede for gårdens bygningshistorie. Busserne kørte derefter til Damme-stenen, der forklaredes af præsidenten. Deltagerne fik her udleveret mad (sandwiches) og øl eller vand. Man lejrede sig i græsset og påhørte Troels Dahlerup, der fortalte om Hesselagergårds byggherre Johan Friis, og Ditlev Tamm, der havde et appendix om retssagen efter Johan Friis' død.

Efter frokostens afvikling fortsatte busserne til Gudme, hvor Jørgen Jensen fremviste de nyfundne jernalderhaller. På Lundeberg Kro indtoges eftermiddagskaffen, hvorefter busserne kørte til Rynkeby Kirke, der forevistes af Olaf Olsen og for kalkmaleriernes vedkommende af John Bergsagel, der fortalte om de musicerende engle. Kl. 17.30 skiltes deltagerne på Nyborg station. For de sjællandske deltagere var der arrangeret middag på Storebælt-færgen på hjemturen, og Århus-deltagerne blev ligeså beværtet i toget.

Olaf Olsen

ESF, European Science Foundation

På generalforsamlingen 1993 blev »Reappraisal of ESF's Strategic Mission« vedtaget. Ud over operationelle aktiviteter vil ESF nu følge en strategisk mission. Eksempler på nye aktiviteter kan være rådgivning om science policy, studier af forskningsprioritering samt analyser af store europæiske forskningsfaciliteter. Forsamlingen besluttede også, at ESF forbliver en non-governmental organisation, baseret på nationale organisationer, der støtter grundforskning.

ESF skal fortsætte sine operationelle aktiviteter, i.e. videnskabelige programmer og netværk, disse skal udvælges først for deres videnskabelige lødighed, dernæst for deres europæiske »added value« og for deres relevans for medlemsorganisationerne. Sir Dai Rees blev valgt til præsident for ESF.

Generalforsamlingen vedtog fire nye ESF Scientific Programmes.

Learning in Humans and Machines

Concept and Symbols of the 18th Century in Europe

Kommissionen til Udforskning af Landbrugsredskabernes
og Agerstrukturernes Historie

I fortsættelse af redaktionsarbejdet på Kommissionens publikation nr. 9 »Fire Clearance Husbandry. Traditional Techniques Throughout the World« skrevet af formanden, deltog kommissionens sekretær i juli 93 i et kursus i Nyskoga i Värmland om Finnskogens historie og kultur. Finnebebyggelsen har været koncentreret i Solør området i Norge på den anden side af grænsen. Den norske forsker, Per Martin Tvensberg, berettede, hvorledes han efter fund af 10 meget små rugkerner af svejderugen i sprækker i en gammel lade i 1988 havde sået dem. Man har siden lokalt dyrket denne rug i afbrændte forsøgsparcer. Det karakteristiske for denne småkernede rug er dens lange vækstperiode og evne til at buske sig det første år. Der kan af en kerne sået det ene år blive langt over 1000 fold det andet år.

Kommissionen forbereder en undersøgelse af koblingen mellem svedjerug og roer og af deres anvendelse og egenskaber som næringsmiddel i Europa. Ved en nylig afholdt konference for etnologisk mad- og kostforskning i Freising ved München fremlagde Grith Lerche et materiale om dyrkning og brug af roer i europæisk kost før kartofflen blev almindelig.

I august 93 modtog kommissionens formand Nordens Bondeorganisationers centralråds kulturpris på et møde i Rebild bakker, og vi kunne ved den lejlighed præsentere publikation nr. 9.

I det forløbne år har kommissionens sekretær forelæst over funktionelle aspekter i traditionel madkultur ved det nye levnedsmiddelstudium på Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. Ved Danmarksmesterskaberne i pløjning med hestetrukne svingplove ved Lyngby Landbrugsskole ved Lejre demonstreredes pløjning med en hjulplov, Ørumgårdplogen, som tidligere har været omtalt i forbindelse med kommissionens pløjeeksperimenter. Kommissionen har også i år haft besøg af landbrugsforskeren prof. E. Hawes, U.S.A. og arkæologen dr. H. Zimmermann, Tyskland, foruden dr. A. Lühning, Tyskland, der er medlem af sekretariatets in-

ternationale komite, samt af jordbrugsforsker og ISTRO kommiteret dr. Ir.C. van Ouwerkerk, Holland, forskningsleder C. Fjellström, Sverige og arkæologen Walter Lang, Estland.

Kommissionen har også i det forløbne år nydt godt af nationalmuseets velvilje og har kunnet disponere over de hidtidige lokaler i Brede. Det økonomiske grundlag for kommissionens publikationer og aktiviteter er også i år blevet sikret ved tilskud fra statens forskningsråd, Nationalmuseet, fonde og private midler.

Sofus Christiansen Grith Lerche Peter Nansen Holger Rasmussen

Kommissionen for registrering af litterære kilder til dansk historie

Kommissionens arbejde har stort set ligget stille i beretningsperioden, idet man har afventet en afklaring af Kommissionens økonomiske muligheder for at gennemføre den status, der er omtalt i forrige årsberetning. Denne afklaring vil ske i juni 1994. Herefter forventer Kommissionen at kunne gennemføre den tilgængelig- og synliggørelse af Kommissionens arbejde i Det kongelige Biblioteks informationssystem REX, som er påkrævet i forbindelse med de nye formidlingsmuligheder, den ny teknologi muliggør.

Erland Kolding Nielsen

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie (Arkivkommissionen)

Lektor Claus Bjørn, Københavns Universitet, har i beretningsåret truffet aftale med godsejer- og officersfamilien von Rosen om registrering og aflevering af diverse arkivalier fra slægtens godser, først og fremmest brevvekslinger fra 2. slesvigske krig.

På et møde i foråret 1993 drøftede et af Selskabet nedsat udvalg, bestående af Troels Dahlerup, Ole Feldbæk, Tage Kaarsted og Niels Thomsen, Arkivkommissionens fremtid. Efter drøftelser med rigsarkivar Johan Peter Noack og på tilskyndelse fra denne besluttedes det at fortsætte arbejdet. Tage Kaarsted er efterfølgende valgt til formand for kommissionen, hvis medlemmer i øvrigt er Troels Dahlerup, Ole Feldbæk og Niels Thomsen. Sekretariatsforretningerne varetages herefter af arkivchef Jørgen Thomsen, Stadsarkivet i Odense, og kommissionens arkiv, der hidtil har

været opbevaret på Erhvervsarkivet i Århus, er efterfølgende overført til den nye sekretariatsadresse.

*Troels Dahlerup Ole Feldbæk Tage Kaarsted Niels Thomsen
/ Jørgen Thomsen*

CLG, Corpus Lexicographorum Graecorum

Etymologicum Genuinum

Tekstrevisjonen på edb er fortsat, idet der i det forløbne år blev indtastet en foreløbig tekst til alle artiklerne i bogstaverne λ-ο og i begyndelsen af π. En gennemgribende revision og ajourføring af manuskriptet til *apparatus criticus* og *apparatus fontium et locorum parallelorum* til α - δ, som Ada Adler har efterladt sig, er påbegyndt.

Klaus Alpers

Hesychios

Færdiggørelsen af Lattes Hesychiosudgave finansieres fortsat af Carlsbergfondet, som i december 1993 gav en bevilling, efter at jeg havde måttet erkende, at jeg havde foretaget en væsentlig fejlurdering af omfanget af det resterende arbejde. Bevillingen imødekom en ansøgning fra Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum om et yderligere årstipendium og om yderligere dataudstyr.

Den resterende del af arbejdet består for en stor del i bestemmelse af kilder. Søgning med konventionelle hjælpemidler (leksika og specialordbøger) er overordentligt tidsrøvende uden at give tilfredsstillende resultater. Med det yderligere udstyr er det nu muligt at benytte 'Thesaurus Linguae Graecae CD ROM', som er produceret af University of California. Ved hjælp af et søgeprogram giver denne CD umiddelbar adgang til næsten alle passager i den oldgræske litteratur, som er eller kan være kilder eller paralleltekster til de enkelte glosser.

Et moderne tekstbehandlingsprogram har samtidig gjort det langt hurtigere og mindre distraherende at skifte mellem græsk og latinsk alfabet i udarbejdelsen af manuskriptet, hvorved risikoen for fejl er væsentligt reduceret. Endelig har en laserprinter forbedret læseligheden til brug for andre forskere, der skal have teksten til kommentering.

Peter Allan Hansen

TLL, Thesaurus Linguae Latinae

I løbet af 1993 er publiceret vo. X, 2. fasc. VII (Praesuscipio-Pragmaticus). Cand.mag. Peter Terkelsen har hele året været redaktørens medarbejder på bevilling fra Carlsbergfondet.

Holger Friis Johansen

Kommissionen for Carlsbergfondets Syriske Ekspeditioner

Det tiende og sidste bind i rækken af publikationer af Carlsbergfondets udgravninger i Hama, The Medieval Citadel and its Surroundings af Peter Pentz er i trykken og forventes udsendt i løbet af vinteren 1994-95. I serien Publications of the Carlsberg Expedition to Phoenicia resterer endnu fem bind. Manuskripterne til to af disse bind Phoenicia 13 (Topografiske studier vedrørende Gabla sletten) og Phoenicia 15 (Fundene fra sen bronzealder og tidlig jernalder fra sydhavnen ved Sukas) forventes afsluttet inden udgangen af 1994.

Peder Mortensen Eduard Nielsen Olaf Olsen Ingolf Thuesen

Danmarks Akvarium

Den regnrige sommer og aktivering af publikum er hovedårsager til den glædelige stigning i besøgstallet på 12,4% (til 203.102). Siden åbningen i 1939 har Danmarks Akvarium, i overensstemmelse med fundatsen, vederlagsfrit stillet laboratorieplads m.m. til rådighed for havforskere og studerende, og fra 1950 har Fysiologisk Laboratorium under Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser (DF&H) foretaget studier af ålens biologi og fysiologi i en af Akvariet bekostet tilbygning samt i akvariekælderen. Samtidig var laboratoriet indtil 1978 det eneste sted, hvor forsøg med forurening om giftstoffers indvirkning på saltvandsdyr kunne udføres. Af flere grunde, bl.a. etablering af Nordsøcentret i Hirtshals, har DF&H ønsket at indstille samarbejdet. Der er truffet aftale om at den vederlagsfrie benyttelse bortfalder mod en affindelsessum på 375.000 kr.; samtidig ændres fundatsen tilsvarende. I de senere år er der sket store fremskridt i mulighederne for at få levende koraller til at trives. Kravene er kraftig belysning, voldsom vandbevægelse og meget rent vand. Med speciallamper, pumper, kunstigt fremstillet saltvand og udbyg-

get filtersystem i 4 mindre akvarier er det lykkedes at etablere en farverig og spændende bestand af diverse sten- og blødkoraller, søanemoner, rejer, småfisk og ikke mindst 6 ganske unge individer af kæmpemuslinger. Ligesom korallerne har disse dyr et samliv med mikroskopiske alger, men modsat korallerne, der supplerer med fangst af smådyr, kan kæmpemuslingerne tilsyneladende klare sig ved algecellernes produktion af organisk stof. Også Skoletjenesten har kunnet fremvise en flot stigning: i alt 5330 underviste elever eller 42% flere end i 1992. Der kan være flere årsager til dette: TV-indslag om den nye, aktiverende undervisning i fiskeribiologi, positiv omtale i diverse fagblade og HTs nyindstiftede årskort for transport af skoleklasser. Medlem af bestyrelsen, dr.phil. Torben Wolff, er pr. 1. maj afløst som direktør af dr.phil. Arne Schiøtz, der genindtrådte efter 2¹/₂ års arbejde som projektleder for DANIDA i Bhutan.

Torben Wolff

Physica Scripta

Physica Scripta udgives af de videnskabelige akademier og de fysiske foreninger i Danmark, Norge, Sverige, Finland og Island. Hovedredaktionen er placeret i Stockholm hos Kungliga Vetenskapsakademien med fil.dr. Anders Bárány som hovedredaktør og Roger Wäppling som medredaktør. Agneta Seidel er ansat i en halvtidsstilling med ansvaret som teknisk redaktør. Katarina Lundin er ansvarlig for manuskripterne og tidsskriftets korrespondance. Tidsskriftets økonomi, abonnenter og fordeling styres af Åsa von Krusenstjerna. Lindsay Ross Int. Ltd. i England har ansvaret for sats, trykning, indbinding og til dels også distribuering af tidsskriftet. Redaktionsmedarbejderne får assistance fra omkring 30 fagredaktører fra udgiverlandene, Europa i øvrigt samt USA. Den videnskabelige profil og fordelingen af bidrag på forskellige faggrupper i Physica Scripta er ikke ændret i det forløbne år. Den geografiske fordeling af oprindelseslande for bidragene adskiller sig heller ikke væsentligt fra de foregående år. Det samlede antal publicerede sider i de ordinære numre var 1.600, mens specialnumrene (de såkaldte »Topical Issues«) indeholdt 1.376 sider fordelt på fire numre. Dette resultat afviger mindre end 10% fra det Physica Scripta's bestyrelse i 1991 anslog som et rimeligt mål. I årets løb modtog tidsskriftet 406 manuskripter for publikation i de

ordinære numre, heraf blev 65% accepterede. Der er foreløbigt faste aftaler for to special-numre i 1994, men der er fra mange sider vist interesse for denne type publikation, især i forbindelse med internationale konferencer. I løbet af 1993 blev det besluttet at sænke prisen med 50% på »Topical Issues«, der er mere end to år gamle. Tidsskriftet har en stabil økonomi.

Hans L. Pécseli

Acta Zoologica

I 1993 er Acta Zoologica udkommet med fire ordinære hefter med 32 afhandlinger på tilsammen 352 sider. Heraf er 64 sider bekostet af Nordisk Publiceringsnævn. Fra og med 1994 er det ordinære sidetal 320, men nævnet har atter i år bevilget 64 ekstra sider.

Claus Nielsen

UAI, UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE 68. generalforsamling i Bruxelles 12.-18. juni 1994

På denne generalforsamling var 28 landes videnskabsakademier repræsenteret, deriblandt det portugisiske og det rumænske akademi, som nu atter havde tilsluttet sig Unionen efter en længere årrækkes fravær. Desuden havde Luxembourgs, Ruslands, Slovakiets og Tunesiens akademier sendt observatører med henblik på en mulig senere optagelse i Unionen.

Undertegnede var delegerede for Videnskabernes Selskab, og foruden at deltage i generalforsamlingens plenarmøder og møderne i Unionens 41 kommissioner, hvor disses publikationsforetagender blev drøftet – deriblandt de 9 projekter, Selskabet deltager i – havde vi følgende specielle funktioner: Birger Munk Olsen var rapportør for det ene af de to publikationsforetagender, Selskabet har ansvaret for: »Monumenta Musicae Byzantinae«, og blev desuden valgt til medlem af et udvalg, der skal bedømme et nyanmeldt projekt: »Monumenta Medii Aevi«, og ud over at være rapportør for Selskabets andet publikationsforetagende, »A Critical Pāli Dictionary«, deltog Rudi Thomsen i sin egenskab af vicepræsident dels i det indledende forretningsudvalgsmøde og var dels medlem af generalforsamlingens »commission des affaires internes« og »commission des comptes et finances« såvel som af et

udvalg til bedømmelse af det tunesiske akademis ansøgning om optagelse i Unionen.

På generalforsamlingens afslutningsmøde blev både Tunesiens og Slovaqiets akademi optaget som nye medlemmer, og endvidere blev det vedtaget at inddrage et nyt projekt: »Sanskrit Wörterbuch der buddhistischen Texte aus den Turfan Funden«, medens der blev nedsat et udvalg til at bedømme tre andre projekter, som har ønsket at opnå Unionens patronage, nemlig foruden det omtalte projekt »Monumenta Medii Aevi« projektet »CLAVIS« (om tjekkiske sprogmonumenter) og projektet »Katalog over mexikanske vægmalerier«. På samme afslutningsmøde blev det afgående forretningsudvalgsmedlem Handley fra British Academy valgt til ny vicepræsident til erstatning for den afgående, italieneren Roncaglia, som til gengæld overtog den vakante plads som forretningsudvalgsmedlem.

Generalforsamlingen i 1995 vil efter indbydelse fra det tjekiske akademi finde sted i Prag 11.-17. juni.

Birger Munk Olsen Rudi Thomsen

CVA, Corpus Vasorum Antiquorum

Thorvaldsens Museum, fasc. 1, Vases antiques à figures noires, par Torben Melander; og Ny Carlsberg Glyptotek, fasc. 1, Greek Geometric and Archaic Vases, by Jette Christiansen er under redaktionel bearbejdelse m.h.p. en samtidig og ensartet udgivelse. Nationalmuseet, Antiksamlingen: Arbejdet ved CVA har været indstillet p.g.a. samlingens flytning og nyopstilling. AaU, Studiesamlingen ved Institut for klassisk arkæologi, fasc. 1: Arbejdet med dette bind afventer at fornøden arbejdskraft er til rådighed.

Jette Christiansen

NGML, Novum Glossarium Mediae Latinitatis

Af NGML er intet publiceret i 1993. Af Ordbog over Dansk Middelalderlatin (Lexicon Mediae Latinitatis Danicae) udkommer fascikel V i løbet af 1994. For redaktionen står Peter Terkelsen og Otto Steen Due, AaU.

Holger Friis Johansen Birger Munk Olsen

MMB, Monumenta Musicae Byzantinae

Siden sidste beretning (se Oversigt 1992-1993) er der ikke udkommet nye bind i de forskellige underserier. Der arbejdes fortsat med færdiggørelsen af bd. 4-6 af underserien Corpus Scriptorum de Re Musica. Bind 4 (Anonymous: Questions and Answers on the Interval Signs, ed. Bjarne Schartau) vil blive sendt til godkendelse senest i juni 1994, og trykning kan formodes afsluttet tidligt 1995. I slutningen af august 1993 havde MMBs udgiverkomite et 2-dages møde i København, med en langtidsplanlægning af publikationsvirksomheden på dagsordenen. Man vedtog at sætte arbejdet med ialt 11 publikationer i gang, begyndende med to bind i underserien Subsidia. Det drejer sig dels om en indføring i middelbyzantinsk nodeskrift ved Jørgen Raasted, som afløser af H.J.W. Tillyard's Handbook fra 1935, dels om en monografi over Prophetologiets historie, af Sysse Engberg, som opfølging af Prophetologion-udgaven i underserien Lectionaria der udkom i en række fascikler 1938-82. I hovedserien er det tanken at begynde med en facsimile-udgave af et håndskrift af det nytestamentlige epistel-lektionar (Apostolos, ved Christian Hannick). I marts 1994 kunne ph.d. Christian Troelsgård fremlægge sit supplement til fortegnelsen over MMBs samtlige mikrofilm og håndskriftfotografier (An Inventory of Microfilms and Photographs in the Collection of Monumenta Musicae Byzantinae, nyeste revision juni 1992, 210 pp.). Supplementet omfatter mikrofilm som er indkøbt med en bevilling fra Carlsbergfondet – ialt mikrofilm af 59 håndskrifter. MMBs samling består nu af mikrofilm eller fotografier af ca. 700 musikhåndskrifter – de fleste byzantinske, nogle få slaviske, syriske og latinske. Nogle af de 700 håndskrifter er dog ikke komplet affotograferede.

*John Bergsagel Jørgen Raasted
Christian Thodberg Christian Troelsgård*

CPD, A Critical Pali Dictionary

Arbejdet på CPD er fortsat i 1993, og konsonantafsnittets anden fascikel på 67 sider (CPD III.2) med titelblad og List of Contributors blev publiceret i november 1993. Der er siden blevet arbejdet på konsonantafsnittets tredje fascikel (CPD III.3), der forventes udgivet i november 1994.

Ordbogsarbejdet er fortsat sikret økonomisk af Bukkyo dendo kyokai, Tokyo, og Reiyukai, Tokyo, der har tildelt ordbogen USD 100.000, respektive USD 10.000 for 1993, med løfte om fortsat støtte i de kommende år. Ordbogen har endvidere i 1993 fra Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, Paris modtaget FFR 10.000, og fra Kungliga Vitterhets och Antikvitets Akademien, Stockholm, har man modtaget SEK 50.000. Medlemmerne af advisory board er:

Mme Colette Caillat, Paris;
 Sigfried Lienhard, Stockholm;
 professor, Egaku Mayeda, Nagoya;
 professor, Kogen Mizuno, Tokyo;
 professor, dr. Gadjin M. Nagao, Kyoto;
 professor, dr. Manfred Mayerhofer, Wien;
 professor, dr. Tatsuro Yamamoto, Tokyo, og
 dr. Akira Yuyama, Tokyo.

Päli-kommissionens medlemmer er fortsat: Jes Asmussen; Søren Egerod; Olof Lidin, formand; Jørgen Rischel, næstformand, og Rudi Thomsen. Sekretariatets personale udgøres af Ole Holten Pind og Charlotte Hersaa (sekretær). O.H. Pind og Oscar v. Hinüber er fortsat ordbogens redaktører.

Olof Lidin

SNG, Sylloge Nummorum Graecorum

Da dr.phil. Jan Zahle på grund af andre videnskabelige opgaver har måttet opgive arbejdet med publiceringen af de to planlagte supplementbind til Den kgl. Mønt- og Medaillesamlings store Sylloge, har Møntsamlingen indledt forhandlinger med et udenlandsk ekspert i græsk numismatik for at få afsluttet værket.

Rudi Thomsen

LIMC, Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae

Registreringen af materiale i danske museer er afsluttet. I det samlede lexicon er materialet til og med Oiax publiceret (d.v.s. til og med vol. VI 2).

Karsten Friis Johansen

JAI, Jewish Art Index

Det femte bind af Jewish Art Index, »The Copenhagen Volume« udkom i slutningen af juli måned 1994 og blev præsenteret under en højtidelighed i Det kongelige Bibliotek i forbindelse med *The European Association for Jewish Studies'* femte kongres, der blev afholdt i København 14. – 18. august 1994.

Til stede ved præsentationen var hovedredaktørerne for værket, Professor Bezalel Narkiss, Det Hebraiske Universitet i Jerusalem, og Professor Gabrielle Sed Rajna, CNRS Paris og medlemmerne af nationalkomiteen, Jes P. Asmussen, Erik Fischer, overbibliotekar Mirjam Gelfer Jørgensen og undertegnede, som har været formand for komiteen.

Værkets nøjagtige titel er: INDEX OF JEWISH ART, Iconographical Index of Hebrew Illuminated Manuscripts, Volume V, Illuminated Manuscripts of the Copenhagen Collection at the Royal Library, Copenhagen, med forord af Erik Dal og overbibliotekar Erland Kolding Nielsen.

Ulf Haxen

ICSU, INTERNATIONAL COUNCIL OF SCIENTIFIC UNIONS

Videnskabernes Selskab er det danske medlem af ICSU, og Danmark er medlem af samtlige unioner under ICSU. For hver union er der en dansk nationalkomite (se disses beretninger). Hver nationalkomite har et medlem i Den dansk ICSU-nationalkomite, der varetager den danske tilknytning til ICSU og tillige tager sig af de problemer og forskningsprogrammer, som behandles af ICSU.

ICSU's medlemmer er dels de internationale unioner, dels nationale akademier eller lignende organisationer. ICSU's formål er at fremme internationalt samarbejde om forskning, og organisationen tager sig dels af generelle problemer, dels af interdisciplinære forskningsprogrammer.

Med 3 års mellemrum afholdes ICSU's generalforsamling. I oktober 1993 blev generalforsamlingen afholdt i Santiago, Chile. På grund af undertegnedes sygdom blev Danmark repræsenteret af Dr. Eigil Ungstrup. Ved generalforsamlingen besluttede man (med modstand fra bl.a. Danmark) at udvide General Committee, hvilket

lægger yderligere pres på finanserne. Danmark har i en årrække indtaget den holdning, at kontingentforhøjelserne ikke burde overstige væksten i de nationale forskningsbevillinger, der betaler kontingenterne. Da dette synspunkt ikke er slået igennem, har vi foretaget løbende tilpasning af det danske kontingent ved at gå ned på et lavere trin i betalingskalaen. Denne politik vil blive fortsat.

Generalforsamlingen vedtog desuden at optage tre nye videnskabelige unioner (for hjerneforskning, jordbundsforskning samt antropologi). Som følge heraf har Videnskaberne Selskab i foråret 1994 besluttet at oprette nationalkomiteer på de pågældende områder.

En af ICSU's vigtigste opgaver har i en årrække været at sikre et frit internationalt samarbejde om forskning. En stående ICSU-komite (med undertegnede som dansk repræsentant) medvirker til princippet realisering, bl.a. ved at formidle visum til forskere, der vil deltage i møder i lande, som deres regering ikke har diplomatiske forbindelser med. Danmark har i princippet varmt støttet bestræbelserne for at sikre alle forskere fri adgang til kongresser og møder, til samarbejde med andre forskere, samt til at publicere i og erhverve de internationale tidsskrifter. Den mange-årige boykot af Sydafrika og den aktuelle boykot af Serbien har imidlertid vist, at der ikke blandt politikerne er forståelse for værdien af at håndhæve dette princip.

Som nævnt er Danmark medlem af alle de unioner under ICSU, der varetager samarbejdet inden for de enkelte fag. Derimod er Danmark kun medlem af nogle af de mange komiteer og programmer, der koordinerer den tværfaglige eller regionale forskning. Den danske ICSU-nationalkomite behandler forslag til dansk medlemskab og foretager også en evaluering af udbyttet af de organer, som vi allerede er medlem af. Komiteen afvejer her den konkrete danske interesse med bl.a. omkostningerne.

Axel Michelsen

COSPAR, Committee on Space Research SCOSTEP, Scientific Committee on Solar Terrestrial Physics

Der skal vælges en ny præsident for SCOSTEP i juni 1994 til afløsning af professor B. Hultqvist. Der er 3 nominerede, professorerne Rycroft, Oya og C.H. Liu. Efter samtale med professor Ung-

strup og en uformel rundspørge blandt mine kolleger har jeg på Danmarks vegne brevstemt på professor Rycroft som præsident og professor C.H. Liu som vice-præsident.

Ib Steen Mikkelsen

IAU, International Astronomical Union

Ved hjælp af IAU's »Information Bulletin« orienteres danske astronomer om unionens virksomhed. Der har været afholdt en række kollokvier og symposier med dansk deltagelse. Forberedelsen af generalforsamlingen i 1994 i Haag er påbegyndt.

Poul Erik Nissen

ICL, Inter-Union Commission on the Lithosphere

ICL's aktiviteter er centreret om emner i relation til Det internationale Lithosfæreprogram (ILP). Nationalkomiteen får informationer om ICL's og ILP's aktiviteter hovedsageligt gennem ILP's årsrapport, der udgives af ILP's sekretariat. Nationalkomiteens medlemmer formidler oplysninger videre til de danske institutioners forskningsgrupper. Nationalkomiteen har diskuteret nye danske tiltag inden for lithosfæreforskning. Danske forskere har i det forløbne år deltaget i en række internationale møder og workshops inden for og i relation til ILP's forskningsområde. Der er et betydeligt dansk engagement i det såkaldte EUROPROBE program, der udover at være et ILP projekt også udgør et videnskabeligt program under ESF. Der er stigende aktivitet omkring dybseismiske undersøgelser af lithosfæren i det danske og tilgrænsende område (internationale projekter som BABEL og MONA LISA) samt i »det nordatlantiske område«, hvor der udføres ODP (Ocean Drilling Programme) borerer ved Grønland, og hvor der med støtte fra Danmarks Grundforskningsfond planlægges nye, omfattende lithosfæreundersøgelser.

Niels Balling

IGBP, International Geosphere-Biosphere Programme

Nationalkomiteen afholdt i 1993 et møde den 14. juni samt endnu et møde den 6. januar 1994. Mødet den 14. juni 1993 koncen-

trerede sig især om EU's ENRICH netværk samt om komiteens ønske vedrørende udgivelsen af en kort engelsksproget pamflet om danske IGBP aktiviteter. På mødet den 6. januar 1994 diskuteredes atter IGBP komiteens ansigt udadtil samt nyvalget af komiteens medlemmer til april 1994. Inden for de mange IGBP programmer fandt komiteen stadig, at de største danske interesser og engagement forefindes inden for PAGES, GCTE, BACA og IGAC, hvilket ikke udelukker, at væsentlige danske projekter eksisterer inden for andre IGBP områder. Komiteen beklager stadig, at der ikke eksisterer et officelt dansk IGBP program, hvilket kan undre set på baggrund af politikernes utrolige interesse for miljøproblemer.

Claus Hammer

IGU, International Geographical Union

Sommeren 1996 afholdes den 28. internationale geografkongres i Haag. Der ventes 4.000 deltagere og den danske nationalkomite har påtaget sig en del af værtskabet for arrangementet. Temaet for kongressen er: »Man, Land and the Sea«. Tre danske ekskursioner er optaget på post-kongresprogrammet, nemlig 1) Kystmorfologi langs den jyske vestkyst fra Tønder til Skagen. 2) Geoøkologi og geografiske problemstillinger i arktisk/subarktisk regi. Sydgrønland med base i Narsarsuaq. 3) Generel landsdækkende ekskursion, cross-Denmark med overvejende kulturgeografisk indhold. Nationalkomiteen har indledt arbejdet med at planlægge disse aktiviteter.

Fagets generelle stilling i undervisningen er et andet emne, der drøftes i nationalkomiteen. Aktuelt gennemføres en folkeskolereform, som indebærer, at geografi får selvstændig fagstatus på 7. og 8. klassetrin, men ikke på 9. Faget skal give forståelse for andre kulturer og for menneskets samspil med naturen. Et nyt fag: natur og teknik skal desuden omfatte dele af geografien. Med henblik på en forbedret kontakt til undervisningssektoren er formanden for Geografforbundet fra 1994 inviteret til at deltage i nationalkomiteens møder som observatør.

Det internationale samarbejde udøves i arbejdsgrupper og disciplinspecifikke komiteer. Danske geografer deltager aktivt heri. Nationalkomiteen varetager desuden distributionen af informationer

om internationale aktiviteter herunder af IGU's løbende serie: IGU Bulletin.

Sofus Christiansen Christian Wichmann Matthiessen

IMU, International Mathematical Union

Efter indstilling fra Nationalkomiteen har Videnskabernes Selskab godkendt oprettelsen pr. 1.1.1994 af en dansk kommission under ICMI (International Commission of Mathematical Instruction). Nationalkomiteen har forestået udarbejdelsen af det danske bidrag til 10. udgave af World Directory of Mathematicians. Om den danske deltagelse i unionens arbejde kan oplyses følgende: Professor Mogens Niss, RUC, er sekretær for eksekutivkomiteen for ICMI. Docent Martin P. Bendsøe, DTU, afløser den 1.1.1994 lektor Bent Hirsberg, Vejle, som dansk delegeret til ICMI. Lektor Kirsti Andersen, AaU, er sekretær for eksekutivkomiteen for ICHM (International Commission on the History of Mathematics). Docent Jesper Lützen, KU, er dansk delegeret til ICHM.

Bent Fuglede

INQUA, International Union of Quaternary Research

Den danske nationalkomite har p.t. 9 medlemmer. Der afholdes årsmøde i foråret 1994. I beretningsperioden har Stig Schack Pedersen, DGU, og Johannes Krüger, Geografisk Institut, KU, deltaget i et symposium i Regina, Canada, arrangeret af arbejdsgrupperne for »Glacial Tectonics« og »Mapping Glacial Deposits« under kommissionen on Formation and Properties of Glacial Deposits. Jens Tyge Møller, Geologisk Institut, AaU, og Kaj Strand Petersen, DGU, har deltaget i et symposium i Belgien-Holland arrangeret af subkommissionen on Shorelines of Northwest Europe. DGU og Geologisk Institut, KU, forbereder afholdelse af to ekskursioner til Danmark i tilknytning til den XIV. internationale INQUA kongres i 1995 i Berlin. Nationalkomiteens sekretariat orienterer løbende, mens de forskere, der er tilknyttet INQUA's kommissioner og subkommissioner, orienteres direkte fra de respektive sekretariater.

Johannes Krüger

IUBMB, International Union of Biochemistry and Molecular Biology

Nationalkomiteen har afholdt et møde. Nationalkomiteen modtager løbende informationer fra IUBMB, såsom IUBMB Circulars, IUBMB News Letters og FEBS Bulletin, der videreformidles. I lighed med tidligere år foregår aktiviteterne overvejende i de foreninger og selskaber, nationalkomiteen repræsenterer. Biokemisk Forening med 1015 medlemmer har afholdt 12 møder plus 1 minisymposium. Biologisk Selskab med 670 medlemmer har afholdt 14 møder. Jydsk Biologisk Selskab med 150 medlemmer har afholdt 15 møder. Selskab for Klinisk Kemi med 406 medlemmer har afholdt 6 møder samt en 2-dages national kongres. Nationalkomiteen har primært via disse selskaber informeret hovedparten af danske biokemikere og molekylærbiologer om internationale aktiviteter, bl.a. IUBMB, FEBS (Federation of European Biochemical Societies) og EMBO (European Molecular Biology Organization). Nordisk samarbejde på biokemi/molekylærbiologi området bliver koordineret af Nordisk Komite for Biokemi og NOMBA (Nordic Molecular Biology Association). MOMBA Bulletin er udgivet af redaktør Kurt Dejgaard, Institut for Medicinsk Biokemi, AaU.

Brian Clark

IUBS, International Union of Biological Sciences

Nationalkomiteen for IUBS har i 1993 afholdt et møde og er fortsat engageret i de i tidligere årsberetninger omtalte aktiviteter. Den er bl.a. repræsenteret i IGBP. Den har meddelt IUBS-sekretariatet i Paris, at Danmark er interesseret i deltagelse i programmet DIVERSITAS, specielt i bidrag til en planlagt liste over alle arter af organismer og i samarbejde mellem DIVERSITAS og det danske forskningsprogram Center for Tropical Biodiversity (CTB), der har forskningsprojekter i gang i bjergskovene i Andes og Østafrika, og hvori biologiske institutter og museer i Århus og København deltager.

Ole E. Heie

IUCr, International Union of Crystallography

IUCr udgiver tidsskrifterne *Acta Crystallographica*, sektion A, B, C og D samt *Journal of Applied Crystallography*. Desuden udgives de omfattende tabelværker *International Tables for X-ray Crystallography* og *Structure Reports* samt fortegnelsen *World Directory of Crystallographers*. I 1993 er der påbegyndt en regelmæssig udsendelse af et IUCr Newsletter til alle krystallografer, som er registreret i *World Directory*. Hvert tredje år afholdes *International Congress and General Assembly*, senest i august 1993 i Beijing, Kina. Et betydeligt arbejde udføres i de faglige udvalg og kommissioner, som er nedsat af IUCr, og hvor flere danske krystallografer for tiden har sæde. Forbindelsen til IUCr varetages af den danske nationalkomite, som også foranlediger, at der afholdes danske krystallografmøder, sædvanligvis et hvert år. Nationalkomiteen er endvidere ansvarlig for, at *Cambridge Crystallographic Database* er tilgængelig for danske forskere, men udgifterne hertil dækkes af brugerne.

Niels Thorup

IUGG, International Union of Geodesy and Geophysics

Nationalkomiteen har i 1993 holdt et møde. Nationalkomiteen følger gennem sine repræsentanter arbejdet i nationalkomiteerne for ICSU, IUGS, ICL og IGBP. På IUGG's seneste generalforsamling blev mange danske forskere indvalgt i et antal kommissioner og arbejdsgrupper, og nationalkomiteen har med tilfredshed konstateret det aktive engagement i unionens videnskabelige arbejde. Der er en stor dansk repræsentation i IUGG's administrative organer og det skal fremhæves, at Danmark besætter posten som kasserer i unionens bureau. Nationalkomiteen koordinerer den danske deltagelse i unionens arbejde og følger i øvrigt de internationale aktiviteter inden for geodæsi og geofysik. Information om nationalkomiteen og IUGG's aktiviteter formidles gennem komiteens associationsrepræsentanter og øvrige medlemmer til danske forskere i de berørte institutioner. *Unionens Chronicle* som i 1993 udsendtes i 6 numre, udgør en vigtig informationskilde. Hertil kommer associationernes Newsletters og andet materiale, som det

påhviler associationsrepræsentanterne at distribuere til relevante geodætiske og geofysiske institutioner.

C.C. Tscherning

IUGS, International Union of Geological Sciences

Nationalkomiteen har i 1993 afholdt 3 møder. I forlængelse af Naturvidenskabelige Uddannelsesråds evaluering af geologiuddannelsen i Danmark har nationalkomiteen fremsendt en udtalelse om rapporten. Nationalkomiteens formand har i april deltaget i et fællesmøde med de nordiske geologiske nationalkomiteer og IUGS's sekretær. Nationalkomiteernes rolle blev diskuteret. Den danske nationalkomite har som resultat af mødet igangsat en revision af sit kommissorium, således at dette, foruden som hidtil at udtrykke administrationen af IUGS-medlemskabet, også markerer, at nationalkomiteen søger at fremme geologiens anvendelse i samfundets tjeneste. Nationalkomiteen har konstateret en aftagende dansk deltagelse blandt danske geologer i IGGP-projekter. En af årsager kan være forringede finansieringsmuligheder, fx i forhold til projekter i EU-regi. Nationalkomiteen vil gennem sine medlemmer øge sin informationsvirksomhed om IUGS og IGGP på universiteterne og de danske geologiske institutioner.

Bjarne Leth Nielsen

IMA, International Mineralogical Association

Danske mineraloger er i 1993 løbende blevet informeret om arbejdet i IMA på møder i Mineralogisk Klub. På generalforsamlingen i Mineralogisk Klub i oktober valgtes repræsentanter for den kommende periode, hvilket betød følgende ændringer i forhold til fortegnelsen i Oversigten for 1992-1993: Lektor, dr. E. Makovicky: Classification of Minerals; lektor, cand.scient. O. Johnsen: National Representative and voting delegate. Der blev ikke udpeget et dansk medlem af Commission on Museums. Arbejdet har i 1993 været præget af forberedelserne til den kommende 16. generalforsamling i IMA, som holdes i Pisa i september 1994. Næste generalforsamling, som holdes i 1998, vil sandsynligvis finde sted i Canada. I Pisa skal der vælges nye formænd, næstformænd og sekretærer i flere kommissioner og arbejdsgrupper. Aktiviteten har som

i tidligere år været størst i kommissionen for New Minerals and Mineral Names, hvor 62 forslag til nye mineraler er blevet behandlet tillige med en række forslag til diskrediteringer og nomenklaturrevisioner. I museumskommissionen er det besluttet at udsende en 3. udgave af World Directory of Mineral Collection, et arbejde som det danske medlem er redaktør af.

Ole Johnsen

IUHPS, International Union of History and Philosophy of Science

I beretningsåret er der udsendt to numre af »Orientering: Meddelelser fra den danske nationalkomite for videnskabshistorie og videnskabsfilosofi« (10. årgang). Nationalkomiteen har afholdt et enkelt møde. Årsmødet afholdtes 19.-20. november 1993 på Institut for de eksakte videnskabers historie, AaU. Temaet for den første dags foredrag var »Naturvidenskab og teologi«. På andendagen var der, ud over en række foredrag, rundvisning på Steno museet. Unionens »XIX International Congress of History of Science« afholdtes i Zaragoza (Spanien) den 22.-29. august 1993. Her bidrog Danmarks 5 deltagere med ialt 5 foredrag. Favrholdt deltog i generalforsamlingen, hvor det blev vedtaget af afholde den XX. kongres i Liège i 1997. Helge Kragh blev indvalgt som sekretær i eksekutivkomiteen til denne kongres.

Fritz Saaby Pedersen David Favrholdt

IUIS, International Union of Immunological Sciences

Nationalkomiteen har i 1993 fortsat samarbejdet med det Bioteknologiske Forskningscenter for Signalpeptider gennem afholdelse af ugentlige offentligt tilgængelige møder på Rigshospitalet, Tagensvej. Her har unge og yngre forskere fremlagt aktuelle og kontroversielle videnskabelige problemer i immunologien til almindelig diskussion.

Arne Svejgaard

IUMS, International Union of Microbiological Societies

Danske mikrobiologer er blevet orienteret om unionens arbejde gennem Danmarks Mikrobiologiske Selskab samt Virologisk Selskab. I indeværende år har der været afholdt møder omhandlende klonstrukturer og karakterisering af mikroorganismer ved hjælp af 16S RNA analyser samt om virologiske problemstillinger. Der blev endvidere afholdt et heldagsmøde sponsoreret af Novo Nordisk A/S, hvor yngre mikrobiologer har præsenteret deres specialer og ph.d. projekter. Ved sidste års arrangementer var mødedeltagelsen ringe. Dette års arrangementer har til gengæld været velbesøgte, hvilket vi tilskriver invitationen af udenlandske foredragsholdere til møderne.

Peter Westermann

IUNS, International Union of Nutritional Sciences

Nationalkomiteen har i 1993 holdt 2 møder, hvor det første fortrinsvis handlede om etableringen af Ernæringsrådet, der er etableret på initiativ af Den Alm. Danske Lægeforening og en række brancheorganisationer inden for fødevarerindustrien. Adjunkt, ph.d. Jóhanna Haraldsdóttir repræsenterede komiteen på generalforsamlingen i IUNS i Adelaide, Australien 28.-30. september 1993. Fra dansk side er der især interesse for aktiviteterne i IUNS's 16 videnskabelige komiteer, hvor Danmark ikke er repræsenteret. Der vil fremover blive taget skridt til at danske eksperter bliver repræsenteret i de relevante komiteer. Det 2. møde i nationalkomiteen omhandlede bl.a. dette spørgsmål, ligesom komiteen vil arbejde for i højere grad at blive høringsberettiget i ernæringsspørgsmål, samt for en opgradering af ernæringsundervisningen ved de sundhedsvidenskabelige fakulteter i Danmark.

Arne Astrup

IUPAC, International Union of Pure and Applied Chemistry

Nationalkomiteen kører i disse år på lavt blus. Det betyder, at vi passer forbindelsen med IUPAC, publicerer mødemeddelelser i bladet Dansk Kemi og sender delegater til Unionens generalforsamling. Omkostningerne betales af Kemisk Forening.

Sven E. Harnung

IUPAP, International Union of Pure and Applied Physics

Nationale og internationale aktiviteter foregår i regi af Dansk fysisk Selskab (DFS) og European Physical Society (EPS). DFS nyvælger bestyrelse i begyndelsen af 1994. Denne, suppleret med de danske medlemmer af IUPAP's faglige underkomiteer, udgør nationalkomiteen. EPS arbejder fortsat med at omstrukturere sig til en egentlig europæisk forening med 60.000 medlemmer. IUPAP ydede i 1993 økonomisk støtte til XVIII International Conference on the Physics of Electronics and Atomic Collisions, som arrangeredes af Institut for Fysik og Astronomi, AaU, 21.-27. juli.

Nils O. Andersen

IUPS, International Union of Physiological Sciences

I 1993 har professor Axel Michelsen – efter forslag fra nationalkomiteen – ved 32. Congress of International Union of Physiological Sciences i Glasgow holdt kongressens August Krogh Lecture: »Transfer of information during honeybee dances, studied by means of a mechanical model«, og formanden har (ligeledes efter invitation) ved symposiet »Legislation for Animal Experiments« holdt foredraget »Importance of Involvement of Organizations for Fighting Diseases in Animal Legislation and Control«. Formanden har ved eksekutivkomiteens møde i Glasgow deltaget i valg af New Zealand som værtsland for den 34. internationale kongres.

Niels A. Thorn

IUTAM, International Union of Theoretical and Applied Mechanics

Informationen om IUTAM's og nationalkomiteens arbejde formidles især gennem Dansk Center for Anvendt Matematik og Mekanik (DCAMM), som tæller 130 danske medlemmer. I dagene 15.-17. marts afholdt DCAMM et internt seminar på Gl. Avernæs, Sydlyn, med 17 foredrag samt 34 korte præsentationer af ph.d.-arbejder inden for IUTAM's arbejdsområder. Seminaret havde 63 deltagere. En væsentlig aktivitet for IUTAM har også i 1993 været afholdelse af en række symposier, der har dækket et bredt spektrum af emner fra faststof- og fluidmekanik. Med baggrund i den

betydelige aktivitet i Danmark inden for IUTAM's fagområde, er der danske deltagere i de fleste af IUTAM's symposier. Professorerne F. Niordson, N. Olhoff og P. Terndrup Pedersen repræsenterer den danske nationalkomite i IUTAM. I 1993 har der i Danmark været arbejdet på at forberede et IUTAM-Symposium med titlen: »Microstructure-Property Interactions in Composite Materials«, der skal afholdes på AUC i august 1994.

P. Terndrup Pedersen

SCOR, Scientific Committee on Oceanic Research

Den danske komite for SCOR udgøres af Dansk Nationalråd for Oceanologi. Dette har 16 medlemmer, som repræsenterer en bred kreds af de institutioner, der i Danmark er beskæftiget med havundersøgelser. De danske medlemmer af SCOR er forskningschef Merete Reuss (DMU), lektor Peter Kofoed Bjørnsen (KU) og seniorforsker Birger Larsen (DGU). Nationalrådet har holdt et møde i 1993 med M. Reuss som formand. Sekretær er B. Larsen. Der er planlagt det 8. danske havforskermøde til januar 1994 i Odense. 31. Executive Committee SCOR meeting blev holdt i september i Qingdao, Kina, uden dansk repræsentation. Nationalrådet har udnævnt en dansk komite for World Ocean Circulation Experiment (WOCE). Denne komite, som har Erik Buch som formand, varetager planlægningen af det danske engagement i WOCE, i tæt samarbejde med de øvrige nordiske lande. International Oceanic Council (IOC) afholdt den 17. generalforsamling i Paris i marts. Som danske repræsentanter deltog P.K. Bjørnsen (KU), Bent Rasmussen (DMI) og Øjvind Moestrup (KU). Der arbejdes på at få et IOC/SCOR »Science and communication Center on Harmful Algae« til København. Finland er nu nordisk repræsentant i Executive Council. Danmark finansierer to associate Experts ved IOC.

Merete Reuss Birger Larsen

WCRP, World Climate Research Programme

I året 1993 har komiteen holdt 2 møder. Der har ikke været direkte internationale aktiviteter, men udviklingen på den internationale front m.h.t. de videnskabelige programmets udvikling følges nøje. Dette gælder også EU's forskningsprogrammer. Komiteen

modtager løbende publikationer fra WCRP/ICSU. Nationalkomiteen har i 1993 startet en ny aktivitet, idet vi en gang pr. år vil udarbejde et resumé over nye klimaforskningsresultater og give dem vore betragtninger med på vejen. Dette gør vi for at komiteen derved får det ønskede overblik og samtidig, fordi vi mener det kan være til hjælp for andre i bedømmelsen af de mange informationer, der sendes ud om emnet klima. Nationalkomiteen vil i 1994 nedsætte en arbejdsgruppe, der specielt skal tage sig af stratosfærens rolle i klimasystemet.

Aksel Walløe Hansen

CIOMS, COUNCIL FOR ORGANIZATIONS OF MEDICAL SCIENCES

CIOMS XVth Assembly afholdtes i Geneve den 13. september 1993 med fremlæggelse af følgende hovedpunkter:

CIOMS har taget initiativet til og har koordineret 3 langtids programmer:

1. *Bioethics and Health-policy Ethic* en international dialog med udvikling af retningslinier for Ethical Review of Epidemiological Studies, og for Biomedical Research Involving Human Subjects.

Den XXVIIIth CIOMS Conference on Ethics, Health Policy and Health Research afholdtes i Mexico i april 1994.

Yderligere er XXIXth CIOMS Conference on Ethical Issues in Health Care for the Elderly planlagt for efteråret 1994 eller begyndelsen af 1995, formentlig i Prag.

2. *Drug Development and Use – Medical, Social and Economic Implications*:

Af stor betydning er her det af CIOMS organiserede samarbejde mellem myndigheder, medicinalfabrikker og læger om harmonisering af rapportering af og terminologi for lægemiddelbivirkninger, og en opdatering af informationer om drug-safety.

3. *International Nomenclature of Diseases*

Rækken af publikationer omfatter nu:

Infectious Diseases, 1985-87; Diseases of the Lower Respiratory Tract, 1979; Cardiac and Vascular Diseases, 1989; Diseases of the Digestive System, 1990; Metabolic, Nutritional and Endocrine

Disorders, 1991; Diseases of the Female Genital System, 1992; Diseases of the Kidney, Lower Urinary Tract and the Male Genital System, 1992.

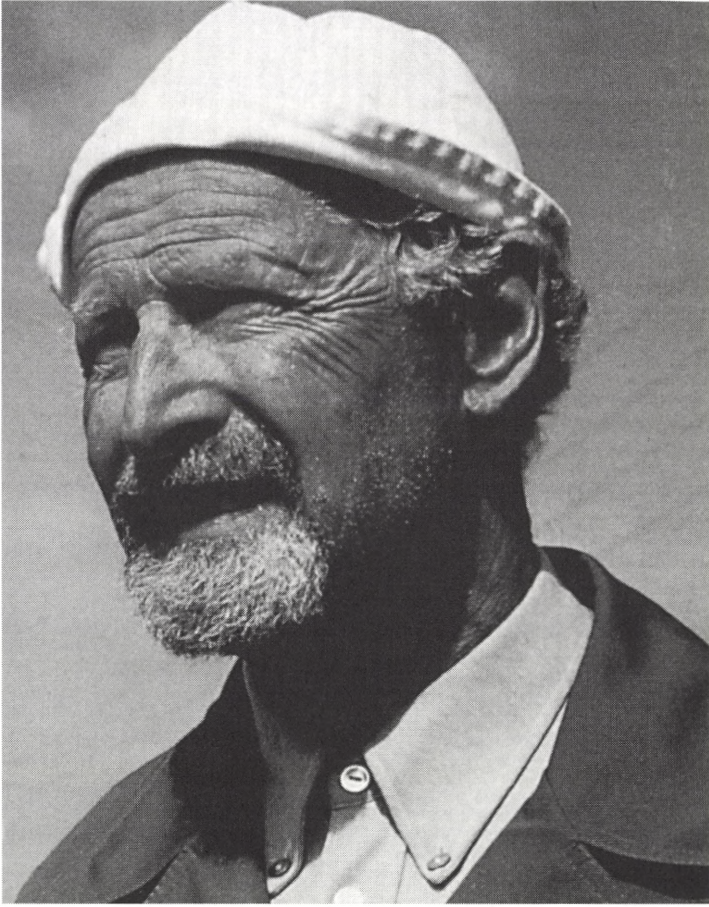
»Diseases of Blood and the Immune System« ventes afsluttet i 1994, forudsat nødvendig finansiering. »Diseases of the Nervous System« er under forberedelse, idet der først planlægges »A Glossary of Neurological Terms«.

Følgende bind er eller vil blive forberedt:

»Psychiatric Disorders«, »Diseases of the Muscoskeletal System«, »Diseases of the Skin«, og »Diseases of the Ear, Nose and Throat«. Nærmere oplysninger kan fås hos Generalsekretær, Dr. Z. Bankowski, Geneve.

CIOMS årlige publikation Calendar of Congresses of Medical Sciences findes i sekretariatet. CIOMS økonomi er stram og gennemførelse af fortsatte aktiviteter er helt afhængig af støtte udefra.

J. Chr. Siim

Jarvis Byrum

Jannik Bjerrum

5. april 1909 – 29. august 1992

Af Claus Schäffer

Jannik Bjerrum har jeg kendt bedre end næsten noget andet menneske. Derfor forekom det mig umiddelbart at være en taknemmelig opgave at skulle tale om ham; men da jeg i mine tanker forsøgte at løse denne opgave, fandt jeg det svært at få dens facit til at blive lig med min ven Jannik, som jeg i øvrigt aldrig følte jeg var blevet helt klog på. Lad mig begynde med mit første indtryk.

I det auditorium, hvor Bjerrum holdt sin første forelæsning som professor ved Universitet, sad jeg som nybagt student med 80 andre, der var blevet polyteknisk studerende. Det var i 1948. Allerede fra begyndelsen udstrålede Bjerrum imødekommenhed i en verdensjern form. Senere bekræftedes det, at han altid var venlig og uformel og dertil aldrig selvhøjtidelig, og dette sidste var dengang lidt af et særkende i professoral sammenhæng. Han havde den egenskab, at han tænkte hurtigere, end han talte, hvilket medførte, at han havde ufuldendte sætninger, når han forelæste. Var der ikke også hele sætninger, der manglede? Det føltes, som om han i øjeblikke ikke var sig vores tilstedeværelse bevidst. Han var høj, tynd, men kraftig i statur, mild, upoleret, lidt hvalpet i sine bevægelser, lidt ubehjælpelig i sit sprog og i måden, han håndterede eksperimenterne på, men frygtløs – også på vores vegne – og pludselig kunne han, efter at have set lidt forvirret ud, råbe igennem den lukkede dør til forværelset: Frk. Wulff, hvor er saltsyren? Hans stemme var karakteristisk, høj i lejet, når han råbte, men snarere behagelig end det modsatte. Den manglede ethvert spor af aggressivitet. Forelæsningsassistenten kom ind, tog flasken fra bordet foran ham og rakte ham den. Han tog imod flasken med den mest egenartede mimik, som syntes at lade forstå, at det var pænt af hende, at hun var gået i byen for ham, men at det i øvrigt var en selvfølge, at hendes ærinde havde været succesfuldt.

Men det var svært at samle trådene fra Bjerrums forelæsninger. De var for særprægede og farverige for forsamlingens baggrund.

Der rejste sig kritiske røster, men de kom aldrig – som heller ikke forventet dengang – til officielt udtryk. Det skyldtes dels tiden og dels Bjerrums hele forsonende fremtoning, og jeg tror, at det paradoksalt nok virkede formildende, at han var uhøjtidelig, gik med snørøstøvler, og at han slæbte på fødderne. Kort sagt, at han var speciel.

En måned eller to senere fortalte han om sine egne undersøgelser. Jeg husker, at emnet var cadmiumionens kompleksdannelse. Den kedelige, på ethvert plan farveløse, cadmiumion. Nu havde usikkerheden forladt ham; han talte helt frit og endte med at forkynde, at cadmiumionen i stærk ammoniak optog den femte og den sjette ligand, helt imod hvad man før havde troet. Selve dette stykke naturhistorie var vel ikke særlig interessant for os, men det perspektiv, der lå i at udfinde helt ny viden om verden, gik ved denne forelæsning op for mange af os, her i vores første semester. Og samtidig så vi en ny side af Bjerrum: livsglæden og en næsten barnlig begejstring. Det var siden hans særkende iblandt vore lærere. Han blev tilgivet på én gang; jeg tror af alle, der var til stede.

Alverden kaldte ham Jannik – også før fornavnene holdt deres indtog. Men de fleste tiltalte ham, professor Bjerrum. Jeg er Jannik, jeg har Bjerrum på, sang jeg for ham dengang, han blev 60. Ja, han havde sandelig trods sin egenart Bjerrum på. Hans familiesituation i lige linie, før ham såvel som efter ham, er lige så usædvanlig som hans egen personlighed.

Lad mig begynde med efter. Jannik Bjerrum efterlader sig syv børn, alle akademikere, hvoraf de fire beskæftiget med videnskabelig virksomhed af kemisk tilsnit. Og så er der 24 børnebørn. Og bag denne rigdom kunne man i alle årene finde den uafhængige Grethe, der havde valgt at kvitte sit medicinstudium til fordel for sin charmerende kemilærer Jannik. Janniks liv uden Grethe ligger uden for menneskelig forestillingsevne. Hun fødte, arbejdede, var der altid, styrede mildt, men fast, tog sig af akutte behov, forkælede og skabte et fristed for al dette leben uden at forlange så meget som det mulige af den distræte professor, som hun på mange måder beundrede og så op til, men samtidig iagttog med et vist klar-syn. De var en selvfølge for hinanden, i en sikker borg. Han kunne leve for sin videnskab, støttet af Grethes sympati og uden nogen jalousi.

Jeg husker et selskab for den australske kemiker R. S. Nyholm engang i tresserne. Familien boede i en af Carlsbergs store villaer. Alle børnene var aktive deltagere i selskabet. De mindre havde hver deres speciale. De præsenterede deres forskellige samlinger og talte frit og ugenert om dem, uafficeret af de fremmede mennesker og den bristende sprogkontakt. Én viste tryllekunster. Nyholms særlige evner for at spille en central rolle i ethvert selskab forstyrredes ikke af børnenes aktive deltagelse, selvom ingen prøvede at regulere børnene. Efterhånden som aftenen skred frem, faldt de små individualister en efter en i søvn på gulvet eller i perifere lænestole. Selskabet var en pragtfuld oplevelse af Janniks hjemmebane: alle disse uafhængige operatører, der alligevel udgjorde et team.

Og så ser vi lidt tilbage. Jannik Bjerrum var blevet født på solsidens af Danmark i 1909 og var ved skæbnens gunst og ved et travlt liv forblevet en lykkens pamfilius. En opvækst med tre yngre søstre og altid tæt på en kærlig mor havde været med til at skabe dette livsduelige menneske.

Farfar, Jannik, og far, Niels, var ligeledes travle professorer, farfar ved Universitetet, far ved Landbohøjskolen fra 1914. Farfar var øjenlæge, dr.med.; far var mag.scient. i kemi og dr.phil. på basiske krom-forbindelser. Farfars søster Kirstine, gift Meyer, var fysiker og dr.phil. på temperaturbegrebets udvikling. Kirstine var med til at forvandle vores lille drømmer, Jannik, der havde svært ved at læse, i lidt mere udadventt retning. Hun kunne skabe interesse for mange ting og få Jannik til at sidde stille. Regning gik det ret godt med; men det var historie, der vakte Jannik. Denne interesse holdt sig og kom ham til hjælp i hans senere hverv som regensprovst, hvor han kunne øse af sit historiske overblik, når han måtte holde taler ved traditionelle lejligheder. Også som rejsende prorektor, kom hans historiekundskab ham til gode.

Det farfædrene hus ved Øresund samlede gæstfrit hjemmets venner og store kreds, og dette fortsatte efter farfaderens død i 1920. Jannik udgjorde sin lille del af dette levende hus fra sin tidligste barndom og boede der en tid, indtil han kunne få sit eget værelse hjemme.

Hver anden sommer gik turen til hans mor Ellens hjem i Randers, hvor Ellens far Peter Dreyer var vinhandler. De manglede ikke noget i den familie, og da de senere var flyttet til København, fik

Jannik et nært forhold til sin mors yngre broder Jørgen, der siden oprettede Ellen og Niels Bjerrums Kemikerpris.

Der var stor aldersspredning i familien. Janniks farbror, den aktive Hans Adolf, der kun var 7 år ældre, inddrog Jannik i sin virksomhed. Farbroderen fik senere egen ingeniørforetning i London.

Efterhånden som Jannik blev voksen, deltog han mere og mere i sejlture med faderen og dennes venner. Sammen med bl. a. Niels Bohr og Ole Chiewitz, senere medlem af Danmarks Frihedsråd, ejede Niels en båd, og det må have været en stor oplevelse for unge Jannik at høre på disse mænds mængehånde drøftelser.

Jannik Bjerrums far var Danmarks mest fremtrædende videnskabsmand på kemiens område. Han havde givet så originale bidrag til både den uorganiske og den fysiske kemi, at han mærkbart havde forandret disse emner, og han havde dertil nærmest verdensprioritet på, hvad vi i dag kalder kemisk fysik. Denne kæmpe var tilmed en stærk og dominerende personlighed, som det ikke var let for Jannik at hamle op med. Men Jannik havde sine robuste sider. (Måske var det dog en psykologisk konsekvens af faderens specifikke kritik, at Janniks udvikling som chauffør af eget køretøj langt fra kom til at stå mål med hans evner som cyklist, som han bevarede næsten til det sidste.) Selvom Jannik utvivlsomt havde megen glæde af sin fars kemiske stormægtighed og sociale netværk, tror jeg sjældent det flød med opmuntringer fra faderens hold. I al fald genoplevede jeg Jannik med en usikkerhed, som den jeg havde oplevet ved mit første møde med ham ved hans første forelæsning, de gange jeg så ham sammen med sin far. De to mænd var begge morsomt hurtige tænkere, men ellers kunne deres forskellighed næsten få en til at være blind for en umiskendelig familielighed i det ydre.

Mens vi taler om Jannik Bjerrums far, er det naturligt at omtale det kemiske bo, som Jannik overtog dengang, han begyndte som videnskabsmand, da han var 21. Dengang anså den kemiske verden det emne, Jannik valgte og holdt fast ved, for mest at tilhøre området fysisk kemi. På den anden side var folk mindre specialiserede da, og den begrebsmæssige opdeling havde ikke megen praktisk konsekvens. I dag ville man kalde Jannik for uorganiker.

Dengang Niels Bjerrum var ung i begyndelsen af århundredet,

var der netop sket to gennembrud i dette grænseområde imellem fysisk og uorganisk kemi, og de var endnu så nye og så epokegørende, at få forstod deres revolutionerende antagelser og færre den skillelinie, de lagde imod den organiske kemi. Her havde man molekyler, som van't Hoff og le Bel havde gjort tredimensionale i et skema med faste valenser for de forskellige indgående atomer. I den uorganiske kemi havde man derimod helt uoverskuelige forhold, hvor valensmættede forbindelser næsten altid var sultne, ja så glubske, at fx forbindelser af divalente metaller ofte kunne binde sig stærkt til yderligere seks valensmættede molekyler. Dertil kommer, at mange uorganiske forbindelser var elektrolytter; det vil sige, at de ved opløsning i vand gav opløsninger, der kunne lede den elektriske strøm.

Det var Alfred Werner fra Zürich Universitet, der i slutningen af forrige århundrede havde forklaret fænomenet med de ekstra valenser (koordination), og som samtidig havde gjort den uorganiske kemi tredimensional. Men ved sit arbejde hermed havde han mest brugt den klasse af uorganiske forbindelser, der ligner de organiske ved at være robuste (eller inerte, som man også kalder det) i den forstand, at man kunne arbejde med dem, uden at de gik i stykker imellem fingrene på en. En undtagelse fra denne lighed med organiske forbindelser var den før omtalte elektriske ledningsevne, som den svenske kemiker Svante Arrhenius havde forklaret ved det uforklarlige – ved elektrisk dissociation: den egenskab, at forbindelserne ved at blive opløst i vand spaltedes frivilligt i positive og negative, ofte molekylære partikler, kaldet ioner, som igen fandt sammen, når vandet dampedes af.

Niels Bjerrum havde til fulde forstået den verden, der var blevet åbnet af disse mænd, og det var lykkedes ham ikke blot at medvirke til at få den modtaget af kemiens øvrige udøvere, men også til at udvide den ved at hjælpe Wernertankerne fra struktur til dynamik og ved at give en forklaring på forskellen imellem de stærke og de svage elektrolytter. I denne skelnen havde han som ungt menneske povet at tale den mægtige svensker midt imod ved med rette at hævde, at de stærke elektrolytter var fuldstændig dissocierede. Jeg har hørt sagt, at dette vovemed havde skæbnsvangre konsekvenser for hans senere muligheder for at få tildelt Nobelprisen, som mange fandt han havde givet mere end én anledning til at gøre sig fortjent til.

Niels Bjerrum havde også været en upåagtet pioner¹ på det område af kemien, der skulle blive Jannik Bjerrums, men der var ellers ikke sket meget inden for dette område i de første 30 år af århundredet.

Inden jeg forsøger at skitsere selve den videnskabelige virksomhed, Jannik Bjerrum udøvede, skal jeg nævne, at der siden hans død har været en del bidrag med det formål at mindes ham og hans kemi. Ved American Chemical Society's fejring af 100 års dagen for Werners netop omtalte, berømte forklaringer var der to indlæg om Jannik Bjerrum,^{1,2} og i foråret 1993 afholdt Kemisk Forening et Hovedmøde, hvor fire af hans få danske samarbejdspartnere og én af hans mange udenlandske mindedes ham under frie former. I *Coordination Chemistry Reviews*³ findes et »interview« med Bjerrum, skrevet af hans sønner, Morten Jannik og Ole Jannik, på basis af efterladte papirer. Hertil vil der komme mindeord af vort svenske medlem, Sten Ahrland, i *Kungl. Fysiografiska Sällskapetets Årsbok*⁴ for 1995. Endelig findes der en bog, sammensat af særtryk fra *Acta Chemica Scandinavica*, skrevet af laboratoriet og dets indenlandske og udenlandske kontakter og med et forord, i hvilket Flemming Woldbye og jeg takker ham på 70 års dagen, for den betydning han havde haft for os, ikke mindst i vore unge dage og på vore mange rejser sammen med ham.

Det var oldtidsmetallet kobber, der først betog den unge Bjerrum. Der findes en kemisk reaktion, der allerede blev beskrevet af Andreas Libavius i 1500-tallet, og som måske er den, der har været vist ved flest begynderforelæsninger i kemi. Man tager en vandig opløsning, der indeholder et kobbersalt og et ammoniumsalt (den er lyseblå), og sætter til den ammoniakvand i gradvis større mængde. Man iagttager, at den blå farve bliver voldsomt intensiveret. Den dannede, karakteristiske opløsning er berømt, ikke blot fordi den er så kraftigt blå og derfor har kunnet bruges tidligt til at påvise kobber analytisk, men også fordi den har den usædvanlige egenskab, at den kan opløse cellulose, hvilket medførte dens anvendelse til fremstilling af en af de første kunstfibre, kunstsilke (viskose), længe før plastikmaterialerne forandrede menneskeheden dagligdag.

Dengang Bjerrum udførte det netop nævnte eksperiment under sine kemiøvelser i første semester (kvalitativ analyse), forklarede

man den blå farve ved dannelsen af en kobbertetraamminion, dvs. en kobberion, hvortil der er bundet (koordineret) fire ammoniakmolekyler. Nu iagttog Bjerrum imidlertid, at man kunne få en anden farvenuance, mere i retning af blåviolet, hvis man anvendte koncentreret ammoniak i stedet for det foreskrevne fortyndede reagens. Denne iagttagelse blev udgangspunktet for Bjerrums første arbejder og ledetråden i hele hans videnskabelige produktion.

Emnerne for Bjerrums videnskab er kompleksreaktioner, men i hans tilfælde er de netop ikke komplekse, men tværtimod de simpleste, man kan tænke sig, af deres art. Det er reaktioner, i hvilke metalioner i vand, de såkaldte aquaioner, reagerer med valensmættede systemer, såsom neutralmolekyler, eller stabile anioner, såsom kloridion eller thiocyanation. Disse valensmættede systemer benævnes ligander.

På det tidspunkt, da Bjerrum begyndte sine undersøgelser, omtalte de fleste lærebogsskrivende kemikere kobbertetraamminionen, som om den dannedes i ét trin, dvs. sådan at kobberionen optog fire ammoniakmolekyler på én gang. Ganske vist vidste man fra de robuste metallers kemi, at fx hexaamminer, pentaamminer og tetraamminer kunne fremstilles. Desuden havde Niels Bjerrum vist, at kromaquaioner ved passende varmebehandling eller efter ugers eller måneders ventetid kunne bringes til trinvis at optage fra én til seks thiocyanationer. Men hvis man udfører det ovennævnte klassiske forsøg med ammoniak og kobberaquaioner, så får man, lige så hurtigt, som det er muligt at blande opløsningerne sammen, en blanding, der ikke ændrer sig med tiden: kobberaquaionen er ikke robust, den er labil. Jannik Bjerrum gjorde nu den antagelse, at denne opløsning bestod af en række simultanligevægte, der kunne beskrives, som om kobberaquaionen først optog ét ammoniakmolekyle, derpå endnu et, og så videre, således at man endte med at have fire, fem eller seks ammoniakmolekyler bundet i de ammoniakrigeste species.

Ved en fiffig anvendelse af massevirkningsloven havde Niels Bjerrum allerede 15 år tidligere vist, at den relative fordeling af komplekse species i et sådant ligevægtssystem kun afhang af én variabel (frihedsgrad): koncentrationen (massevirkningen, aktiviteten) af ikke-kompleksbundet ammoniak, mere generelt kaldet koncentrationen af fri ligand, [L]. Hvis man havde kendskab til en opløsnings sammensætning (dvs. vidste, hvor meget ammoniak,

NH_3 , kobbersalt og vand den indeholdt), og hvis man var i stand til at måle $[\text{L}] = [\text{NH}_3]$, så var det muligt at beregne størrelsen \bar{n} , der står for det gennemsnitlige antal af bundne ammoniakmolekyler per kobberion. Størrelsen \bar{n} er i almindelighed ikke et helt tal. \bar{n} som funktion af $\log([\text{L}]/M)$ viste sig særlig egnet^{1,5} til at karakterisere det komplekse system og i særdeleshed til at skelne imellem den klassiske antagelse, at fire ammoniakmolekyler optages på én gang, og den nye antagelse, at de optages trinvis. En yderligere analyse af \bar{n} som funktion af $\log([\text{L}]/M)$ muliggjorde dertil en kvantitativ bestemmelse af ligevægtskonstanterne for de enkelte trin.

Det lykkedes Bjerrum ved tre typer af målinger at fastslå med sikkerhed, at kobber(II) optog fire ammoniakmolekyler med stor affinitet, men dog trinvis, og derpå et femte ved langt højere $[\text{NH}_3]$, altså langt svagere bundet. Han brugte dertil først og fremmest ammoniakdamptrykmålinger. Men disse suppleredes med måling af en kobberamalgamelektrodes potential og af absorptionsspektre i det synlige område af lysspektret. I virkeligheden tillod alene hans ammoniakdamptrykmålinger at drage den nævnte konklusion, men da den i så fald ville være baseret alene på noget så abstrakt som analyse af en kurves form, forekom den både Bjerrum selv og (i særdeleshed) hans samtidige uorganikere noget usikker. Det hjalp allerede meget, at elektrodemålingerne gav det samme resultat. Men absorptionsspektrene, der dengang måtte måles ved en vanskelig, visuel teknik, gav i højere grad¹ et »fingeraftryk« af de enkelte, påståede species og navnlig af pentaamminkomplekset. Her kunne Bjerrums subjektive og kvalitative iagttagelse desuden bekræftes objektivt og kvantitativt: de første fire bundne ammoniak giver anledning til en blåforskydning og intensivering af spektret, den femte til en rødforskydning og en yderligere stærk intensivering.

Målinger af ammoniakdamptryk og brug af disse til bestemmelse af \bar{n} og derigennem af ligevægtskonstanterne for de enkelte trin, de såkaldte konsekutive konstanter, var litteraturens første eksempel på anvendelse af den såkaldte »ligandmetode«. Denne skulle blive den metode, der fik den altovervejende betydning for dette områdes videre udvikling. Men damptrykmotoden havde et begrænset anvendelsesområde og var i øvrigt besværlig at arbejde med. Det næste led i udviklingen kan igen eksemplificeres ved at

betragte et metalion-ammoniak system. I et medium af ammoni-umsalt i vand er koncentrationen af ammoniak, $[\text{NH}_3]$, og brintionkoncentrationen, $[\text{H}^+]$, omvendt proportionale. Dette betyder i praksis, at kan man måle $[\text{H}^+]$, så kommer man samtidig til at kende $[\text{NH}_3]$. Man kan derfor ved pH-målinger bestemme kompleksitetskonstanter, hvis liganden er ammoniak. En måde at generalisere dette på er, at man kan bruge H^+ til at konkurrere med metalionen i en metalion-ligand ligevægt, blot liganden har den fornødne basiske karakter. Da flertallet af alle ligander har basisk karakter, er denne metode temmelig generel.

Her var det en fordel for Jannik Bjerrum, at han befandt sig i S.P.L. Sørensens, Niels Bjerrums og J.N. Brønstedes København, der var brintionkoncentrationens Mekka, og denne fordel accentueredes af et Rockefeller-stipendium, som førte ham til New York, der ved Leonor Michaëlis' flugt fra Hitlertyskland var blevet brintionkoncentrationens Medina. Michaëlis havde skrevet bøger om elektrodemålinger og brintionkoncentration i en menneskealder og var havnet i en chefstilling ved Rockefeller-instituttet i New York, hvor Jannik nu indfandt sig. Det var ligeledes heldigt at kunne være sammen med MacInnes, som nogle få år forinden havde udviklet en brugbar glaselektrode, der kunne måle pH og betød en revolution på pH-målingens område. Brintionkoncentrationer kunne nu måles over et enormt område, inklusive ud i det basiske. Og netop dette sidste havde Jannik brug for.

Det levende ord, personlig kontakt og videnskabelig tradition kan ikke overvurderes i videnskab. Bjerrum kunne under sit ophold ved Rockefeller-instituttet tilbringe ugedagene og navnlig nätterne, når apparaturet var ledigt, med at foretage målinger og kunne så i week-end'erne under gåture finde lødig underholdning af åndsfæller. De ligander, Bjerrum valgte at arbejde med, var dem, hans fars lærer, S.M. Jørgensen også havde benyttet, dels ammoniak som tidligere, dels ethylendiamin, der indeholder to ligatoratomer og derfor optræder chelat. Han konfronterede disse ligander med en repræsentativ serie af labile metalioner fra gruppe 2 til gruppe 12 i det periodiske system. Det blev et formidabelt tilskud til både den kvalitative og kvantitative uorganiske kemi, og Jannik Bjerrum blev samtidig pioner på undersøgelsen af chelate ligander i kompleksitetsammenhæng.

Efter hjemkomsten til København fortsatte Bjerrum dette arbej-

de og supplerede det med den robuste centralion, cobalt(III). Resultatet blev Danmarks, så vidt jeg ved, mest berømte kemidisputats⁵. Den udkom under krigen i engelsk oversættelse, og 50 eksemplarer rejste derpå via Sverige fra det besatte Danmark til Amerika, hvor dette eldorado af nye resultater blev resumeret i 13 spalter i Chemical Abstracts.

Det er vel videnskabshistorisk interessant at prøve at forstå, hvorfor netop denne disputats skulle få så stor betydning, at den kunne blive This Week's Citation Classic så lang tid som 41 år efter sin fremkomst.¹ Jeg ved ikke, om jeg kan give den fulde forklaring på det. Men jeg skal forsøge mig.

Den sikreste måde, hvorpå man kan gøre originalt arbejde i naturvidenskaberne, er ved at foretage målinger. De fleste arbejder indeholder ikke andet originalt end de data, de har fravristet naturen. Kun de få indeholder helt ny metodik eller helt nye måder at anskue data på. Jannik Bjerrums ovenfor nævnte ligandmetode til kvantificering af trinvis kompleksdannelse i labile systemer var en sådan ny metodik. Dertil kommer, at det bagvedliggende begrebsapparat, som ganske vist havde eksisteret før ham, men som han havde udarbejdet i smuk detalje i sin bog, aldrig rigtig var gået op for verden. Der er også den omstændighed, at Jannik var kommet først med glaselektrodeteknikken, hvorved han i virkeligheden, dengang han skrev sin disputats, havde haft et helt årti til at dyrke området, næsten ene mand. Endelig gav udviklingen i efterkrigstiden et voldsomt boom i antallet af akademiske så vel som industrielle research-kemikere, som fandt godt arbejde i måling af kompleksitetskonstanter. Tusinder af sådanne arbejder skriver sig fra denne periode, og ved de internationale koordinationskemikermøder indtog de en central plads. I dag forekommer de næsten ikke her. Emnet er gået af mode. Metodikken er dog stadig standard, også i bio- og geo-områderne, og den har stadig uanede muligheder i ikke-vandige medier.

I årene efter anden verdenskrig måtte Jannik Bjerrum arbejde i konkurrence med den øvrige verden, og som professor ved Universitetet og laboratoriestyrer på Den Polytekniske Læreanstalt kneb det med både tid og ro til at gå i laboratoriet. Imidlertid henvendte der sig snart udlændinge, der gerne ville »work for him«, og det blev i det væsentlige samarbejde hidrørende herfra, der

blev Bjerrums videnskab i de kommende årtier, indtil han som emeritus igen fik mulighed for selv at gå i laboratoriet. Bjerrum holdt sig i det store og hele til sin læst, hvorved hans ekspertise gjorde ham i stand til at lede arbejdet, helt tilpasset de tilfældige samarbejdspartneres baggrund og arbejdsrytme.

Jeg skal kun nævne en enkelt episode fra udlændingeperioden, fordi den på mere end én måde karakteriserer Jannik Bjerrum.

I uorganisk kemi er generelle kvalitative træk ofte bestemmende for de forsøg på klassifikation, der skaber orden i mangfoldigheden. Bjerrum havde indført et begreb, det »karakteristiske« koordinationsstal, som trods det, at det udtrykkes ved et tal i sin natur, er et kvalitativt begreb. Fx er det karakteristiske koordinationsstal fire for kobber(II), mens det maksimale her er fem eller seks, som nærmere omtalt ovenfor. For sølv(I) derimod er det karakteristiske to og (som Jannik fandt på sine gamle dage) det maksimale højere, formentlig tre. Imidlertid havde Chatt og Ahrland fundet, at det karakteristiske koordinationsstal, hvad angår sølv, ikke var to, men tre, hvis liganden havde fosfor som ligatoratom i stedet for kvælstof. Dette fascinerede Bjerrum, og han brugte næsten en tiårperiode til at uddybe dette fund ved at få det til at omfatte flere andre centralioner og arsen som donatoratom. Det er typisk for Bjerrum, at skønt moralske spørgsmål ikke var inden for hans eksplicite interessesfære, fandt han det selvfølgelig, inden han gav sig til at dyrke dette område, først at henvende sig til dets pionerer og forsikre sig om, at han ikke gik dem i bedene. Det var også en selvfølgelighed for Bjerrums personlighed, at han opfattede Chatt og Ahrlands resultat som et interessant, nyt resultat snarere end som et resultat, der devaluerede generaliteten af hans begreb, det karakteristiske koordinationsstal. Jeg har aldrig oplevet Jannik Bjerrum gå i små sko.

Efter sin afgang ryddede han op i sin ungdoms journaler, som indeholdt en hel del målinger, der vedrørte systemer med meget svag kompleksdannelse. Her havde han ingen konkurrence haft, idet fortolkningen af disse målinger ligger et sted imellem kunst og videnskab og derfor kræver speciel ekspertise. Nu gav han sig til at dyrke dette område ved at forsøge en kvantifikation af fortolkningen af sine data. Ingen kunne formentlig have gjort det bedre end han. Nu gik han på sine gamle dage igen flittigt og målte og fik resultater, der i høj grad har uorganisk-kemisk interesse. I de

sidste år havde han den særlige glæde at kunne samarbejde med sin yngste søn Morten. Det er morsomt, at de her ved temmelig klassiske metoder kunne opnå ukendte resultater inden for områder, der havde beskæftiget Niels Bjerrum omkring 1907.

Bjerrum foretog naturligvis iblandt sine 150 publikationer en del mindre digressioner. Jeg skal komme ind på en enkelt, der var større end de andre, og som desuden havde et særligt vingefang. Denne førte til den første eksplosion af pionerånd, som jeg oplevede på laboratoriet – om end udelukkende som iagttagelse. Man kunne i den periode møde Bjerrum på gangen et tilfældigt sted og finde ham næsten ekstatiske over et nyt og overraskende resultat.

Baggrunden var følgende: Bjerrum var så småt begyndt at interessere sig for kinetikken ved den trinvis kompleksdannelse, da han fik den idé at se på, hvad der skete, hvis man tog nogle af de såkaldt øjeblikkelige kompleksdannelsesreaktioner og forsøgte at lade dem finde sted ved lav temperatur. Dette krævede naturligvis et andet medium end vand, men lavere alkoholer viste sig velegnede og methanol i særdeleshed, da det forbliver tyndtflydende helt ned til -100°C . Forsøgene baseret på denne idé viste sig at give fuldstændig uventede resultater, som man også kun meget tilnærmelsesvis kunne finde forklaring på, dengang de først forelå. Ikke blot viste det sig, at en stor del af de »øjeblikkelige« reaktioner blev langsomme og derigennem målelige ved sædvanlige metoder, men der var markante forskelle på de forskellige metalioner, med hensyn til, i hvor høj grad deres reaktioner kunne gøres langsomme. Alle disse vidunderlige resultater foreligger desværre kun i en to siders notits i Nature og i en kongresberetning. Dette er skade, da der her var tale om en pionerindsats der ikke, hvad angår uorganisk-kemiske resultater, står meget tilbage for den indsats ved hjælp af relaxationsmetoder, som førte til Nobelprisen til Manfred Eigen et godt decennium senere. Bjerrums hurtige reaktioner blev dengang som en selvfølge og med kort varsel forelagt Selskabet som en Meddelelse.

Jeg skal herefter kun periferisk omtale Jannik Bjerrums videnskabelige arbejde. Hans publikationsliste er at finde i Selskabets arkiv. Inden jeg helt forlader hans videnskab, vil jeg dog gerne have berørt det vigtigste af den tilknyttede, af andre udøvede, internationale virksomhed i perioden. Den metode, der i modsætning til ligand-

metoden kunne kaldes centralionmetoden, i hvilken metalquaion-koncentrationen måles i stedet for ligandkoncentrationen, var den, der havde tilladt Bodländer at bestemme bruttokompleksitetskonstanter omkring år 1900, og som Jannik Bjerrum havde brugt, da han målte med sin amalgamelektrode i begyndelsen af trediverne. Denne metode udvikledes i Lund, således at også den kunne bruges til at håndtere den trinvis kompleksdannelse i bredere almindelighed. Dette arbejde fandt sted i slutningen af trediverne med Ido Leden og lidt senere med vort medlem Sture Fronäus. Efter krigen satte Lars Gunnar Sillén i Stockholm et stort program i gang med at studere hydrolysen af metalioner fra hele det periodiske system. Han var oprindelig krystallograf og kendte derved til opgaver, hvis løsning krævede store numeriske beregninger. Han blev en af pionererne for inddragelsen af computeren i betemmelsen af ligevægtskonstanter for disse – som det viste sig – særdeles komplekse kompleksystemer. I Zürich udvidede Gerold Schwarzenbach undersøgelsesområdet for chelat kompleksdannelse og var pioner med hensyn til de såkaldte kompleksoner, der var specielt designede, syntetiske, multidentate chelatligander. USA blev ellers tyngdepunktet for undersøgelsen af ligandegenskaberne af multidentater fra den organiske kemis og biokemiens område.

Jannik Bjerrums litteraturkartotek over kompleksitetskonstanter kom til at danne grundlaget for et internationalt, emnebibliografisk samarbejde inden for hele dette område.

I begyndelsen af disse mindeord forsøgte jeg at beskrive, hvad der i Bjerrums yngre dage kunne være en iagttagers umiddelbare indtryk af ham. Men hvad var ydre skin, og hvad var et billede af personen bagved? Og skete der en udvikling i tiden, der kunne uddybe helhedsbilledet? Jeg skal forsøge at nærme mig svar på disse spørgsmål igennem en til dels kronologisk causeren.

Jeg elskede Jannik i de unge år. Han havde den evne at kunne opmuntre én, samtidig med at han behandlede én som sin ligemand. Og han viste næsten ubegrænset interesse. Men kontakten foregik på hans betingelser. Han var ikke let at gå til. Det var ganske enkelt ikke let at få fat i hans opmærksomhed. Når han derimod selv kom, lyttede han næsten altid en vis tid, inden han igen forlod én. Og han kom næsten hver dag, hvis der var udvikling i ens arbejde, men det lykkedes mig aldrig helt at vænne mig til,

hvor pludseligt han kunne forsvinde igen, undertiden midt i en sætning. Først forsvandt hans ånd, så forsvandt hans krop.

Han vejlede ikke, i hvert fald ikke i moderne forstand; kun ved sit eksempel var han mentor. Dette var ham bevidst, men det skyldtes alligevel nok en vis blufærdighed. Han kunne ikke lide at tale om ting, der ikke havde en vis konkret karakter. Hvis emnet gik hen i retning af at være filosofiske overvejelser over tilværelsen, blev han fjern i blikket. Drejede det sig derimod om overvejelser vedrørende en konkret handling, som han måske skulle foretage, kunne han være udtalt nærværende og ligefrem søge mulighed for at diskutere for og imod med os, der var hans daglige omgang. Det var, som om han bedst tænkte, når han talte. Og så kunne han holde lyttepauser.

Udnævnt til professor og bestyrer var han pludselig blevet direktør for en virksomhed. Det var ikke så let. Det hjalp naturligvis godt, at han i kraft af sin stilling havde næsten ubegrænset magt. Derfor kunne han prøve sig frem. Han kunne forholde sig afventende og se, hvad der så skete med hans virksomhed. Jeg tror, han havde ladet forstå, at alle foreløbig skulle gøre, hvad de plejede at gøre. Der var vistnok seks faste amanuenser. De fire ældste, fra 30 til godt 60 år, havde hver sit kursus, de tog sig af. Hvert kursus var for 80 studerende, langt overvejende polyteknikere. Disse kurser fungerede på basis af en tradition og derudover – på godt og ondt – på disse kursuslederes betingelser – og ved hjælp af assistenter og hjælpeassistenter. Disse sidste var helt midlertidige hjælpere af stærkt varierende observans. Men det fungerede, og Bjerrum var tilfreds. Han var ikke specielt interesseret i kurser.

Bjerrum vidste nøje, hvad han ønskede at fremme: det videnskabelige arbejde. Han kunne ikke lide kritik. Den gjorde ham utryk og hensatte ham i overvejelser, der tog hans tid fra vigtigere ting. Men denne hans specielle idiosynkrasi var ikke let at forene med hans tilsyneladende forkærlighed for kritiske medarbejdere. Man må tænke på, at fra det øjeblik han var blevet professor, bestemte han suverænt, hvem han ville ansætte omkring sig. Folk kunne søge, men han kunne frit vælge blandt villige kandidater.

Jeg husker engang, efter jeg var blevet fuldt ansat ved laboratoriet og derved var blevet involveret i nogle forhold vedr. eksamen, som jeg fandt uretfærdige. Jeg havde henvendt mig til kursuslederen uden resultat og gik derfor lidt insisterende til Bjerrum. Han

må have hørt på mig, for det næste semester var jeg tilknyttet et andet kursus. Men jeg hverken mærkede eller hørte nogensinde videre til historien. Selv om Bjerrum i sin naturlige spontaneitet kunne være åbenmundet om sager, som mange syntes ikke var offentlige i deres art, forstod han også at gå stille med dørene, når det krævedes, for at undgå konflikter og for at få et fungerende system til at beholde sin selvbevarende inertie. Her mestrede han at kontrollere sin tunge og være overmenneskelig uintrigant. Intrigant var han aldrig, i hvert fald ikke med vilje. Jeg husker dog engang, da han i opmuntringens navn kom til at være det. Et ungt menneske, som Bjerrum ikke havde nogen videnskabelig berøring med, stod med et færdigskrevet arbejde, som vedkommende til dels som en slags cadeau stod som forfatter til. »Og De er oven i købet eneforfatter«, var Bjerrums spontane kommentar. Denne uopfulgte bemærkning var ikke fremmede for det videre samarbejde.

Jeg er overbevist om, at Bjerrums ånd i hvert fald var medvirkende til, at de to yngste af de ældre medarbejdere fik skrevet deres disputats. Niels Hofman-Bang blev senere professor ved Danmarks Tekniske Højskole og arvtager til Bjerrums bestyrerhverv. Edmond Rancke Madsen blev professor ved Danmarks Lærerhøjskole. Omtrent en halv snes af Bjerrums senere medarbejdere blev professorer.

Det var os unge, der mest kom til at øse af Bjerrums uudtømmelige begejstring for videnskab, fordi vi samtidig kunne mærke hans direkte interesse for vores emner. Man kunne ikke lade være med at arbejde hårdt, når alt, hvad man gjorde, værdsattes. Det var dog ens egen nysgerrighed, opfindsomhed og interesse, som blev den væsentligste reelle drivkraft, og man havde som studerende næsten fuld frihed fra den første dag, bortset fra at Bjerrum nævnte en bestemt, begrænset opgave, som man kunne begynde med.

I mit tilfælde blev jeg bedt om at forsøge en præparation, der var beskrevet i forrige århundrede af dette Selskabs sædvanligvis særdeles troværdige og omhyggelige medlem, Sophus Mads Jørgensen. Stoffet hed rhodosokromklorid og proceduren var enkel. Men jeg fik tildelt opgaven med ordene: »De kan nok ikke lave det igen; det er der ingen, der har kunnet før«. Det skulle have taget en uge, og efter en måned opgav jeg det da næsten også, og beskæftigede mig mest med andre ting. Dog lykkedes det mig et halvt

års tid senere at gennemføre den gamle syntese, og jeg kunne vise Bjerrum de røde krystaller.

Der var ingen ende på hans begejstring. Han formelig løb fra dør til dør, stak lige hovedet ind og råbte af fuld hals: »Schäffer har lavet rhodoso«. Han nåede også til min dør igen, og jeg fik samme salut, uden at han opdagede, at det var mig, han talte til. Hans pludselige opdukken bag en lukket dør og hans tilsyneladende svigtende genkendelse af folk, som det videnskabelige personale oplevede som morsomme happenings, bekom sjældent det tekniske personale.

En anden kulmination i pionerstemning fandt sted, imens Geoffrey Wilkinson var på besøg i laboratoriet med sin post doc F. A. Cotton, i dag begge verdensberømte kemikere. Hverken den udvikling, jeg nu skal omtale, eller dens kulmination, der fandt sted mens Arthur Adamson og Fred Basolo var gæster på laboratoriet, havde dog direkte med disse gæster at gøre, bortset fra at deres internationale pust stærkt medvirkede til den rus, som vi alle fik del i.

Den ny udvikling skyldtes en række andre, samvirkende omstændigheder. Bjerrum havde fundet en teoretisk artikel om et af sine yndlingstemaer fra de unge år: kompleksforbindelsernes synlige spektre. Metoden i artiklen var den såkaldte krystalfeltteori, der kun kunne forstås kvantitativt ved hjælp af kvantemekanik. Omstændighederne var sådan, at han umiddelbart kunne forelægge artiklen for motiverede medarbejdere. Tilfældet ville nemlig, at han ikke så lang tid forinden havde fået en stud. mag. scient., der, alt imens et kompliceret benbrud voksede sammen, havde interesseret sig for netop dette emne, som dengang lå uden for studerende kemikers curriculum. Denne studerende var Carl Johan Ballhausen. Et yderligere tilfælde var det, at en anden studerende i sin skoletid havde gæstet vort atomspektroskopiske medlem, Ebbe Rasmussen, og havde erhvervet sig mere end grundlæggende viden på dennes område. Det var vort udenlandske medlem, Christian Klixbüll Jørgensen. Hertil kommer, at laboratoriet som helhed betragtet omtrent vidste, hvad der på det tidspunkt var at vide om kompleksforbindelsers synlige absorptionspektre. De øvrige medarbejdere, inklusive mig selv, var dog rent eksperimentelt orienterede. Resultatet af den udvikling, i hvilken dansk kemi – og i særlig grad Bjerrums to navngivne medarbejde-

re – bidrog markant, blev, at de absorptionsspektre, der er bestemmende for farverne af kompleksforbindelser, i vid udstrækning kunne rationaliseres. Det ny, brede begrebsapparat, der herved opstod, og som tillige kunne belyse kemiske bindingsforhold, fik navnet ligandfeltteori. Denne modelteori fik en nærmest revolutionerende indflydelse på uorganisk kemi. Bjerrum måtte imidlertid meget snart løse sit greb her, men det er kendetegnende for ham, at dette ikke mindskede hans velvillighed over for hele denne mangefarvede virksomhed. Selv forlod jeg den aldrig helt, og dette forhold sammenholdt med den hurtige udvikling bevirkede, at Bjerrum og jeg aldrig nåede længere i egentlig videnskabeligt samarbejde end til en kongresberetning.

Jeg kan ikke lade være med at nævne her, at de første resultater fra denne pionerperiode, der følte, som om en ny dimension var opstået i uorganisk kemi, ligeledes fandt deres vej ind i Selskabet med Bjerrums helt unge medarbejdere, Ballhausen og Klixbüll, som inviterede gæster.

Universitetet og læreanstalten havde på kemiens område levet i symbiose. Nye bygninger til universitetet var nu under opførelse, en ny stab af videnskabelige undervisere skulle ansættes fra april 1960 og en ny studieordning sættes i værk fra september samme år. Det var planen, at mange cand. scient.'er skulle erstatte de få magistre, som hidtil – bortset fra endnu færre cand. mag.'er – havde udgjort universitetets eneste kemiske produkt. Samfundet skulle nu have et reelt alternativ til kemiingeniøren, når kemisk viden eftertragtedes på arbejdsmarkedet, ikke mindst i undervisningssektoren.

Bjerrum skulle bestyre universitetets uorganiske kemi, og jeg meldte mig betingelsesløst til at følge ham. På det tidspunkt troede jeg, at Flemming Woldbye, der havde stået for det ny laboratoriums indretning, ville flytte med, men da dette viste sig ikke at være tilfældet, var det med nogen betænkelighed, at jeg blev afdelingsleder det følgende år. Bjerrum anså denne stilling for blot at være en lønmæssig forfremmelse, men jeg kunne godt se, at det ville indebære uforudsigeligt opbygnings- og administrationsarbejde, der huede mig lige så lidt, som det huede Bjerrum. Et plaster på såret fra mit synspunkt var et lektorat, der indtil den dag havde været en stor sjældenhed ved universitetet. Jeg deltog i den akademiske lærerforsamling én gang, og Bjerrum lod mig, ved den måde han

præsenterede mig på for den øvrige forsamling, på det hjerteligste forstå, hvor glad han var for at have mig med. Der er ingen tvivl om, at han var helt ægte her, for en lignende følelse havde han givet både mig og andre, når vi rejste med ham og kunne sole os i hans berømted ved internationale konferencer.

Ved indflytningen på H. C. Ørsted Institutet (vort nu afdøde medlem K. A. Jensen ønskede kun fire t'er i institutet) i februar 1962 fandt fortroppen et tomt hus. Arkitektens borde og stole skulle komme af sig selv, men vi skulle ud over kemikalier sørge for alt fra reagensglas til spektrofotometre. Desuden skulle vi tage stilling til alle de detaljer, der ikke stod i installatørernes beskrivelser. Bjerrum mente, at vi nok kunne klare opgaverne ved successive improvisationer, men vi var ikke af samme mening. Ud over at der skulle afholdes eksperimentelle kurser for i hvert fald 50 studerende det følgende efterår, havde Bjerrum sagt ja til fem udlændinge, der samtidig skulle kunne påbegynde videnskabeligt arbejde, helst uden at vente på trivialiteter. Gruppen af novicer på det organisatoriske område var tre år om at få skabt et laboratorium, der med minimal administration nogenlunde kunne køre på skinner. Bjerrum levede sig aldrig ind i de problemer, det gav på vejen, og han var uforstående over for, at vi sommetider gjorde oprør, når han ved improvisation forsøgte at ordne en sag, som det havde kostet os lange nætters blod, sved og tårer at udtænke en anden ordning på. Så blev han vred, og ved den lejlighed rejste han sig altid op og brugte sin stemme. Senere veg han, og så var den sag, tilsyneladende og formentlig også reelt, glemte.

Jeg har aldrig oplevet noget tegn på, at Bjerrum bar nag til noget menneske, heller ikke når han klart var blevet mindre godt behandlet. Her var han praktisk, næsten til det overmenneskelige. Han indså, hvad der var opslidende og tidsrøvende her i verden, og det undgik han næsten for enhver pris. Han var også altid i god tid med sine egne mere personlige opgaver, såsom forberedelse af taler og foredrag.

Han var sommetider påfaldende enøjet i sine synspunkter – eller i hvert fald i dem, han gav udtryk for efter en let provokation. Jeg husker den sidste gang, jeg så ham, den sommer han døde, da han sad i kørestol. Jeg udtrykte mine betænkeligheder med hensyn til den Europæiske Union. Det bragte ham til at rejse sig op i fuld legemsstørrelse og næsten råbe et eller andet, hvori ordet *tåbe-*

lige forekom som en karakteristik af de mennesker, der blot kunne tænke sig at stemme imod.

Han kunne også være overrationel. Jeg husker engang i Israel, da han og Gerold Schwarzenbach fandt hinanden i enighed om, at det var tåbeligt af israelerne ikke at have valgt engelsk som deres ny fællessprog.

Han holdt af rejser og af selskab på rejser. Så skabte han et fortroligt forhold og var næsten nærværende. Og selv om han var omsværmet og nød at være det, inddrog han altid en, når han hengav sig til omstændighederne og lod dem skabe en større kreds. Han forblev også trofast over for sine rejsekammerater, hvis han selv rejste med en større kreds. Det var altid, som om han var stolt af sine ledsagere. Og han var akkurat den samme rejsekammerat, når det nu og da var ham, der var med.

Bjerrum brød sig ikke om magt, men han kunne lide at være med, hvor der foregik noget, og han satte stor pris på sine mange æresbevisninger. Han var medlem af vistnok alle de nordiske lærde selskaber og flere andre og æresdoktor i Lund og Debrecen. Han »sprang til« – som han selv så ærligt kaldte det – da muligheden for at blive prorektor meldte sig, og det tog ham heller ikke lang tid at beslutte sig for at acceptere stillingen som regensprovst. Og den tilsyneladende upraktiske mand tilegnede sig hurtigt de fornødne specialkvalifikationer og klarede sig fint i disse stillinger. Han havde dette usædvanligt vindende væsen og en sikker og sund dømmekraft, når det først var klart, at det var op til ham at handle.

Han havde stor tilpasningsevne. Den pludselige demokratisering af universiteterne ved de nye love omkring 1970 var, set med hans elitære øjne, en ulykke for landet. Det lykkedes ham imidlertid i den ny æra at fortsætte sin egen virksomhed næsten upåvirket og i alle tilfælde uanfægtet. I stedet for at være født institutbestyrer lod han sig nu vælge til dette hverv, og han kunne, ved at lade den valgte bestyrelse gøre dagligdagens arbejde og træffe dens beslutninger, bevare en vis lederrolle, der fra hans synspunkt ikke blev ændret væsentligt af de nye forhold. Selv om han aldrig yndede møderne med mange mennesker, som de nye styrelseslove gav anledning til, var det ikke let for ham at vænne sig til, at han ikke længere havde adgang til disse møder, efter at han var blevet emeritus. Bortset herfra nød han igen at kunne være aktiv i laboratoriet. Han havde med henblik på fremtiden al-

lerede nogle år i forvejen omdannet halvdelen af sit professor-kontor til laboratorium.

Når det gjaldt det nære, var Bjerrum fribåren og hans adfærd ukonventionel. Han brugte ikke at banke på døren. Tværtimod kunne han komme stormende med støjende størrelse og stemmekraft. Undskyld min respektløshed: Han var som et barn, der krævede øjeblikkelig og ubetinget opmærksomhed uden egentlig at lægge mærke til, om han fik den. Der var også en troskyldighed ved ham som ved et barn. Han brugte aldrig sin status i sine personlige relationer. De gjaldt menneske til menneske. Det var indtagende og påfaldende. Han var festlig at dele med ikke-huskendte.

Trods sin uhildethed havde han i sine yngre år et stejlt forhold til irrationalitet – til hvad han kaldte »indviklede« og »besværlige« psykologiske reaktioner. Også her tilpassede han sig. Efterhånden som han blev i mindretal på hjemmebanen, blev han mere lydhør over for de mere subtile sider af den menneskelige tilværelse.

Bjerrum var blottet for revolutionære tilbøjeligheder. Han var en støtte for det bestående. Ære betød ikke så lidt for ham, ordner modtog han gerne, og han var et ateistisk medlem af folkekirken, der lod sine børn døbe. Selv for en mand med hans personlige kulturbaggrund havde han en usædvanlig opmærksomhed over for familiekontinuitet, der kunne lede ens tanker tilbage til de islandske sagaer. Han blev begravet i sin farfars gravsted, men han havde gerne set, at flere generationer havde ligget sammen.

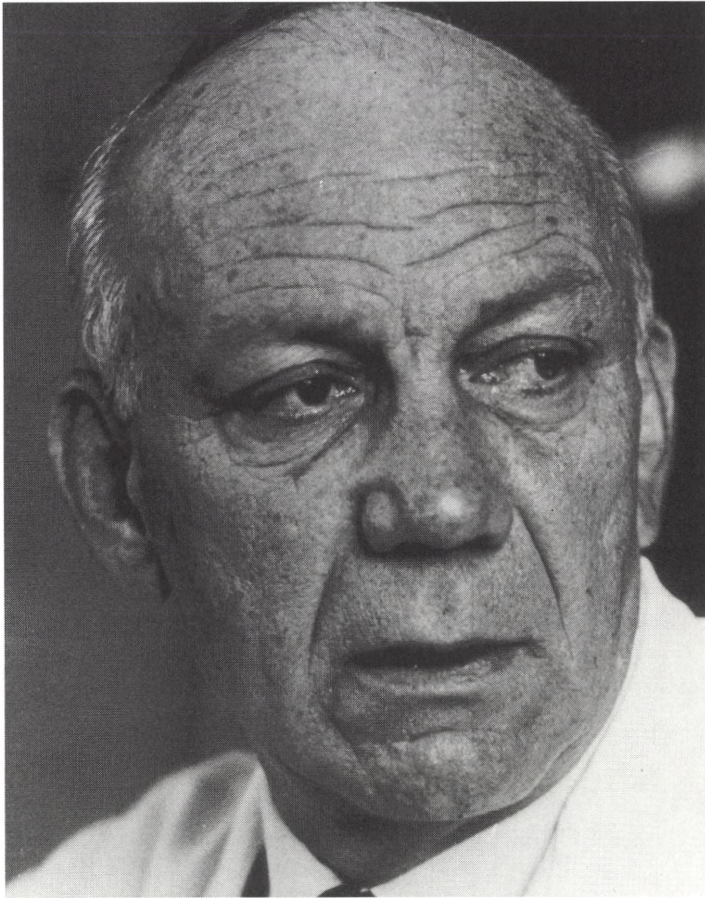
Han var delvis bevidst om sin egenart, og han nød at stå lidt genert og smile, når man talte om den i hans nærværelse. Man kom ofte til at tale om Jannik – med hans familie og med kolleger fra ind- og udland. Han var ofte overraskende og aldrig kedelig. Han virkede naiv, men var det ikke, virkede verdensfjern, men var det ikke; virkede ikke magtfuld, men var det. Han talte spontant, men handlede overvejet. Han var impulsiv, men aldrig aggressiv; voldsomt reagerende, men aldrig provokerende. Han var vigende over for pludselige udfald, men sej, når han havde betænkningstid. Han var altid behagelig i, hvad han sagde, og underholdende at være sammen med. Han kunne lide at gå ture og lide at botanisere. Han satte kulør på dagligdagen. Han var til berigelse i hverdag og til fest, ude og hjemme, i 40 år.

I hans sidste år var det kroppen, der gav op. Nye hofter, venstre

fod lettere lammet, lurende prostatakræft. Han tænkte på det liv, han havde levet så planlagt. Han var tilfreds. Han havde nået, hvad han ville. Nu planlagde han døden – på hospitalet, som han altid havde haft et lykkeligt tillidsfuldt forhold til. Da smerterne kom, bad han om at måtte blive opereret, selvom – eller måske fordi – det var håbløst. Først og fremmest havde han Grethe og sine børn og store børnebørn hos sig.

Vi vil allermest huske hans umiddelbarhed og overordentlige hengivenhed for videnskaben.

1. Schäffer, Claus E.; ACS Symposium Series No.565, Coordination Chemistry, Washington,DC, 1994, chapter 8.
2. Jørgensen, Chr. Klixbüll; Ibid, chapter 9.
3. Bjerrum, M. og Bjerrum, O.; Coordination Chemistry Reviews, 1994.
4. Ahrland, Sten; Kungl. Fysiografiska Sällskapets Årsbok, 1995.
5. Bjerrum, Jannik: Metal Ammine Formation in Aqueous Solution. Disputats. Hase & Søn. Copenhagen 1941.

King Kolter.

Heinz Holter

5. juni 1904 – 31. juli 1993

Af Jytte R. Nilsson

Den 31. juli 1993 døde Heinz Holter 89 år gammel. Hermed afsluttedes et langt og indholdsrigt liv for den kendte danske cellefyziolog, der blev medlem af Videnskabernes Selskab i 1944, var Selskabets kasserer 1953-1978, og lige til det sidste var en trofast deltager i Selskabets møder.

Heinz Holters navn er uløseligt knyttet til Carlsberg Laboratorium, hvortil han kom som gæst i 1930 hos professor S.P.L. Sørensen. Hans videnskabelige udvikling fra organisk kemiker til cellefyziolog foregik her og blev bragt til fuld udfoldelse i samspil med Kaj Linderstrøm-Lang. Opholdet for den unge østriger skulle kun have været et enkelt år, men blev livsvarigt med dansk statsborgerskab i 1939. Han blev et højt estimeret medlem af det danske forskersamfund, og skønt opvokset i de østrigske bjerge satte han stor pris på den danske natur.

Hvem var denne unge østriger, der knap 26 år gammel så totalt lod sig begejstre af det danske forskermiljø og adopterede Danmark som sit nye fædreland? Hans fulde navn var Heinz Alois Alfred Friedrich Holter. Han blev født den 5. juni 1904 i Leonding nær Linz i dobbeltmonarkiet Østrig-Ungarn. Hans far August Holter var læge og hjemmehørende i Wels, hvor familien i generationer havde drevet handel med jern og isenkram: Eisen-Holterne. Hans mor Albine Holter, født Fischer, kom også fra en øvre-østrigsk borgerfamilie. Heinz var enebarn, og familien flyttede til Graz i 1909, da han var 4-5 år gammel. De boede i lejligheden oven over faderens lægepraksis med tilhørende tandklinik, hvorfra der var udsigt til floden Mur. Forældrene havde konverteret til protestantismen, hvilket på den tid i Østrig nærmest svarede til »udmeldelse af folkekirken«, så 6 år gammel startede Heinz i byens eneste protestantiske skole. Han må have været en god elev, for han gik der kun i fire år mod de normale fem, før han som 10-årig startede

i realgymnasiet. Her blev man tiltalt med »De« og havde iøvrigt latin alle ugens 6 dage.

Den tidlige barndom var en lykkelig tid med søndagsudflugter i hestevogn i byens omegn. Der var også »Sommerfrischen«, hvor man boede på landet, og mange besøg til familierne i Wels og Ried. I Wels gik han lange ture med sin farfar langs floden Traun. Disse ture har nok dannet basis for hans senere fritidsbeskæftigelse, vandringer overalt i de østrigske bjerge og for hans store interesse for biologi. Hele livet forblev Holter udpræget friluftsmenneske og en stor naturelsker. Hjemmet var præget af faderens mange interesser, og det var samlingssted for det intellektuelle miljø, han skabte omkring sig. Blandt vennerne var hans yngste bror, Fredl, Heinz's yndlingsonkel. Faderen var interesseret i kunst og fulgte intenst med i tidens litterære strømninger. Heinz beundrede sin far meget, også for hans klaverspil, der trængte ind til ham, når han skulle sove. Heinz var selv meget musikalsk og blev udøvende på klaver og blokfløjte.

Den lykkelige tidlige barndom blev brat forstyrret ved udbruddet af første verdenskrig og de efterfølgende begivenheder. Hans far blev indkaldt som militærlæge og tidligt knyttet til lazarettet i Troppau (nu Opava i Tjekkiet). I foråret 1915 blev moderen alvorligt syg, så faderen, der var hjemme på orlov kort før hendes død, tog den 10-årige dreng med sig tilbage til Troppau. Byen lå lige bag frontzonen under militærbevogtning og var meget præget af krigen. Det må have været en barsk oplevelse for drengen, der nu tilbragte sin tid blandt sygepassere og soldater. Skolegangen blev dog fortsat i byens gymnasium, og båndene mellem far og søn blev knyttet endnu stærkere i årene i Troppau. I slutningen af 1916 blev faderen syg af tuberkulose og erklæret uegnet til fortsat militærtjeneste, så omkring nytår 1917 vendte de tilbage til Graz, hvor Heinz 13 år gammel igen kom ind i sin gamle skoleklasse. Mens han hidtil nærmest havde været enegænger, sluttede han sig nu sammen med nogle skolekammerater. Denne ændring var naturlig nok, alderen taget i betragtning; men skyldtes nok også de ændrede forhold i hjemmet, faderens sygdom og hans nye giftermål. Heinz og hans stedmor kom aldrig rigtigt ud af det med hinanden.

Kammeraterne gik meget op i filosofiske og politiske emner, de sidste så røde som muligt. Deres aftenmøder kunne ende i raffinerede drengestreger, som dén gang, (hvilket Heinz kunne finde på

at fortælle med et stort smil) da de havde sparet sammen til indkøb af en grøn bænk som dem, der stod i byens parker. Sent på aftenen vandrede de igennem byen med bænken på nakken og blev anholdt af en politibetjent; men først på stationen fremviste de kvitteringen for købet. De blev løsladt, dog kun for at blive anholdt af en anden politibetjent; dette gentog sig tre gange og endte i morskab for alle parter. Ellers var det mest lærerne, det gik ud over; men én gang blev det for meget. De havde gipset alle skolens nøglehuller til, så rektor og pedel ikke kunne komme ud, og lærere og elever ikke kunne komme ind. Heinz meldte sig som ophavsmand, hvilket endte med bortvisning. Som privatist skulle han kun møde til eksamen ved skoleårets afslutning. Det var dog ikke nogen straf, for lektierne voldte ikke de store problemer, og videbegærlig som han var, fik han læst en masse andre ting. I 1921 forværredes faderens tuberkulose til den dødelige miliaris form. Med hans død, og stedmoderens død kort efter, var Heinz forældreløs knap 17 år gammel. Faderens familie tog sig straks kærligt af ham og bragte ham til Wels, hvilket let kunne lade sig gøre skolemæssigt, da han jo var privatist. Her i Wels hos en elsket tante og onkel, hvis børn betragtede ham som storebror, havde Heinz sit »egentlige« hjem, indtil han i 1930 rejste til Danmark. I 1923 tog han for sidste gang til Graz for at aflægge studentereksamen, svarende til en dansk nysproglig linie.

Inden starten på Universitetet i Wien, var han praktikant på et apotek i Wels for at tjene penge, da hans fædrene arv var gået tabt under inflationen. Hans drøm var en rejse til Spanien for at studere de store spanske malere, så han lærte sig også spansk. Rejsen varede flere måneder og startede med hyre som fyrbøder på et italiensk skib fra Genova og senere på et spansk skib, før turen gik ind i landet, først til Toledo for at se El Greco's malerier og senere til Madrid med systematiske besøg på Prado Museet, hvilket blev bemærket af museumsinspektøren og resulterede i et frikort. Han levede meget spartansk og overnattede på primitive »parador« herberger. Hjemvendt fra den begivenhedsrige rejse, kom han på opfedning hos sin elskede tante Bertha.

Trods interesse for kunst, historie, geografi og biologi, faldt valget på kemistudiet, da denne uddannelse trods stor arbejdsløshed nok ville kunne skaffe ham ansættelse i træindustrien. Med økonomisk støtte fra sine to onkler i Wels, og supplerende indtægter ved

manuduktion og som statist ved Wiener Operaen, begyndte han så i 1924 at studere kemi ved Wiens Universitet. Han var flittig, så studiet forløb planmæssigt, og han fik også del i de yderst få stipendier, der var. Han delte værelse med en kunststuderende, en ven fra Graz. Hans andre venner i studietiden kom fra forskellige fag, og sammen dyrkede de det rige kulturliv i datidens Wien og gik meget op i de spændende revolutionære efterkrigsstrømninger. Med et par af vennerne foretog Heinz vandreture og senere med en ny tilføjelse, nemlig foldebåden, der kunne pakkes i en rygsæk og tages frem, når turen kunne fortsættes ad vandvejen. Antisemitismen var i fuld udbrud i 1920'ernes Wien, og sin stillingtagen til spørgsmålet viste man ved sin vennekreds. Nogle af Heinz's gode venner kom fra det jødiske samfund i Wien, så det var naturligt for ham senere under krigen i Danmark at være med til at hjælpe danske jøder til Sverige.

Den sidste fase af kemistudiet tilbragte Heinz hos professor Ernst Späth, en kendt organisk kemiker. Opgaven var at undersøge konstitutionen af alkaloider fra planten lærkespore, *Corydalis cava*. Rodknoldene indsamlede han selv i skoven. Opgaven blev løst med udmærkelse, og i 1928 erhvervede han doktorgraden. Heinz havde ikke tænkt på at blive videnskabsmand; men stor var hans glæde og overraskelse, da Späth tilbød ham en assistentstilling, det var som at trække den store gevinst i tiden med stor arbejdsløshed. Han skulle assistere professoren (med stort »P«!) med forsøg under forelæsningerne; men der var rigelig tid til forskning.

I længden kedede det rent organisk-kemiske arbejde ham dog, han led af en utilfredsstillet kærlighed til biologien. Dette diskuterede han med en ældre assistent, der åbnede hans øjne for biokemien, de levende væseners kemi. Da han blev tilbudt et Rockefeller stipendium, blev Carlsberg Laboratorium hurtigt hans mål, efter han havde læst om S.P.L. Sørensen og Kaj Linderstrøm-Langs arbejder. Han skrev til S.P.L. Sørensen, om han måtte komme at lære noget om enzymer. Svaret var positivt.

Med orlov fra stillingen i Wien stod Holter så den 6. marts 1930 foran Carlsberg Laboratorium. Det første indtryk af den marmorprægede bygning og mødet med S.P.L. Sørensen har han selv levende beskrevet i 1969 og 1976. Opvokset som han var med Geheimeratsatmosfæren, forløb dette møde helt uventet, for S.P.L. Sørensen var venlig og aldeles ukrukket. Hans daglige kontakt blev

dog Kaj Linderstøm-Lang, der foreslog emnet for hans første enzymatiske arbejde, nemlig en undersøgelse af viskositetsændringer under pepsinets nedbrydning af casein (1931)*. Nok blev denne emnekreds fulgt op til 1937 i flere afhandlinger; men pepsinet var ikke årsagen til, at Holter blev i Danmark.

Allerede i 1930 udtrykte Holter i samtaler med Lang sin noget uklare drøm om at lokalisere enzymer i væv og celler for at nærme sig problemet om det strukturelle grundlag for enzymernes virkemåde. Lang, der forstod betydningen af en sådan angrebsvinkel, blev begejstret, men fastslog straks, at det nødvendigvis måtte gribes kvantitativt an. Problemet var også, at de gængse metoder var alt for grove, så der måtte udvikles mikrometoder, hvilket nok kunne lade sig gøre, hvis man var villig til at investere den nødvendige tid. Her hentydede Lang formodentligt til problemet med, at gæster kun opholdt sig et enkelt år ved laboratoriet, så samarbejdet var begrænset. Disse diskussioner med Lang førte til et nært samarbejde de næste 15-20 år og var den direkte årsag til, at Holter opsigde sin stilling i Wien efter, at han med S.P.L. Sørensens hjælp havde fået sit Rockefeller stipendium forlænget, og Sørensen iøvrigt havde lovet ham, at han kunne blive på Carlsberg Laboratorium i ubegrænset tid. Det blev på penge fra Rask-Ørsted fondet og Rockefeller Foundation, indtil han blev ansat som ekstraordinær assistent i 1937.

Med sit sprognemme lærte Holter sig meget hurtigt dansk og, som Lang skrev i 1954 ved Heinz's 50-årsdag, »at kende, bedre end de fleste indfødte, dette sprogs intime klang og henrivende mangel på logik«. Den sidste bemærkning henfører nok til den søde historie, som Lang holdt meget af, nemlig én gang i begyndelsen, hvor Holter en morgen undrende spurgte, hvordan det skulle forstås, som han havde læst ved en lille restaurant, at »en kaffe« kun kostede halvt så meget som »en halv kaffe«? Ja, tidligt lærte han om danskernes vane med snaps i kaffen og den ulogiske brug af det danske sprog. Iøvrigt beherskede Holter det skriftlige danske sprog i en grad, som kun få indfødte danskere formår.

Samarbejdet mellem Lang og Holter blev starten på deres serie »Bidrag til den enzymatiske Histokemi«. Det første arbejde kom i 1931 med beskrivelsen af en mikrometode til bestemmelse af små

* Årstal i parentes angiver årstal for publikationerne.

enzymatiske spaltninger i kvantiteter svarende til en tusindedel af det, de gængse metoder krævede. Med denne mikrotitreringsmetode analyseredes virkningen af et enzymekstrakt fra tørret grøn malt på dipeptidet alanyl-glycin. Som pipette blev bl. a. benyttet udtrukne kapilærrør, der tømtes ved et overtryk på 20 cm vand, og omrøring blev foretaget med en lille magnet (jernpulver) indstøbt i en glasblære. Den lille »loppe« hoppede op og faldt ned i et skiftende magnetfelt. Den genialitet og tekniske snilde, der ligger i udviklingen, kan selv i dag imponere læseren. De mange mikrometoder, de senere så berømte »Carlsberg methods«, blev udviklet efterhånden som behovet for dem opstod. I serien om den enzymatiske histokemi, nåede man i 1943 op på nr. XXXVI, det sidste nummererede arbejde; det betød dog ikke, at undersøgelserne standsede, men blot, at man var blevet ked af de høje romortal!

I indledningen til deres første arbejde i 1931 beskrives målet for undersøgelserne langt forud for sin tid: »Both as a producer of enzymes, and as the site of numerous enzymatic processes, the cell constitutes the most interesting object of the study for enzyme investigation, but it differs essentially from the reaction mixture in which the enzyme chemist seeks to imitate its processes both as regards its magnitude (and its consequently minute enzyme activity) and as regards the external conditions under which its enzymes act«. I det samme arbejde blev også nævnt, at det ikke så meget var besværet med at nedsætte volumenmængden i selve analysemetoden, som det var at udtage biologisk materiale i de krævede små mængder. Skulle prøven udtages fra væv måtte den indeholde ensartede celler. Metodens anvendelse blev vist samme år i en undersøgelse over fordelingen af peptidase i maltens rødder og bladspirer. I tynde snit af roden målttes den enzymatiske aktivitet til at være 10 gange større i rodspidsen end ved basis. Den maksimale aktivitet fandtes 0.8 mm fra spidsen, hvor strækkevæksten foregår; det er altså denne zone og ikke celledelingszonen, der er metabolisk mest aktiv. Dette må være første gang, en kvantitativ fordeling af et enzym er blevet vist på et biologisk materiale.

Naturligvis var man på udkik efter egnet materiale til undersøgelserne. Under et ophold i Californien i 1931-32 anvendte Lang metoden på marine æg, der jo er naturlige enheder og løste prøvetagningsproblemet. Han fandt, at peptidaseaktiviteten var konstant i æg fra et enkelt individ, men forskellig for æg fra et an-

det individ af samme art. Denne undersøgelse, nr. IV i serien, danner baggrund for mange senere studier af marine æg, idet man undersøgte halverede eller centrifugerede æg. I søgning efter et enzytbærende organel, fokuserede Holter og Lang tidligt (1934) på mitokondrierne (farvet med Janus grøn), der var koncentreret i den tunge del af de levende centrifugerede æg.

I 1933 kom to nye mikrometoder til. Den ene (bidrag V) omhandlede bestemmelsen af kulhydratspaltende enzymer (saccharase, maltase og amylase) under anvendelse af den gængse metode med overskud af jod. Her beskrives konstriktionspipetten, »Carlsbergpipetten«, hvor hullet i spidsen er afpasset, så væsken ikke løber ud med mindre, man blæser i den vedhæftede slange, og hvor det ønskede volumen afgrænses af en indsnøring. I min tid som laborant på Carlsberg Laboratorium tidligt i 1950'erne lærte alle glasblæsning og fremstillede egne pipetter af denne type. Senere kunne de købes kommercielt; men nu til dags bruger man éngangspipetter! Den anden metode (bidrag VI) var bestemmelsen af mikromængder ammoniak vist ved urinstofhydrolyse med urease. Efter mikrodestillation i et lille rør på 2.5 cm (og indre diameter på 4 mm) blev den ved hydrolysen dannede ammoniak bestemt ved titrering, og den største mængde ammoniak, metoden var egnet til, var 28 µg N! Som ved alle metodebeskrivelserne nævnes ikke blot alle tekniske detaljer omhyggeligt, men også alle tænkelige forholdsregler.

I 1934 kom den store undersøgelse, bidrag IX-XIII, om fordelingen af pepsin, syre, esterase (af David Glick) og peptidase i maveslimhinden hos svin sammenholdt med den histologiske opbygning af de forskellige maveafsnit (af A. Søeborg Olsen). Ved kvantitativt at sammenligne enzymfordelingen med den cytologiske fordeling af celletyper i snittene lykkedes det at påvise hvilke celler, der producerede henholdsvis de forskellige enzymer og saltsyre, og i hvilke relative mængder. Undersøgelsen vakte opsigt og beviste klart, at kemiske mikrometoder sammenholdt med kvantitative cytologiske data havde vidtgående betydning for biologi og medicin. Med den store strøm af gæster til laboratoriet tog udviklingen af mikrometoder fart. Det er ikke muligt at nævne hver enkelt.

Der er ingen tvivl om, at Lang og Holter har moret sig herligt i disse første år af deres nære samarbejde, hvor tingene skete med utrolig fart. Det må nok have været de bedste år af deres liv. Sam-

spillet mellem dem kom til udtryk i en genialitet og praktisk snilde, som kun kan vække beundring, og som også gav genlyd verden over. Samtidigt voksede et varmt venskab op mellem dem. Også uden for laboratoriet trivedes Holter; det bølgende danske landskab blev udforsket til fods og til vands. Han havde gennem årene flere både, de tidligste sammen med vennerne Gerson Cohn og Godtfred Haugaard. I 1932 giftede han sig med Anna Lise de Neergaard, der var sekretær på kemisk afdeling. De fik datteren Susanne, efter hvem hans sidste båd blev opkaldt. Ægteskabet blev opløst i 1940.

Holter var i U.S.A. i 1934-35. Han besøgte John H. Northrop ved Rockefeller Institute for Medical Research i New York, hvor han arbejdede med krystallinsk trypsin. Han kom dog også til Robert Chambers, hvor han kom til at arbejde med amøber. Med M. J. Kopac undersøgte han fordelingen af peptidase i amøben *Amoeba proteus*, men modsat fundet i de marine æg så varierede enzymaktiviteten næsten 2-fold fra amøbe til amøbe, hvilket kunne skyldes et forskelligt volumen (1937). Amøbers volumen er vanskeligt at måle på grund af deres mange pseudopodier; men et semikvantitativt mål fik man dog ved at centrifugere amøberne levende og holde dem koldt, så de beholdt deres pølseform. Pepsidaseaktiviteten fulgte dog ikke fordelingen af de stratificerede cellekomponenter, denne manglende sammenhæng bekræftede Holter på centrifugerede søpindsvineæg om sommeren ved Marine Biological Laboratory i Woods Hole (1936). Peptidasen var lokaliseret til det hyaline grundcytoplasma og ikke til celleorganellerne, uden tvivl en skuffende konstatering.

Hjemkommet fra U.S.A. startede Holter dyrkningen af amøber og ciliater og nævnes i Carlsbergfondets meddelelser 1937-38 som ansvarshavende for laboratoriets protozokulturer. Med gæsten William L. Doyle undersøgte han (bidrag XXVIII, 1938) enzymer fra tre protozoer, nemlig amøben, *Amoeba proteus*, og to ciliater, *Paramecium caudatum* og en *Frontonia* art. Enzymerne var peptidase, amylase og catalase. Deres pH optimum og andre forhold blev bestemt i homogenater, mens aktiviteten blev målt på enkelte celler. Amøbernes høje amylaseaktivitet (pH optimum 5,5-6,0) blev uddybet i et andet arbejde (1938), enzymet fordelte sig i centrifugerede levende amøber til zonen med celleorganeller, så for første gang havde man et organelbundet enzym. Den pågældende zone inde-

holdt bl. a. mange mitokondrier; men det drejer sig dog om de endnu uopdagede lysosomer. Ved den internationale celleforskerkongres i Zürich i 1938 gav Holter (1939) udtryk for sin frustration. Da cellen har strukturer som kerne, mitochondrier og Golgi »substans«, så burde disse også udføre de begrænsede kemiske processer, som karakteriserer den levende organisme; men endnu er cytologien kun i sin barndom!

I oktober 1937 blev Holter ekstraordinær assistent, og et halvt år senere blev Lang professor og efterfulgte S.P.L. Sørensen som forstander for kemisk afdeling. Samarbejdet mellem Holter og Lang var stadigt frugtbart, og deres serie om den enzymatiske histokemi voksede med 4-5 bidrag om året, men mange andre arbejder blev publiceret ved siden af.

Med Langs udvikling af den cartesianske dykker i 1936 sker endnu noget nyt og spændende (1937) med mikrometoderne. Dykkeren er baseret på det kendte legetøj, den cartesianske djævel, der flytter sig i væsken ved ændret tryk. Dykkeren er et mikrogasometer med et volumen 1000 gange mindre end det Warburg apparatet krævede, så hermed kunne enkelte celler undersøges. I somrene 1938 og 1939 opholdt Holter og P. E. Lindahl sig på den biologiske station i Roscoff, Frankrig. Her blev dykkeren anvendt til måling af iltoptagelsen af hele og halve ubefrugtede, befrugtede og tidlige kløvningsstadier af marine æg. De overbevisende forskelle i iltforbruget i de forskellige stadier fastslog dykkermetodens anvendelighed. I en oversigtsartikel om enzymatisk histokemi i »Die Methoden der Fermentforschung« (1941) beskrev Lang og Holter forskellige metoder til mikroskopisk påvisning af enzymer, samt de indirekte metoder for kvantitativ enzymatisk histokemi med de forskellige Carlsberg mikrometoder og den nye gasometriske dykkermetode. I afsnittet om enkelte celler beskrives »bremsepipetten« samt Langs »gradientrør« til massefyldebestemmelse. En særdeles nyttig og lærerig oversigt. En anden oversigtsartikel af Holter og Lang (1940) sammenfatter deres egne undersøgelser med mikrometoderne.

Med krigsudbruddet i 1940 tømtes Carlsberg Laboratorium for udenlandske gæster. Holters ægteskab blev opløst, og for en tid flyttede han ind hos familien Linderstrøm-Lang i laboratoriets ene professorbolig. Den stille tid på laboratoriet tilbragte Lang og Holter med videreudvikling af dykkermetoden og udarbejdelse af de

hermed forbundne teoretiske faktorer. Et problem var, at gasser som CO_2 , N_2 og O_2 kunne trænge igennem det beskyttende lag øverst i dykkeren, derfor blev forskellige væskers evne til at forhindre dette undersøgt (1942). I 1943 kom så det store arbejde om dykkermetoden med en teoretisk del af Lang og en praktisk del af Holter. Afhandlingen blev kendt som »dykkerbibelen« og blev hovedværket for alle, der kom til at arbejde med dykkerteknikken.

Amøbeundersøgelserne blev udvidet med Nils Andresens studier over cytologien af den store amøbe, *Chaos chaos*, som Holter havde haft i kultur siden 1938. Undersøgelsen om dens cytoplasmatiske komponenter og deres fordeling i centrifugerede amøber kom i 1942. Samme år giftede Holter sig med Karen Theisen, der var hans laborant. Hun delte hans fritidsinteresser og blev hans trofaste medarbejder i årene fremover, både som den omhyggelige passer af protozokulturerne og som den tålmodige underviser i dykkermetoden for et utal af gæster. Sammen fik de sønnen Peter.

I 1943 blev kemisk afdeling udvidet med den cytokemiske underafdeling, som Holter blev leder af. Afdelingen forblev i de tre små rum i kælderen, hvor Holter hidtil havde resideret, og den bestod af Holter, Nils Andresen og Erik Zeuthen, der iøvrigt forfinede dykkeren. Den eksperimentelle brug af dykkermetoden og de cytokemiske undersøgelser af enkelte celler blev fortsat her med hovedvægt på at henhøre enzymer til bestemte cellestrukturer. Især benyttedes amøberne, men også de sæsonbetonede marine æg var genstand for de mange cellefysiologiske undersøgelser, som Holter, ofte med Zeuthen, udførte under krigen i Danmark og efter krigen under mange ophold på den zoologiske station i Napoli i årene 1947-1961.

Med Nils Andresen undersøgte Holter de cytoplasmatiske ændringer i sultede *Chaos chaos*. Under sulten formindskedes cellevolumenet bestemt med Holters colorimetrisk metode (1945), næringsvakuolerne forsvandt, og de tunge sfæriske legemer smeltede sammen med krystalvakuoler. Det lykkedes dog ikke at påvise, om de sidstnævnte organeller og fedtdråberne tjente som reservenæring. Spørgsmålet om den sultende amøbes metabolisme analyserede Holter og Zeuthen (1948) på basis af regelmæssige målinger af dens reducerede vægt (massen minus opdriften i væsken) med Zeuthens nyudviklede dykkervægt og dens respiration målt med dykkermetoden i en periode på 30 dage. De nåede frem til

den konklusion, at de sultende amøber fik energi ved at nedbryde protein og lipid.

I 1946 blev den cytokemiske underafdeling flyttet til villaen Gl. Carlsbergvej 8. Staben blev udvidet, og udenlandske gæster strømmede igen til Carlsberg Laboratorium. Den daglige kontakt mellem Holter og Lang fortsatte ved morgenmøder, som regel morgenture, og fælles frokost for de to afdelinger. Selvom Lang nu helt gik tilbage til proteinkemien, fulgte han interesseret med i den cytokemiske forskning.

Holters hovedformål havde hele tiden været at lokalisere enzymer til bestemte celleorganeller. Med centrifugemikroskopet udviklet i samarbejde med Struers kemiske laboratorium kunne den enkelte amøbe iagttages under centrifugeringen, så man kunne standse den på det rette tidspunkt. Med Søren Løvtrup (1949) blev amøbens dipeptidase (optimum ved pH 7,4) og proteinase (optimum pH 3,75) undersøgt. Proteinase fordelt sig til den tunge del af de centrifugerede amøber, så endeligt havde man et organelbundet fordøjelsesenzym.

På en længere rejse til U.S.A. i 1947, og senere samme år ved cytologikongressen i Stockholm, talte Holter om »cytoplasmatiske komponenter og metabolisme i *Chaos chaos*«. I foredraget (1949) refererede han til de mange spændende resultater, andre havde opnået med organelfraktionering af vævshomogenater, mens man på Carlsberg Laboratorium undersøgte enkelte levende celler, nemlig amøberne, der ikke var centrifugeret hårdere, end at processen var reversibel. Amøben fremhæves som den relative store celle, den er. Dens respiration og vægt kunne måles (i dykkeren og med dykkervægten) på forskellige tidspunkter under forsøget, så den tidsmæssige faktor kunne følges på én og samme celle. Endvidere kunne den enkelte amøbes indhold af enzymer måles kvantitativt med mikrometoderne, og deres fordeling bestemmes i centrifugerede amøber. Interessen for mikrometoderne var stor, så Holter og Lang i 1950 publicerede en artikel om »Micromethods in Histochemistry and Cytochemistry« mest beregnet på at gøre biokemikere, der kun havde lidt materiale til rådighed, opmærksomme på mikrometoderne. Det er en prisværdig artikel med kort og koncis beskrivelse af metoderne og det nødvendige apparatur; en lignende artikel kom også i *Physiological Reviews* (1951).

Med hensyn til amøbernes metabolisme mente Holter, at føden

blev fordøjet i næringsvakuolerne, og at metabolitterne vandrede ud i cytoplasmaet. Andre mente derimod, at føden blev omdannet i vakuolerne til cytoplasmatiske inklusionslegemer, der så blev frigjort til cytoplasmaet. Spørgsmålet blev elegant undersøgt med autoradiografi med N. Andresen, C. Chapman-Andresen, H. Levi og P. K. Jensen (1950), idet amøberne blev fodret med *Stentor polymorphus*, hvis grønne symbiotiske alger kunne mærkes med radioaktivt C^{14} . Den tidsmæssige fordeling af radioaktivt materiale blev fulgt i levende centrifugerede amøber. Det befandt sig først over næringsvakuolerne, men var senere jævnt fordelt i cellen uden tilknytning til bestemte celleorganeller. Brugen af autoradiografi til at følge metaboliske processer var ny og var emnet for Holters foredrag i 1950 i hans barndomsby Graz holdt i forbindelse med et ophold i Napoli, hvor han og Karen Holter målte respirationen af søpindsvineæg med dykkermetoden.

Selvom Holter siden 1933 havde fokuseret på mitokondrierne som enzytbærende organeller, så var det andre, der omkring 1950 viste sammenhængen mellem mitokondrierne og de respiratoriske enzymer i vævshomogenater. Man diskuterede dog på dette tidlige tidspunkt, om organeller i homogenater svarede til organellerne i den levende celle. Spørgsmålet tog Holter op med N. Andresen og F. Engel (1951), idet indholdet af succinat dehydrogenase i *Chaos chaos* blev sammenholdt med iltoptagelsen af hele og halve levende centrifugerede amøber målt i dykkeren. Det respiratoriske enzym fulgte fordelingen af mitokondrierne, så også i den levende celle kunne sammenhængen påvises.

I Paris i 1951 talte Holter om lokaliseringen af enzymer i cytoplasmaet. Foredraget var en oversigt over de på daværende tidspunkt kendte celleorganeller og de enzymer, man havde kunnet henføre til dem. Den publicerede artikel (1952) med 100 referencer vidner om Holters store kendskab til den relevante litteratur og hans evne til at se problemstillingen i et bredt perspektiv. Han fremhævede, at cytoplasmatiske organeller kunne undersøges på to måder, nemlig i homogenater, hvor den uundgåelige autolyse kunne være en fejlkilde, og i levende celler som hans centrifugerede amøber. Nok foretrak Holter at undersøge enkelte celler; men han var også opmærksom på, at visse spørgsmål kun kunne løses med cellehomogenater. Med Ottesen og R. Weber undersøgte han i en densitetsgradient adskillelse af cytoplasmatiske partikler i ho-

mogenater af *Xenopus* lever, og det lykkedes dem at adskille mikro-somfraktionen og mitokondriafraktionen (1953).

På den internationale cellebiologikongres i Leiden 1954 holdt Holter et historisk interessant foredrag om »enzymatiske studier af amøbens mitokondrier« (1956). Nok havde han kunnet henføre succinat dehydrogenasen til mitokondrierne; men de tidligere undersøgelser med centrifugerede amøber havde jo også vist, at hydrolytiske enzymer som for eksempel proteinasen befandt sig i granulazonen sammen med mitokondrierne. Nu havde Christian de Duve og medarbejdere i 1951 publiceret, at to hydrolytiske enzymer, sur fosfatase og cathepsin, var lokaliseret i mitokondriefractionen i pattedyr leverhomogenater; men at de efter henstand befandt sig i supernatanten. Dette kunne tyde på, at organellerne lækkede enzymerne. Holter præsenterede resultater med centrifugerede levende amøber, hvor enzymerne succinat dehydrogenase, cathepsin og sur fosfatase alle befandt sig i granulazonen med mitokondrierne. I amøbehomogenater fulgte succinat dehydrogenasen stadig mitokondrierne, mens de to hydrolytiske enzymer befandt sig i supernatanten. Hvis homogenatet derimod blev holdt koldt, så var alle enzymerne knyttet til mitokondriafraktionen. Holter konkluderede, at umiddelbart kunne han godtage Chr. de Duves forklaring om, at nogle af mitokondrierne gik i stykker og lækkede enzymerne, men antallet af mitokondrier i amøberne var uændret før og efter homogeniseringen med frigørelse af de hydrolytiske enzymer til supernatanten. Med denne grundige undersøgelse lykkedes det Holter at sandsynliggøre, at de hydrolytiske enzymer ikke kunne henføres til mitokondrierne. I 1955 blev Chr. de Duves gruppe så i stand til at adskille mitokondriefractionen i en let og en tung del, og de hydrolytiske enzymer kunne henføres til et separat organel, som de benævnte lysosomer.

Holter var meget optaget af amøbernes metabolisme, men mente ikke, at man kunne komme ret meget videre, så længe deres føde var levende ciliater. Man ville lære mere, hvis amøberne kunne optage simple proteiner frem for de komplekse fødeorganismer. Denne problemstilling førte ham tilbage til S. O. Mast og W. L. Doyles arbejde, hvor de i 1934 beskrev optagelse af væske hos *Amoeba proteus*, celledrikning eller pinocytose, som W. H. Lewis i 1931 definerede den tilsvarende proces i makrofager. Holter undersøgte nu sammen med John M. Marshall Jr. (1954), om *Chaos*

chaos også kunne optage opløste proteiner. For at få et kvantitativt mål benyttede de fluoresceinmærket serum gammaglobulin. Amøberne dannede først små pseudopodier efterfulgt af en invagination af plasmamembranen under dannelse af kanaler, hvorfra optagelse skete ved afsnøring af »dråber«. Hele processen var overstået på en time; men kunne induceres igen senere. Under pinocytosen optog amøberne store mængder af det mærkede protein, der senere befandt sig i velafgrænsede vakuoler i den tunge pol af de centrifugerede amøber. Holter havde her fundet en måde til at få amøberne til at optage simple proteiner, men samtidigt genopdagede han pinocytosen 20 år efter, den først blev beskrevet.

Med denne undersøgelse blev pinocytose genstand for intensiv forskning på afdelingen de næste 20 år. Især i nært samarbejde med Cicily Chapman-Andresen. Som kvantitativt mål for aktiviteten benyttedes antallet af de under pinocytosen dannede kanaler. Et fænomen, der optog Holter meget, var, at visse molekyler ikke kan passere plasmamembranen, og at ikke alle store molekyler kunne inducere pinocytose. Nok havde Mast og Doyle i 1934 vist, at glucose ikke inducerede pinocytose; men måske kunne glucosen transporteres ind i cellen sammen med en inducer. Dette undersøgte Holter og C. Chapman-Andresen (1955) ved at tilsætte C^{14} mærket glucose til en opløsning af albumin, der inducerede pinocytose i *Chaos chaos*. Glucose blev optaget under pinocytosen, den blev også metaboliseret og senere genfundet delvis som mærket CO_2 fra respirationen. Det var altså muligt at få amøberne til at optage stoffer, der ikke i sig selv inducerede pinocytose, blot de blev tilsat en induceropløsning.

I 1956 blev Holter professor og forstander ved fysiologisk afdeling efter professor Winge. Familien Holter flyttede ind i den anden professorbolig ved laboratoriet. Den store overflytning af cytochemisk afdelings apparatur til hovedbygningen blev især varetaget af Vagn Hartelius og K. Max Møller, fordi Holter rejste meget. Holters forskningsområde blev nu udvidet med undersøgelser af gær. Han var især interesseret i, om pinocytose kunne induceres i gær protoplaster for eventuelt med DNA at bevirke transformation af gæren. Det lykkedes dog ikke. Til sin forskning modtog Holter gennem årene eksterne midler fra Rockefeller Foundation, National Institute of Health og National Science Foundation.

Den store rejseaktivitet 3-4 gange om året viser med stor tydelig-

hed den anerkendelse, Holter nød internationalt. Han blev æresdoktor ved Gents Universitet i 1957, ved Københavns Universitet i 1960, og ved Berns Universitet i 1973. Han var også medlem af en lang række videnskabelige selskaber som f. eks. American Academy of Arts and Sciences, og han blev æresmedlem af Society of Protozoologists i 1971. Hans foredrag omhandlede især pinocytose med de nyeste undersøgelser fra Carlsberg Laboratorium, men vist i et bredere perspektiv i forhold til andre celler. På rejserne fik han nye impulser, der blev diskuteret på hans daglige rundtur på laboratoriet til hver enkelt gæst og medarbejder. Han fulgte nøje med i den alsidige forskning og bistod med gode råd. Med Max Møller udarbejdede han en ny vandig densitetsgradient til amøbehomogenater. De definerede stoffet som værende: tilstrækkelig højmolekylært for lav osmotisk aktivitet selv i høj koncentration, sfærisk af form for lav viskositet, vandopløseligt med lav saltkoncentration, kemisk inert, utoksisk, og stabilt ved autoklavering, og det måtte ikke indeholde kvælstof. I samarbejde med firmaet Pharmacia fandt man frem til stoffet »Ficoll« (1959). Det anvendes stadig i gradient centrifugering.

På amøbesymposiet i New York i 1958 talte Holter om »problemer omkring pinocytose især med henblik på amøberne«. I foredraget (1959) påpegede han, at formen af pinocytosekanalerne varierede med forskellige inducere, så der var en flydende overgang fra fine til de brede kanaler, der lignende fagocytose af fødeorganismer. Pinocytose var heller ikke en kontinuerlig proces, da væskeoptagelsen foregik i »slurk«; men hvorfor processen starter og stopper vides endnu ikke. Mængden af stof optaget ved pinocytose var svært at bestemme, da induceren før optagelsen adsorberes til amøbens overflade og en varierende mængde væske optages samtidigt under kanaldannelsen. Det betød, at pinocytose ikke burde ses som det optagne volumen, hvilket var overraskende forskellig fra den oprindelige opfattelse af pinocytose som »celledrinking«. Endnu et punkt var, at plasmamembranen efter invagination og afsnøring i vakuoler kunne frigøre glucose, der ellers ikke kunne passere den, dette antydede, at membranens permeabilitet var ændret. Det er typisk for Holters foredrag, at problemet gennemanalyseres, hvorved nye aspekter dukkede op til stor inspiration for tilhørerne.

Et vigtigt spørgsmål var, om kun amøboide celler kunne pinocy-

tere. Dette spørgsmål tog Holter og H. Holtzer (1959) op. Forskellige vævsceller blev undersøgt for deres evne til at optage mærket protein; mange, dog ikke dem alle, optog lysmikroskopiske mængder, så pinocytose kunne fastslås som et alment cellefænomen. Den videre skæbne af det stof, der blev optaget ved pinocytose og som hos amøben endte i vakuoler lig de såkaldte næringsvakuoler, optog Holter. I forbindelse med fordøjelsen undersøgte han sur fosfatase hos *Chaos chaos* sammen med Lowy (1959); enzymets pH optimum var 4.5 som fundet i andre celler, og det var lokaliseret over granulazonen i de centrifugerede amøber i lighed med Chr. de Duve's nyopdagede lysosomer fra homogenater af væv.

Midt i denne blomstrende pinocytoseforskning blev Lang syg i 1958; men trods stor rejseaktivitet og andre gøremål var Holter en trofast og hyppig besøgende ved sin vens lange sygeleje. Det var et stort personligt tab for Holter, da Lang alt for tidligt døde i maj 1959, for hermed afsluttedes et langt og varmt venskab. Den store veneration Holter følte for Lang fremgår af hans mindeord (1959, 1960, 1976), og den hengivenhed han viste overfor Lang, videreførte han trofast over for hans enke og hele familien Linderstrøm-Lang. På enhver måde var Holter sine venners ven!

Interessen for fænomenet pinocytose var stor. På symposiet om »Biological approaches to cancer chemotherapy«, i Louvain 1960, var Holter blevet inviteret til at belyse pinocytose som en sandsynlig måde, hvorpå cancerceller kunne induceres til at optage et kemoterapeutisk stof. Han foreslog, at det kunne ske passivt som optagelsen af glucose tilsat en pinocytose inducer, især da det nu var klart, at vævsceller ligesom amøben havde et »mukuslag« (slimlag) på plasmamembranen. Problemet ville dog være at inducere pinocytose selektivt i de maligne celler. Endvidere samme år på biokemikerkongressen i Moskva opsummerede Holter pinocytosen som den dynamiske proces, den er. Adsorption af induceren i amøbens mukuslag var blevet vist elektronmikroskopisk, men endnu vidste man kun lidt om den videre skæbne af det optagne stof under dets transport i cellen. Det var heller ikke klart, hvilket udbytte amøben havde af optagelsen, for hvis det drejede sig om toksiske stoffer, tillod vakuolemembranen så kun passage af nyttige komponenter? Trods den store viden, der var høstet på området både i udlandet og hjemme på laboratoriet, var der endnu mange af de ubesvarede spørgsmål, som Holter var ekspert i at stille.

Nok blev pinocytose undersøgt flere steder i udlandet, men mest analyserende på Carlsberg Laboratorium. Forskellige faktorer indflydelse på pinocytosen, som pH af mediet, temperatur og metaboliske hæmmere blev undersøgt af C. Chapman-Andresen, der fastslog pinocytosen som en energikrævende proces. Disse studier opsummeredes i hendes doktorafhandling. Holter var officiel opponert ved forsvaret i 1963. Sammen uddybede de spørgsmålet om, hvor meget stof amøben optog adsorberet i mukuslaget og »passivt« i pinocytosekanalernes øvrige volumen, idet induceren og glucosen blev mærket med to forskellige isotoper (1964). De viste, at induceren blev adsorberet på overfladen i en mængde svarende til 36 gange den koncentration, den fandtes i opløsningen, mens glucosen blev optaget i beskedne mængder. Den fysiologiske rolle af pinocytosen var således klart optagelsen af induceren. Med sit indgående kendskab til optagelse af fødeorganismer og af opløst stof i amøberne, havde Holter længe ment, at det var urimeligt at opfatte fagocytose og pinocytose som forskellige processer, da der var så mange lighedspunkter mellem processerne. Dette synspunkt fremsatte han i 1963 på »Lysosome« symposiet i London, og det førte til, at de Duve foreslog »endocytose« som samlebegreb for de to processer. Hjemme blev Holter hædret i 1963 med Ridderkorset af Dannebrogordenen.

Den popularitet Holter opnåede som foredragsholder, er meget forståelig, da han hver gang medtager nye aspekter af pinocytosen. Hans publicerede bidrag er gennemtænkte og klare. Ved symposiet om intracellulære membraner i Japan i 1963, talte han om membranen i korrelation til pinocytosen (1965). Her fokuserede han på adsorptionen af induceren i plasmamembranens mukuslag samt på frigørelsen af dette lag fra membranen i den endelige vakuole, som vist elektronmikroskopisk bl. a. på Carlsberg Laboratorium af A. F. Hayward i 1963. Dette forhold kunne hænge sammen med ændringer i membranens egenskaber bl. a. dens permeabilitet. En endnu uklar egenskab ved membranen var den fusion, der sås mellem forskellige vakuoler og lysosomer i forbindelse med pinocytosen. Spørgsmålet om den strukturelle basis for og mekanismen involveret i membranfusion fremlagde han for eksperterne. Denne evne til at fusionere med visse, men ikke alle intracellulære membraner, mente han, var af vital betydning for den levende celle.

Holter blev mere og mere optaget af opgaver uden for laboratoriet. Således holdt han forelæsninger i cytologi for zoologer ved Københavns Universitet 1964-1972. I forelæsningerne lagde han vægt på den dynamiske cytologi som bindeled mellem biokemi og morfologi. Hvert år åjournførtes kompendiet: »Forelæsningsnoter til Cytologi« med de nyeste forskningsresultater. Forelæsningerne var populære blandt de studerende, og kompendiet indeholdt også informationer, der først flere år senere fandt vej til lærebøgerne. Spørgsmålet om samfund og videnskab havde Holter taget aktiv del i siden 1943, hvilket han selv redegør for i sin kronik i Politiken i anledningen af P. Brandt Rehbergs 70-årsdag (1965). Det var også naturligt, at han i 1968 blev formand for det nyoprettede Statens naturvidenskabelige Forskningsråd og for Forskningsrådets Centraludvalg, posterne beholdt han til 1971. Disse administrative gøremål afholdt ham dog ikke fra at tage aktiv del i laboratoriets forskning, en »pligt«, han tog meget højtideligt og slet ikke kunne undvære.

Den 5. juni 1971 fyldte Holter 67 år og fratrådte som forstander for Carlsberg Laboratoriums fysiologiske afdeling. Som emeritus flyttede Heinz med Karen Holter deres laboratorium ud til Erik Zeuthen på Carlsbergfondets Biologiske Institut, hvor nogle små lokaler var indrettet i den tidligere staldbygning. Her undersøgte de med dykkermetoden respirationen af en stor amøbe *Pelomyxa palustris*, der ingen mitokondrier har, men symbiotiske bakterier, og som kun kan leve ved lav iltspænding. Undersøgelserne med C. Chapman-Andresen foreligger dog kun i form af synopser fra foredrag, men er citeret i en oversigtsartikel. Holters 70-årsdag i 1974 blev fejret ved en festlig reception på Carlsbergfondets Biologiske Institut med taler af flere af Holters tidligere medarbejdere, danske som udenlandske, og han fik en indbundet bog med mere end 100 breve fra danske og udenlandske venner. Gaven fra Carlsbergfondets bestyrelse var fremførelse af Haydn's Kvint Kvartet af medlemmer af det Kgl. Kapel. En meget smuk og festlig hyldest til den højt estimerede forsker, der havde betydet så meget for dansk videnskab.

I forbindelse med 100-årsdagen for brygger J. C. Jacobsens oprettelse af Carlsberg Laboratorium i 1876 var Holter og Max Møller redaktører af Carlsbergfondets smukke mindebog »The Carlsberg Laboratory 1876-1976«. Holter bidrog selv med fem kapitler,

idet han også indledte afsnittet om gæsternes opfattelse af laboratoriet. Det store arbejde til trods, må det have været en stor tilfredsstillelse for ham at genoplive de mange minder gennem de mange danske og udenlandske kontakter. Videnskabeligt havde han til fulde set sin drøm fra 1930 gå i opfyldelse; men i 1978 havde han den store sorg at miste sin hustru og trofaste medarbejder igennem de mange år.

Som redaktør siden 1939 af Carlsberg Laboratoriums tidsskrift »Comptes Rendus du Travaux Laboratoire Carlsberg«, der ændrede navn i 1976 til »Carlsberg Research Communications«, fulgte han stadig med i forskningen. Fra hans egen hånd kom endnu to bidrag. Det ene med titlen: »Linderstrøm-Lang and leucylamino-peptidase« (1979), omhandlende Langs opdagelse i 1929 af ikke én, men to dipeptidaser og en uddybning af den historiske polemik om enzymet, blandt andet med Joseph Frutons udtalelse ca. 20 år senere om, at Lang i sin antagelse var langt forud for sin tid, og at resten af feltet først på daværende tidspunkt var ved at indhente ham. En læseværdig artikel og en smuk hyldest til sin ven. Den anden artikel (1980) er mindeskriftet om Erik Zeuthen. Disse to skrifter, hvori han mindes to af sine meget nære venner, læremesteren og eleven, danner en smuk og vemodig afslutning på hans lange forfatterskab på omkring 125 publikationer.

Holters syn begyndte så småt at volde problemer, så i 1983 stoppede han sin redaktørvirksomhed af Carlsberg Laboratoriums tidsskrift efter 44 år på posten. Den nye redaktion takkede ham ved at udgive et festskrift for ham til hans 80-årsdag i 1984. Festskriftet har bidrag fra mange tidligere medarbejdere og venner fra hele verden; især bør de mere personlige bidrag af Christian de Duve og David Glick nævnes. Dagen blev fejret i professor Diter von Wettsteins hjem under hyggelige og afslappede former med en gåtur i den nærliggende skov. Det var forhold, hvorunder den beskedne forsker og naturelsker Holter trivedes bedst.

Trods svigtende syn deltog Holter trofast i Selskabets møder. Den enestående og værdige måde, hvorpå han klarede sig, var beundringsværdig; han boede også alene i sit elskede hus i Farendløse Enghave. Han var dansker med liv og sjæl, og i sit virke tjente han dansk forskning på det ypperligste. Personlig var han rolig og velovervejet, en god lytter og altid parat med gode råd. Han var en god fortæller og fortalte ofte historier med et glimt i øjet og et

skævt smil, der kunne ende i et smittende latterudbrud. Han vil blive savnet for sin varme og lune personlighed og for sin store videnskabelige indsats i forståelsen af de dynamiske processer, der karakteriserer den levende celle. Til fulde så han sin drøm fra 1930 gå i opfyldelse.

Æret være hans minde.

BIBLIOGRAFI: HEINZ HOLTER

- 1926 Späth E. & H. Holter: Über Corydalis-Alkaliode. VII: Synthesen des Corybulbins und des Iso-corybulbins. Ber. deutsch. chem. Gesellsch. 59, 2800-2805.
- 1927 Späth E. & H. Holter: Über Alkaloide von Corydalis cava IX: Zur Konstitution des Corycavins und des Corycavamins. Ber. deutsch. chem. Gesellsch. 60, 1891-1898.
- 1928 Späth E., H. Holter & R. Posega: Über Alkaloide von Corydalis cava. XI: Die Konstitution des Bulbocapnins. Ber. deutsch. chem. Gesellsch. 61, 322-327.
- 1929 Holter H & H. Bretschneider: Untersuchung über die Bildungsmöglichkeit von Tetrazomethan, CN₄. Monatsh. 53/54, 963-984.
- 1931 Holter H.: Zur Kenntnis des Pepsins. Z. physiol. Chem. 196, 1-9.
- 1931 Linderstrøm-Lang K. & H. Holter: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. I. Über die Bestimmung kleiner enzymatischer Spaltungen. Z. physiol. Chem. 201, 9-30 & C. R. Lab. Carlsberg 19 (4), 1-19 (in English).
- 1932 Linderstrøm-Lang K. & H. Holter: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. II. Über die Peptidaseverteilung in Wurzel und Blattkeim des Malzkornes. Z. physiol. Chem. 204, 15-53 & C. R. Lab. Carlsberg 19 (6), 1-39 (1931) (in English).
- 1932 Holter H., K. Linderstrøm-Lang & J. Bränniche Funder: Über den peptischen Abbau des Caseins. Z. physiol. Chem. 206, 85-115 & C. R. Lab. Carlsberg 19 (10), 1-32 (1933) (in English).
- 1933 Holter H.: Über die Labwirkung. Biochem. Z. 255, 160-188.
- 1933 Holter H. & K. Linderstrøm-Lang: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. III. Über die Proteinase von Drosera rotundifolia. Z. physiol. Chem. 214, 223-240.
- 1933 Linderstrøm-Lang K. & H. Holter: Studies on enzymatic histochemistry. V. A micro-method for estimation of sugars. C. R. Lab. Carlsberg 19 (14), 1-12.
- 1933 Linderstrøm-Lang K. & H. Holter: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. VI. Eine Mikro-Ammoniakbestimmung. Z. physiol. Chem. 220, 5-12 & C. R. Lab. Carlsberg 19 (20), 1-9 (in English).
- 1934 Linderstrøm-Lang K. & H. Holter: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. VII. A: Über die Peptidase in den Eiern von Psammechinus miliaris. Von Tore Phillipson. B: Notiz über die Verteilung der Mitochondrien des Psammechinus-Eies beim Zentrifugieren. Z. physiol. Chem. 223, 119-126, & C. R. Lab. Carlsberg 20 (4), 1-8 (in English).

- 1934 Holter H. & B. Andersen: Vergleich der Pepsin- und Labaktivität verschiedener Magensekrete. *Biochem. Z.* 269, 285-300 & C.R. Lab. Carlsberg 20 (8), 1-18 (in English).
- 1934 Linderstrøm-Lang K. & H. Holter: Enzymatische Histochemie. *Ergeb. Enzymforschung* 3, 309-334.
- 1934 Sørensen S. P. L., H. Holter & B. Andersen: Bemerkungen zu einigen Abhandlungen über Propepsin und Prochymosin. *Biochem. Z.* 271, 199-205.
- 1934 Holter H. & K. Linderstrøm-Lang: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. IX. Die Verteilung des Pepsins in der Schleimhaut des Schweinemagens. *Z. physiol. Chem.* 226, 146-172 & C. R. Lab. Carlsberg 20 (11), 1-32 (in English).
- 1934 Linderstrøm-Lang K. & H. Holter: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. X. Über die Verteilung von Säure in der Schleimhaut des Schweinemagens. *Z. physiol. Chem.* 226, 173-176 & C. R. Lab. Carlsberg 20 (11), 33-41 (in English).
- 1934 Linderstrøm-Lang & H. Holter: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. XI. Über die Verteilung der Peptidase in der Schleimhaut von Magen und Duodenum des Schweins. *Z. physiol. Chem.* 226, 177-185, & C. R. Lab. Carlsberg 20 (11), 42-56 (in English).
- 1934 Linderstrøm-Lang K., H. Holter & A. Søbørg-Ohlsen: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. XIII. Die Enzymverteilung im Schweinemagen als Funktion seine histologischen Aufbaus. *Z. physiol. Chem.* 226, 177-185, & C. R. Lab. Carlsberg 20(4), 66-127 (in English).
- 1935 Linderstrøm-Lang K., A. H. Palmer & H. Holter: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. XIV. Mikrobestimmung von Chlor in Geweben. *Z. physiol. Chem.* 231, 226-230, & C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 21, 1-6 (in English).
- 1935 Linderstrøm-Lang K., L. Weil & H. Holter: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. XV. Mikrobestimmung von Arginase. *Z. physiol. Chem.* 233, 174-180, & C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 21, 7-14 (in English).
- 1935 Holter H., M. Kunitz & J. H. Northrop: Spaltung von Clupean durch verschiedene Trypsinpräparate. *Z. physiol. Chem.* 235, 19-23.
- 1935 Holter H. & J. H. Northrop: Activation of partial purified pepsinogen. *Proc. Soc. Exp. Biol. Med.* 33, 72-75.
- 1936 Holter H.: Studies on enzymatic histochemistry. XVIII. Localization of pepsidase in marine ova. *J. Cell. Comp. Physiol.* 8, 179-200.
- 1936 Holter H. & K. Linderstrøm-Lang: Enzymverteilung im Protoplasma. *Monatsheft f. Chemie* 69, 292-313.
- 1937 Holter H.: Enzymverteilung im Protoplasma. *Arch. exp. Zellforsch.* 19, 232-237.
- 1937 Holter H.: Krystallinsk virus. *Naturens Verden*, 21, 203-222.
- 1937 Holter H. & M. J. Kopac: Studies on enzymatic histochemistry. XXIV. Localization of pepsidase in the amoeba. *J. Cell. Comp. Physiol.* 10, 423-437.
- 1937 Holter H., F. E. Lehmann-Bern & K. Linderstrøm-Lang: Aktivierung der Leucylpeptidase von Tubifex-Eiern durch Magnesiumsalze. *Z. physiol. Chem.* 250, 237-240, & C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 21, 259-262.

- 1938 Holter H. & W. L. Doyle: Über die Lokalisation der Amylase in Amöben. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 22, 219-225.
- 1938 Holter H., H. Lanz, Jr. & K. Linderstrøm-Lang: Studies on enzymatic histochemistry XXX. Localization of peptidase during the first cleavages of the egg of the sea urchin, *Psammechinus miliaris*. J. cell. Comp. Physiol. 12, 119-127, & C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 23, 1-9 (in German).
- 1938 Holter H. & W. L. Doyle: Studies on enzymatic histochemistry. XXVIII. Enzymatic studies on protozoa. J. Cell. Comp. Physiol. 12, 295-308.
- 1939 Holter H.: Zur Chemie einiger Zellstrukturen. Arch. exp. Zellforsch. 22, 534-540.
- 1940 Holter H. & K. Linderstrøm-Lang: Enzymatische Histochemie. In: Handbuch der Enzymologie (eds. F.F. Nord & R. Weidenhagen), 1, p. 65-114.
- 1940 Linderstrøm-Lang K. & H. Holter: Verteilung einiger Enzyme in den Schleimhaut-Schichten des Magendarmkanales einiger Vertebraten. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 23, 135-148.
- 1940 Holter H. & P. E. Lindahl: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. XXX-II. Über die Verteilung der Peptidase in Paracentrotus-Keimen. C. R. Carlsberg, Sér. chim., 23, 249-256, & in English: J. Cell. Comp. Physiol., 17, 235-241 (1941).
- 1940 Lindahl P. E. & H. Holter: Beiträge zur enzymatischen Histochemie. XXXI-II. Die Atmung animaler und vegetativer Keimhälfen von Paracentrotus lividus. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 23, 257-288.
- 1941 Holter H.: Auswertung der Koagulation. In: Die Methoden der Fermentforschung (eds. E. Bamann & K. Myrbäck). Georg Thieme. Leipzig. 1, pp. 977-984.
- 1941 Linderstrøm-Lang K. & H. Holter: Die enzymatische Histochemie. In: Die Methoden der Fermentforschung (eds. E. Bamann & K. Myrbäck). Georg Thieme. Leipzig. 1, pp. 1132-1162.
- 1941 Holter H.: Chymase. In: Die Methoden der Fermentforschung (eds. E. Bamann & K. Myrbäck). Georg Thieme. Leipzig. 2, pp. 2081-2090.
- 1941 Lindahl P. E. & Holter H.: Über die Atmung der Ovozyten erster Ordnung von Paracentrotus lividis und ihre Veränderung der Reifung. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 24, 49-57.
- 1942 Linderstrøm-Lang K. & H. Holter: Diffusion of gasses through protective seals of oil or flotation medium in the Cartesian diver micro respirometer. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 24, 105-138.
- 1943 Bottelier H. P., H. Holter & K. Linderstrøm-Lang: Studies on enzymatic histochemistry. XXXVI. Determination of pepsidase activity, nitrogen content and reduced weight in roots of barley *Hordeum vulgare*. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 24, 289-313.
- 1943 Holter H.: Technique of the Cartesian diver. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 24, 399-478.
- 1944 Holter H. & E. Zeuthen: The respiration of the egg and embryo of the ascidian, *Ciona intestinalis* L. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 25, 33-65.
- 1944 Andresen N., H. Holter & E. Zeuthen: The respiration of the syncytia formed by abnormal development of *Ciona* eggs. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 25, 67-85.

- 1944 Holter H.: Cellestrukturens Problemer. In: Videnskaben i Dag (eds. F. Brandt & K. Linderstrøm-Lang), p. 133-146. J. H. Schultz Forlag, København.
- 1945 Andresen N. & H. Holter: Cytoplasmic changes during starvation of the amoeba *Chaos chaos* L. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 25, 107-146.
- 1945 Holter H.: A colorimetric method for measuring the volume of large amoebae. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 25, 156-167.
- 1946 Holter H.: Establishment of cytochemical techniques. *Nature* 158, 917.
- 1946 Brüel D., H. Holter, K. Linderstrøm-Lang & K. Rozits: A micromethod for the determination of total nitrogen (accuracy 0.005 µg N). C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 25, 289-324, & *Biochim. Biophys. Acta* 2, 101-125 (1947).
- 1946 Linderstrøm-Lang K. & H. Holter: Verteilung einiger Enzyme in den Schleimhaut-Schichten des Magen-Darmkanales einiger Vertebraten. In: *Digestion* (eds. H.J. Vonk, J.J. Mansour-Bek & E.J. Slijper), part 1, pp. 246-264, Amsterdam.
- 1947 Holter H.: Nobelprisen i Kemi. James B. Summer, John H. Northrop, W. N. Stanley. *Naturens Verden*, 144-158.
- 1948 Holter H.: Cytokemiens problemer. *Naturhistorisk Tidende* 12, 5-9.
- 1948 Holter H.: H. V. Brøndsted. *Naturhistorisk Tidende* 12, 78-79.
- 1948 Holter H.: Der Cartesianische Taucher. *Mikrochemie* 33, 368-384.
- 1948 Holter H. & E. Zeuthen: Metabolism and reduced weight in starving *Chaos chaos*. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 26, 277-296.
- 1949 Holter H. & S. Løvtrup: Proteolytic enzymes in *Chaos chaos*. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 27, 27-62.
- 1949 Holter H. & S. Løvtrup: Microdeterminations of some sulfur compounds by means of the iodine-azide reaction. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 27, 72-78.
- 1949 Holter H.: Problems of enzyme localization and development. *Pubb. Staz. Zool. Napoli* 21, Suppl., 60-76.
- 1949 Holter H.: Aktuelle Probleme der Cytochemie. *Österreichischer Chemiker-Zeitung*, 50 Jahrg., 204-212.
- 1949 Holter, H.: Cell physiological work with the amoeba *Chaos chaos*. *Exp. Cell Res.*, Suppl. I, 269-276.
- 1949 Andresen N. & H. Holter: The genera of Amoebae. *Science* 110, 114-115.
- 1950 Holter H.: Laboratories of the Carlsberg Foundation. *Research* 3, 315-320.
- 1950 Holter H. & K. Linderstrøm-Lang: Micromethods in histochemistry and cytochemistry. *Research* 3, 315-320.
- 1950 Andresen N, C. Chapman-Andresen, H. Holter, P. K. Jensen & H. Levi: The distribution of food in amoeba cytoplasm studied by means of autoradiography. *Exp. Cell Res.* 1, 139-142.
- 1950 Holter H.: The function of cell inclusions in the metabolism of *Chaos chaos*. *N. Y. Acad. Sci.* 50, 1000-1009.
- 1950 Holter H. & Si-Oh Li: Phosphoamidase activity of some proteolytic enzymes and rennin. *Acta Chem. Scand.* 4, 1321-1322.
- 1951 Holter H. & Si-Oh Li: Determination and properties of phosphoamidase. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 27, 393-407.

- 1951 Andresen N., F. Engel & H. Holter: Succinic dehydrogenase and cytochrome oxidase in *Chaos chaos*. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 27, 408-420.
- 1951 Holter H., S. Løvtrup & I. Rubin: Chemistry of the histochemical phosphatase reaction. Acta Chem. Scand. 5, 194-195.
- 1951 Holter H. & K. Linderstrøm-Lang: Micromethods and their application in the study of enzymes. Physiol. Rev. 31, 432-448.
- 1951 Holter H.: The enzymes. Chemistry and mechanism of action. (book review). Acta Chemica Scand. 5, 1422-1424.
- 1952 Andresen N., C. Chapman-Andresen, H. Holter: Autoradiographic studies on the amoeba *Chaos chaos* with ^{14}C . C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 28, 189-220.
- 1952 Holter H.: Localization of enzymes in cytoplasm. Advances in Enzymology 13, 1-20.
- 1952 Holter H. & B. M. Pollock: Distribution of some enzymes in the cytoplasm of the myxomycete, *Physarum polycephalum*. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 28, 221-245.
- 1953 Holter H., M. Ottesen & R. Weber: Separation of cytoplasmic particles by centrifugation in a density-gradient. Experientia (Basel), 9, 346-352.
- 1953 Andresen N., C. Chapman-Andresen, H. Holter & C. V. Robinson: Quantitative autoradiographic studies on the amoeba *Chaos chaos* with C^{14} . C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 28, 499-528.
- 1954 Holter H. & J. M. Marshall, Jr.: Studies on pinocytosis in the amoeba *Chaos chaos*. C. R. Lab. Carlsberg, Sér. chim., 29, 7-26.
- 1954 Holter H.: Distribution of some enzymes in the cytoplasm of amoeba. Proc. Royal Soc. B. 142, 140-146.
- 1954 Holter H.: Om pinocytose hos amøber. Naturens Verden 38, 257-269.
- 1955 Chapman-Andresen & H. Holter: Studies on the ingestion of ^{14}C glucose by pinocytosis in the amoeba *Chaos chaos*. Exp. Cell Res., Suppl. 3, 52-63.
- 1956 Holter H., K. Linderstrøm-Lang & E. Zeuthen: Manometric techniques for single cells. Physical Techniques in Biological Research III, 577-625.
- 1956 Holter H.: Enzymatic studies on mitochondria of amoebae. Symposium on Fine Structure of Cells. Leiden 1954. I. U. B. S. Pub. Sér. B., 21, 71-76. Noordhoff.
- 1956 Holter H.: Studi citochimici sulla pinocitosi nelle amebe. Rendiconti Istituto Superiore di Sanita, 19 Suppl., 51-70.
- 1957 Holter H. & E. Zeuthen: Dynamics of early echinoderm development, as observed by phase contrast microscopy and correlated with respiration measurements. Pubbl. Staz. Zool. Napoli, 24, 285-306.
- 1958 Ganesan A. T., H. Holter & C. Roberts: Some observations on sporulation in *Saccharomyces*. C. R. Lab. Carlsberg, 31, 1-6.
- 1959 Holter H.: Problems of pinocytosis, with special regard to amoebae. Ann. N. Y. Acad. Sci., 78, 524-537.
- 1959 Holter H.: Pinocytosis. Intern. Rev. Cytol., 8, 481-504.
- 1959 Holter H. & K. Max Møller: A substance for aqueous density gradients. Exp. Cell Res., 15, 631-632.

- 1959 Holter H. & H. Holtzer: Pinocytotic uptake of fluorescein labelled proteins by various tissue cells. *Exp. Cell Res.*, *18*, 421-423.
- 1959 Holter H.: K. Linderstrøm-Lang. Nekrolog i Årsberetning fra Akademiet for de Tekniske Videnskaber 1958-1959, 18-41.
- 1959 Holter H. & B. A. Lowy: A study of the properties and localization of acid phosphatase in the amoeba *Chaos chaos* L. *C. R. Lab. Carlsberg*, *31*, 105-127.
- 1960 Holter H.: Kaj Linderstrøm-Lang. *Overs. Kgl. Dan. Vid. Selsk.* 1959-1960, 65-88.
- 1960 Holter H.: Kaj Ulrik Linderstrøm-Lang. *Biographic Memoirs of Fellows of the Royal Society*, *6*, 156-168.
- 1960 Holter H.: The induction of pinocytosis. In: *Biological Approaches to Cancer Chemotherapy*, Louvain, p. 77-88. Academic Press.
- 1960 Holter H. & P. Ottolenghi: Observations on yeast protoplasts. *C. R. Lab. Carlsberg*, *31*, 409-422.
- 1960 Holter H.: K. U. Linderstrøm-Lang 1896-1959. *C. R. Lab. Carlsberg* *32*, I-XXXIII.
- 1961 Holter H.: Pinocytosis. *IUB/IUBS Symposium, Biological Structure and Function*, *1*, 157-168.
- 1961 Holter H.: How things get into cells. *Sci. American*, *205*, 167-180.
- 1961 Holter H.: The Cartesian Diver. In: *General Cytochemical Methods* (ed. J. F. Danielli), *2*, 93-129.
- 1961 Holter H.: Pinocytosis. *CIBA Foundation Symposium on Enzymes and Drug Action*, *30*, 30-39.
- 1963 Holter H.: Pinocytosis. *Proc. 5th Intern. Congr. Biochem.*, *II*, 248-256.
- 1964 Holter H.: Forelæsningsnoter til Cytologi. Stencileret kompendium. Revideret årligt til 1972.
- 1964 Chapman-Andresen C. & H. Holter: Differential uptake of protein and glucose by pinocytosis in *Amoeba proteus*. *C. R. Lab. Carlsberg*, *34*, 211-226.
- 1965 Holter H.: Passage of particles and macromolecules through cell membranes. *Symp. Soc. Gen. Microbiol.*, *15*, 89-114.
- 1965 Holter H.: Physiologie der Pinocytose bei Amöben. Funktionelle und morphologische Organization der Zelle. Sekretion und Exkretion, pp. 119-146. Springer Verlag.
- 1965 Holter H.: Videnskab og Samfund. Politikens kronik, 23. marts.
- 1965 Holter H.: Membrane in correlation with pinocytosis. In: *Intracellular Membraneous Structures* (eds. S. Seno & E. V. Cowdry), pp. 451-465.
- 1966 Holter H. & E. Zeuthen: Manometric techniques for single cells. *Physical Techn. Biol. Res.*, *3A*, 251-317.
- 1969 Holter H.: S. P. L. Sørensen. *Kemisk Tidsskrift*, årgang 81, no. 5, 10-20.
- 1969 Chapman-Andresen C. & H. Holter: Respiration in *Pelomyxa palustris*. *J. Protozool.*, *16*, Suppl., p. 30 (abstract).
- 1971 Chapman-Andresen C. & H. Holter: The influence of the oxygen tension of the medium on *Pelomyxa palustris*. I. Composition of symbiotic bacterial population. *J. Protozool.*, *18*, Suppl., p. 34 (abstract).
- 1971 Holter H. & C. Chapman-Andresen: The influence of the oxygen tension of the medium on *Pelomyxa palustris*. II. Respiration of homogenates and whole cells. *J. Protozool.*, *18*, Suppl., p. 33 (abstract).

- 1973 Holter H., K. Holter & A. E. R. Thomson: A study of indoxyl acetate-splitting esterase activity in the amoeba *Chaos chaos* L. By a microgasometric assay method. *C. R. Lab. Carlsberg*, 39, 291-338.
- 1976 Holter H. & K. Max Møller, eds.: *The Carlsberg Laboratory 1876/1976*. Rhodes København.
- 1976 Holter H.: Introduction. In: *The Carlsberg Laboratory 1876/1976*, (eds. H. Holter & K. Max Møller). Rhodes København, pp. 11-15.
- 1976 Holter H.: An outline of the history of the two departments. In: *The Carlsberg Laboratory 1876/1976*, (eds. H. Holter & K. Max Møller). Rhodes København, pp. 24-49.
- 1976 Holter H.: K. U. Linderstrøm-Lang 1896-1959. In: *The Carlsberg Laboratory 1876/1976* (eds. H. Holter & K. Max Møller). Rhodes København, pp. 88-117.
- 1976 Holter H.: My first meeting with S. P. L. Sørensen. In: *The Carlsberg Laboratory 1876/1976* (eds. H. Holter & K. Max Møller). Rhodes København, pp. 291-294.
- 1976 Holter H.: *Comptes Rendus des Travaux du Laboratoire Carlsberg*. In: *The Carlsberg Laboratory 1876/1976* (eds. H. Holter & K. Max Møller). Rhodes København, pp. 283-289.
- 1979 Holter H.: Linderstrøm-Lang and leucylaminopeptidase. *Trends in Biochem. Sciences* (October) 239-240.
- 1980 Holter H.: Erik Zeuthen 1914-1980. In *Memoriam. J. Protozool.*, 27, 145-146.

Selvbiografi:

- 1960 Festskr. udg. Københavns Universitet, Nov. 1960, p. 162-164.

Kai Joritz

Kai Anker Hørby

22. oktober 1935 – 14. august 1993

Af Troels Dahlerup

Kai Anker Hørby blev født i København den 22. oktober 1935, men idet han tidligt blev moderløs, sendtes han til bedsteforældrene i Sorø, en begivenhed, der kom til at præge ham for livet. Som blot 11-årig blev han optaget som dagelev på det Akademi, der sjældent har ladet sine elever indifferente – nogle har givet hadet, hvad de har kaldt »dette indelukkede provinshul«, men mange andre og med dem Kai Hørby bevarede en dyb kærlighed til stedet og skolen og dermed også gerne til Sorøs gamle historie.

Det er således bemærkelsesværdigt, hvor meget af Hørbys omfattende produktion, der tid efter anden kom til på den ene eller anden måde at have Sorø i centrum, og det såvel i forskning som i hans sjældnere populære arbejder. Ja, så sent som 1977 skrev han om Absalons familie til »Jul i Sorø«. Og som Hørby livet igennem fik betroet talrige tillidshverv, sad han i bestyrelsen for Soransk Samfund 1966-72.

Da Kai Hørby i 1954 blev student, var de ti års aldersforskel mellem os en da hartad uoverstigelig kløft, som tiden da heldigvis fik bugt med. Hurtigt bemærkede hans omgivelser den dygtige, elskværdigt pålidelige og yderst hjælpsomme student, og allerede inden han i 1965 blev magister (dengang et tegn på stor lærdom), havde jeg et klart indtryk af, at vort hyppige samvær under faglige møder, nordiske kongresser m.v. havde forvandlet et bekendtskab til et stedse nærmere venskab, og uanset at jeg kort efter kom til Århus, blev dette venskab uddybet gennem de mange faglige og heldigvis også ofte festlige sammenhænge, vi mødtes i.

Allerede som student fik Kai Hørby mange tillidshverv, således som næstformand for studenterrådet 1959/60 og året efter i DIS. At han var så forholdsvis længe om sin konferens, kan dog næppe ganske lægges datidens studieforhold til last. Men først fik den velbegavede student et års ophold ved et amerikansk universitet, og derefter besluttede militærtjenesten den effektivt pertentlige un-

ge mands arbejdskraft i flere år. Tænkeligt har der også været et økonomisk motiv til den lange, fortsatte tjeneste, idet han så sent som 1963 blev premierløjtnant (af reserven).

Vist som en af de sidste af de markante efterkrigstids-historiker-generationer kom også Kai Hørby til at opleve de uventet positive efterklange af fortidens ofte særdeles pinagtige faginterne stridigheder, hvor – vist til manges forbløffelse – et fra først af strengt korrekt høfligt forhold mellem fagets professorer faktisk endte i personlige venskaber, og mange oplevede konkurrencen mellem fagets lærere på det nærmeste som en kappestrid om, hvem der kunne gøre mest muligt for deres interesserede og mere eller mindre lovende studenter.

Allerede i 1962 fik Hørby accessit for en prisopgave, der besvarede et middelalderemne, som han siden i langt bredere form og med større held tog op igen i disputatsen. Selve konferensen blev som den gang karakteristisk aflagt i form af tre store opgaver, der siden alle publiceredes: til Povl Bagge således om »Grundtvig og Akademiet i Soer« (trykt i 1967 i Årbog for Skolehistorie), til Astrid Friis om den sidste middelalderbiskop i Roskilde Joachim Rønnow (trykt i Kirkehistoriske Samlinger 1969) og til Aksel E. Christensen den fremragende afhandling om Sundtoldens indførelse under Erik af Pommern (trykt allerede i netop 1965 i Aksel E. Christensens festskrift) – kan dette efter titel og emne lyde som en forlængelse af Astrid Friis' forskning, var der i virkeligheden tale om en klassisk kildekritisk studie helt i Aksel E. Christensens ånd, hvor det gennem en detailanalyse påvises såvel hvor, som når dette skete, med yderst solide indicier for årsagen til de nye og stærkt forhøjede toldsatser – et arbejde, der ret naturligt medførte, at det blev Kai Hørby, der kom til at skrive artiklen »Skånemarked« (1971) i Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder.

Så at sige fra eksamensbordet hentedes Kai Hørby til en stilling ved det ham så højt værdsatte Københavns Universitet, først som ammanuensis (1965) og fra 1968 som lektor; her underviste han især i middelalderhistorie og i den historiske metode og kildekritik, der traditionelt længe ansås specielt knyttet til middelalderdisciplinen. Også her kom aldersproblematikken til at spille en significant rolle, idet Hørby på den ene side lige netop var gammel nok til at opnå fast ansættelse direkte fra eksamensbordet, men til gengæld akkurat for ung til at kunne opnå et af de mange pro-

fessorater, der i de kommende år blev nybesat med ofte kun lidt ældre kolleger.

Det er dog mit klare indtryk, at uanset alt, hvad der kunne siges (og også rent faktisk blev sagt) om de såkaldte docenttillæg, var der ved Historisk Institut ganske bred konsensus om, at når sådanne tillæg nu engang rent faktisk skulle uddeles, da var det oplagt, at netop Kai Hørby måtte og skulle have et sådant (1989), siden forholdene nu engang var således, at et fuldt professorat ikke kunne skaffes under de så pludseligt ændrede tider – og det uanset at et enigt bedømmelsesudvalg i 1977 havde erklæret ham fuldt ud kompetent dertil.

Netop i 1977 disputerede Kai Hørby på den magistrale afhandling »*Status Regni Dacie – Studier i Christofferliniens ægteskabs- og alliancepolitik 1252-1319*«, af opponenterne med rette karakteriseret som »et modent arbejde«, hvor »en forsvarshandling kunne synes overflødig«. Det er vist uhyre karakteristisk for Hørbys stil, at indvendingerne især gik på, at bogen i al sin knaphed (den er på godt 200 sider, unægtelig et særsyn blandt historiske disputatser) ikke var et let tilgængeligt arbejdsredskab. Vel henviste Hørby naturligvis korrekt til andres detailargumentation, men vel at mærke uden at gentage denne, idet den simpelthen forudsattes bekendt for læseren!

»Bogen er rig på resultater« og »en rigdom på inspiration til videre forskning«. Meget, meget kort fortalt virker bogen i mangt og meget som næsten en art »æresoprejsning« for de konger, der ikke som Valdemarerne havde idelig fremgang, men endte i dyb fiasko, og det ikke nødvendigvis på grund af en »forkert« politik, men først og fremmest fordi uventet tidlige dødsfald inden for kongehuset skabte kaos i, hvad man godt kunne opfatte som en i og for sig stringent lagt politisk linie.

Skæbneåret 1252 (med skellet mellem den nye kongelinie og Slesvighertugerne) er jo velkendt med de umådeligt længe eftervirkende implikationer. Men lige så markant er Erik Glippinges død, og ligeledes Erik Menveds ligeså uventede død på et såre kritisk tidspunkt, hvor ydermere den upålidelige broder Kristoffer stod parat i kulissen. Specielt betonedede Hørby de dynastiske alliancer (og hermed netop ægteskabspolitikken) som en vigtig og alt for overset side af udenrigspolitikken, hvor tidligere generationer af forskere havde stået på det nærmeste uforstående over for slige

genealogiske snurrepiberier eller med Arup på det nærmeste opfattet sligt à la en »fyrsternes sætten deres familie over rigets sande og rigtige politik«.

Især fremhævede førsteopponenten »en fin evne til at inddrage internationale faktorer ved vurderingen af danske forhold«, og det var da væsentligt at få fastslået, da den hidtidige forskning på dette og tilsvarende områder alt for ofte havde været »lokalpatriotisk insulær« – vel strengt taget en arv fra netop 1864, hvor man forsåeligt, men ofte særdeles beklageligt, havde vendt ryggen til en international og tilmed gerne tysksproget forskning, f.eks. vedrørende kanonisk ret. Kort sagt kaldtes disputatsen »en værdifuld tilvækst«.

På mange måder bedredes forholdene i løbet af 60'erne for forskningen, og Kai Hørby var sjældent tvunget til det ofte fagligt helt irrelevante brødarbejde, der som leksikonskrivning havde været nødvendigt, for at hans ældre kolleger havde kunnet opretholde livet. Hans få populære arbejder virker skrevet con amore: jubilæumsartiklerne i Kristelig Dagblad 1986 om Erik Glippinges død eller Politiken-artiklen i 1988 om Margrete I's magtovertagelse. Men heldigvis holdt han sig ikke tilbage med hensyn til Dansk Biografisk Leksikon (hvis 3. udgave kom utrolig hurtigt i årene 1979 til 1984). Redaktionen mente – givetvis med rette –, at de talrige Steenstrup-Ellen Jørgensenske middelalderartikler trængte til en kærlig hånd, hvad der gerne resulterede i total nyskrivning. Alt i alt skrev Kai Hørby omkring 100 signerede artikler, og kan man ved første øjekast få indtryk af, at professoren valgte først, hvorpå ammannuensen pænt gik bagefter og samlede op, var der vist i virkeligheden tale om, at den forstående lærer mente, at hans kære elev havde mere brug for pengene. Umiddelbart set kan det ellers være lidt svært at forstå, hvorfor den ene (AEC) skrev om Absalon og Dronning Margrete, den anden (dvs. KH) om Valdemar og om Erik af Pommern.

I alle tilfælde tror jeg, at det her har været den gamle Soraner en ekstra glæde i rigt mål at beskæftige sig med hele den talstærke Hvideslægt, de tidlige danske biskopper og stormænd og lange rækker af konger frem til og med kong Hans (dvs. til 1513). Fra og med bind 11 kom der desuden et par reformationstidsartikler, således naturligvis om Roskildebispens Joachim Rønnow; men på dette felt anså redaktionen med fuld ret Astrid Friis' og Povl Bagges

artikler fra andenudgaven så slidstærke, at de stort set blot genoptryktes.

Til gengæld mærker vi her Hørbys store historiografiske og historieteoretiske interesse, bl.a. i den vanskelige artikel om den bidske karmelitter Poul Helgesen, men også om den vist i et længere perspektiv mest indflydelsesrige danske historiker, faget har kendt, den 1871 døde C.F. Allen, hvis lærebog i Danmarkshistorie har sat sit præg på gymnasiets historieundervisning ind i dette århundrede. At han derimod ikke kom til at skrive om den af ham så højt værdsatte Caspar Paludan-Müller hænger utvivlsomt sammen med hans nære samarbejde med Harald Ilsøe, hvorom jeg straks skal berette videre. Uden for de her afstukne rammer for Hørbys arbejde til DBL finder vi alene en skildring af en af de mange »små la Cour'er«, en sjællandsk amtskasserer, og ganske naturligt, idet denne i 1911 stiftede Historisk Samfund for netop Sorø Amt!

Men i 1980 skrev Hørby i Historisk Tidsskrift en fornem afhandling om netop Paludan-Müller, hvor hovedsigtet var at fastslå, at der ikke var noget væsentligt skel imellem dennes og Kr. Erslevs metodesyn, og det har givet været ham en glæde, at han som redaktør af Danske Magazin i 1991 kom til at udgive dennes metodeforelæsninger ved sin egen elev Bent Egå Kristensen.

Hørbys lille – af Historisk Institut udgivne – skrift fra 1978 om »Den nationale Historieskrivning i Danmark« rummer på det nærmeste et *program* for hans historiografiske virke: med al skyldig respekt for Erslev fremhæver han dennes store forgængere (og her naturligvis især Paludan-Müller), og i mangt og meget reduceres Kr. Erslev næsten til den bevares gode og flittige forsker og især til den inspirerende underviser, der af fagets ubestridte nestor Edvard Holm netop sattes til at udarbejde rammerne for den 1883 skabte skoleembedseksamen. Nok var det især Erslevs beundrende elever, der ønskede at gøre ham til den hjemlige innovator for den tyskinspirerede metodiske kildekritik; men i sine rektoratsforelæsninger fra 1911 om »Vort slægtleds arbejde« lagde Erslev faktisk selv op til at skabe en art »Historiens parallel« til det af Georg Brandes betonedede *brud* i litteraturen.

For Kai Hørby var der i langt højere grad end indset af Erslev-eleverne tale om en ubrudt linie tilbage til Gram, Langebek og Suhm (for ikke at glemme Holberg). Gang på gang møder vi den typiske Hørbyske »en retfærdig bedømmelse«, for mig at se en slet

skjult kritik af måske ikke så meget Erslev selv, som Erslevskolens selvurdering, for ikke at sige selvforherligelse.

Her går der vel også en linie tilbage til disputatsen, hvor Kr. Erslev nok havde været banebrydende, men for højmiddelalderens vedkommende gerne rent destruktiv – og modsat senmiddelalderen, hvor Kr. Erslevs studier fortsat virker dugfriske, nåede denne her alene at rydde grunden, men ikke selv at bygge på tomterne.

1980 blev et frugtbart år for den lærde og myreflittige historiker, der bidrog til hele tre større værker i dansk forskning: for det første hans prægtige bidrag til Københavns Universitets Historie, en uhyre inspirerende og med overlegen dygtighed skrevet »dansk historiografi« – dette historieafsnit delte han med førnævnte Harald Ilsøe, således at Hørby tog over ca. 1830, dvs. ved fagets »videnskabeliggørelse«, og helt frem til nutiden. Dette krævede naturligvis en særdeles omfattende viden, biografisk som bibliografisk, men idet fremstillingen er søgt ført ajour helt op til nutiden, har dette krævet megen takt, hvad Kai Hørby med sin store retfærdighedssans og faglige redelighed var så at sige selvskrevet til at påtage sig.

Her må det dog siges, at i kravet om kun at sige, hvad der var faglig og saglig basis for, altså fagets »øjeblikkelige sandhed«, men samtidig ikke at være unødigt stødende, har Kai Hørby vel gang på gang kunnet glæde og more den indforståede læser; men kommende generationer af videbegærlige studerende vil nok ofte kunne stå ret uforstående over for den lejlighedsvis vel indforståede tekst, til eksempel det klassiske udsagn om en kær og meget indflydelsesrig lærers undervisning: »for den, der forstod fuglens sprog, var der meget at hente«! En replik, som en mindre vidende eftertid tænkeligt vil kunne anvende imod Hørbys egen tekst her.

Det andet større værk fra dette år var Hørbys bidrag til Dansk Socialhistorie, der nok engang demonstrerede hans omfattende indsigt og dybe kærlighed til kilder, historiografi og her især til institutionshistorie. Som helhed blev værket straks kritiseret for den løse redaktion, der øjensynligt tillod hver enkelt bidragyder at anvende sin egen definition af »socialhistorie«, og Hørby har her givet skuffet en del læsere med en anden opfattelse af dette bevares bestemt ikke entydige begreb. Og selvom bidraget som altid karakteristisk for Hørby var ledsaget af en omfattende bibliografi, forekommer det mig omgående agterudsejlet af dette års tredje stor-

værk, Gyldendals Danmarkshistorie (populært kaldet »universitetslærebogen«), hvor han skrev afsnittet 1340 til 1523.

Dette værk er ikke blot ypperligt og for lange tider et uovertruffent arbejdsredskab (måske netop fordi redaktionen her synes at have taget sin opgave yderst alvorlig). Uanset at værket som helhed rummer talrige gode, gerne særdeles gode enkeltbidrag, forekommer det mig, at Kai Hørby netop her i ganske eminent grad lever op til værkets intentioner og de strenge redaktionelle krav: at redegøre for vor tids (sikre) viden om sagforholdene, men dermed nødvendigvis også med adskillige debatafsnit om klassiske kontroverspunkter (i Hørbys afsnit således naturligvis et om den fortsat omdiskuterede Kalmarunion), samt – hvad der specielt må betegnes som dette værks *raison d'être* – de gennemkommenterede litteratur- og kildeafsnit.

For blot at nævne et enkelt – hvad jeg personligt finder – overgådt morsomt afsnit, det ellers ofte lidt pinagtigt skildrede såkaldte »Stockholmske Blødbad«. Her ser vi en knasende tør og nøgtern opremsning af hvad, hvor, hvornår, hvordan og eventuelt hvor mange? Og når så læseren lidt forbløffet spørger sig selv: var det virkelig det hele?, så følger den detailmættede gennemgang af kontroversforskningens ofte forbitrede stridigheder, hvor – om ikke blodet – så blækket flyder i brede, vildt ophidsede strømme.

Det var helt oplagt, at der også blev trukket på Kai Hørbys arbejdskraft og indsigt, da Olaf Olsens Danmarkshistorie løb af stablen som afløser af den snart lidt altmodiske og sine steder ret uegale Politikens Danmarkshistorie, hvor han ædelmodigt afstod sit kære 1400-tal for i stedet at koncentrere sig om perioden 1250 til 1400 (trykt 1989). Vil nogen finde disputatsen lidt vel tør, kan man her fryde sig over at gense Kai Hørbys resultater i en let læst og ofte virkelig spændende fremstillingsform.

Det meget brede personlige kontaktnet, for ikke at sige talrige faglige venskaber afspejles ikke mindst i Kai Hørbys mange festskriftartikler, hvor han helt og fuldt levede op til den klassiske tradition her at binde en buket – der ikke specielt skulle fremhæve forfatterens omfattende lærdom, men ene og alene var bestemt for modtageren, festens genstand: jeg har omtalt, at han allerede i 1965 skrev om Øresundstoldens oprettelse til Aksel E. Christensen, ligesom han i 1972 skrev til Povl Bagge om Skibbykrønikens politiske tendens. Men derpå kom i hurtig rækkefølge, i 1981 om Arild

Huitfeldts brug af siden tabte middelalderkilder til Niels Skyum-Nielsen; i 1984 til Svend Ellehøj om Huitfeldts og Niels Krags behandling af reformationsherredagen 1536, og 1983 til Poul Enemark om Kalmarunionens statsret. Og skulle man umiddelbart tro, at det ville volde Hørby besvær at finde et ligeså passende emne til godsstrukturforskeren Erik Ulsig, indså Hørby straks, at en hovedkilde til den allertidligst kendte godsstruktur jo nu engang var Sorøbogen (1988).

Talrige samleværker – ofte med jubilæumskarakter – havde ham højst naturligt som bidragyder: således i 1968 om Orkney-øernes pantsættelse til Skotland 500 år tidligere, eller til Anders Sunesen-værket 1991, og her må jeg ganske se bort fra en næppe helt ubetydelig indsats i folkeuniversitetet og lignende sammenhænge.

Derimod var – så vidt jeg har kunnet skønne – Kai Hørbys anmeldervirksomhed beskeden, så meget mærkeligere, som hans mange og omhyggelige litteraturgennemgange demonstrerede, at læst og udnyttet hele den ajourførte litteratur havde han sandelig. Fra de helt unge år foreligger et antal anmeldelser i *Historisk Tidsskrift* især om internationale kildeværker (hvor man snarere aner den meget energiske redaktørs krav), fra de senere år naturligvis en disputatsopposition (Inge Skovgård 1988) og karakteristisk nok en om en udgave af netop *Sorøbogen* (Randsvig). Var der i denne tilbageholdenhed tale om den stiltfærdige forskers næsten ængstelige retfærdighedssans, der holdt ham tilbage? Uforpligtende elskværdighed og overfladisk venlighed var i hvert fald ikke Kai Hørbys kop the. Men ud over den stedse voksende undervisnings- og eksamensbyrde blev der trukket i den omhyggelige og gennemreelle mand fra mange sider: han sad i bestyrelsen for det københavnske Historisk Samfund fra 1966, og var endnu ved sin død dets næstformand. Selvfølgelig kom han ligeledes i bestyrelsen for Den danske Historiske Forening (altså *Historisk Tidsskrift*) i 1980'erne, i flere år som kasserer; fra 1978 var han et aktivt medlem af Det Kongelige Danske Selskab for Fædrelandets Historie, igennem 80'erne dette ærværdige selskabs sekretær og dermed udgiver af vist rigets ældste fortsat udkommende publikation *Danske Magazin*. Naturligvis var han medlem af Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie, og i det for ham ganske kritiske år 1989 indvalgte han i Videnskabernes Selskab, hvor han var en trofast mødedeltager, ligesom han i 1991 indvalgte i Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

På mange måder virkede Kai Hørby som et ret privat menneske, og man respekterede hans tilbageholdenhed, vist en ret sjælden dyd blandt vor tids historikere. Man kunne dog nemt få indtryk af, at der bag hans talrige faglige triumfer skjulte sig personlige sorger og skuffelser – fagligt relevant må i hvert fald nævnes den helt groteske besættelse af direktørposten ved Det danske Akademi i Rom netop omkring 1989, hvor en svag minister skulle spille med musklerne ved at ignorere et fagkyndigt udvalgs enstemmige indstilling (og hvor det endelige resultat bestemt heller ikke var den i stedet udpegede direktør særligt velkomment).

Måske var det begyndende tegn på sygdom, der sammen med denne ydre modgang bevirkede, at Kai Hørby i sine sidste år ligesom ikke mere var helt den gamle Kai?

Tragisk er det i hvert fald, at der kom så lidt ud af hans mange og lange Italiensophold; det blev alt i alt vist blot til en artikel i det populærhistoriske Sfinx, til et bidrag til Rom-Instituttets *Analecta* (1980) samt til en meddelelse i Videnskabernes Selskab om det Gubbio, hvis middelalderhistorie vi havde ventet beskrevet og udforsket af Kai Hørby. Tiden vil vise, om og hvis der ligger efterladte materialer og manuskripter herom.

Men i 1991 kom, hvad der ligesom skulle blive Kai Hørbys afskedsgave til os, middelalderafsnittet til »Det europæiske Hus«. Havde hans virke ellers hidtil hovedsagligt været koncentreret om dansk middelalder (omend altid på europæisk baggrund), demonstrerede han her en overlegen beherskelse af hele den omfattende udenlandske faglitteratur med de sidste 50 års mange storværker. Efter min – måske ikke helt upartiske – opfattelse er det et arbejde, der fortjente en udbredelse for et bredere publikum, end vort begrænsede sprogområde tillader.

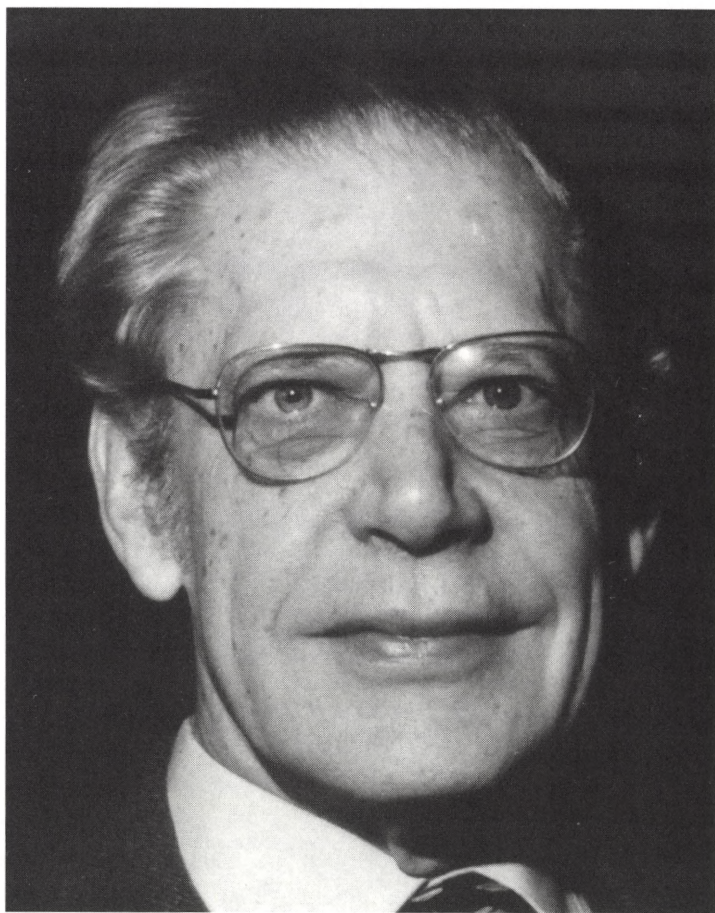
Som jeg sad i sommerferien og frydede mig over denne bog, kom den triste meddelelse, at Kai var blevet fundet bevidstløs på gaden, og at vi havde mistet en stor historiker.

For mig var Kai et helt igennem redeligt og retsindigt menneske – som sagt har jeg aldrig delt arbejdsplads med ham og vil derfor kunne forstå, hvis andre lejlighedsvis har kunnet finde ham tung at danse med. Faktisk har jeg som udenforstående svært ved at forestille mig Kai Hørby forhandle i et nutidigt universitetssystem med alle dets budget- og lokale-realokeringssudvalg og alle de mange ak så nødvendige kompromisser ud fra det mindre Ondes lov.

Det forekommer mig indlysende, at Kai Hørby måtte have haft svært ved at frafalde den for ham fagligt forsvarlige og korrekte afgørelse til fordel for en ad hoc foretagen realisabel »forhandlingsmodel«.

Men Kais indsigt, redelighed og altid redbonne hjælpsomhed, herunder også retten til i givet fald at være uenig (vedrørende en eller anden detalje), uden dermed nødvendigvis at skulle være uvenner, efterlader alt sammen et meget stort savn i kredsen af hans talrige venner og kolleger.

Æret være hans minde.

K. A. Jensen .

Kaj Arne Jensen

27. marts 1908 – 15. maj 1992

Af Anders Kjær

At tale mindeord over et medlem er at gøre status; at placere den afdøde i en sammenhæng: tidsmæssigt, fagligt og kollegialt. Det er blevet min lod – og mit privilegium – at forsøge at tegne en sådan profil af K.A. Jensen, en vanskelig opgave på grund af hans væsens usædvanlige rigdom på facetter; så talrige, at det let kan gøre grebet usikkert og famlende.

K.A. Jensen blev født i København den 27. marts 1908 som søn af daværende kelner på 'Wivel' Carl Christian Marinus Jensen og Emmy Vilhelmine Kirstine, f. Nielsen. Allerede året efter flyttede familien til Odense, den by, som, kun afbrudt af et par tidlige barndomsår i Hejlsminde nær den gamle Kongeågrænse, blev rammen om K.A.'s skolegang og ungdomsliv. Denne periode bød ikke på idel lykke. Faderen, som var blevet enkemand, før K.A. begyndte sin skolegang, havde fået egen restaurationsvirksomhed, der kun levede ham ringe tid til hjemmeliv, så mormoren blev den centrale og ansvarsfulde skikkelse i den daglige tilværelse for den lille Kaj og hans yngre søster. Skolemæssigt blev 'Mulernes Legatskole' en vigtig station på K.A.'s vej. Her hævdede han sig skolastisk smukt; efter sigende mindre overbevisende i de sportslige discipliner, dog med cricket og svømning som undtagelser. K.A. Jensens første møde med kemien lader sig nøje tidsfæste. På en sommerferiecykletur til en onkel i Flauenskjold, efter afslutningen af 2. mellem, lykkedes det ham, for 5 kr., at afkøbe sin fætter et exemplar af Odin T. Christensens: 'Populær Kemi'. Ved hjemkomsten anskaffedes de første kemikalier og diverse glasvarer. Forsøgene gik i gang efter bogen. Den følgende sommer bød på et ophold hos en af faderens venner i Altona. Stillet over for en forsigtig forespørgsel om et kortvarigt udlæg på ca. 200 D.kr. til accept af et antikvarisk discount-tilbud på en af den tids kemiske 'bibler': Meyer-Jacobsens 6 binds 'Lehrbuch der Organischen Chemie', blev svaret til den 14-årige: 'nein' og begrundelsen: 'Du

bist noch nicht ein Professor'. Så gik det ellers løs derhjemme med eksperimenter, ikke alle lige fredelige, og med vidtstrakt læsning af diverse universitetslærebøger i kemi; men valget af fremtid var ikke enkelt. Faderen viste stor forståelse for, at der blev givet sønnen mulighed for at forfølge de kemiske interesser, men måtte samtidig afstå fra at råde ham, samt – vigtigt – at finansiere et eventuelt universitetsstudium. Farmaceut eller fabriksingeniør kunne man blive med en realeksamen som skolegods, men af Salmonsens leksikon (som hjemmet subscriberede på) fremgik det, at de videnskabeligt arbejdende danske kemikere mestendels var universitetsuddannede, og til det behøvede man en studentereksamen. Og lykkeligt blev vejen banet til Odense Katedralskole. Denne beslutning omfattede K.A. Jensen hele sit liv med taknemmelighed; den skænkede, med hans egne ord, hans tilværelse 'alsidige interesser og et videre udsyn'. I det første gymnasieår blev den eksperimenterende kemi lagt på hylden på grund af tidspres. I stedet indledtes en selvstændigt tilrettelagt, veritabel dannelses-odyssé, omfattende astronomi, filosofi, de fleste germanske og romanske sprog (han gav dog op over for rumænsk) samt russisk. Denne tidlige lingvistiske interesse holdt sig usvækket livet igennem og blev af stor betydning for K.A. Jensens store og vægtige indsats på den kemiske nomenklatur's område. Også litterære emner optog 'den unge lærde'. Illustrerende er det vel, at studentereksamensstilen, honoreret med et blankt ug, havde form af en litterær analyse af 'Madame Bovary', med henvisninger til Turgenjev, citeret på russisk. Med sit bevis for årets højeste studentereksamen fra Odense Katedralskole og 200 kr. i lommen drog den unge K.A. i 1926 til hovedstaden for ved Københavns Universitet at søge uddannelse som kemiker. Her er nogle få eksistentielle parametre fra studiestarten: smålegater og husleje (40 og 25 kr. pr. måned, henholdsvis), egen kost (50 øre pr. dag), lejlighedsvis læsning med skolebørn (1 kr. pr. time, subsidiært middagsmad). Som indskrevet konferensstuderende, uden normeret 1. del, var det store kommuniststipendium udenfor rækkevidde, og den fortsatte studiefinansiering måtte alene bero på undervisningsindtægter. To hjælpeassistentstillinger ved Tandlægehøjskolen og Polyteknisk Lærestanstalt indbragte et samlet provenu på 140 kr. pr. måned. Derfor blev tildelingen af en plads på Hagemanns kollegium, til en pris af 105 kr. pr.

måned, kun akcepteret med stor finansiel betænkelighed. At denne kollegieplads så i rigeligt mål blev alle pengene værd, det er en anden sag. Jeg har med velberåd hu opholdt mig længe og indgående ved K.A. Jensens barne- og ungdomsår, dels fordi de i usædvanlig grad bidrog til at forme hans personlighed og holdninger, dels fordi beretningen om dem i dag er god at få forstand af, især når man betænker, at mange andre af den tids studieegnede unge måtte trodse tilsvarende vanskeligheder; sørgeligt mange klarede dem ikke.

Allerede i studietiden så de første publikationer i internationale tidsskrifter dagens lys, herunder et sammendrag af den guldmedalje-honorerede besvarelse af Københavns Universitets prisopgave i kemi for 1931. Efter bestået magisterkonferens tiltrådte K.A. Jensen i 1933 en assistentstilling ved Universitetets kemiske laboratorium (UKL), der forblev hans eneste arbejdsplads som forsker og lærer. Hans formelle chef, professor Biilmann, erkendte snart den unge assistents usædvanlige evner og indrømmede ham inden længe muligheden for selvstændig forskning og det på et fagligt område, som lå hans eget, den organiske kemi, temmelig fjernt.

Dybt fortrolig med Werners banebrydende komplekkekemiske arbejder kastede den unge K.A. Jensen sig over et nøjere studium af en række platin- og palladium-forbindelsers stereokemi. Ved hjælp af dipolmomentmålinger på forbindelser af typen $[PtX_2Y_2]$, hvor X står for halogenioner og Y for organiske ligander af typen R_2S , R_2Se , R_3P , R_3As og R_3Sb , lykkedes det ham foruden at bekræfte Werners formulering af disse som plane tillige at korrigere enkelte af Werners strukturer. Dette arbejde udgjorde indholdet af disputatsen 'Om de koordinativt firegyldige metallers stereokemi' fra 1937. Karakteristisk for K.A. Jensen var hans sikre blik for mulighederne i anvendelsen af ny teknik. Typisk herfor er hans rejser: i 1936 til O. Hassel i Oslo for at opnå adgang til røntgenkristallografisk metodik og i det følgende år til professor Klemm i Danzig, expert i magnetokemiske målinger. Begge teknikker spillede en central rolle i mange af K.A. Jensens senere komplekkekemiske arbejder, der, typisk, bevæger sig over et vidt område: nikkeltiolater, opdagelsen af en unik triethylphosphinforbindelse med trivalent nikkel, phosphinkomplekser af pentakoordineret nikkel og cobalt, forbindelser med selenholdige ligander, stereokemi af dioximers

og optisk aktive thiosemicarbazidens nikkelforbindelser, samt nye forbindelser, der kan opfattes som komplekse azothioformamider, opstået ved oxidation af thiosemicarbazidkomplekser. Nævnes bør det også at korrekte strukturer for det såkaldte Zeises salt $K[Pt(C_2H_4)Cl_3]$ samt $PtI_2(C_8H_8)$, det første plantinkomplex, hvori en dien (her cyclooctatetraen) beslaglægger to 'coordination sites', repræsenterer to dyrebare trofæer i den imponerende K.A.-samling af nye stoftyper. Der er ingen tvivl om, at den kompleksekemiske verden forblev den bedste af alle i K.A.s tilværelse, men hans utrolige nysgerrighed, i forening med en række ydre omstændigheder, bevirkede, at hans forskningsindsats efter krigen blev mere og mere forskudt i retning af den organiske kemi.

Krigsårene, med de allieredes klassificerede gigantindsats på penicillin- og antimalaria-området, udløste i årene efter 1945 en veritabel fornyelse af den organiske kemi, stærkt hjulpet på vej af nye chromatografiske adskillesteknikker og spektroskopiske analysemetoder. K.A. Jensen, som var blevet udnævnt til lektor i 1943, placerede sig centralt i denne udvikling og tiltrak hurtigt en gruppe entusiastiske elever, engageret i systematisk tilrettelagte synteser af nye sulfopræparater og andre kemoterapeutica, men snart også i naturstoffkemiske studier omfattende blandt andet antibiotica, plantehormoner og svovlforbindelser. Stor var glæden, da det i 1946, med støtte fra dansk kemisk industri, lykkedes at få indrettet to små laboratorier på loftet af UKL, øremærket til denne, her i landet nye forskningsaktivitet. Med udnævnelsen til ekstraordinær professor i 1950 indledtes den tredje fase af K.A.'s universitetstilværelse, hvori reorganisering af undervisning, udflytning til H.C. Ørsted Institutet, og, ikke mindst, udarbejdelse af den monumentale lærebog i 'Almen Kemi' lagde beslag på mange af hans kræfter. I perioden fra 1960, hvor udnævnelsen til ordinær professor fandt sted, og til hans aldersbetingede afgang i 1978 var K.A. Jensen en permanent og respekteret bestyrer af Kemisk Laboratorium II, sikkert navigerende også under de velkendte turbulente faser. Med en lang række faste og skiftende medarbejdere så i denne periode en lang række afhandlinger dagens lys, med emner fra områder af kemien, som lå hjertet og fortiden nær. En dansk svovlkemisk tradition, med rod i Zeises arbejder og videreført af Biilmann, fortsattes på smukkeste vis gennem ca. 15 vægtige arbejder om thiosyrer og disses derivater, ikke mindst thiosemicar-

bazider. Nært knyttet hertil er vigtige bidrag til den organiske selenkemi, ydet med en næsten heroisk foragt for de hermed forbundne lugtgener. K.A. Jensens trang til gennem systematisk tilrettelagte undersøgelser at skaffe sig dyb indsigt i en emnekreds var aldrig større end hans parathed til at stoppe op og forfølge 'chance observations', når hans trænedede øje fangede sådanne. Et godt eksempel herpå var erkendelsen af, at alkoxy-1,2,3,4-thiaziazoler termolytisk fragmenterer til alkylcyanater, en, trods ihærdig eftersøgning, tidligere ukendt stofklasse. For at forstå omfanget og bredden i K.A. Jensens videnskabelige produktion gennem mere end 50 år og omfattende over 200 afhandlinger, må man søge til hans bibliografi. Taknemmelig, og med respekt, konstaterer jeg, at min egen første og K.A. Jensens sidste publikation har fælles forfatterskab, omend kalendermæssigt adskilt af 44 år.

Med sine unikke lingvistiske forudsætninger blev K.A. Jensen en engageret og skattet deltager i det vigtige, men urimeligt lidet meriterende, internationale og nationale nomenklaturarbejde. Også på det kemihistoriske område bidrog han, med skrifter om Butlerov, Zeise, Bohrs periodiske system o.a., ligesom vi skylder ham tak for historien om kemien ved Københavns Universitet i anledning af 500-års jubilæet.

K.A. Jensen hædredes med Julius Thomsen medaljen for teknisk-kemisk forskning i 1946, med H.C. Ørsted medaljen i guld i 1977, og med et fortjent æresmedlemskab af Kemisk Forening.

Forskeren og læreren K.A. Jensen var en venlig, retsindet, respekteret og nobel person, men ikke uden en vis distance, som det var forbeholdt få og nære venner at bryde. Skete det, mødte man en musisk *pater familias*, glad for kunst, musik, havens velsignelser og – ikke for intet restauratørens søn – bordets glæder. Trivialiteter og intriger var ham inderligt imod, hans tillid til og tro på mennesker var næsten grænseløs. Det hændte, men sjældent, at han blev svigtet. Ingen kendte bedre end han selv hjemmefrontens styrke og betydning for alt det, der lykkedes. Tre døtre og Ida, hans trofaste og loyale hustru gennem 60 år, udgjorde denne front. De senere, sygdomsplagede år bar han med resignation og værdighed. Kun kneb det til sidst, da synet svigtede denne bogens mand.

Vi mindes en stor kemiker, hvis brede viden, dybe indsigt og legendariske flid har sat og fortsat vil sætte dybe spor i dansk kemis historie. Må jeg slutte med et par ord fra hans eget, fortrolige te-

stamente: 'Jeg er helt klar over, at hvis jeg i højere grad havde koncentreret mig om mine kompleksemiske arbejder, kunne jeg have opnået større berømmelse – but I did it my way'. Og det er vi alle mere end godt tilfredse med og dybt taknemmelige for.

Æret være hans minde.

Berge Jessen

Børge Jessen

19. juni 1907 – 20. marts 1993

Af Erik Sparre Andersen

Børge Christian Jessen blev født i København den 19. juni 1907 som søn af forretningsfører Hans Jessen og Christine Jessen, født Larsen. Fra 1913 til 1922 gik han i Hans Gregersens Skole. De følgende 3 år gik han i St. Jørgens Gymnasium, hvor han en overgang havde Dr. J. Pál, som senere blev docent ved Den polytekniske Lærestanstalt, som lærer. Pál bidrog meget til udviklingen af Jessens interesse for matematik, og det er nok Pál, som inspirerede Jessen til i gymnasietiden at læse en del af Bohr og Møllers store lærebog i matematisk analyse. Disse bøger blev anvendt ved forprøveundervisningen på Københavns Universitet og Danmarks Tekniske Højskole. Efter studentereksamen i 1925 studerede Jessen ved universitetet matematik, fysik, kemi og astronomi; han afsluttede studierne i 1929 med skoleembedseksamen i alle fag og magisterkonferens i matematik. Allerede i hans studietid kom de første små afhandlinger i Matematisk Tidsskrift A. Ud over den obligatoriske undervisning hørte Jessen forelæsninger i geometri af professor Johannes Hjelmslev og over analytisk funktionsteori af professor Harald Bohr. Derudover studerede han på egen hånd reel funktionsteori. I den sidste del af studietiden var Jessen for en bevilling fra Carlsbergfondet privat videnskabelig assistent for Harald Bohr. Dette førte til et nært videnskabeligt samarbejde. Jessen har skrevet, at dette samarbejde var den væsentligste del af hans uddannelse, og at det var af afgørende betydning for hans udvikling. Et resultat af samarbejdet blev den store fælles afhandling »Om Sandsynlighedsfordelinger ved Addition af konvekse Kurver«, optaget i Selskabets skrifter i 1929. Meget usædvanligt for en matematisk afhandling har den figurer i flere farver. I slutningen af studietiden kom Jessen også ind på problemet om udvidelse af den Lebesgueske integralteori til funktioner af uendelig mange variable. Dette emne blev genstanden for hans doktorafhandling.

For en ny Carlsbergfondsbevilling foretog Jessen året efter ma-

gisterkonferensen en studierejse. Først deltog han i august 1929 i den 7. skandinaviske matematikerkongres i Oslo, hvor han gav en meddelelse: »Über eine Lebesgue'sche Integrationstheorie für Funktionen unendlich vieler Veränderlichen«. Månederne september og oktober tilbragte han ved det ungarske universitet i Szeged, hvor han studerede reel funktionsteori hos Professor F. Riesz. I oktober indsendte Jessen til Selskabet en afhandling: »Über monotone Funktionen«. Denne afhandling bedømmes af Harald Bohr og Jacob Nielsen, som anbefaler afhandlingen til optagelse med bemærkning om, at en sproglig revision ikke vil være nødvendig. Det er typisk for Jessen, at alt som udgik fra hans hånd skulle være perfekt ikke alene fagligt, men også sprogligt. Vintersemestret tilbragte Jessen i Göttingen, hvor han kort før jul afsluttede sin doktorafhandling »Bidrag til Integralteorien for Funktioner af uendelig mange Variable«. Forsvaret fandt sted den 1. maj 1930, hvorefter studierejsten afsluttedes med et ophold i Paris.

I 1931 giftede Jessen sig med Ellen Pedersen, datter af professor, dr.phil. P.O. Pedersen, og selv magister i matematik. Ved selskabelige lejligheder kunne man opleve Harald Bohr og Børge Jessen i munterhed diskutere, hvis ægtefælle der var den bedste matematiker. Ellen og Børge Jessen fik sammen sønnen Lars, der desværre fik en hjernebetændelse som to-årig og som følge deraf blev handicappet. Sønnens handicap kom naturligt til at præge forældrenes liv.

Hjemkommet fra studierejsten blev Jessen docent ved Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole i 1930, hvor han virkede til 1935, da han blev professor i geometri ved Danmarks Tekniske Højskole. Denne stilling havde han til han, i 1942 blev kaldet til et professorat i matematik ved Københavns Universitet. Her afløste Jessen Johannes Hjelmlev, som han nogle år senere kom til at efterfølge som medlem af Carlsbergfondets direktion. Men allerede inden udnævnelsen til professor ved universitetet fungerede Jessen som privatdocent ved universitetets matematiske institut. I 1936-37 holdt Jessen en stor forelæsningsrække – 4 timer om ugen – om næstenperiodiske funktioner. Blandt tilhørerne ved disse forelæsninger var Harald Bohr samt Werner Fenchel og en del kandidater, men ret få studerende, blandt disse Hans Tornehave og Thøger Bang. Alle håbede, at Jessen ville skrive en stor monografi over næstenperiodiske funktioner, men håbet gik desværre aldrig i opfyldelse. Også de følgende semestre holdt Jessen forelæsninger

ved universitetet samtidig med, at han passede sine pligter ved Danmarks Tekniske Højskole.

I sæsonen 1936-37 holdt Jessen et foredrag i Parentesen – stedet hvor de studerende i fagene matematik, fysik, kemi, astronomi og forsikringsvidenskab mødtes – om Max Dehns sætning om delingslighed. Det var forberedt med fine figurer, der var tegnet i forvejen på tavlen, og tilhørerne var meget imponerede. Jessen havde selv været meget glad for Parentesen i sin studietid. Efter at Jessen kom til universitetet, blev det en tradition, at Jessen ved Parentesens julefest læste en julehistorie.

Jeg havde selv den fornøjelse i 1938-39 i mit første studieår, at følge Jessens forelæsninger i geometri ved højskolen. Det var medens Jessen stadig benyttede Hjelmlevs lærebog, men var i færd med at skrive sin egen fremragende lærebog. De to bind kom i tre udgaver, den første i 1939-41 og den sidste i 1958, flere år efter at Jessen var fratrådt som professor ved højskolen.

Jessen var en formens mester. Alt hvad han gav fra sig skriftligt var udformet med den største præcision og klarhed i fremstillingen. Grunden til, at den påtænkte monografi om næstenperiodiske funktioner aldrig blev trykt, skal formentlig netop søges i Jessens ønske om at levere et perfekt produkt. Under arbejdet med manuskriptet blev nye resultater publiceret, og hvis de var af betydning for monografien, ønskede Jessen at indarbejde dem. Dette udskød publikationen af monografien på ubestemt tid.

Når han forelæste, havde Jessen en fantastisk teknik til udnyttelse af tavlen, som altid lige netop var fyldt, når forelæsningen sluttede. Dersom en forelæsning eller et foredrag krævede tegninger, som det kunne være vanskeligt at tegne nøjagtigt under forelæsningen, så havde Jessen ofte tegnet de vigtigste linier i tegningen før forelæsningen, idet han benyttede blåt kridt, som ikke kunne ses på afstand. Professor R.P. Halmos, som i 1950 publicerede en lærebog i mål- og integrationsteori fortæller i sin erindringsbog »I want to be a mathematician«, at Jessen en dag – formentlig i 1949 – da han skulle holde en forelæsning ved University of Chicago, fandt tavlen skrevet helt til. Jessen gav sig til at viske tavlen ren, men et sted på tavlen lod han ordene »almost periodic functions« stå tilbage. Halmos, som var blandt tilhørerne, undrede sig over dette, men efter 35 minutter nåede Jessen til de ord, han havde efterladt, og de passede i sammenhængen.

Med udnævnelsen til professor ved universitetet fulgte ikke alene undervisningsforpligtelser, men også ret hurtigt administrative hverv. I 1943 måtte Harald Bohr flygte til Sverige, og Jessen blev fungerende institutbestyrer indtil Bohr kom tilbage efter krigens afslutning. I 1948 blev Jessen Bohrs efterfølger som institutbestyrer, et hverv han bestred indtil 1967.

I slutningen af halvtredserne begyndte det store arbejde med planlægningen af H.C. Ørsted Institutet – jeg har fået fortalt, at det var Jessen, der foreslog dette navn. Jessen, der lagde vægt på, at instituttet blev så hensigtsmæssigt indrettet som muligt, brugte megen tid på dette, ikke mindst på diskussioner med arkitekterne.

Omtrent samtidig med arbejdet med H.C. Ørsted Institutet begyndte lærerne ved de matematiske institutter i København og Aarhus at forberede en ny studieordning, som skulle starte i 1960. Med Jessens indstilling var det naturligt at deltage særdeles aktivt i dette arbejde, og han bidrog i høj grad til det gode resultat.

En nyskabelse ved studieplanen var indførelse af holdundervisning ved hjælp af instruktører i tilslutning til forelæsningerne. Medens der kunne være op til 400 studenter til en forelæsning, var den normale holdstørrelse ca. 20 studenter. Det var planen, at instruktørerne skulle være yngre kandidater eller ældre studerende. Men på grund af den stigende interesse for de eksakte videnskaber og de stærkt voksende immatrikulationstal, blev det et stort problem at skaffe tilstrækkelig mange kvalificerede instruktører. Børge Jessen skulle have ansvaret for undervisningen i mål- og integralteori i andet studieårs efterårssemester. Til denne undervisning løste Jessen instruktørproblemet ved at benytte »kammeratinstruktører«. Ideen var, at de dygtigste på forelæsningsholdene, udvalgt på grundlag af deres eksamensresultat ved afslutningen af første års studium, skulle instruere deres mindre dygtige kammerater, efter at de var blevet grundigt instrueret af læreren. Jessen lagde stor vægt på denne instruktion af instruktørerne og brugte megen tid på dem. Flere »kammeratinstruktører«, der senere fik en videnskabelig karriere har berettet om, at møderne under ledelse af Jessen var meget lærerige.

Børge Jessen var også en fortræffelig lærer for ældre studerende. Jeg har selv haft den glæde at gennemføre mit andendelsstudium under Jessens vejledning. I 1934 havde Jessen publiceret den første af ti afhandlinger om »Abstrakt Maal- og Integralteori«, den

sidste kom i 1947. Samme år udkom de samlet i et hefte på godt 100 sider. Desværre blev disse afhandlinger publiceret på dansk i Matematisk Tidsskrift B. De var så gode, at de trods de sprogvan-skeligheder, der må have været, i slutningen af fyrrerne blev benyt-tet som grundbog på University of Southern California. På et se-nere tidspunkt arbejdede Jessen med en engelsk udgave. Den blev aldrig til noget, måske fordi Jessen i stedet for en oversættelse øn-skede at skrive en ny version, som tog hensyn til de i mellemtiden publicerede resultater. Jeg var på et tidligt tidspunkt blevet interes-seret i den abstrakte mål- og integralteori, og det var naturligt for mig at henvende mig til Jessen, der blev min vejleder gennem hele mit andendelsstudium og ved mit speciale. Jessen sørgede for, at jeg ikke tog skyklapper på og kun beskæftigede mig med det, som jeg var specielt interesseret i.

Fra 1930 til 1942 var Jessen medlem af Matematisk Forenings be-styrelse som sekretær. I årene 1935 til 1949 var Jessen redaktør af Matematisk Tidsskrift B og fra 1948 til 1988 var han medlem af Acta Mathematicas redaktion. Igen i 1952 til 1958 var Jessen besty-relsesmedlem i Matematisk Forening, de sidste fire år som for-mand. I 1973 blev Jessen udnævnt til æresmedlem og kvitterede ved at holde et foredrag om polytopalgebra. For at hædre Jessen, da han fyldte 70 år, indstiftede Matematisk Forening Børge Jessen-Diplomet, som gives hvert år på Jessens fødselsdag for et indholds-rikt og velformet foredrag.

Jessen blev i 1937 valgt til medlem af Akademiet for de Tekniske Videnskaber.

To år senere blev Børge Jessen indvalgt i Selskabet i en alder af 31 år. Han var hele sin medlemstid en flittig gæst ved møderne, først da helbredet svigtede, måtte han opgive at komme til praktisk talt alle møder. Fra 1944 til 1948 gav han fire meddelelser i Selska-bet. Senere forelagde Jessen i 1966 en afhandling indsendt til Sel-skabet af J.P. Sydler og gav to meddelelser i 1967 og 1973. Jessen blev i 1943 valgt til revisorsuppleant, og i 1945 til revisor, et hverv han bestred indtil 1956. Der blev også på anden vis trukket på Jes-sens arbejdskraft. Han var med til bedømmelsen af et stort antal matematiske afhandlinger – dog ikke i den periode, da han var for-mand for Carlsbergfondets direktion. Jessen har også repræsente-ret Selskabet ved adskillige internationale matematiske kongresser og har været Selskabets repræsentant blandet andet i Internatio-

nal Mathematical Union. I 1950-52 var han medlem af organisationskomiteen for denne union og i 1952-54 af dens bestyrelse.

I 1950 døde matematikeren Johannes Hjelmlev, som havde været medlem af Carlsbergfondets direktion siden 1918. Børge Jessen blev valgt til at efterfølge Hjelmlev. Da Johannes Pedersen efter 22 år som formand for Carlsbergfondets direktion ønskede at træde tilbage, blev Jessen i 1955 efter kun 5 år som medlem af direktionen valgt til dennes formand. Det var en vanskelig post, Børge Jessen overtog. Fra 1950/51 til 1955/56 faldt Carlsbergs andel af ølsalget i Danmark fra 55,2% til 34,3%. Dette var blandt andet forårsaget af, at Carlsberg i slutningen af denne periode havde problemer med overskumning af øllet. Der var også vanskeligheder med ledelsen af Carlsberg Bryggerierne da Børge Jessen tiltrådte som formand. Efter at Halfdan Hendriksen var fratrædt i 1953, blev Karsten Skat-Rørdam administrerende direktør for Carlsberg Bryggerierne. Det viste sig ret hurtigt, at Skat-Rørdam ikke egnede sig til opgaven. Som formand for Carlsbergfondets direktion blev Børge Jessen i høj grad belastet af arbejdet med at gennemføre et direktørskifte i bryggerierne. Heldigvis lykkedes det for fondets direktion at finde en efterfølger, som kunne bringe Carlsberg Bryggerierne tilbage på det rette spor. I 1956 fratrædte Skat-Rørdam og direktør A.W. Nielsen tiltrådte som ny administrerende direktør, og han viste sig hurtigt at være den rette mand til posten. Direktørskiftet på bryggerierne gjorde arbejdet som formand for Carlsbergfondets direktion meget belastende i de første år af Jessens formandstid. Den samvittighedsfulde Jessen fulgte nøje med i, hvad der skete på Bryggerierne, han fulgte den økonomiske udvikling, og han fik daglig oplysninger om produktionen. Ud over direktionens arbejde med at virke som bestyrelse for Carlsberg Bryggerierne er det også direktionen, som varetager fordelingen af fondsmidlerne til videnskabelige formål. Især arbejdet med indkomne bevillingsansøgninger er belastende. Med Jessens ansvarsfølelse og interesse også for detaljerne i det arbejde, som han påtog sig, er der ikke tvivl om, at han har kendt alle indkomne ansøgninger, når de disponible midler skulle fordeles. Børge Jessens store interesse for humaniora, især litteratur, gjorde, at de humanistiske ansøgninger fik lige så stor opmærksomhed som de naturvidenskabelige. Efter at direktionsskiftet var overstået, blev de følgende år nok mindre byrdefulde, men Børge Jessen besluttede

dog at fratræde som formand og som medlem af Carlsbergfondets direktion i 1963. Medens han var formand, gav Jessen over for en af mine kolleger udtryk for, at han følte det, som om han havde to fuldtidsjob, hvad han vel i virkeligheden også havde.

Samtidig med arbejdet som formand for Carlsbergfondets direktion var Jessen 1955-63 medlem af Rask-Ørstedfondets bestyrelse.

Børge Jessens matematiske produktion er meget omfattende og mangesidig. Jeg vil søge at karakterisere den i korthed ved at opdele den i nogle hovedgrupper:

1. I en del større afhandlinger har Jessen sammen med Harald Bohr undersøgt værdifordelingsproblemer for den Riemannske Zetafunktion, særligt inden for den såkaldte kritiske strimmel. I denne forbindelse må også nævnes afhandlingerne »Distribution functions and the Riemann zeta function«, der blev publiceret i 1953 med A. Wintner som medforfatter, og »Mean motions and the values of the Riemann zeta function«, der har Vibeke Borchsenius som medforfatter.
2. Delvis i tilknytning til disse undersøgelser har Jessen undersøgt det almindelige værdifordelingsproblem for vilkårlige analytiske næstenperiodiske funktioner. Disse resultater omfatter som specialtilfælde klassiske resultater af J.L.W.V. Jensen vedrørende rent periodiske funktioner.
3. Begyndende med disputatsen: »Bidrag til Integralteorien for Funktioner af uendelig mange variable« beskæftigede Jessen sig i en større række afhandlinger med teorien for rum af uendelig mange dimensioner. Blandt resultaterne må fremhæves en ny teori for Fourierrækker for funktioner af uendelig mange variable. Ved et møde: »Le développement des mathématiques entre 1900 et 1950« i 1992 blev afhandlingen »Note on the differentiability of multiple integrals« forfattet sammen med J. Marcinkiewicz og A. Zygmund udvalgt som en af de mest betydelige afhandlinger fra 1935.
4. I nogle afhandlinger undersøgte Jessen forskellige spørgsmål vedrørende uligheder og opnåede afrundede resultater, idet de fundne betingelser er såvel nødvendige som tilstrækkelige. I 1934 udkom et standardværk om uligheder af G.H. Hardy, J.E. Littlewood og G. Polya. I forordet til dette værk anføres, at kapitel III – et af de centrale kapitler i bogen – er blevet væsentlig omskrevet som et resultat af Børge Jessens forslag. Der er i bib-

liografien fire henvisninger til afhandlinger af Jessen, heraf er de tre på dansk og en er publiceret på tysk.

5. De næstenperiodiske funktioner blev indført af Harald Bohr i midten af tyverne. Som elev af Bohr var det naturligt, at Jessen også beskæftigede sig med disse funktioner. Jeg har tidligere nævnt, at Jessen i 1936-37 holdt en stor forelæsningsrække om dette emne. Det blev ikke til den store monografi, som mange havde håbet. Derimod publicerede Jessen nogle væsentlige afhandlinger om næstenperiodiske emner. Især vil jeg fremhæve »Mean motions and zeros of almost periodic functions«, der havde Hans Tornehave som medforfatter.
6. I en række afhandlinger i Matematisk Tidsskrift B i årene 1934 til 1947 med fællestitlen »Abstrakt Maal- og Integralteori« gav Jessen en klar og koncis fremstilling af denne i 1934 ret nye teori. Selv om disse afhandlinger blev publiceret på dansk, blev de læst af matematikere verden over, og Jessen blev en international frontfigur inden for denne del af matematikken. Jeg læste selv disse afhandlinger som en del af mit andendelsstudium, og senere indbød Jessen mig til et samarbejde om problemer, som lå i forlængelse af resultaterne i »Abstrakt Maal- og Integralteori«. Dette samarbejde, der betød meget for min udvikling som matematiker, resulterede i tre arbejder, som alle blev trykt i Selskabets Matematisk-fysiske Meddelelser i årene 1946 til 1948. Det ene af disse værker blev i 1955 trykt i andet oplag, så stor havde interessen været.
7. Ud over arbejder inden for de tidligere nævnte områder publicerede Jessen, delvis i samarbejde med andre matematikere, mange arbejder med forskelligartet indhold. Især bør nok nævnes hans undersøgelser over monotone funktioner, forskellige beviser for den Kronecker'ske approksimationssætning og nogle mindre arbejder af geometrisk natur med overraskende simple beviser for kendte sætninger. Disse arbejder og de ovenfor omtalte arbejder stammer med et par undtagelser fra tiden før Jessen blev formand for Carlsbergfondets direktion.
8. På et møde i Selskabet i 1966 forelagde Jessen et resultat af J.P. Sydler om delingslighed af polyedre.

Vi siger, at to polygoner er delingsens, dersom det ene kan deles i et antal polygoner, således at disse nye polygoner, ved flytning i planen kan bringes til netop at dække den anden polygon

uden overlapninger. Det er et klassisk resultat, at to polygoner er delingsens, hvis de har samme areal. I 1900 havde Hilbert fremsat den formodning, at polyedre med samme volumen ikke nødvendigvis var delingsens. Samme år fandt M. Dehn, at dette var rigtigt. Dehn viste, at hvis to polyedre er delingsens, så skal ikke blot gælde, at de har samme volumen, men der må yderligere bestå visse relationer mellem deres kantlængder og toplansvinkler. Der blev gættet på, at disse betingelser var tilstrækkelige, men først i 1965 viste J.P. Sydler, at det var rigtigt. Sydler indsendte sin løsning til Selskabet, som i 1903 havde udsat en pris for løsningen af delingslighedsproblemet for polyedre, med en frist på indsendelse af løsningen sat til 31.10.1904. Jessen havde som nævnt tidligere holdt foredrag i Parentesen om Dehns resultat og påtog sig at gennemgå løsningen.

De følgende år tog Jessen emnet op og generaliserede Sydlers resultat, dels til rum af højere dimensioner og dels til ikke-euklidiske rum. Jessens resultater blev opnået delvis i samarbejde med to yngre matematikere: Jørgen Karpf og Anders Thorup.

Jessens videnskabelige arbejde medførte, at han i 1958 blev medlem af Kungl. Vetenskaps-Societeten i Uppsala og i 1967 af Akademie der Wissenschaften i Göttingen.

Det var et stort tab for Børge Jessen da Ellen Jessen i 1979 afgik ved døden. Sønnen Lars boede hele sit liv hos sine forældre og fra 1979 var Lars en stor støtte for sin far, så der var tale om gensidig hjælp. Lars døde godt et år før sin far, medens Jessen var indlagt på hospital. Selv om det altid er frygteligt at miste et barn, måtte det også være en lettelse, at Jessen ikke skulle spekulere over, hvordan Lars ville kunne klare sig alene. Efter sin indlæggelse i 1991 kom Jessen kun i en kort periode tilbage til sin lejlighed. Han var svagelig, meget tunghør og efterhånden kneb det stærkt med synet. Jessen havde altid haft en stor interesse for malerkunst, historie og især litteratur. Da han nogle år efter Ellen Jessens død overvejede at flytte til en mindre og mere praktisk lejlighed, blev det ikke til noget, især fordi han ikke ville kunne få plads til sin store bogsamling. I de sidste par år, da han var indlagt eller boede på et plejehjem, kom hans litterære interesse og gode hukommelse ham til hjælp. Han kunne citere digte og essays for sig selv for at få tiden

til at gå, og besøgende kunne blive bedt om at hjælpe ham, hvis der var en ting, som han ikke kunne huske.

Med Børge Jessen har dansk matematisk videnskab mistet en skikkelse af internationalt format. Hans fagfæller vil huske ham, som en god kollega, en fremragende forsker og en lærer, som altid ønskede at give studenterne det bedste han formåede.

Ære være hans minde.

Jørgen Lasse.

Jørgen Læssøe

2. juni 1923 – 2. februar 1993

Af Jes Asmussen

Det sneede i København lørdag den 6. februar i år, den dag Jørgen Læssøe blev bisat fra Marmorkirken. En stille, fredfyldt sne, der ligesom bragte lægedom til sind i sorg. En usvigelig ven og kollega er gået bort. Jørgen er død!

Og kun tre måneder senere døde hans gamle ven og støtte Thorkild Jacobsen, fra 1962 professor i assyriologi ved Harvard og fra 1952 udenlandsk medlem af vort Selskab. To giganter i international assyriologisk forskning sagde næsten samtidig verden farvel, som en med dyb fortrolighed med assyriologien i alle dens forgreninger udtrykte det.

Men blot få uger før sin død (den 25. marts) skrev Thorkild Jacobsen til mig om Jørgen: »Jeg traf Jørgen først på et besøg, hvor jeg skulde tale med Ravn om planen for The Chicago Assyrian Dictionary. Vi var ved at reorganisere efter Poebel's afgang [d.v.s. Arno Poebel, 1881-1958, fra 1930 til 1946 professor i assyriologi og sumerologi ved Oriental Institute, University of Chicago], og jeg havde det hverv at tale med kolleger i forskellige lande og høre, hvad de syntes, ordbogen skulde lægge vægt paa. Ravn inviterede mig til at høre paa sin klasse i Gilgamish eposet, tror jeg det var, og Jørgen var den eneste student. Han har siden fortalt mig, hvor nervøs han var, men han klarede sig udmærket, og jeg var meget glad, da det senere viste sig, at han var villig til at komme til Chicago og tage del i arbejdet paa ordbogen. Jeg talte for et par dage siden med Steinkeller [d.v.s. Pjotr Steinkeller, Thorkild Jacobsens efterfølger som professor i assyriologi ved Harvard University], som kom til Chicago længe efter Jørgen havde forladt Chicago for Californien, og han sagde, at Jørgen var stadig husket for sin udstrakte viden og store omhu og nøjagtighed. Jeg saa meget lidt til Jørgen i Chicago. Min tid var optaget af administration, saa det var egentlig først efter han var kommet til København, at vi rigtigt lærte hinanden at kende og sluttede et varmt venskab.

Det ledte til tanken om samarbejde, saa i to somre kom Jørgen herover med kufferterne fulde af hans mesterlige kopier af tavler fra Shemshāra. Vi arbejdede med dem om morgenen, og sædvanligt kløvede vi brænde for vinteren og stablede det om eftermiddagen for saa at nyde en cocktail, Katherine's outstanding middag, en god vin og god konversation – jeg skulde maaske sige, at vort hus ligger højt oppe og er omgivet af skov, en tyndt befolket egn i New Hampshire, saa livet her er meget landligt og roligt. Ja, hvad mere er der at sige? Først at jeg altid har haft den største respekt for Jørgens arbejde. Det er solidt, grundigt, med klar begrundelse af hans theser. Der er ofte lysende indsigt, som da han paaviste, at alle, tidligere assyriologer havde taget bagsiden af den store Atrahasīs Tavle som forside, saa mythen ikke gav meget mening.

Hans doktorafhandling om bît rimki er stadig hovedværk for det ritual, et meget solidt arbejde. Hans arbejde med Shemshāra Texterne har lagt hele grundlaget for forstaaelsen af det arkiv, og hans kopier er et kæmpearbejde – en god kopi er næsten halvdelen af tydningen.

Saa maa man jo ogsaa nævne hans indsats som lærer og hans indflydelse paa yngre forskere (Larsen, Alster, Westenholz, Eidem, Thomsen) [hertil må føjes Jørgen Læssøes to første magistre, Ebbe Egede Knudsen, nu professor i semitiske sprog ved Oslo Universitet, og Mogens Weitemeyer, der blev førstebibliotekar ved Det kgl. Bibliotek], der placerer dansk assyriologi i allerførste linie internationalt maalt. En væsentlig del af æren herfor tilkommer Jørgens undervisning og Jørgens krav om høje standarder for forskning. Hans død er et stort tab«.

Professor Thorkild Jacobsens bemærkning om Jørgens opsigtsvækkende afhandling om Atrahasīs-eposet (i *Bibliotheca Orientalis* 13, 1956, »The Atrahasīs Epic: A Babylonian History of Mankind«) er betegnende for Jørgen Læssøes forskningsprincipper i det hele taget: Hans afhandlinger skulle være korte, men fremragende, i toppen, kvalitet frem for kvantitet, et princip, der tilsyneladende ikke har været i høj kurs ved Københavns Universitets humanistiske fakultet i de seneste år! Men det er et særkende for Jørgens forskning, hans evne til på få sider at yde det mesterlige. Ud-giverne af hele teksten, W.G. Lambert og A.R. Millard, kunne da også kun kort og klart konstatere: »Only in 1956 did the Danish

scholar Jørgen Læssøe finally demonstrate the correct sequence, and thereby produce a story«!

En god måned efter Thorkild Jacobsens brev til mig sendte Jørgen Læssøes første magister (fra 1969), professor Ebbe Egede Knudsen, en af Jørgens kæreste disciple og senere hans kollega og medarbejder, nogle ord til mig. Og hans bemærkninger falder fuldt og helt sammen med Thorkild Jacobsens og supplerer dem. »Mine forbindelser med Jørgen«, skriver han, »går næsten 40 år tilbage, først som hans student, senere som hans stipendiat med ham som rådgiver og siden 1966 som hans kollega i Oslo. Det er naturligt for mig som hans elev først at nævne, at han var en god lærer. Når jeg tænker tilbage på min studietid i laboratoriet i Sankt Peders Stræde, er det derfor med både glæde og taknemmelighed. Undervisningen var meget forskningsrettet og mange af mine senere arbejdsvaner fik jeg i denne periode«. Og senere i brevet skriver han om opbygningen af institutbiblioteket: »Dette bibliotek er nok i dag et af de bedste inden for sit område og dette er i meget høj grad Jørgens fortjeneste. Hans omfattende kundskaber i den assyriologiske faglitteratur gjorde ham også til en god bibliotekar«.

Jørge Læssøe blev født den 2. juni 1923 i Jægerspris som søn af købmand Albert Læssøe (d. 1950) og hustru Karen, f. Stroyer Nielsen (d. 1956). Slægtsnavnet Læssøe er glørværdigt i dansk Krigshistorie med oberst Frederik Læssøe (1811-1850), der faldt i slaget ved Isted. Jørgen koketterede nu og da med slægtskabet, men ikke uden en vis ironisk undertone, der lod ane, at han vidste, at der var uenighed blandt genealoger, der henviste til en anden Læssøeslægt, der kunne føres tilbage til den djærve borger Hans Holger Læssøe fra 1700-tallets København.

I 1928 flyttede Læssøe-familien til Glostrup, hvor Jørgens fader ledede en filial af Magasin du Nord, i 1932 til Stengården (ved Bagsværd) og i 1933 til Vassingerød, hvor Jørgen fortsatte sin skolegang i Farum Mellem- og Realskole, som han forlod med en fin realeksamen. I Farum blev den undervisning i moderne europæiske sprog og i latin, som cand.mag. N.P. Bogh gav, af grundlæggende betydning for hans første videnskabelige tilbøjeligheder, som han selv engang udtrykte det. For eks. lånte Bogh sin opvakte elev sit eksemplar af Otto Jespersens »Modersmålets fonetik«, og det blev til skelsættende læsning for Jørgen Læssøe! Hans indvielse i sprogvidenskabelig litteratur!

Men der var også en anden person, der fremelskede og støttede disse »tilbøjeligheder« og interesser. Det var Jørgens højtelkede og beundrede morbroder Peter Rudolf Stroyer, »Uncle Peter«, velhavende civilingeniør, bosat i London, hos hvem han allerede før den 2. Verdenskrig tilbragte tre sommerferier. Uncle Peter gjorde Jørgen til anglofil, mere engelsk end englænderne. Det afspejlede også i hans fornemme engelske, en fryd for øret! Ikke uden stolthed, berettiget stolthed, citerede han engang for mig en udtalelse af en Fellow of Trinity College, Cambridge: »You speak English like a Cambridge don with a slight mannerism«! Uncle Peter's betydning for Jørgen er uvurderlig, også hvad almindelig engelsk levevis og herunder Pub-kultur angår. Jeg husker stadig ganske tydeligt den begejstring, Jørgen lagde i sine ord, når han især fortalte om landsbyen Friday Street i Surrey og dens Pub af samme navn. Denne begejstring skyldtes ikke mindst det sidste stykke af landevejen til Friday Street, der var en »trætunnel«, dvs. tætstående vejtræer, hvis kroner var vokset ind i hinanden. Jeg blev i den grad betaget af Jørgens glædesfyldte beskrivelse, at jeg under et af mine studieophold i England overtalte min gode britiske svoger, gammel captain, M.C., fra Montgomery's stab fra Nordafrika til Slesvig-Holstein, til at køre mig til Friday Street, og jeg blev ikke skuffet!

Det var en vanskelig tid i Danmark, da Jørgen efter sin realeksamen skulle fortsætte mod studentereksamen. Danmark var besat, og togforbindelserne var så usikre, at han måtte bo i København. Han kom på Akademisk Kursus (i Nyropsgade), og her blev hans higen efter viden, hans trang til at rumme alle humanistiske discipliner stærkt underbygget: Han overværede så at sige alle disputatshandlinger i Studiestræde, hvor han bl.a. stiftede et måske ikke helt uvæsentligt bekendtskab med Elsa Gress' excentriske fader! Men også musikken dyrkede Jørgen intenst i denne periode, var medlem af Unge Tonekunstnere og gik til alle koncerter, der arrangeredes.

På Akademisk Kursus brillerede Jørgen i de sproglige discipliner, og det var navnlig cand.mag. Keld Hjorto's undervisning, der betog og inspirerede ham. Desto voldsommere var hans sorg, da Hjorto blev skudt ned i sin entré af Hipo-folk som gengældelse for likvideringen af en stikker, der havde været elev på Akademisk Kursus.

Jørgen Læssøe ønskede på alle de områder, han satte højt, at

være den første, den bedste. Og det blev han. Et godt forum fik han, mens han gik på Akademisk Kursus, et forum, hvor hans forskertalent for første gang kom til udfoldelse: Nogle af eleverne stiftede en slags miniuniversitet med decanus, disputatser, skriftrække etc. Det var »Det kritisk-humanistiske Selskab«, Societas Humanitatis Criticaeque, en avanceret drengeklub, som Mogens Weitemeyer, der selv var aktivt engageret, kærligt betegner det! Selskabet havde oven i købet sit eget »Sigillum Societatis Humanitatis Criticaeque« med i indercirklen – »Homo sum a me alienum puto nihil humani!« Hvor mange skrifter, der de facto udkom, har jeg ikke kunnet opspore, men et – måske det eneste – kom der i hvert fald: Jørgen Læssøe, m.s.h.c. (der ikke betyder Membrum Societatis Humanitatis Criticaeque, men derimod Membrum Societatis honoris causa), »Det homeriske epos med særlig henblik på dets tilblivelsesmaade og -tid«, Hafniae MCMXLII. Nu var der jo ikke noget, der hed ISBN dengang, men skriftet er registreret og indgået i Det kgl. Bibliotek. Det blev til *før* Jørgen blev student!

Efter studentereksamen sommeren 1942 stod Jørgen så over for valget af studium. Hans videbegærlighed kendte ingen grænser. Han gik til arabisk, aramaisk og hebraisk hos Johs. Pedersen, til tocharisk og lykiske indskrifter hos Holger Pedersen, til sanskrit hos Poul Tuxen, oldpersisk hos Kaj Barr, tyrkisk og mongolsk hos Kaare Grønbech, koncentrerede sig så om sammenlignende sprogvidenskab hos Louis Hjelmslev, men erkendte, at det var bedre at holde sig til en disciplin og yde sit ypperste der, og det blev assyriologien hos professor O.E. Ravn, hvem han så målrettet, intenst og meget dygtigt studerede hos fra februar 1943. Men koncentrationen mindskedes naturligt nok, da han i slutningen af året helhjertet gik ind i modstandsbevægelsen. Det var især forfølgelsen af de danske jøder, der bevægede ham. Fra 1943 til 1945 viede han en stor del af sit liv til illegalt arbejde som fabrikkssabotage og andet og til beskæftigelse (foråret 1945) ved Special Forces HQ i København etc. Men netop i denne periode, i november 1944, udkrev Universitetet en prisopgave i semitisk filologi, »Codex Hammurabi Tekstens Historie med særligt Hensyn til Spørgsmaalet om Lakuernes Udfyldning«. Det gav problemer, for Jørgen havde på grund af sit krævende og kompromisløse illegale arbejde ikke megen tid og kraft til dybtgående at hellige sig prisopgaven. Men i juli 1945, da hans forpligtelser ophørte, satte han sig med sin kolos-

sale arbejdsstyrke til at indsamle materiale, og i de to første uger af januar 1946 skrev han den endelige besvarelse af prisopgaven (med som motto et citat af den skolastiske theolog William Occam: »Entia non sunt multiplicanda præter necessitatem«). På dette tidspunkt havde Jørgen et par år boet hos den senere mag. scient. og dr.phil. h.c. Henny Harald Hansen, der gav ham tryghed og et livslangt venskab, der også kom til at omfatte hele hans familie.

Jørgen Læssøes besvarelse af prisopgaven blev belønnet med Universitetets guldmedalje, og i Universitetets Festskrift 1946, side 208-210 tryktes O.E. Ravns og Johs. Pedersens bedømmelse. Den var fuld af lovord, og det har sikkert ikke undret bedømmerne, at – som det hedder – »Ved Navnesedlens Aabning fandtes Forfatteren at være Stud.mag. Jørgen Læssøe«. Lad mig citere nogle udpluk: »Overfor de fleste Assyriologers stiltiende Forudsætning, at der kun var een Lovtekst, nemlig Susa-Stelens, og at samtlige Varianter var uden større Betydning, idet de skyldtes tilfældige Omstændigheder under Afskrivningen af denne stod kun enkelte, der pegede paa at sagen kunde være mere kompliceret (Lyon) og at Ejendommeligheder ved Nippur-Teksterne kunde tyde paa Tilstedeværelsen af flere Udgaver allerede på Hammurabi's Tid (Schorr). Forfatteren af den foreliggende afhandling har som den første foretaget en dybtgaaende Undersøgelse af Spørgsmaalet og i Undersøgelsen inddraget samtlige eksisterende Fragmenter. Han har stort set gjort dette Arbejde på udmærket Maade«.

Og i konklusionen (s. 210): »Afsnittet om Udfyldningen af den store Lakune er kort men indholdsrigt. Ogsaa her gælder det, at Kortfattetheden paa sine steder gør det vanskeligt for Læseren at anerkende en Argumentation, idet denne først ved nøjere Eftertanke afslører sig som berettiget. Men bortset fra dette er Afsnittet vellykket, idet Forfatteren ved mere eksakt Maaling og Beregning utvivlsomt er naaet et Skridt videre end Forgængerne.

Hovedindtrykket af Afhandlingen er dette, at dens Forfatter har vist stor Flid og Dygtighed samt en uomtvistelig videnskabelig Evne, og vi indstiller, at hans Arbejde belønnes med Universitetets Guldmedaille.«

I juni 1948 blev Jørgen Læssøe magister i semitisk filologi med assyriologi som hovedområde. Den anden i Københavns Universitets historie efter Thorkild Jacobsen, der i 1927 emigrerede til

USA. Jørgen vidste, at professor Ravn allerede før hans konferens havde udset sig ham som den efterfølger, han ønskede sig som professor i assyriologi, når han selv faldt for aldersgrænsen i 1951. Men året var 1948, og der var endnu ingen muligheder for den unge magister ved Københavns Universitet, så han modtog derfor med stor glæde og lettelse et tilbud om medarbejderskab ved The Assyrian Dictionary Project ved Oriental Institute, University of Chicago. I august 1948 gik rejsen så til Amerika, til ordbogen i Chicago, hvor han arbejdede de første to år som Research Assistant og derefter – til 1951 – som Research Associate. I samarbejde med Benno Landsberger redigerede Jørgen her sumerisk-akkadiske tegnlister og vokabularer, samtidig med at han fortsatte sine assyriologiske studier hos A. Leo Oppenheim, Henri Frankfort m.fl.

Det blev lykkelige år i Jørgens liv, måske de lykkeligste, ikke mindst, fordi han i Chicago lærte Herdis Aaberg, datter af den danske præst Jens Chr. Aaberg, at kende. De blev gift i november 1949 i Trinity Church i Chicago. Jørgen beundrede sin svigerfamilie, måske særlig sin svigerfar, hvis oversættelser af danske salmer til engelsk vakte hans begejstring. Og beundringen overførte han så på den danske gren af Aaberg-familien, da han adskillige år senere indledte et varmt venskab med den navnkundige daværende overkirurg Carl Aaberg i Hillerød, en kulturpersonlighed med en varm medmenneskelig forståelse, Limfjordsdigteren Thøger Larsens nære ven og fortolker.

I sommeren 1951 flyttede Jørgen og Herdis imidlertid til København til det universitetsadjunktur, som Jørgen havde ansøgt om og fået. Professor Ravn gik af p.gr. af alder i efteråret 1951, men der skulle gå flere år, før hans ekstraordinære professorat blev genbesat. I foråret 1953 forespurgte det filosofiske (som det hed dengang) fakultets sekretær Jørgen Læssøe, om han var villig til at lade sig beskikke som lektor i assyriologi. Jørgen tog imod tilbudet, selv om det betød lønnedgang, men det var sagen, der drog ham, håbet om, at det ekstraordinære professorat en dag ville blive genoprettet. Men samme år, 1953, da hans fremtid i Danmark jo trods alt var ganske uvis, modtog han en kaldelse fra University of California, Berkeley, om at komme dertil som professor i assyriologi. Under orlov fra Københavns Universitet virkede han så i to år i dette embede, skattet og beundret af kolleger og studerende, for i 1955 at vende tilbage til lektoratet i København, men den definiti-

ve afklaring m.h.t. det ekstraordinære professorat forelå endnu ikke. Dog var der et lysskær forude! To mennesker, der satte Jørgen Læssøe meget højt og for enhver pris ønskede at bevare ham for Københavns Universitet, daværende universitetssekretær O. Waage og professor i ægyptologi C.E. Sander-Hansen, gjorde alt, hvad der stod i deres magt for at fremme sagen, og i 1957 var udnævnelsen en kendsgerning.

I Universitetets årbog 1953-1958, København 1971, s. 148-149, gengives den under 30. januar 1956 af det filosofiske fakultet afgivne indstilling. Her hedder det bl.a.:

»Fakultetet skal herved indstille, at der fra 1. april 1957 oprettes et ekstraordinært professorat i assyriologi ved Københavns Universitet for lektor i samme fag ved universitetet, dr.phil. Jørgen Læssøe. Inden for den semitisk-østerlandske filologi må faget assyriologi betragtes som et centralt og vidtspændende forskningsområde, der bl.a. og især omfatter de østsemitiske sprog babylonisk og assyrisk. Dette synspunkt, der klart er kommet til udtryk gennem indretningen af en magisterkonferens i semitisk filologi med babylonisk-assyrisk som hovedfag under fakultetet, medfører, at universitetet ikke kan undvære en lærestol i assyriologi. På grund af de østsemitiske sprogs særpræg, den overordentlig vanskeligt tilgængelige kileskrift, hvormed disse og andre østerlandske oldsprøge er skrevet, og hvori alene den rette indsigt nås gennem et studium af det svært forståelige ikke-semitiske sprog sumerisk, har det i mere en det halvt århundrede ved alle større europæiske og amerikanske universiteter været anset for bydende nødvendigt at have en selvstændig lærestol i assyriologi.

Fakultetet henleder tillige opmærksomheden på den kendsgerning, at assyriologien ikke blot er en ren sproglig disciplin. Kileskriftteksternes indhold suppleres med historisk-arkæologiske fund af enhver art, som danner grundlaget for en dybere forståelse af hele den semitiske kultur.«

I sit bidrag »Assyriologi« til »Københavns Universitet 1479-1979«, Bind VIII, København 1992, citerer Jørgen Læssøe indstillingen in extenso til og med disse ord: »Om dr.phil. Jørgen Læssøes kvalifikationer til at beklæde et professorat i assyriologi skal man oplyse følgende:« Og Jørgen fortsætter: »Her slutter citatet, og den læser, som måtte føle en ubetvingelig trang til at udfinde, hvad det filosofiske fakultet måtte have ment om den pågældendes

eventuelle kvalifikationer, må desværre henvises til at læse videre i det i note 15 omtalte bind af universitetets Årbog«. Og her omtales blandt meget andet Jørgen Læssøes videnskabelige karriere og den ikke uvæsentlige kendsgerning, at »Læssøe gennem pædagogisk og anden virksomhed i betroede stillinger ved førende udenlandske universiteter yderligere har kvalificeret sig til en lærestol ved vort universitet«. Og indstillingen går videre: »Det er fakultetets overbevisning, at lektor, dr.phil. Jørgen Læssøe vil være i stand til på bedste måde at varetage såvel forskningen som undervisningen inden for assyriologien og til at videreføre den hidtil skabte tradition på disse områder«. Endvidere understreges, at »Læssøes første arbejder, nemlig artiklen »On the Fragments of the Hammurabi Code«, en forkortet engelsk udgave af guldmedaljeafhandlingen og et par senere afhandlinger om Assyriens overrislingssystem, vidner dels om betydelig filologisk nøjagtighed og skarpsindighed og dels om evne til at sætte enkeltanalyser ind i en kultursammenhæng«, og at han i alle sine afhandlinger klart har »godtgjort, at han helt ud behersker det sproglige studium af assyriologien«. Og hvad Atrahasis-afhandlingen angår, denne lysende artikel, der tidligere er nævnt, hedder det, at »Læssøe har stillet sig en opgave af indgribende betydning for den semitiske religionshistorie og derved lagt betydelig filologisk kombinationsevne og omfattende viden for dagen«. »Alle Læssøes videnskabelige arbejder«, siger indstillingen til sidst, »bærer præg af god orientering i den assyriologiske forsknings problemer og vidner om betydelige videnskabelige anlæg«.

Disciplinens historie er i øvrigt kort og klart ridset op i Ejvind Slotveds »Lærestole og Lærere ved Københavns Universitet 1537-1977« (Samfundet for dansk Genealogi og Personhistorie, København 1978, s. 172-173): »Lærestol i ægyptologi og assyriologi. Midlertidigt docentur, Valdemar Schmidt, 1923, extraord. docentur og 1937 extraord. professorat (O.E. Ravn), 1953 lektor, 1957 professor extraord. (Jørgen Læssøe)«. Og så, og det er min tilføjelse, er der ikke sket mere. Men da udnævnelsen kom i 1957, var der gået to afgørende begivenheder forud: 1) Doktorafhandlingen (»Studies on the Assyrian Ritual and Series bit rimki« (København 1955) og 2) Jørgens første deltagelse, muliggjort af Carlsbergfondet, i en arkæologisk ekspedition i Iraq, i M.E.L. Mallowan's Nimrud-expedition.

Doktorafhandlingen, afsluttet i oktober 1953, antoges den 6. juni 1955 til forsvar for doktorgraden ved Københavns Universitets filosofiske fakultet, men på fakultetets indstilling bifaldt Konsistorium, at den mundtlige forsvarshandling kunne bortfalde, hvorefter fakultetet den 16. januar 1956 konfererede Jørgen Læssøe den filosofiske doktorgrad.

Doktorafhandlingen, der er en undersøgelse af kongeritualet bît rimki og tekstserien af samme navn med bl.a. besværgelser rettet til guden Shamash med bøn om hjælp i form af gunstig domsafsigelse mod onde magter, som truer kongens person, er, sprogligt som religionshistorisk, et arbejde af overordentlig stor betydning og stadig et standardværk, som Thorkild Jacobsen bemærkede i sit brev, og det fik, internationalt, en særdeles positiv modtagelse. Det gælder alle anmeldelser, f. eks. af J. Bottéro (*Orientalistische Literaturzeitung* 1957, nr. 11/12, sp. 512-515), R. Borger (*Archiv für Orientforschung*, 18. Band, Graz 1957-1958, s. 138-140), J. van Dijk (*Zeitschrift für Assyriologie, Neue Folge*, Band 21 (Band 55), Berlin 1962, s. 272-277), etc. Naturligvis var der også kritiske ord. Der er altid anmeldere, der betragter det som en hertesag at demonstrere over for et undrende publikum, at de ved meget bedre, hvad det drejer sig om. Men jeg tror alligevel, at det blivende indtryk ligger i Bottéros anmeldelses sidste linjer:

»Je ne puis que reprendre ici ce que j'ai dit en commençant: le travail de M.L. est excellent, très suggestif et très riche, il est conduit avec une méthode exemplaire et il vaut à son auteur, non seulement nos félicitations et notre reconnaissance, mais tout notre espoir qu'il puisse nous en donner encore beaucoup de cette qualité.«

Jørgens møde med Sir Max Mallowan og hans hustru Lady (senere Dame) Agatha Christie på Nimrud-ekspeditionen blev ham ufor-glemmelig. Det blev begyndelsen til et stadigt voksende varmt venskab med Sir Max og Lady Agatha, en venskab, som også kærligt omfattede Herdis. Jørgen var ekspeditionens epigrafiker. Og det var utvivlsomt her, at han med sit indgående kendskab til assyrisk lærte at afskrive kileskrifttavlerne på en måde, der gjorde ham berømt verden over blandt kolleger. Agatha Christie skrev et digt til ham:

To J.L.

The erudite Laessoe
Omitted to say so
But Texts from the Town
Were getting him down.

At the close of the day
In a fever he lay
And muttered, much vexed,
Sundry fragments of Text:

'If a dog bark too oft...(?)
If a Guard spit too soft...
If a cock loudly crows...
(If I stay here – who knows?...(?)(...))

'If there's ice in the river...
(What's wrong with my liver?)
If an IPC Chicken!...!...(?!)'
The plot starts to thicken.

His final vexation
Was this kind of equation:
(.....)=(.....)(?)
E-pig-ra(PH)-ist's (JAR)-gon
Relating (?) to (S)ar-(GON)?

(A kind of Inscription
That beggars description!)
He awoke with a cry
Of: 'My typist must (DIE)!'

To preserve him from Crime
There arrived, just in time,
His four hundreth Letter!
And soon, he felt BETTER.

(Max Mallowan, Mallowan's Memoirs, London 1977, s. 276 f.).

Jørgen brød sig ikke særlig meget om digtet, men han erkendte alligevel, at det var skrevet med en kærlig hånd. Agatha Christie skrev i øvrigt endnu et digt, som *slet* ikke faldt i Jørgens smag. Det var et digt om de mærkelige navne, som Jørgen og de andre danske deltagere i ekspeditionen havde, bl.a. arkitekten Mogens Friis og den store palæobotaniker Hans Helbæk:

There came three Danes a'sailing on the sea,
 And they were bound for Nimrud, to survey and to see.
 Their names were very odd indeed, unto our English ears!
 Though 'Yawn' for Jorgen is easy. (That took only two years!)
 Norwegian Anne Tinne we mastered without groans
 But what defeats us utterly, is what *sounds* like 'Moans'.
 He's not so gloomy as he sounds – in fact he's very gay.
 And now we've added Fleming – we'll know them all one day!

Men også dette digt var kærligt ment. Det har jeg Agatha Christie's egne ord for.

Sir Max satte Jørgen Læssøe meget højt, ja beundrede ham:

»Jorgen Laessoe, our colleague from Denmark, a professor, deserves honourable mention. He was assistant with us for three seasons and brought welcome financial support from the Carlsberg Foundation as well as cans of beer. This kindly and brave man had served with the Danish Resistance during the war: the hazardous life which he led during that period left its mark on him. A gifted scholar, after his experiences in the field at Nimrud, he moved on to conduct important excavations at Shemshāra in the Dokan and was fortunate in his discoveries at that site, especially cuneiform texts.«

Men Sir Max bebrejder Jørgen, at han tænkte for lidt på sig selv, så han ikke skrev så meget, som den assyriologiske forskning havde håbet i betragtning af, at alt, hvad han havde offentliggjort, »bears the hall-mark of scholarly excellence«. Og Sir Max fortsætter: »A highly strung man, he was liked by all his colleagues who hope that he will get the better of the impediment which stands between him and his publications«. (Mallowan's Memoirs, s. 275 ff.).

Vi står her over for noget virkeligt væsentligt i Jørgens karakter,

en i ham indgroet kvalitet: hans legendariske hjælpsomhed! Det var den, Sir Max kritiserede Jørgen for, fordi den drog ham væk fra hans eget. Sir Max beklagede, at Jørgen i så høj grad trådte til, når venner og, især, hans elever trængte til hjælp og støtte, at hans egen forskning blev sat i anden række. Jørgens hjælpsomhed udfoldedes som noget ganske naturligt, ikke for at vinde tak og taknemmelighed. Men kom det til direkte utak, skuffedes han. Jeg blev lettere rystet, da han engang sagde til mig: »Ved du hvad, Jes, en af de ting, livet har lært mig, er, at man i nogle tilfælde skal undlade at gøre nogen en virkelig stor tjeneste!« Jeg blev senere klar over sandheden i hans ord. Der *var* onde ånder i åndernes rige!

Med sin omtale af de vigtige udgravninger ved Shemshāra antydede Sir Max Mallowan højdepunktet i Jørgen Læssøes videnskabelige indsats.

Det var just under opholdet i Iraq i forbindelse med Nimrud-ekspeditionen, at Jørgen under en samtale med den daværende generaldirektør for landets antikvitets-tjeneste, dr. Nādji al-Asīl, erfarede, at bygningen af en høj dæmning i det iraqiske Kurdistan ved Dokan, en landsby ved Den nedre Zab, ville betyde, at henved 50 ruinhøje (*tells*) i et område, hvor ingen organiseret arkæologisk undersøgelse på noget tidspunkt havde fundet sted, ville komme til at stå på bunden af et reservoir. Jørgen så straks, at han her stod over for en opgave, hvis løsning kunne blive af uvurderlig betydning for forståelsen af denne del af landets historie i oldtiden, især efter at han efter sin hjemkomst til Danmark i sommeren 1956 omhyggeligt havde sat sig ind i de assyriologiske kilder, som måtte kunne sige noget om denne periode. Han bestyrkedes i sin formodning ved denne læsning og udformede et forslag til en dansk arkæologisk ekspedition til Tell Shemshāra-området. Carlsberg-fondet og Statens almindelige Videnskabsfond, som man sagde dengang, stillede de nødvendige midler til rådighed, således at ekspeditionen kunne rejse sine telte på stedet i foråret 1957, organiseret i detaljer af Jørgen Læssøe og ledet af ham og professor Harald Ingholt, Harvard University (indvalgt i vort Selskab i 1957). Det var en meget vanskelig egn, brændende varm (en dag målttes 58 i skyggen) og insektplaget, men ekspeditionen blev en triumf. Et omfattende indskriftmateriale blev fundet, et arkiv af stor og usædvanlig værdi, breve og administrative tekster fra omkring 1800 f. Kr. For ekspeditionens historie har Jørgen Læssøe rede-

gjort i »The Shemshāra Archives. A Preliminary Report« (Selskabets Arkæol. kunsthist. Medd. 4/3, 1959), der tillige indeholder udgave og bearbejdelse af de vigtigste af disse tekster, og mere alment, men ikke mindre lødigt, »Fra Assyriens Arkiver« (København 1960), der er et fornemt eksempel på Jørgens eminente evne til at skrive medrivende og klart. Efter A Preliminary Report kom der tekster med oversættelse og kommentar i en hel række videnskabelige tidsskrifter. Ca. en trediedel af materialet nåede Jørgen at få udgivet, men han efterlod sig afskrifter af ikke-udgivne tekster, og der er gode kræfter, ikke mindst den af hans elever, der stod ham særlig nær i hans seneste år, lic.phil. Jesper Eidem, i gang for at fremstille en totaludgave som et monument over assyriologen Jørgen Læssøes lysende videnskabelige indsats.

Dette fund af kileskrifter (Arkiv I med 146 tavler fra det ældste assyriske rige under Shamshi-Adad (1815-1782 f. Kr. og Arkiv II med 103 tavler), hvis indhold Jørgen Læssøe har redegjort for i tidsskriftet SUMER XVI, 1969 (The Second Shemshāra Archive), og som forbilledligt er blevet behandlet af Jesper Eidem i Selskabets Hist.-filos. Skrifter 15, 1992) var af sensationel betydning og vakte berettiget opsigt.

Gennem Arkiv I får vi belyst politiske forhold mellem den assyriske storkonge og en vasal (Kuwari) i en fjern nordøstlig provins og gennem Arkiv II de indre sociale og økonomiske forhold. Og af særlig stor værdi er det, at netop alle disse tekster supplerer og bekræfter det af franskmændene i Mari (Syrien) fundne kileskriftmateriale og kaster et velkomment sidelys over de politiske forhold i datidens mellemøstlige statsdannelser.

Noget af det vigtigste i livet var for Jørgen Læssøe det ubrydelige, totalt loyale og, i glæde som i sorg, aldrig svigtende venskab. Det fandt han Gud ske lov i ikke så få tilfælde, men et af de for ham personligt vigtigste fandt han i Nimrud og Tell Shemshāra: Sheikh Abd al-Halaf al-Ankūd fra landsbyen Shirqāt, der både i Nimrud og ved Tell Shemshāra var arbejdernes tillidsmand og formand. Denne mand havde alle de forfinede, uspolerede egenskaber, der betog Jørgen: redelighed, retlinethed, retfærdighed, trofasthed. Et menneske uden svig! Jørgens omtale af ham i begyndelsen af bogen »Fra Assyriens Arkiver« (s. 15) taler sit tydelige sprog. Bevæget fortalte Jørgen mig engang om sit ophold i Bagdad i foråret 1959 (året efter revolutionen): »Da han hørte om

min tilstedeværelse og vidste, at det var umuligt for mig som ud-lænding at bevæge mig uden for Baghdad, rejste han hele vejen fra sin hjemby til hovedstaden blot for at hilse på mig en formiddag og besvære mig sit fortsatte venskab«. Det var sådanne venner, Jørgen havde behov for. Og netop dette venskab med det menneske, der under hele ekspeditionen taktfuldt, klogt og stilfærdigt fik de arabiske og kurdiske arbejdere til med begejstring at gå ind for sagen, dette venskab var fasttømret. Adskillige år senere, i 1965, genså Jørgen Abd al-Halaf i hans hjem. »Det var«, fortalte han, »en af de lykkeligste dage i mit liv, da jeg sammen med Herdis besøgte ham i hans hjem, hvor vi fik den sjældne oplevelse at være hædersgæster i en arabisk landsby med adgang til alle sider af tilværelsen i et sådant miljø«.

Jørgen havde en udtalt passion for fotografering, og den udvikledes til noget nær fuldkommenhed under ekspeditionerne, hvilket enhver kan konstatere ved at studere det helt fortrinlige billedmateriale i bogen »Fra Assyriens Arkiver« og i den prægtige bog »Babylon« (København 1966), tilegnet sønnerne Rolf og Carsten, et værk, som til forlagets udelte glæde – og sikkert også til Jørgens – blev købt af adskillige firmaer for at anvendes som nytårshilsen til kunderne.

Men Jørgen havde også en anden passion: højder! Han elskede tårne og stilladser! Og han kunne kombinere denne passion med den første: fotograferingen. Hvilke vidunderlige motiver fra tårnene i denne by, der med rette kaldes »byen med de mange og skønne tårne«: Vor Frelser Kirke, Marmorkirken og ikke mindst Rådhusårnet, som Jørgen, om jeg så må sige, havde frikort til takket være sin gode ven, daværende stadsarkitekt Eivind Lorenzen.

I 1966 blev spørgsmålet om en eventuel skandinavisk medvirken ved udforskningen og, eventuelt, redningen af oldtidsmindesmærker i sudanesiske Nubien som følge af den planlagte Aswan-dæmning akut, og professor Sander-Hansen opfordrede Jørgen Læssøe i forståelse med den danske UNESCO-kommission til at medvirke ved tilrettelæggelsen af en fællesskandinavisk ekspedition til området; han henviste her til Jørgens tidligere erhvervede erfaringer med hensyn til arkæologisk arbejde i et arabisk-talende miljø. Sammen med Sander-Hansen deltog Jørgen Læssøe derfor i oktober 1960 i Khartoum og Wadi Halfa i en række møder med repræsentanter for den sudanesiske regering, og det blev besluttet, at Jørgen

i januar 1961 skulle rejse til Sudan og bane vejen for en dansk-finsk-norsk-svensk ekspedition, som skulle foretage en arkæologisk kortlægning af et område fra den ægyptisk-sudanesiske grænse ned til Nilens 2. katarakt. I januar 1961 rejste han derfor til Khartoum og, efter at have foretaget de fornødne forberedelser der, nordpå til Wadi Halfa, hvorfra han oprettede et hovedkvarter for ekspeditionen i landsbyen Debeira. De øvrige ekspeditionsmedlemmer ankom 14 dage senere, da alt var klart til at modtage dem; Jørgen selv var deltager i ekspeditionen indtil den første sæsons afslutning i marts 1961. Han var udset til at være Field Director for ekspeditionen i sæsonen 1961/62, men måtte trække sig tilbage, da en lægeundersøgelse og en røntgenundersøgelse syntes at vidne om pleuritis. En senere undersøgelse viste, at dette var falsk alarm, og Jørgen blev derpå udpeget som Field Director i sæsonen 1962/63. På grund af andet arbejde måtte han dog udsætte sin deltagelse i ekspeditionen indtil december 1962; han fungerede således først fra slutningen af december 1962 i denne egenskab. Hans ven, professor Sander-Hansens død i begyndelsen af februar 1963 nødvendiggjorde hans tilbagevenden til København først i denne måned, og han fik siden da ikke nogen egentlig tilknytning til Nubien-ekspeditionens videre arbejde. Jørgen havde ganske enkelt ikke heldet med sig i dette projekt. Ja, som han engang i et fortroligt øjeblik sagde: »Jeg vil ikke skjule, at det for mit vedkommende stort set var tidsspilde at fortsætte med dette arbejde, som ikke har nogen betydning for mine egne assyriologiske interesser«.

I sin ekspeditionsrapport (*The Scandinavian Joint Expedition to Sudanese Nubia*, Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Hist.-filos. Meddelelser 49:3, København 1979) nævner Torgny Säve-Söderbergh (s. 16) »J. Læssøe who was in charge for a short period« og går så umiddelbart over til at rette en tak til vor Dronning, dengang Prinsesse Margrethe, som »took an active and efficient part in the field work as an ordinary archaeologist of the team«. Jeg ved ikke, om der her foreligger en bevidst sammenhæng, men sikkert er det, at mødet med Prinsessen i Nubien var for Jørgen Læssøe det eneste lyspunkt, han med glæde kunne notere!

Som i Nimrud med Agatha Christie blev Jørgen også i Nubien genstand for litterær bevågenhed, her i Thorkild Hansens ekspeditionsskildring i bogen »En Kvinde ved en Flod« (København 1961). I begge tilfælde var han ikke just begejstret for opmærk-

somheden, selv om der lå både respekt, beundring og hengivenhed bag såvel digt som bog! I Thorkild Hansens bog nævnes Jørgen gang på gang og altid positivt som den store organisator og gode ven: »Kairo den 10. januar 1991. – Jørgen Læssøe, der allerede er i Nubien for at finde hus og tjenerskab. – Debeira, den 31. januar 1961. Om eftermiddagen med Læssøe til Wadi Halfa, hvorfra han i morgen flyver over Khartoum til Port Sudan for at hente den danske Landrover og motorbåd, som nu er ankommet«. Landroveren lykkedes det Jørgen at få gennem tolden, men motorbåden var blevet totalt knust under transporten til Port Sudan. Det meddelte Jørgen i et telegram. Det blev læst op, og Thorkild Hansen bemærker: »Säve-Söderbergh foreslaar, at vi fejrer telegrammet med en flaske øl. – Det er trods alt gode nyheder, siger han. Vi vilde jo alligevel ikke faa nogen videre brug for en motorbaad i denne sæson. Madsen [d.v.s. stud.mag. Hans Jørgen Madsen, der deltog i ekspeditionen] og jeg undgaar at se paa hinanden«. Og der er også lidt muntre – for ikke at sige selvironiske – episoder i Thorkild Hansens bog, som da en araber skulle vise ham og Jørgen klipetegninger – uden resultat: »Læssøe er ved at pakke fotografiapparaterne sammen. Jeg gaar ned til ham og faar en af taskerne på skulderen. Araberen gør store øjne, da han ser sine bakshies.

- Det maa gerne rygtes i befolkningen, at det betaler sig at vise os frem til klippetegningerne, siger Læssøe.
- Særlig, naar de ligger saa afsides, siger jeg.
- Jeg saa straks, at han her var til at stole paa, siger Læssøe.
- Det gjorde jeg ogsaa, siger jeg og ser bort«.

Og endvidere (Debeira, den 13. marts 1961) beretningen om et parti skak, hvor skakbrikkerne siges at have bestået af Marie-kiks!

I den internationale assyriologiske verden blev Jørgen Læssøe snart en kendt skikkelse. Han var en efterspurgt gæsteforelæser ved universiteter i USA og Storbritanien. Under orlov fra Københavns Universitet var han 1966/67 Visiting Professor of Assyriology ved University of California, Berkeley, som i øvrigt senere tilbød ham et varigt professorat, som han heldigvis – til gavn og glæde for dansk assyriologisk forskning – ikke tog imod.

1970-1971 var Jørgen Læssøe Visiting Fellow ved All Souls College i Oxford, i høj grad efter Sir Max Mallowan's ønske. Her ind-

ledtes fasttømrede venskaber med f.eks. den ikke helt almindelige Spalding Professor of Eastern Religions and Ethics R.C. Zaehner, hvis utraditionelle undervisningsmetoder Jørgen følte sig – omend noget nølende og usikker – tiltrukket af, men ikke selv deltog i. Således tog Zaehner i sine forelæsninger over shamanismen sammen med sine studerende LSD for at bibringe dem et indtryk af, hvordan en shaman havde det, når han var i trance!

I 1970 blev Jørgen Læssøe medlem af vort Selskab. Johs. Pedersen skrev indstillingen, der varmhjertet blev tiltrådt af Erling Hammershaimb. Indstillingen er særdeles rosende. Jeg tror ganske enkelt, det var en hjertesag for Johs. Pedersen. I sin indstilling fremhæver han Jørgen Læssøes gennem feltarbejde indvundne direkte »Indtryk af de fjerne Kulturers Art gennem Templer, Boliger, Vaaben, Smykker og Brugsgenstande og det naturlige Milieu«. Johs. Pedersen gav faktisk en kort oversigt over hele den nærorientalske oldtidshistorie i lyset af de strålende resultater, Jørgen Læssøe var kommet til. Og hele indstillingen munder – naturligvis – ud i en varm anbefaling – og en selvbebrejdelse: »I Jørgen Læssøe har vi en betydelig Orientalist, vel anset blandt Fagfæller. Han har længe været værdig til Optagelse i vort Selskab, og jeg beklager, at jeg ikke tidligere har stillet forslag derom, men jeg haaber, at Klassen ikke længere vil udsætte Forslaget om hans Indvalg«.

Jørgen var – for nu at komme til noget lidt andet – ikke politisk engageret eller for den sags skyld dybere interesseret. Men der var alligevel et parti, han havde et ånds-fællesskab med: Liberalt Centrum. Jeg ved ikke rigtig, hvad der tiltalte ham, men jeg føler instinktivt, at det – og nu citerer jeg Jørgens kronik »Derfor Liberalt Centrum« i Politiken fredag den 5. januar 1968, som han skrev i sin »egenskab af jævn og almindelig, ikke af partipolitiske forpligtelser bunden, men formodningsvis ansvarsbevidst og i øvrigt uafhængig vælger«, som han selv udtrykte det – var på grund af »den saglighed med hvilken man går til værks, snarere end gyldne løfter og besnærende tilsagn, der i mange tilfælde tilsidesættes, når dysten er udkæmpet«. Dette må være »et væsentligt træk ved bedømmelsen af et politisk parti«. Og Liberalt Centrum er et parti, der »naturligt må påkalde sig humanistens interesse, er han af liberalt sindelag, – fordi det har en vidtgående forståelse for betydningen af forskning og uddannelse«.

Jørgens seneste år blev bitre, såvel årene op til som efter hans

fratræden som professor i 1987. At Universitetets glørværdige assyriologiske institut blev en underafdeling af Carsten Niebuhr Institutet var ikke ligefrem i overensstemmelse med hans ønske. Han følte sig svigtet af instituttet – der var dog lysende undtagelser – af fakultetet og af Universitetets øverste ledelse. Og skjules skal det ikke, at disse forhold tog hårdt på ham!

Jørgen Læssøe var den store igangsætter og organisator med hensyn til faget assyriologi. Det lykkedes ham i sin embedstid at udbygge det assyriologiske institut til en vigtig forskningsinstitution, der har kunnet notere en betydelig tilgang af studerende også fra andre faggrupper i den periode, han ledede det. En imponerende række af magistre blev resultatet af hans undervisning og vejledning, og han gav alle sin fulde støtte, også *efter* konferensens afslutning. I både »Assyriologien i Danmark« og i »Københavns Universitet 1479-1979. Bind VIII« omtaler han på den smukkeste og varmeste måde sine elever og deres videnskabelige kunnen.

Jeg tror, at der i ethvert menneskes liv forekommer perioder, episoder og situationer, som man gerne ville sætte parentes om, betragte som glemte. Men han kæmpede intenst for at få en afklaring i dyb erkendelse af sit eget ansvar. Og han *fik* denne afklaring, overbevisningen om, hvor han hørte hjemme, og hvad der trods alt var og blev grundstøtten i hans liv. I Københavns Universitets Festskrift november 1966 (»Det første assyriske Imperium«, s. 10) skriver Jørgen: »Under alle de omskiftelser, som min iraqiske og, senere, nu afsluttede nubiske tilværelse har hidført, har min hustru hjulpet mig usvigeligt; i taknemmelighed for hendes nænsomme forståelse af disse *trials and tribulations* tilegner jeg hende dette lille skrift«. Og jeg mindes med glæde og vemod Jørgens begejstring, når han i den lille af Franz From stiftede »Fredagsklub«, som Jørgen altid kom til, mens han af mig ikke helt forståelige grunde undgik Selskabets almindelige møder, fortalte om sine sønner Rolf og Carsten og deres succes i livet og om sine svigerdøtre og børnebørn og om glæden over og trygheden ved, som han selv udtrykte det, at der var nogen, der ventede i Bredgade, når han vendte hjem efter sine mange hospitalsophold.

Jeg talte med Jørgen i telefonen få timer, før han døde. Og for første gang sporede jeg en vis angst hos ham, og jeg tror også, jeg ved hvorfor! Han frygtede, at han ikke fik den endelige mulighed for at vise, at afklaringen ikke var tom resignation, men var sjælens

harmoni og ro. Thi han var i disse timer, som han selv antydede, nået til den endelige selverkendelse og følte sin selvtillid vokse eller snarere være modnet. For dens vækst tog sin begyndelse i 1983, da digteren F.P. Jac skrev sin »Victor Pokaler« med billeder af og digte til Café Victors foredragsholdere. Jørgen kom her i selskab med højst forskellige mennesker lige fra Dan Turell, Herman Stilling, Hans Bendix og Michael Strunge til Sven Tito Achen, Anker Jørgensen, Elsa Gress, Ole Wivel og Johannes Møllehave. Men Jørgen var den, der fascinerede Jac mest. Ulykkeligvis måtte foredraget, der skulle være holdt søndag den 6. juni 1982 og havde fremkaldt en sand storm af bordbestillinger, aflyses med øjeblikkeligt varsel, da Jørgen måtte på hospitalet. Men det havde sin betydning. Jørgen følte, at han ikke på nogen måde var glemt som den kulturformidler og det menneske, han var. Og denne følelse styrkedes yderligere, da Krogerup Højskoles forstander bad ham om at holde et foredrag om »Babylons (Semiramis') hængende Haver«. Det blev et blændende foredrag, på en gang populært og på et højt plan, denne svære balancekunst, som Jørgen mestrede som få. Det var i 1990, og senere samme år fulgte så det andet »forskerbesøg« i New Hampshire hos Thorkild Jacobsen. Frugten af dette samarbejde blev en lang afhandling i *Journal of Cunieform Studies*, JCS 42 (1992).

Hertil kommer, sidst, men så sandelig ikke mindst, Jørgens medarbejderskab ved Den Store Danske Encyklopædi, hvor han, Nytorv 17, var en velset og kærkommen gæst, og hvor hans lærdom, belæsthed og sikre dømmekraft næsten blev en legende. Jørgens død var et smerteligt tab for Encyklopædien, som det var for alle, der kendte ham.

Jørgens sidste magister, lic.phil. Jesper Eidem, der tillige var hans forstående ven og medarbejder, har til det kommende bind af »Archiv für Orientforschung« skrevet nogle bevægede minderord. Med hans tilladelse kan jeg citere de afsluttende linier: »Jørgen was a learned scholar of extraordinary intelligence and talent who insisted on the highest standard in his work, but who simultaneously refused to regard his profession as more than a school-boy hobby in comparison with more pressing human and personal concerns. There lies the heart of the matter, for while his colleagues may regret that Jørgen failed to provide his ultimate publication, they might simultaneously envy the love and affection which

this kind and brave man attracted, from his family, from friends and scholars across the map, from students, associates and nearly all others with whom he came into contact«.

Æret være Jørgen Læssøes minde.

Jørgen Læssøe, bibliografi, udarbejdet af lic.phil., mag.art Jesper Eidem, hvem jeg også på anden måde er stor tak skyldig.

Bøger:

1. Studies on the Assyrian Ritual and Series bit rimki. Munksgaard 1955.
2. The Shemshāra Tablets, A Preliminary Report. Arkæol. Kunsth. Medd., Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 4/3, København 1959.
3. Fra Assyriens arkiver. Schönbergs Forlag, København 1960. Engelsk udgave: People of Ancient Assyria – Their Inscriptions and Correspondence. London, Routledge & Kegan Paul 1963. Post udgave: Ludy Asyrii, 1973.
4. Det Første Assyriske Imperium. Københavns Universitets festskrift 1966.
5. Babylon. G.E.C. Gads Forlag, København 1966.

Artikler:

6. »On the Fragments of the Hammurabi Code«, JCS 4 (1950) 173-187.
7. »The Irrigation System at Ulhu«, JCS 5 (1951) 21-32.
8. »Reflections on Modern and Ancient Oriental Water Works«, JCS 7 (1953) 5-26.
9. »The Atrahasis Epic: A Babylonian History of Mankind«, BiOr 13 (1956) 90-102.
10. »A Prayer to Ea, Shamash, and Marduk from Hama«, Iraq 18 (1956) 60-67.
11. »An Old Babylonian Archive Discovered at Tell Shemshāra«, Sumer 13 (1957) 213-18.
12. »En kileindskrift fra Bahrain/A Cuneiform Inscription from the Island of Bahrain«, Kuml 1957, 164-66.

13. »Building Inscriptions from Fort Shalmaneser, Nimrud«, Iraq 21 (1959) 38-41.
14. »A Statue of Shalmaneser III, from Nimrud«, Iraq 21 (1959) 147-157.
15. »Akkadian Annakum: »Tin« or »Lead«?«, AcOr 24 (1959) 83-94.
16. »The Bazmusian Tablets«, Sumer 15 (1959) 15-18.
17. »The Second Shemshāra Archive«, Sumer 16 (1969) 12-9.
18. s. m. E.E. Knudsen, »An Old Babylonian Letter from a Hurrian Environment«, ZA 55 (1963) 131-37.
19. »Hvordan så verden ud for 4000 år siden?«, i Tværsnit af jordens og menneskehedens historie. Søndagsuniversitetet, bd. 40, København 1963, 87-104.
20. »IM 62100: A Letter from Tell Shemshāra«, AS 16 (1965) 189-96.
21. »Ipiq-Adad II of Eshnunna, LUGAL KISHI«, AcOr 29 (1965/66) 243-245.
22. »Babylonsk og assyriske religion«, i J.P. Asmussen og J. Læssøe (red.), Illustreret Religionshistorie bd. 1, G.E.C. Gads Forlag, København 1967, 437-463. Tysk udgave: Handbuch der Religionsgeschichte, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, Bd. 1 1971, 497-525.
23. »The Quest for the Country of *Utūm«, JAOS 88, 120-22 (=W.W. Hallo (red.), Essays in Memory of E.A. Speiser, New Haven 1968).
24. »An Aspect of Assyrian Archaeology«, i M. Lurker (red.), In Memoriam Eckhard Unger, Baden-Baden 1971, 189-95.
25. »Den mesopotamiske litteratur«, i Verdens Litteraturhistorie, Politikens Forlag, bd. 1, København 1971, 57-102.
26. »Assyriologi i Danmark« i Assyriologien i Danmark, udgivet af Københavns Universitets Assyriologiske Institut, 1977, 7-33.
27. »Carsten Niebuhr, 1733-1815«, i P.J. Frandsen og J. Læssøe (red.), Mellem Nilen og Tigris, Museum Tusulanums Forlag, København 1984, 9-11.
28. »Shikshabum: An Elusive City«, OrNS 54 (1985) 182-188.
29. s. m. Thorkild Jacobsen, »Shikshabum Again«, JCS 42 (1992), 127-178.
30. »Carsten Niebuhrs indsats for kileskriftens tydning«, i Stig Rasmussen (red.), Den Arabiske Rejse 1761-1767, Munksgaard, København 1990, 375-381.

31. »Assyriologi«, i Københavns Universitet 1479-1979, bd. 8, København 1992, 567-591.

Varia

32. Nekrolog over Otto Emil Ravn, i AfO 15-16 (1945/1953), 397 f.
33. Nekrolog over Hans Helbæk, i AfO 28 (1981/1982), 276-278.

Summary of the Yearbook 1993-94

Members

In the course of the Academic year 1993-94 the Academy lost the following members:

Danish members:

Jørgen Henrik Gelting (humanities), p. 90
 Erling Hammershaimb (humanities), p. 91

Foreign members:

Emil Kunze (humanities), p. 96, 41
 Marcus Morton Rhoades (natural sciences), p. 88, 53
 Sir Vincent Brian Wigglesworth (natural sciences), p. 94, 56

In april 1994, 9 Danish members and 9 foreign members were elected, all to the Natural Sciences Class.

Danish members:

Docent, dr.scient. Nils O. Andersen
 professor, dr.med.vet. Torben Greve
 professor, dr.scient. Karl Anker Jørgensen
 professor, lic.scient. Morten Kielland-Brandt
 forskningsdirektør, lic.techn. Jørgen Kristian Kjems
 professor, dr.phil. Olaf Michelsen
 professor, dr.scient. Ole G. Mouritsen
 professor, dr.scient. Birger Lindberg Møller
 professor, dr.med. Thue W. Schwartz

Foreign members:

Professor, D.Phil. Bengt Olle Bengtsson
 lektor, Ph.D. Richard G. Bromley
 direktør, Ph.D. Leonard C. Feldman
 professor, Dr.Sc. Aleksandr M. Kuznetsov
 professor, Dr., direktør Gene E. Likens

forskningsleder, Dr. T. Patrick Martin
 professor, direktør Jörn Thiede
 professor, Dr. John T. Wasson
 professor, D.Phil. Martin J. Zuckermann

At the end of the year, the Academy had 227 Danish members (92 in the Humanities Class and 135 in the Natural Sciences Class) and 266 foreign members (89 in the Humanities Class and 177 in the Natural Sciences Class).

Officers of the Academy and members elected to commissions and to Danish committees of international bodies are listed on pp. 60 ff.

Meetings

The Academy met fourteen times in the course of the past Academic Year, and held an extraordinary meeting to celebrate the recipient of the Academy's Gold Medal. The following papers were read:

30 September 1993

Henning Sørensen: On magma chambers.

Magma consists of melted rock, created by the partial melting of rocks in the Earth's mantle or in the lower continental crust. Magma can rise all the way to the surface of the Earth, where it solidifies as volcanic rock, i.e. lava. Various conditions can cause this rise from the deep to stop, for instance in the lower crust, where it is collected in so-called magma chambers.

The lecture outlined the geology of magma chambers, such as where and how they are created, their inner structure, the development of the magma during coalescence, and whether they are closed or open systems. The lecture closed with a detailed analysis of an open system, which has been examined as part of a petrological project carried out in the so-called Oslo field in southern Norway, by a group of teachers and students at the Geological Institute of Copenhagen University.

Søren Giversen: H.O. Lange's travels in Egypt.

The librarian and egyptologist H.O. Lange (1863-1943) stayed in Egypt for two very long periods 30 years apart, 1899-1900 and

1929-1930. In his archives at the Royal Library we find his very detailed, unpublished travel diaries from these two stays. They are valuable sources for the elucidation of the development which took place in Egyptian society during those 30 years, but they also show H.O. Lange's personal development. Further, they provide observations and information which, together with unpublished letters in his great archive, are of inestimable value to research to this day.

14 October 1993

Ole Westergaard: DNA Topological Problems in the Cell.

A new era in biology began on April 25, 1953, when James Watson and Francis Crick published their model for the three dimensional structure of DNA in *Nature*. The double helix structure was the key to a detailed understanding of the genetic material.

The total length of the DNA in a single mammalian cell is approximately 2 meters. The intertwining of the two strands in the DNA double helix creates, however, together with the nuclear organization in a series of looped domains, serious topological problems during replication and expression of the genetic information. A specific class of enzymes, the so-called DNA topoisomerases, is able to resolve such problems and the enzymes are therefore considered to play a crucial role in controlling the physiological function of the genome.

Rolf Kuschel: Marital conflict management on a polynesian outlier.

More and more studies of domestic violence emerge in which wife-beating appears to be the most frequent form of household violence. The present paper deals with wife-beating on the 17 km² small Polynesian Outlier Bellona, situated in the Solomon Islands. It is argued that wife-beating is part of the society's general pattern of violent conflict management and that disparity in power relations (political, economical and social) among the sexes is a strong determinant for the existence and maintenance of wife-beating.

28 October 1993

Claus Schäffer: In memory of Jannik Bjerrum.

David Favrholt: Niels Bohr's views concerning language and description.
 The development of quantum mechanics in 1926-1927 entailed a break with profound principles in classical physics, and thus led to a deeper understanding of what a physical description is. This inspired Niels Bohr to much contemplation of the conditions for unambiguous communication, on the concept of generalization and on the language of physics as clarification and refinement of ordinary language. At first sight his remarks on these topics seem to be philosophically neutral. A closer examination, however, shows that Bohr had a coherent view on language and the relation between language and reality of great relevance to philosophy and probably to linguistics as well.

11 November 1993

Anders Kjær: In memory of Kai Arne Jensen.

Finn Benestad: Edvard Grieg og "Peer Gynt".
 Henrik Ibsen's dramatic poem, which was first published in 1867, was to be published in its third edition in 1874. Ibsen therefore wrote his young contryman Edvard Grieg, and mentioned that he was planning to "rewrite Peer Gynt for the Stage". In the same letter, he asked the composer to make "the music required". Grieg was at that time working on a great national opera project ("Olav Trygvason") together with Bjørnstjerne Bjørnson, and he thankfully accepted the task set him by Ibsen. This contributed heavily to his break with Bjørnson.

Grieg's Peer Gynt music is, besides his piano concerto in A minor, that Grieg score which has enjoyed the most international success. Unfortunately, however, it is only a few tunes – out of a total of 26 – that have become known. The lecture described the cooperation between poet and composer, and was illustrated with recorded examples.

25 November 1993

Erik Fischer: Melchior Lorck – knowledge and ignorance.

Melchior Lorck (Flensburg 1526/27 – Silesia? after 1588?) was born a subject of the Danish king, and he is thus the first artist rooted in the monarchy whose life and works are reasonably comprehensible. Characteristically for the period, he was trained as a goldsmith, but he worked as a draughtsman, lithographic artist, painter, architect, decorator at parties, topographer and writer. A good deal of new material illuminating his work and life has turned up during the last few decades. The lecture presented an outline of what is now known – particularly items of a biographical nature.

Lennart Olsson: The MHC Molecule in Three Tempi.

The so-called transplantation antigens (MHC) were discovered in the first 50 years of this century, their role in the immune system in the subsequent 25 years, and their molecular structure in the last 10-15 years.

It has for years been thought that MHC also has a non-immunological function. Experiments within the last decade now indicate that MHC is a key component for deactivation of some hormone receptors in the cell membrane by acting as chaperone molecule in the transport process. This non-immunological role of MHC is further argued not only to precede its immune function in evolution, but also to represent a more general role of MHC (or its ancestors) in protein folding.

The immune function is thus suggested to represent only the “tip of the iceberg”, and selected examples of the wide spectrum of aspects of a non-immunological role of MHC were discussed.

9 December 1993

Jes Asmussen: In memory of Jørgen Læssøe.

Axel Michelsen: Physics of directional hearing in crickets and grasshoppers. Many small animals are unable to make use of the cues about the direction of sound incidence available to man (differences in amplitude and phase at the two ears due to diffraction and time of arrival). In 1940, H. Autrum suggested that the small animals might

allow the sound to propagate to both the external and internal surface of the ear drum and thus acquire the directionality of a pressure gradient receiver. It is now possible to measure the change in amplitude and phase of sounds propagating to the internal surface. The results confirm Autrum's hypothesis. Furthermore, a quantitative analysis of the physics of directional hearing is now possible.

Bushcrickets, crickets and short-horned grasshoppers have evolved three different solutions for determining the direction of sound incidence. In all three groups, sounds propagate through the tracheal system, but in each group the solution is adapted to the nature of the social sound signals, which again reflect the acoustic properties of the animals' habitats.

27 January 1994

Peder Mortensen: Danish Archaeologists in Bahrain.

Forty years ago, the first Danish archaeologists arrived in Bahrain. Since then, this island in the Arabian Gulf has been the object of intense archaeological investigations. Bahrain was a central part of ancient Dilmun. It played an important role in Sumerian mythology as well as – more specifically – being a key link between the Indus and Mesopotamia. This duality is exemplified by focusing on a series of temples in Bahrain, dating to the centuries around 2000 BC – the heyday of Dilmun – , and on the enigmatic silence concerning Dilmun in the Mesopotamian sources from about 1240 to 709 BC.

10 February 1994

Troels Dahlerup: In memory of Kai Hørby.

Øjvind Moestrup: Plants and animals, protozoa and algae, obsolete concepts?

The living organisms are divided into the plant and the animal kingdoms. Detailed studies, using electron microscopy and nucleotide-sequencing, have now shown convincingly that this simple system is in fact too simple. A 5-kingdom system is emerging, in which the relationship between the kingdoms is presently being scrutinized. Some of the consequences of this revolution in classification were discussed.

24 February 1994

P.J. Riis: Where was Erik Ejegod buried?

The Danish king Erik I, with the appellation Ejegod, died at Paphos in Cyprus in 1103, during a pilgrimage to Jerusalem. He is presumed buried in Paphos; but extensive explorations over the last few years of Medieval Paphos has not brought the smallest trace of a royal funeral to light. Based on a critical review of the sources, the lecture examined the negative findings in Paphos.

10 March 1994

Morten Søndergaard: The smallest photo autotrophic organisms and their ecology.

The existence of very small unicellular algae ($< 2\mu\text{m}$ in diameter) has been known since 1955, but only since their rediscovery 1979, and the following years, has it been established that these pico algae occur in all types of aquatic environments and that they are the dominant group of primary producers in the oceans and many types of fresh water. Pico algae include both eukaryote and prokaryote species; prokaryotes are often predominant. The prokaryotic species belong to the group *Cyano bacteriae* = blue green algae, and they are often assigned to the phylum *Synechococcus*. The lecture gave examples of the distribution of pico algae and of their ecological importance, in both fresh water and marine environments. It also covered the discovery (1988) of the smallest pico algae, which is only approx. $0,5\ \mu\text{m}$ in diameter and belongs to the group *Prochlorophyta*. Their pigmentation is quite interesting, as it includes a variant of both chlorophyll *a* and *b*. Chlorophyll *b* is otherwise known only from green algae and higher plants. Prochlorophytes have been found to occur maximally at approx. 100 m depth in the Eastern Mediterranean south of Cyprus.

Minna Skafte Jensen: Zacharias Lund (1608-67) and early Baroque poetry. Zacharias Lund from Southern Jutland has left many poems for posterity, in German as well as in Latin. His surviving German poems all belong to his youth, whereas his development as a Latin poet can be studied right up to his death.

With his German poems he is one of the earliest adherents of

Martin Opitz, and he is mentioned in connection with the Leipzig poet Paul Fleming. In the Latin poetry from the same period of his life he is less typical of his times, even though contemporary trends show up there, too; more immediately observable is, however, that they are expressive of a very different aesthetics from his German poems. The communication offered a glimpse into his Latin poetry and considered if, in his last years, he let Baroque means influence his Latin poems.

24 March 1994

Erik Sparre Andersen: In memory of Børge Jessen.

Finn Ove Hvidberg-Hansen: People and Gods of Ras Shamra-Ugarit.

Based on mythological texts – stemming from the archaeological campaigns of 1929 and onwards and quickly deciphered and published –, the lecture told of a richly faceted and extensive world of gods in the city state Ugarit in the second half of the 2nd millennium BC, with a notable strain of Accadian and Hurritic religion. The texts found during the last few decades not only supplement our knowledge from the texts first found, it also provides a clearer and more nuanced impression of that philosophy of life which was the foundation for this city state and its functions.

7 April 1994

Jytte Reichstein Nilsson: In memory of Heinz Holter.

21 April 1994

Henrik Glahn: Pietistic melodies for the hymns of Brorson.

The lecture presented the publication “Melodier til salmer af H.A. Brorson”, which was published in celebration of the 300th anniversary of the birth of that hymn writer. The publication contains a survey of all the tunes, some easily identifiable, others found through a search through text and tune sources, which are the musical framework for each of the 274 hymns and spiritual songs in Brorson’s “Troens rare Klenodie” 1729-47. Also included is a limited number of tunes for hymns from Brorson’s great cycle, primari-

ly texts and melodies not included in the standard well known repertoire. The collection of tunes is presented with arrangements based on the base movements of contemporaneous sources. The songbooks of J.A. Freylinghausen (Halle 1704 ff.), which forms the basis of the musical (and textual) heritage of pietism, was most prominently represented, but works hitherto unused or handwritten collections of chorals relating to hymns written by Brorson have been put to use. The typical traits of the pietistic revival were put into a hymnological and musicological perspective, and were illustrated with musical examples, which also showed some of the salient points in Brorson's hymn writing.

Robert Thorne: Eastern Asia as a living museum for primitive angiosperms and other vascular plants (see page 97)

5 May 1994

Rodney Cotterill: Autism, Intelligence and the Human Mind (see page xx)

Peder Jørgen Pedersen: Postwar Growth of the Danish Economy

The Golden Age of very high growth was of shorter duration in Denmark than in most other OECD countries. The main emphasis is on productivity performance in the postwar years. Growth perspectives originating in the 1930's and the 1940's are included, along with the analysis of postwar growth determinants. Sectoral shifts in production and shifts in relative prices contribute to a reduction of growth, some years before the OPEC shocks.

Extraordinary meeting, 24 May 1994

This special meeting was convened to honour professor Margareta Mikkelsen. It was attended by the Protector of our Academy, Queen Margrethe II.

Henning Sørensen, opening speech:

Your Majesty, Professor Margareta Mikkelsen, honoured guests, dear colleagues:

Welcome to this extraordinary meeting of the Academy, occa-

sioned by our decision to bestow the Academy Gold Medal upon professor, dr.med. Margareta Mikkelsen.

Unlike some of our sister academies, we cannot award major prizes in recognition of significant contributions to research. But since the stated purpose of our Academy is to strengthen the position of science in Denmark, we consider it natural to wish to acknowledge great contributions in Danish science. We have chosen the Gold Medal for this purpose. The awarding of this medal is the finest distinction we can confer upon a Danish scientist.

We are therefore grateful and glad that our Protector, Her Majesty the Queen, by taking it upon herself to present the medal, helps us demonstrate that this is in truth a special event.

The Gold Medal was established in 1768, as an award for prize questions set by the Academy, and announced internationally. Of the more than 100 which were awarded the medal in this fashion, I shall mention only two: Rasmus Kristian Rask, who, in 1815 answered prize question no. 299 "from which sources can the old Scandinavian languages be traced", and stud.mag. Niels Henrik David Bohr, who, in 1907, answered question no. 971 "on the surface tension of liquids". The Gold Medal was used in this way until 1936, when it was last given for the answer to question no. 1080.

It was then decided that the Gold Medal should, henceforth, be given in recognition of a total scientific production, or of the importance of the recipient to Danish science. This was begun in 1945, and the medal has been awarded 16 times, the last time eighteen months ago, to our Protector, Her Majesty the Queen.

On the portrait side of the Gold Medal is the 1768 protector of our Academy, His Majesty King Christian VII. The reverse shows the Summoned and Luciferous Truth – VERITATI LUCIFERAE ALLECTAE – in the shape of a woman with a laurel wreath in one hand and a tuba in the other, the symbols of honour and fame. With her radiance, she drives away the dark clouds. An allegorical vision of the nature of research.

Freddy Bugge Christiansen will now motivate the Academy's decision to award the Gold Medal to Margareta Mikkelsen.

Freddy Bugge Christiansen:

Your Majesty, ladies and gentlemen:

Professor, dr.med. Margareta Mikkelsen is internationally recog-

nized for her outstanding work in human cytogenetics, in particular the work on Down's Syndrome, perhaps better known as mongolism. Our understanding of this disease, and that of other genetically determined diseases, has been significantly improved through the achievements of Margareta Mikkelsen.

These contributions have, for the past 25 years, originated at the Clinical Genetics unit of the J.F. Kennedy Institute, which was built by Margareta Mikkelsen. She has been engaged in the counseling of patients, clinical work, epidemiology and in cytogenetic methods and techniques. In short, in practically every aspect of diseases caused by chromosomal abnormalities.

Through cytogenetic studies, she has made original and substantial contributions to the understanding of the mechanisms underlying Down's Syndrome. Normal human cells contain two copies of chromosome 21, one received from the mother, one from the father. Patients with Down's Syndrome have three chromosomes 21, and through the discovery and description of small morphological variations in the chromosome, Margareta Mikkelsen has discovered the origin of the extra chromosome, from the mother or the father. Both parents are possible sources, the mother, however, being the more frequent. This work is the basis of other fundamental observations. In recent years it has been complemented and refined through the use of DNA-techniques, and the investigations approach an understanding of the fundamental mechanisms in the development of Down's Syndrome.

The common source of this syndrome is a rare error during the formation of the gamete in a parent. The disease, however, can also have another cause, where a chromosomal aberration in one parent causes a similar error to occur regularly. This mechanism was also studied by Margareta Mikkelsen, and she and her co-workers at the Kennedy Institute have studied a long list of chromosomally determined diseases. Unfortunately, time does not permit discussion of these interesting studies.

Prenatal diagnostics are particularly suited to disclose the presence of chromosomal diseases, and Margareta Mikkelsen was the main force behind the introduction of this methodology in Denmark. The method has been of special significance for the frequency of Down's Syndrome, and Margareta Mikkelsen has followed the effects and been an active participant in discussions of

benefits and disadvantages of the method. Direct effects as well as more indirect and ethical aspects of the method have been considered.

Margareta Mikkelsen is central to Danish cytogenetics, and her research is internationally recognised and respected. With competence, she has built and led the Chromosome Laboratory of the Kennedy Institute, creating an international research environment, which bred a number of fine Danish researchers. Her research has disclosed substantial information about basic cytogenetics, and much of this insight has been put to practical use, for the good of patients and their relatives.

Her Majesty the Queen presented the medal.

Professor, dr.med. Margareta Mikkelsen thanked the Academy.

Henning Sørensen closed the meeting and invited the participants to take part of a light repast.

Excerpts from the Academy Diary

Public lectures

In the course of the Academic Year 1993-94, the Committee for External Activities in Denmark arranged a series of lectures for the public, entitled "Research of Topical Interest". The five lectures in the autumn of 1993 had the general title of "Democracy for 2,500 Years".

- 5.10. Mogens Herman Hansen: Was Athens a Democracy?
- 18.10. Carl Henrik Koch: Liberty and Equality.
- 1.11. Assistant professor Marcus Schmidt: Direct Democracy in Denmark.
- 15.11. Assistant professor Palle Svensson: Representative Democracy as viewed by a Political Scientist.
- 29.11. Former Minister of Education Bertel Haarder, MP: Contemporary Danish Democracy.
- 7.2. Professor, Dr. Klaus Bendtzen: Cellular Language and inflammatory Diseases.
- 21.2. Niels Steensgaard: Unintended consequences of the Voyages of Discovery.

- 7.3. Assoc. professor Nanna Noe-Nygaard: What bones might tell us.
- 21.3. Professor, Dr. Raben Rosenberg: Ethical Problems in psychiatric Research.
- 11.4. Søren Molin: New Methods for Identification and Characterization of Microorganisms.

Funding

The running costs of the Academy have been provided in part by The Carlsberg Foundation, a grant from the Government, and other grants from various foundations. Furthermore, the Danish Research Administration allocates the means necessary to maintain Denmark's membership of various international unions.

We greatly appreciate this generous support (see accounts, page 111).

Reports from our delegates to international organizations.

Union Académique Internationale, UAI
General Assembly in Brussels, Belgium, 12 – 18 June 1994

The academies of 28 nations were represented at this General Assembly, among them the academies of Portugal and Romania, who have rejoined the Union after several years of non-membership. The academies of Luxembourg, Russia, Slovakia and Tunisia sent observers, with a view to joining the Union at a later date.

I was the delegate for The Royal Danish Academy of Sciences and Letters, and besides participating in the plenary meetings of the General Assembly, and in the meetings of the 41 commissions of the Union, where publication activities were discussed – among them 9 in which our Academy participates – we had the following special functions: Birger Munk Olsen was reporter for one of the two publication commissions for which our Academy is responsible: “*Monumenta Musicae Byzantinae*”, and he was elected as member of a commission charged with evaluating a new project: “*Monumenta Medii Aevi*”; besides being reporter for the other publication commission for which our Academy is responsible, “*A Critical Pali Dictionary*”, Rudi Thomsen, as a vice-president of the

Union, participated in the meetings of the executive committee, the "commission des affaires internes", the "commission des comptes et finances" and in a commission evaluating the application for membership from the Tunisian academy.

At the final meeting of the General Assembly, the academies of Tunisia and Slovakia were admitted as new members. It was furthermore decided to start a new project: "Sanskrit Wörterbuch der buddhistischen Texte aus den Torfan Funden", and a committee was formed to evaluate three other projects which have applied for the patronage of the Union: as mentioned earlier the "Monumenta Medii Aevi", the project "CLAVIS" (on Czech language monuments) and the project "Catalogue of Mexican Murals". At the final meeting, member of the executive committee, Handley of The British Academy, was elected a vice-president, replacing the Italian Roncaglia, who then took over the vacant seat on the executive committee.

The 1995 General Assembly will take place in Prague, on an invitation from the Czech Academy, 11-17 June.

Birger Munk Olsen Rudi Thomsen

ESF, European Science Foundation

The 1993 General Assembly approved the "Reappraisal of ESF's Strategic Mission". Besides operational activities, the ESF will now follow a strategic mission. Examples of new activities may be advising on science policy, studies of research priorities and analyses of large European research facilities. The Assembly also decided that the ESF remain a non-governmental organization, based on organizations supporting basic research. The ESF is to continue its operational activities, i.e. scientific programmes and networks. These are to be selected on the basis of their scientific merit, secondarily for their European added value, and for their relevance to the member organizations. Sir Dai Rees was elected President of the ESF.

The General Assembly approved four new ESF Scientific Programmes:

Learning in Humans and Machines

Concept and Symbols of the 18th Century in Europe

ICSU, International Council of Scientific Unions

The Royal Danish Academy of Sciences and Letters is the Danish member of ICSU, and Denmark is a member of all unions under ICSU. For each union there is a Danish National Committee (reports printed p. 140ff.). Each National Committee appoints a delegate to the Danish National ICSU Committee, which oversees Danish relations to ICSU and also deals with problems and research programmes treated by ICSU.

The ICSU membership consists of the international unions and national academies or similar organizations. The purpose of ICSU is to promote international cooperation in research, and the organization deals with both general problems and interdisciplinary research programmes.

ICSU arranges a General Assembly every three years. In October 1993 the General Assembly took place in Santiago, Chile. As I was unable to attend, Denmark was represented by Dr. Eigil Ungstrup. The General Assembly decided (Denmark among others being against) to expand the General Committee, which puts a further strain on finances. For a number of years, Denmark has maintained that increases in membership fees should not exceed the increase in national research grants, which pay the fees. Since this viewpoint has not won the day, we have adjusted Danish contributions by moving to a lower level of the payment schedule. This policy will be continued.

The General Assembly also agreed to admit three new scientific unions (brain research, soil sciences and anthropology). In the spring of 1994 The Royal Danish Academy of Sciences and Letters has accordingly decided to establish national committees for these areas.

Over the years, one of ICSU's foremost tasks has been to ensure free international cooperation in research. A standing ICSU committee (the undersigned being the Danish member) works to realize this principle, i.e. by securing visas for scientists who wish to attend meetings in countries with which their own government has

no diplomatic relations. In principle, Denmark has warmly supported efforts to secure free access by all scientists to congresses and meetings, to cooperation with other scientists, and to publish and obtain international journals. The long standing boycott of South Africa and the current boycott of Serbia has shown, however, that there is little understanding among politicians for the value of this principle.

As mentioned, Denmark is a member of all those unions under ICSU which maintain cooperation within specific disciplines. Denmark, however, is only a member of some of the many committees and programmes coordinating inter-disciplinary or regional research. The Danish National ICSU Committee deals with proposals for Danish memberships, and also evaluates the work of those bodies of which we are already a member. The Committee makes a cost-benefit analysis of Danish interests.

Axel Michelsen

HENVISNINGER

Fundatser:

Niels Bohr Legatet, Oversigt 1945-46, s. 39-40.

Mag.art. Marcus Lorenzens Legat, Oversigt 1946-47, s. 41-43.

Professor Knud Sands Legat, Oversigt 1969-780, s. 53-56; forretningsorden, s. 65-68.

Selskabets Bidragsfond, Oversigt 1974-75, s. 56-69.

Julie von Müllens Fond + tillæg, Oversigt 1985-86, s. 159-161.

Arne og Doris Truelsens Legat, Oversigt 1985-86, s. 162.

Aksel Tovborg Jensens Legat, Oversigt 1985-86, s. 163-65.

Inge Lehmanns Legat af 1983, Oversigt 1985-86, s. 165-68.

Grundforskningsfonden, Oversigt 1985-86, s. 169-171.

Lillian og Dan Finks Fond, Oversigt 1986-87, s. 120-122.

Beslutninger vedr. Niels Bohr Legatet, Oversigt 1955-56, s. 50; 1962-63, s. 61; 1964-65, s. 75; 1965-66, s. 64-65.

Fundatstillæg 1955 for Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk videnskabsmand, Oversigt 1954-55, s. 41-42; 1965-66, s. 62; 1972-73, s. 64-65.

Tillæg 1965 vedr. J.P. Suhr & Søns Legat, Oversigt 1964-65, s. 75-76.

Fundats for Ole Rømer Fondet, Oversigt 1990-91, s. 131.

Selskabets Vedtægter og Forretningsorden, særpubl. 1989, s. 1-40.

Selskabets bytteforbindelser, Oversigt 1978-79, s. 227-255.

SAG- OG NAVNEFORTEGNELSE

- Acta Zoologica, medlemmer s. 67, rapport s. 136.
- Afhandlinger af ikke-medlemmer antages til offentliggørelse, s. 109.
- Aktuelt fra Forskningen, Selskabets offentlige foredrag, s. 121.
- ANDERSEN, ERIK SPARRE, taler mindeord om Børge Jessen, s. 227.
- ANDERSEN, JENS ULRIK, genvælges til bestyrelsen for Grundforskningsfonden, s. 97.
- ANDERSEN, NILS O., s. 95, 98.
- ASMUSSEN, JES, taler mindeord om Jørgen Læssøe, s. 239.
- BAK, THOR A., Selskabets sekretær, meddelelser fra, s. 116; genvælges, s. 96.
- BALLHAUSEN, CARL JOHAN, vælges som formand for Carlsberg Laboratorium, s. 85.
- BENESTAD, FINN, giver meddelelse, s. 87, 267.
- BENGTSSON, BENGT OLLE, s. 95.
- BERG, CHRISTIAN, genvælges til Bidragsfondets bestyrelse, s. 97.
- Bidragsfond, Selskabets, valg til s. 97; bestyrelse, s. 61; regnskab, s. 99, 115.
- BJERRUM, JANNIK, mindeord om, s. 155.
- BJØRNHOLM, THOMAS, lektor, modtager legat fra Ole Rømer Fondet, s. 86.
- Niels Bohr Legatet, bestyrelse s. 62, 94, rapport s. 104.
- BROMLEY, RICHARD G., s. 95.
- Budget, Selskabets 1994, s. 99; vedtages, s. 99.
- Carlsbergfondet, bevilling til Selskabet fra, s. 90.
- Carlsbergfondet, direktionen, s. 60; valg til, s. 96.
- Carlsbergfondets syriske ekspeditioner, medlemmer s. 66, rapport s. 134.
- CASPERSEN, HENRIK, overassistent, s. 7.
- CHRISTENSEN, BENT (zool.), genvælges til bestyrelsen for Emil Herborgs Legat, s. 97.
- CHRISTENSEN-DALSGAARD, JØRGEN, indvælges i bestyrelsen for Ole Rømer Medaillen, s. 89, 63.
- CHRISTENSEN, FREDDY BUGGE, motiverer tildeling af Selskabets Guldmedalje, s. 101.
- Classenske Fideicommiss, bevilling fra, s. 91.
- Corpus Lexicographorum Graecorum. (Etymolog.Gen.& Hesych.), medlemmer, s. 66; rapport, s. 133.
- Committee on Space Research, COSPAR samt SCOSTEP, medlemmer s. 71, rapport s. 141.
- Corpus Vasorum Antiquorum, medlemmer s. 67, rapport s. 137.
- Corpus Antiquitatum Americanensium, medlemmer s. 68.
- Council for International Organizations of Medical Sciences, medlemmer s. 83, rapport s. 152.
- A Critical Pāli Dictionary, medlemmer s. 68, rapport s. 138.
- DAHLERUP, TROELS, motiverer tildeling af Selskabets sølvmedalje, s. 85; taler mindeord om Kai Hørby, s. 207.
- DAL, ERIK, Selskabets præsident, overrækker sølvmedalje, s. 85; holder afskedstale, s. 93.
- Danmarks Akvarium, Charlottenlund, rapport s. 134, udpeget af Selskabet, s. 67.
- EBBESEN, STEN, vælges som revisorsuppleant, s. 86, 96.
- Erindringsliste, s. 286.
- European Science Foundation, medlemmer s. 64, rapport s. 130.

- FAVRHOLDT, DAVID, giver meddelelse, s. 87, 267; genvælges til bestyrelsen for Niels Bohr Arkivet, s. 86; genvælges til bestyrelsen for Grundforskningsfonden, s. 97.
- FELDBÆK, OLE, genvælges til Udvalget for udadrettet virksomhed, s. 60.
- FELDMAN, LEONARD C., s. 95.
- FENCHEL, TOM, aflægger beretning for den naturvidenskabelige klasse, s. 89, 92, 93, 94, 95, 98.
- Lillian og Dan Finks Fond, bestyrelse s. 62, rapport s. 104.
- FISCHER, ERIK, giver meddelelse, s. 88, 268.
- Fontes Historiae Africanae, medlemmer s. 68.
- FORCHHAMMER, JES, genvælges til kassekommissionen, s. 60; aflægger regnskab, s. 99; aflægger regnskab for Bidragsfondet, s. 99.
- Forskningsafdelingen, Undervisningsministeriet, se Forsknings- og Teknologiministeriet.
- Forsknings- og Teknologiministeriet, se Forskningsministeriet, s. 64.
- Forskningspolitiske udvalg, Selskabets, medlemmer s. 65, rapport s. 121; orientering fra, s. 87, 90.
- GELTING, JØRGEN HENRIK, død, s. 90.
- GIVERSEN, SØREN, giver meddelelse, s. 85, 265.
- GLAHN, HENRIK, giver meddelelse, s. 96, 271.
- GREVE, TORBEN, s. 95.
- Grundforskningsfonden, valg til, s. 97.
- GRÜNER, PIA, sekretariatschef, cand.mag., s. 7.
- Gæster ved møderne, se disse s. 85ff.
- HAMMERSHAIMB, ERLING, død, s. 91.
- HANNESTAD, LISE, vælges til bestyrelsen for "Lundehave", s. 94.
- Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg, bestyrelsen for, s. 66.
- Emil Herborgs Legat, bestyrelse, s. 62; valg til bestyrelsen, s. 97.
- HJORTH, POUL LINDEGÅRD, Selskabets redaktør, meddelelser fra, s. 109; fungerer som sekretær, s. 89, 94, 98.
- HOLTER, HEINZ, mindeord om, s. 179.
- Humanistiske klasse, møder i, s. 90, 94, 98.
- HVIDBERG-HANSEN, FINN OVE, giver meddelelse, s. 94, 271.
- HØRBY, KAI, mindeord om, s. 207.
- INGESMAN, PER, forskningsstipendiat, lic.theol., modtager Selskabets sølvmedalje, s. 85.
- International Brain Research Organization, oprettelse, s. 96, medlemmer, s. 71.
- Inter-Union Commission on the Lithosphere, medlemmer s. 72, rapport s. 142.
- International Society of Soil Sciences, oprettelse, s. 96, medlemmer, s. 74.
- International Union of Pure and Applied Biophysics, medlemmer s. 78.
- International Union of Pure and Applied Chemistry, medlemmer s. 78, rapport s. 149.
- International Union of Pure and Applied Physics, medlemmer s. 79, rapport s. 150.
- International Union of Physiological Sciences, medlemmer s. 79, rapport s. 150.
- International Union of Psychological Sciences, medlemmer s. 80.
- International Union of Pharmacology, IUPHAR, samt IUTOX, medlemmer s. 79.
- International Union of Theoretical and Applied Mechanics, medlemmer s. 80, rapport s. 150.

- International Union of Toxicology, IUTOX se IUPHAR.
- International Union of Pure and Applied Physics, medlemmer s. 79, rapport s. 150.
- International Union of Geodesy and Geophysics, medlemmer s. 75, rapport s. 146.
- International Geographical Union, medlemmer s. 73, rapport s. 143.
- International Geosphere-Biosphere Programme, medlemmer s. 72, rapport s. 142.
- International Astronomical Union, medlemmer s. 71, rapport s. 142.
- International Mathematical Union, medlemmer s. 73, rapport s. 144.
- International Association for Quaternary Research, medlemmer s. 73, rapport s. 144.
- International Union of Crystallography, medlemmer s. 75, rapport s. 146.
- International Union of Biological Sciences, medlemmer s. 74, rapport s. 145.
- International Union of Biochemistry & Molecular Biology, medlemmer s. 74, rapport s. 145.
- International Union of Geological Sciences, medlemmer s. 76, rapport s. 147.
- International Council of Scientific Unions, medlemmer s. 70, rapport s. 140.
- International Union of Microbiological Societies, medlemmer s. 77, rapport s. 149.
- International Union of Nutritional Sciences, medlemmer s. 78, rapport s. 149.
- International Union of History and Philosophy of Science, medlemmer s. 76, rapport s. 148.
- International Union of Immunological Sciences, medlemmer s. 77, rapport s. 148.
- International Mineralogical Associations, rapport s. 147.
- Aksel Tovborg Jensens Legat, bestyrelse, s. 62, 98, 99; rapport, s. 106.
- JENSEN, KAI ARNE, mindeord om, s. 219.
- JENSEN, MINNA SKAFTE, giver meddelelse, s. 93, 270.
- JENSEN, MOGENS HØEG, lektorstipendiat, modtager legat fra Ole Rømer Fondet, s. 86.
- JESSEN, BØRGE CHRISTIAN, mindeord om, s. 227.
- Jewish Art Index, medlemmer s. 69, rapport s. 140.
- JOHANSEN, KARSTEN FRIIS, udtræder af bestyrelsen for Det danske Institut i Rom, s. 93.
- JØRGENSEN, BO BARKER, overflyttes til udenlansk klasse, s. 95.
- JØRGENSEN, KARL ANKER, s. 95.
- Kassekommissionen, Selskabets, medlemmer s. 60; valg til, s. 96.
- KIELLAND-BRAND, MORTEN, s. 95.
- KJEMS, JØRGEN KRISTIAN, s. 95.
- KJÆR, ANDERS, taler mindeord om Kai Arne Jensen, s. 219.
- Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie, medlemmer s. 65, rapport s. 132.
- Kommissionen til registrering af litterære kilder til dansk historie, medlemmer s. 65, rapport s. 132.
- Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie, medlemmer s. 64, rapport s. 131.
- Kommissionen udforskning af Danmarks ældste landbrug og de samtidige naturforhold, medlemmer s. 65.
- KROGSGAARD-LARSEN, POV, genvælges til Carlsbergfondets direktion, s. 96.
- KUSCHEL, ROLF, giver meddelelse, s. 86, 266.
- KUTZETSOV, ALEKSANDR M., s. 95.

- INGE LEHMANNS LEGAT, bestyrelse s. 63, rapport s. 106.
- Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae, medlemmer s. 69, rapport s. 139.
- LIKENS, GENE E., s. 95.
- “Lundehave”, Grosserer A. Collstrop's Hjem for en dansk Videnskabsmand, medlemmer, s. 61; valg til, s. 92, 94.
- LÆSSØE, JØRGEN, mindeord om, s. 239.
- MACKINTOSH, ALLAN, motiverer overtrækkelse af Rømer Legatet, s. 86; promoverer præsidentkandidaten, s. 92.
- MAES, JØRGEN, fuldmægtig, s. 7.
- Marcus Lorenzens Legat, mag.art., bestyrelse, s. 63; rapport s. 106.
- MARTIN, T. PATRICK, s. 95.
- MATTHIESSEN, POUL CHRISTIAN, vælges som formand for Carlsbergfondets direktion, s. 85; vælges til Frederiksborgmuseets bestyrelse, s. 85; aflægger beretning og regnskab, s. 95.
- Medlemmer af Selskabet, s. 8 ff.; valg af nye, s. 95; dødsfald, s. 88, 90, 91, 94, 96.
- MICHELSSEN, AXEL, giver meddelelse, s. 89, 268; forelægger forslag om oprettelse af nye nationalkomiteer under ICSU, s. 99.
- MICHELSSEN, OLAF, s. 95.
- MIKKELSEN, MARGARETA, tildeling af guldmedalje til, s. 97, 99.
- MOESTRUP, ØJVIND, giver meddelelse, s. 91, 269.
- Monumenta Musicae Byzantinae, medlemmer s. 68, rapport s. 138.
- MORTENSEN, ELLA, økonoma, s. 7.
- MORTENSEN, PEDER, giver meddelelse, s. 90, 269.
- MOURITSEN, OLE G., s. 95.
- Julie von Müllens Fond, bestyrelse, s. 63, 99; uddelinger, s. 107.
- MØLLER, BIRGER LINDBERG, s. 95.
- Naturvidenskabelige klasse, møder i, s. 88, 91, 92, 93, 94, 97.
- NIELSEN, ELSE LØVDAL, korrespondent, s. 7.
- NILSSON, JYTTIE REICHSTEIN, taler mindeord om Heinz Holter, s. 179.
- NISSEN, POUL ERIK, udtræder af bestyrelsen for Ole Rømer Medaillen, s. 89.
- Novum glossarium Mediae Latinitatis, medlemmer s. 67, rapport s. 137.
- Offentlige foredrag, aktuelt fra forskningen, s. 89, 99.
- OLSEN, BIRGER MUNK, aflægger beretning for den humanistiske klasse, s. 90, 95, 99.
- OLSSON, LENNART, giver meddelelse, s. 88, 268; overflyttes til udenlandsk klasse, s. 95.
- PEDERSEN, PEDER JØRGEN, s. 98.
- Physica Scripta, medlemmer s. 67, 92, rapport s. 135.
- POULSEN, OVE, redegør for Forskerrekrutteringsredegørelsen, s. 90; kommenterer regeringens forslag om etablering af Dansk Forskningscenter for Cellulær Kommunikation, s. 90.
- Præsidium, møder i, medlemmer s. 7, rapport s. 116.
- Publikationer, udgivne og optagne, s. 109.
- Redaktøren, meddelelser fra, s. 109. Se også Poul Lindegård Hjorth.
- REHFELD, JENS, genvælges til bestyrelsen for Grundforskningsfonden, s. 97.
- RHOADES, MARCUS MORTON, død, s. 88.
- RIIS, POUL JØRGEN, giver meddelelse, s. 92, 270.
- Rømer Fondet, Ole, bestyrelse s. 63; uddeling af legater, s. 86; rapport, s. 107.
- Sands Legat, medlemmer af bestyrelse, s. 61.

- Scientific Committee on Oceanic Research, SCOR, medlemmer s. 80, rapport s. 151.
- Scientific Committee on Solar and Terrestrial Physics, SCOSTEP se COSPAR.
- SCHÄFFER, CLAUS, taler mindeord om Jannik Bjerrum, s. 155.
- SCHWARTZ, THUE W., s. 95.
- Sekretæren, meddelelser fra, s. 116; genvalg af, s. 96; resume af præsidiemøder, s. 116; se også Thor A. Bak.
- Selskabets Forskningspolitiske udvalg, medlemmer af, s. 65; rapport fra, s. 121.
- SKYDSGAARD, JENS ERIK, vælges til bestyrelsen for Det danske Institut i Rom, s. 63, 93; genvælges som revisor, s. 96.
- Statens Humanistiske Forskningsråd, bevilling fra, s. 91; fremsender brev med reaktion for redegørelserne "Forskerrekruttering I og II, s. 94.
- Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd, bevilling fra, s. 91.
- Statens Teknisk-Videnskabelige Forskningsråd, bevilling fra, s. 91.
- Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, bevilling fra, s. 88.
- STEENSGAARD, NIELS, genvælges til Bidragsfondets bestyrelse, s. 97.
- Summery of the Yearbook, s. 264.
- SURLYK, FINN, vælges til bestyrelsen for "Lundehave", s. 92.
- Sylloge Nummorum Graecorum, medlemmer s. 68, rapport s. 139.
- Symposiestyregruppe, vælges, s. 89; medlemmer, s. 65.
- Sølvmønt, Selskabets, indstilling af modtager, s. 85.
- SØNDERGAARD, MORTEN, giver meddelelse, s. 92, 270.
- SØRENSEN, HENNING, giver meddelelse, s. 85, 265; kommenterer regeringens forskningsredegørelse, s. 90; opstilles til præsidentposten, s. 92; vælges til præsidentposten, s. 93.
- THIEDE, JÖRN, s. 95.
- Thesaurus Linguae Latinae, medlemmer s. 66.
- THORNE, ROBERT, giver meddelelse, s. 97.
- Union Académique Internationale, medlemmer s. 67, rapport s. 136.
- Udvalget for Udadrettet virksomhed i Danmark, medlemmer s. 60, rapport s. 89, 99, 121; valg til, s. 96.
- Undervisningsministeriet, se Forsknings- og Teknologiministeriet.
- Union Radio-Scientifique Internationale, medlemmer s. 81.
- WASSON, JOHN T., s. 95.
- WESTERGAARD, OLE, giver meddelelse, s. 86, 266.
- WIGGLESWORTH, SIR VINCENT BRIAN, død, s. 56, 94.
- World Climate Research Programme, medlemmer s. 82, rapport s. 151.
- ZUCKERMANN, MARTIN J., s. 95.
- Pastor emer. F.J. Ørnborgs Legat, tildeling af, s. 92, 107.
- Årsberetning, sekretærens, s. 116.

ERINDRINGSLISTE

15. august Frist for ICSU-nationalkomiteernes indsendelse af budget.
- Primo september Sekretær sender anmodning om forslag til uddeling af Ørnborgs Legat senest 31. oktober. Pressemeddelelse til universitetsaviser om de offentlige foredrag.
Foldere herom udsendes til medlemmerne.
- Medio september Ændringer i nationalkomiteernes sammensætning meddeles Forskningsrådene, før Oversigten udkommer.
- Primo oktober Det foreløbige program for efterårssæsonen udsendes, evt. sammen med første mødeseddel.
Pressemeddelelser til dagblade om efterårets offentlige foredrag.
1. oktober Frist for ansøgning til Carlsbergfondet.
Frist for ansøgning til forskningsrådene om kontingenter til de internationale unioner og nationalkomiteernes rejse- og administrationsudgifter.
Første offentlige foredrag i efterårsemestret.
31. oktober Frist for ansøgning om eller forslag til uddeling af Ørnborgs Legat.
1. november Sekretæren anmoder om forslag inden årets udgang til uddeling af skiftevis Classens Legat (ulige år) og Selskabets Prislegat (lige år).
1. december Frist for medlemmernes forslag eller ansøgninger vedr. Niels Bohr Legatet.
- Primo december Femte og sidste offentlige foredrag i efterårsemestret.
Sekretæren udarbejder sammen med klasseformændene foreløbigt program for forårets meddelelser.
- Senest sidste møde Udvalget for udadrettet virksomhed forelægger sine planer for forårsemestret til Selskabets godkendelse.
31. december Frist for indsendelse af forslag til prismodtagere.
- Primo januar Nytårsbrev udsendes til ICSU-, UAI- og CIOMS-nationalkomiteerne med anmodning om beretninger inden 15. februar.
Hofmarskallatet forespørges, om man er indforstået med, at Caix-Legatet oplås. (Skiftevis for en studerende og en kandidat).
Det foreløbige program for forårssæsonen udsendes sammen med første mødeindkaldelse.
Pressemeddelelse til universitetsaviser om de offentlige foredrag.
Folder herom udsendes til medlemmerne.
- Medio januar Sekretæren giver oplysninger om antallet af ledige pladser og om evt. overflytninger af inden- og udenlandske medlemmer og minder om formulering af forslag, såsom statsborgerskab og adresser. (Forretningsordenen II § 2-§ 6).
Klassemøde. Mundtlig anmeldelse af nye medlemsforslag.
Hum.klasse ulige år, nat.vid. lige år.

Klassemøde. Der nedsættes bedømmelsesudvalg (2 personer) til udtalelse om forestående modtager af Selskabets prismedalje.

- Januar, sidste halvdel Sekretæren udbeder sig af hensyn til budgetlægningen oplysninger om medlemmernes eventuelle planer om at publicere i Selskabets skriftrække.
Sekretariatet minder Udvalget for udadrettet virksomhed om at sende kassekommissionen et foreløbigt skøn over udgifter, ligeledes med henblik på budgetlægningen.
- Primo februar Pressemeddelelser til dagblade om forårets offentlige foredrag.
Bekendtgørelse om Marcus Lorenzens Legat, hvert andet år tillige om Herborgs Legat (dette sidste dog afhængigt af udløbstidspunktet for de løbende legatudbetalinger).
Første offentlige foredrag i forårssemetret.
8. februar På Aksel Tovborg Jensens fødselsdag – eller i dagene deromkring – holdes mindst hvert andet år en Bjerrum-Brøndsted-Lang-forelæsning, tilrettelagt af bestyrelsen for Aksel Tovborg Jensens legat, som umiddelbart derefter begynder planlægningen af næste foredrag.
15. februar Frist for indsendelse af skriftlige medlemsforslag.
Frist for indsendelse af UAI-, ICSU- og CIOMS-nationalkomiteernes beretninger.
- Ultimo februar Kassereren aflægger regnskab til kassekommissionens formand, der sender det til revisorerne med tilhørende dokumentation.
Hvert tredje år valg af delegerede til UAI (1990, 1993)
1. marts Beretning og regnskab til forskningsrådene om det internationale arbejde (UAI, ICSU, CIOMS).
Frist for ansøgning om Marcus Lorenzens Legat.
- Primo marts Det årlige møde i ICSU-nationalkomiteen.
- Medio marts *Klassemøder* foreslår beskikkelse til forskningsrådene.
Klassemøde. Afstemning om medlemsindvalg, Hum.klasse ulige år, nat.vid. lige år.
På første medlemsmøde derefter meddeler sekretæren Selskabet klassens vedtagne medlemsforslag.
- Ultimo marts *Klassemøde* med henblik på valg/genvalg af klasseformand pr. 1. april hvert tredje år (i den humanistiske klasse 1995, i den naturvidenskabelige klasse 1996).
- Primo april Revisorerne returnerer regnskaberne, kassekommissionens formand indkalder kasserer og revisorer, regnskabet vedtages af revisorerne og decideres af kassekommissionen, inden det forelægges Selskabet for decharge.
Klassemøder afgiver indstilling til Selskabet om de foreslåede legatmodtagere.
- April 1. møde. Skriftlig afstemning om indvalgsforslag. Meddelelser om overflytninger.

Hverts andet år (lige år) valg/genvalg til Carlsbergfondets direktion.

Hvert fjerde år (1996) valg/genvalg af præsident.

Hvert femte år valg/genvalg af sekretær og kasserer.

Hvert sjette år (1996) valg/genvalg af redaktør.

Valg/genvalg af et medlem til kassekommissionen.

Valg/genvalg til Udvalget for udadrettet virksomhed.

Hvert andet år (lige år) valg/genvalg af en revisor og en revisorsuppleant.

Præsidenten vælger/genvælger hvert tredje år et medlem af bestyrelsen for Carlsbergs Mindelegat for Brygger J.C. Jacobsen.

valg/genvalg af bestyrelse til Bidragsfondet.

Valg/genvalg af et bestyrelsesmedlem til Herborgs Legat.

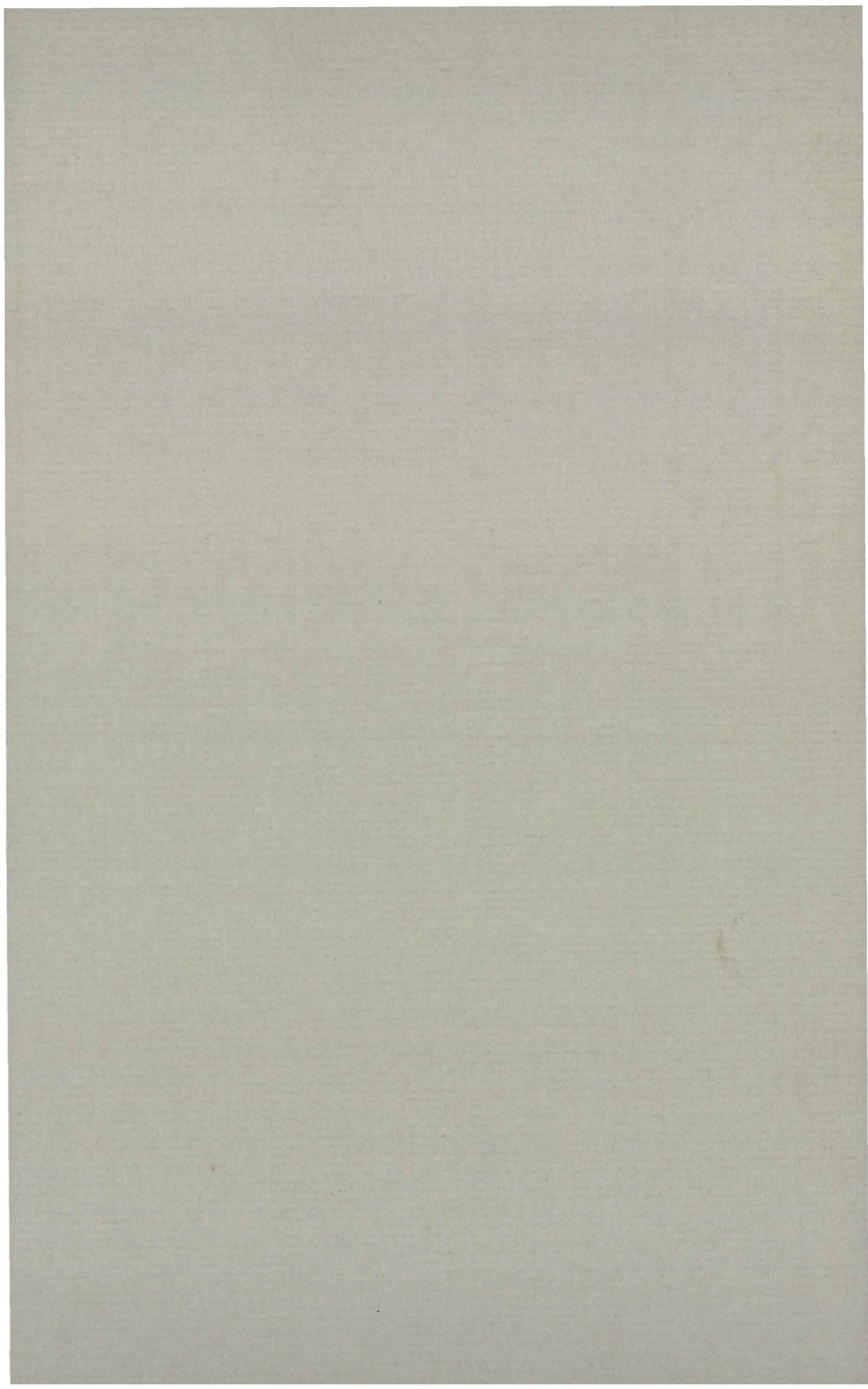
Hvert tredje år (1995) valg/genvalg af bestyrelsesmedlemmer til Marcus Lorenzens Legat pr. 1. maj.

Beslutning om uddeling af Marcus Lorenzens Legat.

Hvert andet år uddeling af Herborgs Legat.

Hvert andet år opslås forskerværelserne ledige for 2 år ad gangen.

Maj Sekretæren udarbejder sammen med klasseformændene foreløbigt program for efterårets meddelser.

UDGIVNE PUBLIKATIONER 1993-94

	DKK ekskl. moms
Oversigt over Selskabets Virksomhed 1992-1993. Annual Report with an English Summary. 1993. 258 s., 2 portrætter	100,-
<i>Historisk-filosofiske Meddelelser</i>	
66:2 Nøjgaard, Morten: Les adverbes français. Essai de description fonctionnelle. Tome I. 1993. 635 s.	600,-
67 The Ancient Greek City-State. Symposium on the occasion of the 250th Anniversary of The Royal Danish Academy of Sciences and Letters. July, 1-4 1992. Edited by <i>Mogens Herman Hansen</i> 1993. 281 s.	350,-
<i>Biologiske Skrifter</i>	
44 Mikkelsen, Vald. M.: Borrellyngen on Bornholm, Denmark. 2. 1994. 68 s.	100,-
45 Cotterill, Rodney M.J.: Autism, Intelligence and Consciousness. 1994. 93 s.	150,-
<i>Matematisk-fysiske Meddelelser</i>	
43 Fundamental Processes in Sputtering of Atoms and Molecules (SPUT 92). Symposium on the Occasion of the 250th Anniversary of the Royal Danish Academy of Sciences and Letters. Copenhagen, 30 August-4 September, 1992. Invited Reviews. Edited by <i>Peter Sigmund</i> . 1993. 675 s.	750,-
<i>Særpublikationer</i>	
<i>Buhl, Marie-Louise</i> . Les dessins archéologiques et topographiques de l'Égypte ancienne faits par F. L. Norden 1737-1738 et conservés à l'Académie Royale des Sciences et des Lettres de Danemark. 1993. 144 s., 52 ill., 2 kort, 109 plancher	750,-
<i>Forskerrekruttering II</i>	
Interviews, forskningspolitiske overvejelser, modeller for stabsfornyelse, mobilitetsfremme og forbedring af kønsprofilen. 1993. 88 s.	gratis

Pris 100 kr.

Printed in Denmark by Special-Trykkeriet Viborg a-s
ISSN 0368-7201. ISBN 87-7304-256-0